Proibito

CHRONOLOGIA
HELVETICA,

res geſtas HELVETIORVM ad noſtra vſque tempora indicans ordine, & breuiſſimè complectens.

ADIVNCTA

Summorum Pontificum, Imperatorum, Regum & Principum in orbe Chriſtiano, nec non & Turcicorum Imperatorum ſucceſſione & ſerie ſuccinctâ.

operâ [redacted], ſummoq; ſtudio conſcripta

~~IOANNIS HEINRICI SVIZERI~~ Damn. mem.

Tigurini.

que olim prohibita: nunc cum expurgat. concessa est.

S P B C N

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

HANOVIÆ,
Typis Wechelianis apud Claudium Marnium, & heredes Ioannis Aubrii.
MDCVII.

Digitized by Google

Magnifico, & ampliſſimo Viro

DN. IO. HVLDRICHO WOLPHIO,

PATRICIO & SENATORI TIGVRINO,
prouincia Comitatus Kyburgenſis iam defuncto,&c.
Domino affini & compatri ſuo obſeruando,

IO. HEINRICVS SVIZERVS TIGVRINVS
S. P. D.

INTER alia, quibus Marcus Tullius, Romanæ eloquentiæ princeps, hiſtoriam commendat haud eſt poſtremum, quod teſtem temporis lucemq; veritatis vocat. Eſt enim VERITAS primum & vnicũ ornamentum hiſtoriæ, quæ ei fidem conciliat. Sunt autem ex omnibus rerum circumſtantiis tres potiſſimùm quæ rei fidem faciunt: Perſona, tempus, locus, nempe quorum auſpiciis, per quos, quando, quove in loco res ſit geſta, quæ ſi inter ſe congruere nõ videntur res eſt ſuſpecta, deq; eius veritate haud abſque cauſa dubitatur. Quare omnis hiſtoriæ ſcriptor nullas circumſtantias, quæ ad aſſerendam rei veritatem facere videntur, præterire debet. Illud etiam interdũ accidere ſolet feſtinanti lectori, vt præ

iucunditate rerum geſtarum perſonas & tempora minus obſeruet & ſola lectionis dulcedine oblectetur. Vnde plerumque ob diuerſitatem nominum incognitorum, locorum & perſonarum mens perturbatur, memoria labitur, legendi ſtudium euaneſcit & lector omni fructu deſtituitur. Maxime in iis, quibus vnius populi, qui diuiſis imperiis regitur, res deſcribuntur: quando non omnia ſimul (quod diuerſis temporibus, locis & à variis perſonis geſtæ ſunt) comprehendi & deſcribi poſſunt. Id quod in omni noſtra hiſtoria eſt obſeruandum, præſertim in tribus prioribus de Antiquitatibus libris. Itaq; ne qua confuſio lectori ex mixta Orientalis & Occidentalis Heluetiæ, & vtriuſq; diuerſorum Principum rebus geſtis oboriatur, viſum eſt me operę pretium facturum ſi Chronologicis tabulis, Synopſi quadam, vno quaſi intuitu, res, tempora, perſonaſq; ſimul ſpectandas proponerem. Poſteriorum vero librorum, de libertatis Helueticæ defenſione, chronologiam ita ſum perſecutus, vt Germanorum Imperatorum, quos Imperii capita agnoſcimus, ſeriem ordine propoſuerim, ſimulque Heluetiorum res paucis attigerim, ad annum Rodolphi Imperatoris trigeſimum. Vtque noſtræ cum aliarum gentium rebus conferri poſsint, & hæc noſtra Heluetica generalis chronologiæ ſpeciem referat, viſum eſt ex re fore, ſi omnium Pontificum, Imperatorum, Re-

gum

gum & Principum potentiſsimorum orbis Chriſtiani,nec non Turcicorum Imperatorum ſucceſsionem,cum annotatione temporis, quo quiſq; regni habenas acceperit,ob oculos ponerem, quo indice cuiuis promptum eſſet videre , quibus annis quiſq; illorum regnauerit. Id quanto ſtudio præſtiterim beneuolus iudicet lector.

Tibi vero Magnifice Domine affinis & compater hunc qualemcunq; meum laborē dedico, quod vetus noſtra amica familiaritas, & quę inter nos affines eſt, neceſſitudo, non ſolum, ſed etiā tua in me propenſa voluntas & merita, dum magna cum laude Kyburgenſis Comitatus adminiſtrationi præeſſes,tuo iure vidētur à me requirere. Nec prętcrire potui quin efficiā vt grati aliquod animi mei erga te iudicium extaret. Pręſertim cùm ſciam multis noſtrorum ob nominis tui exiſtimationem, exiguum hoc opuſculum fore acceptiſſimum & lectu gratiſsimum. Deus Opt. Max. tuę, qua hactenus bono Reipub. præfuiſti, prudentiæ ſubinde magis atq; magis addat, virtutes in te augeat, vt non ſolum tibi tuiſq;, ſed & amicis, toti denique patriæ ad plurima vſque luſtra vſui & ornamento eſſe poſſis. Vale, & me quod facis, ama, cui me totum commendo.

Dat. ex muſæo noſtro Kalendis Martii
Anno MDCVII.

*

AD

CLARISSIMVM V.

IO. HEINRICVM SVIZERVM,

THEOLOGVM & HISTORICVM
inſignem, affinem
meum.

MAgnus Alexander præconem laudis Homerum
Eſſe ſuæ voluit; ſed gens Heluetica poſcit
Te SVIZERE *ſuæ præconem laudis auitæ.*
Ornari falſis gens noſtra Heluetica non vult,
Nec cupit vt patrum ſileantur geſta ſuorum.
Ergo tibi meritò debetur gloria, quod iam
Verè, *&* neruosè, *geniique, ſtylique nitore*
Proponis veterum Heluetûm pia facta; nouorum
Res quoque præclarè dubio in diſcrimine geſtas.
Quid ſupereſt quàm nunc rerum compendia, magno
De gaza ingenii locuplete volumine promas?

IOAN. RODOLPH. LAVATERVS
Tigurinus F.

Præfa-

Præfatio.

HELVETIORVM *hiſtorias, pro rerũ geſtarum magnitudine, in orbe non ſatis eſſe celebres nemo non ignorat. Rationem Eraſmus reddit, qui Heluetiam armis nobiliorem eſſe quam literis veriſsime dicit. Nam Heluetii, veterum Gallorum more, belli quam literarum ſtudioſiores fuerunt, & eorum optimus quiſq; manu quam lingua promptior, facere quam dicere, ſua ab aliis benefacta laudari, quam ipſe aliorum narrare maluit. Ea de cauſa non fuit qui res eorum geſtas literarum monumentis mandaret, & eloquentia, cuius ea eſt bonitas, vt ne paruis quidem rebus ſuam lucem deneget, illuſtraret. Athenienſium res geſtæ ſatis amplæ magnificaq; fuere: verum, vt Salluſtius ait, aliquanto minores quam fama feruntur. Sed quia prouenere ibi magna Scriptorum ingenia, per terrarum orbem Athenienſium facta pro maximis celebrantur. At Populus Romanus, etſi res maximas geſſerit, aliquandiu tamen ea Scriptorum copia non fuit, qua tandem eius res per Eloquentiam extolleretur. Facta Heluetiorum ſcio non eſſe per omnia cum Aſſyriacis, Perſicis, Macedonicis, vel etiam Romanis conferenda, tamen non minora quarundam aliarum Gentium, quæ pro maximis laudantur, exiſtimo: quarum in numero res Græcas cenſeo. Quod vero plus minus ſexaginta demum ante annos celebrari cœperunt, id factum eſt bono literarum & eloquentiæ, quæ poſtremis hiis temporibus etiam in Heluetia ſuos cultores habet.*

Quandoquidem vero Res Heluetica hactenus à quibuſdam ſatis fuſè & copioſe, ab aliis autem fere compendioſe nimis tractatæ, atq; ideo popularibus tenuioris fortunæ grauiores ſunt, quam vt illæ-

Digitized by Google

rum tenuitas hos ſumptus ferre poſsit, ſiue breuiores vt illorum deſiderio ſufficiant, ante aliquot annos animum ad ſcribendum appuli, idque mihi negotium dari credidi, vt ex omnibus, qui res Helueticas vnquam tractarunt, Scriptoribus, breuem quidem, veram tamen, plenam, perſpicuam & ordine conſcriptam hiſtoriam rerum ab Heluetiis geſtarum conſcriberē, & in id omnes ingenii mei exigui vires intenderem: Nullo ductus affectu priuato, habito tantum reſpectu boni publici & famæ communis patriæ. Cæterum cum libri mei Antiquitatum Helueticarum pro variis mutationibus, præcipue Imperiorum, quibus Heluetia fuit ſubiecta, ſtudioſum & attentum lectorem requirant, viſum eſt me operæ pretium facturum, ſi breuē quandam Chronologiam & totius hiſtoriæ ſummam præmitterem, qua, tanquā in tabella ſiue ſpeculo, imperia & res ab Heluetiis geſtæ ſummatim comprehenſæ, vno quaſi intuitu cerni, memoriæ mandari, & magno cum fructu, non ſolum tres Antiquitatum, ſed etiam reliqui ſequentes de libertatis Helueticæ defenſione libri legi & intelligi à quouis poſsint.

Placuit deniq;, maioris euidentiæ cauſa, & terræ & gentis, præcipuarumq; in Heluetia mutationum, ſummariam quandam deſcriptionem adiungere: ne quid omnino, quod memoriam iuuet, deeſſe videatur.

HELVE-

HELVETIÆ BREVIS DESCRIPTIO.

HELVETII, Galliæ populus, primùm Celtis, deindè Belgis annumerati, inter Alpes, Rhenum, montem Iuram, lacum Lemannum Rhodanumque flumen ſiti: ab Auſtro Italis, ab Occaſu Gallis, à Septentrione & ortu Germanis finitimi ſunt. Fines eorum in longitudinem millia paſſuum CCXL, in latitudinem C. patent. Fines Heluetiorum.

Omnis ciuitas Heluetia in quatuor Pagos diuiſa eſt, quorum vnum incolunt Tigurini, alium Verbigeni, Tertium Nuichthones, quartum Antuates. Tigurini ab antiquiſſima eius pagi metropoli Tigure (aliàs etiam Turicum ſiue Turigum à Conditore dictum) nomen ſortiti ſunt. Veteres Coloni Turigini (Romanis, per metatheſin literarum Euphoniæ gratiâ, Tigurini dicti) hodiè Turgeani dicuntur. Hi omne ſolum quod Rhenum inter & Vrſam iacet, poſſidet. Verbigenos à Tigurinis Vrſa flumen, à Nuichthonibus Arola diuidit. Pars tertia, quam Nuichthones, prius Auentini appellati obtinent, initium capit à flumine Arola, continetur; Iurę montis ramento. Antuates ab extremis Heluetię finibus oriuntur: pertinent ad lacus Lemannum & Nouocaſtrenſem, ſpectant Occidentem ſolem. Pagi Heluetiorum. Tigurini. Verbigeni. Nuichthones. Antuates.

Appellationem nominis Heluetii à Plutone Inferorũ Vnde Heluetiorũ nomen.

Digitized by Google

Deo acceperunt ſecundum nonnullos, vt qui Deum infernalem patrem haberent (quod de ſe omnes Galli prędicant) Nam veterum Gallorum lingua, quæ etiam nunc Heluetiis in vſu eſt, Hell infernum & Vatter patrem ſignificat: Vndè Hellueteri, quaſi à Plutone infernali patre nati, Romanis faciliore pronunciatione, Heluetii dicebantur.

Cæſ. lib. Gal. lib. 6.

Heluetiorum antiquitas.

Gens antiquæ originis non multos poſt diluuium annos has terras poſſedit: ſicuti prima initia vrbium Tigurinæ & Salodorenſis teſtantur, quæ ſtatim poſt Treuerim dicuntur conditæ, temporibus Abrahę Patriarchę, paulo minus duobus millibus, ante Chriſti incarnationem, annis. Vt omnes Heluetiæ annales teſtantur.

Libertas.

Fortitudo.

Heluetii ſuopte ingenio humani & liberales erga quoſuis, frugales in victu & veſtitu, ſtudioſi rerum quæ ipſos ad virtutem acuerent, minimeq; amantes earum quæ ad effœminandos animos pertinent. Ipſe populus Magiſtratus ſuos ex ſe ipſo eligebat: ſemper liber, nullius poteſtati ſubiectus, imperiiq; impatientiſſim⁹ erat, vt hiſtoria Orgetorigis apud Cæſarem 1. lib. belli Gall. teſtatur. Præterea omniū hiſtoricorū teſtimonio fortiſſimi & bellicoſiſſimi fuerunt, adeò vt nomē Heluetiorū nō vicinis modò Gallis & Germanis, ſed & ipſis Romanis, rerum Dominis, formidabile fuerit. Quæ cauſa fuit vti poſtea victis Heluetiis ab Aulo Cæcinna ad Vindoniſſam Heluetia diuiſa prouinciis Sequanæ & Rheticæ adiiceretur: Huic Tigurini qui Orientem Solem ſpectant, illi reliqui tres Pagi, Vrſa flumine à Tigurinis diuiſi & Occaſum ſpectantes, annumerarentur. Vnde vetus illud & Romanis olim formidabile nomen Heluetiorum prorſus extinctum & abolitū eſt. Nam tumultuantibus poſtea Alemannis, Tigurini, Imperii Romani impatientiſſimi, ſocietatem cum iis pacti, communi auxilio Romanis inſurgebant, eorumq; prouincias infeſtabant, vſque dum Romanorum iugo excuſſo, Alemannorum adſequerētur nomen.

Cic. Epiſtola 17. ad Atticum.

Heluetia partim Alemanniæ, partim Burgundiæ acceſſit.

Interea

Digitized by Google

Interea Burgundi & Nuichthones, Germaniæ populi, in Galliam migrârunt, anno Chriſti 406 & deuicta Prouincia Sequana, omnem ab Vrſa flumine occiduam Heluetiam occupârunt, cuius pars fere pręcipua à Nuichthonibus nouis incolis Nuichthonia vocari cœpit. Vniuerſa tamen Regib. Burgundiæ paruit, & Burgundia minor nominabatur: Incolis Bürgenden Diminutiue dicta. Cæterum ſequenti ſeculo Franci vtramque Gentem Alemannos & Burgundos opprimere, Imperioq; ſuo ſubiicere: Non ſublata tamē hac diſtinctione Heluetiæ, ſed Tigurinis, Heluetiis Orientalibus, ſub Alemanniæ ducatu, reliquis verò Occiduis ſub Burgundiæ regno comprehenſis imperitare. Inde Tigurini Alemannorum, cæteri verò Burgundorum nomen adepti ſunt.

Hodiè vulgo Fœderati nominantur, ab illo perpetuo fœdere, quo ipſi, à Francis & Germanis Imperatoribus libertate conceſſa, inuicem ſunt conſtricti. Vocantur etiam Suizeri, à quodam noſtræ Gentis nobili vico cum agro adiacente Suitia dicto: vbi fœdus Heluecticum initia ſua habuit, cuius ab incolis exercitus Auſtriaci, ad fœdus illud rumpendum miſſi, ad Morgartum primo omnium fuſi fugatiq; ſunt. Bullingerus tamē exiſtimat Heluetios Suizeros dictos ab eo bello, quod populus Tigurinus auxilio Friderici III. Imperatoris per 8. continuos annos cum Suiziis, Glaronenſibus cæterisq; ſociis Heluetiis geſſit.

Heluetii hodiè Fœderati & Suizeri vocantur.

His noſtris temporibus nomine Fœderatorum non ſolùm qui veterem illam Heluetiam incolunt, appellantur, ſed omnes ſociæ ciuitates & Pagi, qui ſe perpetuo fœdere Heluetiis coniunxerunt. Baſilea videlicet, Scaphuſia & Roteuila trans Iuram montem & Rhenum extra Heluetiam ſitæ: Rhæti item, Lepontii, & Valeſiani Alpium incolæ: vt hodiè Fœderatorum fines veteris Heluetię terminos longè exſuperent, & in longitudinem millia paſſuum CCXL. in latitudinem verò CLXXX. pateant.

Qui nomine Fœderatorum intelligantur.

Digitized by Google

Sed quoniam Heluetii multo maximam partem totius fœderis tenent, & primi eius authores Heluetii fuerint, adhæc Cantones, ſiue (vt vulgo vocantur) Pagi fæderis omnes, exceptis Baſilienſibus & Scaphuſianis, intra veros Heluetiæ limites ſitum habeant, exteriores autem vel ſocii vel ſubditi Heluetiorum ſint, non immerito omnes Fœderati communi nomine Heluetii appellantur.

Heluetiorum pagi. Hodiè vniuerſa Heluetia in pagos, ſocios & Præfecturas diuiditur. Pagi ſeu Ciuitates (Itali & Galli Cantones, nos Ort vocamus) ſunt tredecim, quæ perpetuo fœdere in vnam quaſi ciuitatem coëunt, quarum nomina, vt publice in Conciliis ſedent, hæc ſunt: Tigurũ, Berna, Lucerna, Vria, Suizia, Subſyluania, Tugium, Glarona, Baſilea, Friburgum, Salodorum, Scaphuſia & Abbatiſcella. Socii. Socii ſunt, Oppidum & Abbas Sangallenſis, Rhætorum fœderati populi, Epiſcopus Sedunenſis cum vniuerſa, cui imperat, Valeſia, Roteuila, Mullhuſia, Bipennæ & Nouocaſtrum: His annumerentur duæ iſtæ literarum cultu claræ, vſu armorum nobilitatæ & mercaturâ celebres ciuitates, Geneua & Argentina, quæ antiquum fœdus cum aliquibus Heluetiæ ciuitatibus, à maioribus ſuis pactum, nuper cum Tigurinis & Præfecturæ. & Bernatibus renouarunt. Præfecturæ ſunt regiones & oppida, quæ Pagorum imperio reguntur, Turgea, Aquæ Heluetiorum (vulgo Bada,) Regusci, Sarunetes, & libera prouincia in comitatu Rore. Populi præterea trans Alpes in Italia ſiti, Lugani, Locarnenſes, Mendriſiani, Madiæ vallis incolę cum Bilitionenſibus. Cæterum non omnes Pagi imperium æquale in has prouincias habent, ſed pro tempore quo in fœdus recepti, & pro auxilio in bello lato, diuerſa ſunt Pagorum in illas iura.

Heluetiorum lingua. Tribus hodiè loquuntur linguis Heluetii & his Fœderati: Germanica per vniuerſam ferè Heluetiam eſt vſitatiſſima. Eadem Rhæti & Lepontii nonnulli vtuntur. Habent etiam

Digitized by Google

etiam Rhæti quidam, propriam ſuam linguam ab aliis longe diuerſam. Præter illam & Germanicam Rhæti, ſicut etiam Lepontii, Italica loquuntur lingua. Antuates Sabaudica, id eſt, corrupta Gallica vtuntur. Valeſiani Viberi Germanicam, Veragri Sabaudicam, Seduni medii vtramq; in vſu habent. Verum ex multis coniecturis conſtat Germanicam, quæ etiam nunc in Heluetia primas tenet, veram & genuinam Heluetic am eſſe: ſicut Glareanus in Cæſarem annotat, & doctiſſimus D. Ægidius Tſchudius, in ſuo de Rhætia alpina tractatu, pluribus argumentis demonſtrat.

Heluetia rebus omnibus, quæ de bona aliqua terra prædicari ſolent, abundat, ſiue cœli clementiam, aëris temperiem, fontes dulcium aquarum, ſiue etiam thermas corporibus male affectis ſaluberrimas, ſpectes. Habet Heluetia ſuas ferri & chalybis optimi fodinas: ſed & argenti venas in montibus Glareanis, aliisq; vicinis repertas fuiſſe conſtat. Vrſa flumen aurum arenis trahit: Idem Emanna minor qui Vrſam influit præſtat, magno argumento in montibus, in quibus oritur, aurum naſci. Sunt qui exiſtiment eſſe auri venas eo loci, quo thermæ Fabarianæ ſcaturiunt, cuius ſatis manifeſta ſigna in petris appareant. Valeſia mittit argentum, cuprum, plumbum & ferrum: ſcatet etiam ibidem fons ſalis. Cæterum in Heluetia nullæ ferè præter ferri ſecturas ſunt: Gens enim militiæ dedita rem metallicam, cuius ignara eſt, negligit: neque patitur peregrinos fodinas facere, ne ſyluæ cæduæ in carbonum vſum cędantur, & paſcua in montibus optima pereant aut vaſtentur, & regione peregrinis repleta indigenis magna & multa inde incommoda naſcantur.

Heluetia diues rerum.

Sunt etiam maximè admiranda naturæ opera in Heluetia, quorum in hiſtoriis non ſimilia commemorantur: in primis lacus ille celebris propè Lucernam in monte fracto, Pilati cognomen habens: in quem, ſi ab homine de indu-

Mirabilia in Heluetiis.

Digitized by Google

ſtria aliquid coniiciatur, tantæ ſubitò tempeſtates concitari dicuntur, vt earum inundationes toti regioni interitum minentur. Extat item meatus ſiue cauerna in monte quodam Abbatiſcellano, in quã ſi quid coniicias, ingentes ventorum procellæ non ſine vi maxima indè proueniunt, teſte Vadiano viro doctiſſimo, & harum regionum experto. Nec prætericrim fontem in valle Haſela, in monte Engſtlen nominato, haud procul ab Arolæ fontibus, qui nullo anni tempore fluere conſueuit, præterquam Iulio, Iunio & Auguſto menſibus, cum pecora & armenta ibi paſcuntur: fluitque certis tantum horis, mane & veſpere, quando à paſtu ad potandum pecora abiguntur: Et ſi quid impuri in eum immittas, fluere fons ceſſat, demumq; poſt aliquos dies aquæ redeunt. Pari modo fontes calidi, Fabarianus in Rhætis, & Marianus apud Valeſios Leucianos, Septembri menſe curſum ſiſtunt, & Maio eundẽ redintegrant. Apud Glaronenſes, quod non ſine cauſa mirantur omnes; in monte Wepchio ſinus eſt, in quem aqua frigidiſſimã collecta pluribus morbis medetur, ſi affecti ter ſeſe in eum immerſerint. Iuuat in primis aciem oculorum, & auditum in ſenibus recuperat, vt experientia conſtat. De his omnibus Stumpfius in Heluetiæ Chorographia teſtatur. Quid memorem congelatas & lapidis in morem induratas glacies, ab incolis Alpium Gletſcher vocatas? nec non inueteratas illas & perpetuas niues in ſummitatibus Heluetícarum Alpium viſendas, vbi ne in media quidem æſtate niues liqueſcunt, & hyems perpetua ibi habitat. Quæ res non ſine cauſa inter miranda Dei opera cenſentur.

Heluetiæ fertilitas.

Præter hæc omnia Heluetia his noſtris temporibus maximè culta, fertilis & ferax eſt omnium rerum, quæ neceſſitati humanæ ſeruiunt. Nam campeſtria loca copiosè vinum & omnis generis frumẽta ferunt, cui ſumma pomorum, pyrorum eiuſdemq; generis ſimilium fructuum abun-

dan-

dantia accedit. In montanis armentorum innumerabiles copiæ & minoris pecoris infiniti greges nutriuntur, vnde carnis, caſei, butyri & lactis eſt abundantia, non ſolum Heluetiis, ſed etiam vicinis populis. Taceo innumeros armentorum greges qui ex Heluetia trans Alpes & Rhenum in Italiam & Germaniam quotannis aguntur.

Quoniam verò Heluetia omnis generis eſt ferax, idcirco vbiq; locorum colitur ac populoſis vrbibus, oppidis & vicis habitatur. Nam intra veteris tantum Heluetiæ limites vltra ſeptuaginta vrbes & oppida numerantur, exceptis Sociorum oppidis & iis quorum mœnia hodiè in ruinis iacēt, quæ etiam nunc ſuis Priuilegiis viuunt. Vnde cuiuis facilè eſt coniecturam facere pagorum & vicorum apud Heluetios innumerabilem ferè multitudinem eſſe. Oppida & vici Heluetiorum.

Habet inſuper Heluetia plurimos lacus & flumina piſcoſa, lacuum maiorum & minorum infinitus pene numerus eſt: Eorum qui nauibus habitantur 24. numerum excedūt. Sex præterea fluuii nauigabiles, Rhenus, Limagus, Vrſa, Arola, Rhodanus & Dura: reliqui fluuii, torrentes & riui piſcium feraces prorſus innumeri ſunt, vnde Heluetii piſcibus abunde cibantur. Summa, nulla diuitis terræ bona deſunt Heluetiis. Flumina & lacus Heluetiorum.

Sicut autem veteres Heluetii virtute & fortitudine cā gloriam ſunt cōſecuti, vt antiqui Scriptores eos fortiſſimos omnium Gallorum vocarint, ita poſteri inprimis bellandi ſunt cupidi. Incolunt enim regionem montanam & frigidam, quæ natura ſua hominū genus nō modò laborioſum, ſed etiam robuſtum, aſperum durumq; alit, adeoq; bello optimum. In exteris locis preter viros Nobiles rari ſunt milites; Heluetii verò omnes quodammodo milites naſcuntur, nec quiſquam eſt integro corpore vel ætate, in quo nō militaris animus eluceat, & quiſq; illorum militem dici glorioſum exiſtimat: contrà, ineptum militiæ dici, ignominioſum reputat. Heluetiorum animus militaris.

Digitized by Google

Heluetiorum ſtudium ad arma.

Huiuſmodi animos magiſtratus in ſubditis plantat & alit legibus & conſuetudinibus ad exercitia belli accommodatis: ſiquidem omnes coguntur, ſummæ pœnæ metu, arma pro facultatum ratione ſibi comparare, & ad belli neceſſitatem domi reſeruare. Præterea communis quædā eſt apud Heluetios conſuetudo, vt quiuis quotidiè gladio armatus incedat, ſiue domi per vrbē aut oppidum eundum, ſiue foris negotiorum cauſa peregrinandum ſit. Si verò quis capitale aliquod crimen commiſerit, & tamen Magiſtratus ei vitam condonare velit, is omnibus ſpoliatur honoribus, cuius indicio, gladii & armorum vſus ei interdicitur, quod apud illos extremæ ignominiæ nota eſt.

Bombardarum vſus.

Et quia noſtra ætate bombardarum ſiue Sclopetorum vſus in bello eſt maximus ad hoſtem lædendum, vt omnes in hoc armorum genere exerceantur, Magiſtratui in primis curæ eſt. Ideoque in vrbe, oppidis & vicis frequentioribus præmia proponuntur iis, qui ſe optimè bombarda & arcu ſiue baliſta exercuerint. Quin etiam pueris arcu certantibus præmia proponi, & quaſi à pueritia ad Bombardas præparari, ſolent.

Ludi militares.

Ludicra alia exercitia omnia ad hoc inſtituta videntur, vt omnes bello aptiores reddātur: cuiuſmodi in nuptiis & ſimilibus feſtis diebus, maximè verò iis, qui Templorum dedicationibus quoniam ſacri erant, & Encenia vulgo dicuntur, fieri conſueuerunt, quando magnus numerus per cohortes diuiſus tympanis & armis inſtructus militari modo incedit. Quo ludi genere pueri quoq; exercentur, vt mirere ſi videas quam bono aptoq; ordine militari gradu incedere & Sclopetos, haſtas aliaq; armorum genera tractare norint.

Luſtrationes armorum.

Luſtrant etiam quidam magiſtratus quotannis ſuos ſubditos, idque iiſdem diebus anniuerſariis, quorum paulo ante mentio facta: item in nundinis, cumque exterarum genti-

Digitized by Google

gentium, Principum & vrbium legationes, ſiue alii quidam hoſpites peregrini, magni nominis ſunt excipiendi, aut ſi ſubditi nouo præfecto Sacramentum dicunt: Quibus in Luſtrationibus quiuis, pro ſuarum facultatum ratione, armis inſtructus comparet.

Nec minus ad militarem virtutem præparant alia Heluetiorum quotidiana exercitia, qualia ſunt curſus, ſaltus, lucta, vectis & lapidis proiiciendi certamen, digladiationes & certamina in omni armorum genere, quibus omnibus publicè & priuatim præmia proponuntur. Eſt illis etiam natandi exercitium cùm lacus & flumina rapidiſſima tranant, quo vel omnibus orbis Chriſtiani gentibus præſtant. Quique montes paulo altiores incolunt, ſingulari ſtudio tenentur venandi, in primis ceruos, capreas, rupicapras, ibices, &c. Congrediuntur etiam cum vrſis, lupis, lyncibus, apris & ſimilibus. *Exercitia Heluetiorum.*

Quod ſi in militiam abeunt Heluetii, arma ſua domo ſecū portant, hic Bombardam, ille haſtam fraxineam perlongam, alius halabardam ſiue ſecurim cuſpide pręfixa, vel etiam ſine cuſpide: multi etiam prælongos gladios, quos humeris geſtant & in prælio ambabus manibus tractant. Præterea quiſque enſem ambabus manibus habilem, & pugionem accinctum geſtat. Corpus plerique armaturâ è ſolido ferro fabricatâ tegunt, multi loricis, alii thorace de boum aut Vrorum corio, ſiue etiam linea tela craſſa & multiplicata, minimiſque foraminibus iunctim filo conſutis, confecta (quam Suetonius in Galba loricam linteam vocare videtur) teguntur. Pauperiores tantùm galeâ caput muniunt. *Armatura Heluetiorum.*

Singuli ſui Pagi vexilla & ſigna ſequuntur, tympaniſq; & tibiis vtuntur: Duces autem primarii ferè omnes (ſi quid in caſtris enunciandum ſit) tubis, Vranii verò & Subſyluani Vrorum, Lucernates æreis cornibus vtuntur. *Signa militaria.*

Digitized by Google

Delectus militum.

Si mercede Principi cuidam militandum eſt, Rex ſiue Princeps, duces militum eligit, qui deinde menſtruo ſtipendio militem conſcribunt & munera bellica pro voluntate diſtribuunt. Quod ſi pro patria domi vel foris ſit belligerandum, tum ſubitò omnes bello delecti ſine mora concurrunt. Delectus habetur non vno eodemq; modo, nihil tamen ſine optimo ordine geritur, quandoquidem in pace, certi duces, ſigniferi, tribuni militum & ſimiles militiæ præfecti conſtituuntur. Et ſi belli neceſſitas ingruat, magiſtratus de militum numero conſultat, ne regio, omni præſidio deſtituta, hoſtibus prædæ ſit. Itaq; in quibuſdam Pagis vir virum legit: in Pagis autem tribubus certis ſiue aliis eiuſmodi ordinibus diſtinctis, deliguntur primi quiq;, quos nondum pro patria arma tuliſſe conſtat, vſq; dum numerus deſtinatus compleatur. In quibuſdam tribubus deligitur quartus, quintus, vel ſextus, pro vt neceſſitas requirere videtur. Quiuis autem delectum ſe eſſe gaudet & ſibi honori ducit. In caſtris viuitur legibus & omnes amore fraterno ſe inuicem proſequuntur, depoſitis priuatis, ſi quæ prius interceſſerant, odiis.

Heluetii ad inuadendum hoſtem prompti, nullo impetu hoſtis, ne vehementiſſimo quidem terrentur: partâ victoriâ, veniam deprecantibus, dant pacem. Et ne quod diſſidium ex prædæ diſtributione oriatur, ſi qua eſt parta, ex æquo diuidũt. Verũ de legibus militaribus aliâs dicetur.

Bonæ leges pacis tempore.

Pari modo bonas leges pacis tempore, bonarum item literarum ſtudia colere, iuſtitiam conſeruare, nemini ſine iuſta cauſa bellum inferre, iniuria affectis auxilio eſſe populus Heueticus conſueuit. Qua de cauſa multi externi & à fœdere Heluetico alieni, ad Heluetiorum opem confugerunt. Quin etiam leges de homicidio, pace & his ſimilibus rebus conſtitutę ſeruantur quàm arctiſſimè: nec quicquam eſt quod huic optimè conſtitutæ Reip. deſit.

Sunt deniq; Heluetii hac ætate liberales & hoſpitales erga quoſuis, tam peregrinos quàm domeſticos. In primis vero erga egenos & mendicos benefici ſunt, quibus victum ſuppeditant nec hoſpitium denegant. Eâ de causâ in nulla regione plures ſunt peregrini mendicantes quàm apud Heluetios. Liberttas Heluetiorum.

Præter publicos, Eccleſiaſticum & Politicum, tres in Heluetia ſunt hominum ordines. Primus eſt Nobilium, quorum alii extra vrbes habitant & propriis Dominiis, arcibus ac iudiciis præſunt, ſuisq; priuilegiis & titulis gaudēt: quibus tamen nihil per tyrannidem agere nec propria bella gerere permittitur, ſed cuiuis accuſanti iure tenentur reſpondere & ſe ſubmittere iudicio eius Pagi in quo habitant: Vrbani Reip. præficiuntur frequenterq; publica munia exequuntur, dum fiunt præfecti regionum, duces militum, &c. Alter ordo eſt ciuium, vrbes & oppida nec non vicos primarios habitantium, hi aut mercaturam, aut opificia, multi deniq; agriculturam exercent. Tertius eſt eorum qui vicos, pagos & villas incolunt, & hi ſunt agricolæ, aut vinitores, aut armentarii. Ordines in Heluetia.

Heluetiorum porrò Remp. Dn. Ioſias Simlerus ex profeſſo, & quam diligentiſſimè deſcripſit duobus libris, quò eius cognoſcendæ cupidos ablegamus, &c. Heluetiorum Reſpub.

FINIS *deſcriptionis Heluetiæ.*

CHRONOLOGIÆ HELVETICÆ

PARS PRIMA.

Prior numerus annum creati mundi, poſterior annum ante natum Chriſtum, poſtremus annum ante conditam vrbem Romam, denotat.

	ANNVS Mundi	Ante Chriſtum	Ante conditã Romam.	
	1656	2314	1562	HOc anno Mundus diluuio interiit, ſuperſtite Noa cum filiis: A quibus deinde genus humanum propagatum, vniuerſum terræ orbem inhabitauit. Iapeti poſteri, cunctas à monte Tauro & Cilicia terras, ad vltimas vſque Hiſpanias occuparunt, & ab iiſdem Heluetia quoque inter Italiam, Galliam, & Germaniam ſita, tum primùm coli & habitari cœpit.
Treuiris.	1964	2006	1254	Treuiris, primum & vetuſtiſſimum Galliæ oppidum, à Trebeta Nini filio condita.
Tigurum.	1980	1990	1238	Circa hæc tempora Turicum caſtrum, iuxta Limagum flumen ad lacum Tigurinum, à Turico conditum, vrbis Tigurinæ initium fuit. Non multo poſt caſtellum caſtro additum, Tigurum vocitatum eſt.
Salodorum.	1984	1986	1234	Viginti annis poſt Treuerim conditam Salodorum Heluetii condidere.
Bella cum Germanis. Sueuus conditor maioris partis vrbis Tigurinæ.	2230	1740	988	Iis ferè temporibus Heluetii cum Germanis continenter bellum gerebant, quotidianisq; prœliis cum Germanis contendebant, cùm aut ſuis finibus eos prohiberent, aut ipſi in eorum finibus bellum gererent. Hac de cauſa Sueuus Rex Germanorum maxima vi adortus Heluetiam, vniuerſam

ANNVS Mundi	ante Ch.	cond. vrb.		
			ſam à Rheno ad flumen Limagum occupauit, & in dextra Limagi ripa, oppidum, Turico caſtro oppoſitū, condidit: Quod non multo poſt, profligatis Germanis, cum caſtro & caſtello Turico iūctū, in vnā coaluit ciuitatem. Vnde Sueuus ſecundus, poſt Turicum, conditor vrbis Tigurinæ perhibetur. De hoc teſtantur annales Heluetiorum.	
3218	752	0	Roma a Romulo condita.	
3332	638	114	Ancus Martius Romæ regnabat. Elico Heluetius fabrilem artem exercens, tranſcenſis alpibus Romam peruenit, ibique duobus annis commoratus, rediens domum dulces Italiæ fructus ſecum ferebat. Quē ſecutus Aruns Cluſinus, vino Italico Heluetios, ad opem ferendam emollit. Illi memores dulcium fructuum vinoque optimo allicefacti & expugnati, Aruntem in Italiam ſequuntur. Hæc eſt prima (cuius ab antiquis Scriptoribus ſit mētio) Heluetiorum in Italiam expeditio. Occupauerant priùs magnam Germaniæ partem, ad Mœnum vſque flumen, Tacito teſte. Vbi verò Italiæ fertilitatem perſenſiſſent, neglecta Germania Italiæ inhiabant. Vnde poſtea pars iſta Germaniæ ab Heluetiis deſerta Eremus Heluetiorum eſt dicta.	Prima in Italiam expeditio.
3381	589	63	Galli Heluetiorum auxilio, expeditionem in Italiam adornantes, Thuſcos ſuis ſedibus expulere. Illi ſub Rhæto Duce in Lepontias alpes migrantes nouas quærunt ſedes. Hinc Lepontiæ Alpes, à nouis incolis, Rheticæ cognominatæ ſunt, & Thuſci, à Duce Rhæti appellati, hodiè Griſoni vocantur.	Rhætorum origo.
3580	390	362	Circa hunc annum Brennus, Siguini Regis Veſontini gener, Auenticum Heluetiorum expugnat.	Auentici expugnatio.
3583	387	365	Heluetii à Senonibus Gallis mercede conducti ſub Brenno Senonum duce in Italia militabant, & Cluſium oppidum oppugnant. Tandem Senones irritati, Heluetiorum auxilio Roma capta, Capi-	Vrbis Romæ expugnatio.

	ANNVS			
	Mundi	ante Chr.	cond. urb.	
				tolium oppugnarunt, denique direpta incenſa & exuſta vrbe, ingenti præda ditati domum redeunt, Polybio teſte.
				Poſt hæc Galli citeriores & vlteriores ſeſe inuicem bello laceſſebant, Romanis interea annis 30. ſecuris agentibus.
	3739	231	521	Boii Galli in Romanos expeditionem adornabant: Duces verò Aetas & Gallus Heluetios mercede accerſebant, inſciis Boiis. Igitur Boii Heluetiorum aduentu territi, proditionem metuentes, cum Heluetiis prælio dimicant, ſeſeq; mutuo conficiunt.
	3745	225	527	Hoc fortè anno Boii denuo in Heluetia mercenarium militem conſcribentes Romanis bellum indicunt: Quo territi Romani, maximis vndique copiis collectis, ſe Gallis opponunt. Prælio primùm Romani ſuperati, poſtea ductu Atilii & Æmilii coſs vniuerſum Gallorum exercitum ad internecionem ceciderunt.
	3747	223	529	Romani cum Gallis Inſubribus bellum gerunt, quos prorſus ex Italia eiectos & expulſos cupiunt. Galli Heluetiorum auxilio freti in aciem copias educunt: ſed clade accepta reliquiæ Inſubrium in montana Alpium confugiunt, ibique habitant.
Cimbricum bellum.	3858	112	640	Cimbri ex Dania, Suedia, Noruegia, &c. oriundi cum Teutonib. Baltici maris accolis, Romanas prouincias infeſtant, & in Illirico Carbonis Romani Coſ. exercitum vincunt.
	3863	107	647	M. Iunii Silani Conſulis exercitus in Gallia Narbonenſi à Cimbris deletus eſt.
	3865	105	647	Cimbri cum Tigurinis Heluetiis & Ambronibus Gallis ſocietate iuncta tripartito agmine Prouinciam Narbonenſem vaſtabant.
Caſſius à Tigurinis cæſus.	3866	104	648	L. Caſſius Roman. Conſ. occiſus, exercitusque eius à Tigurinis pulſus, & ſub iugum miſſus eſt.
				Eodem anno exercitus Marci Aurelii Scauri à Cim-

ANNVS			
Mundi	[illegible]	cond. vrb.	
			à Cimbris, Tigurinis & Ambronibus fuſus, & Scaurus à Bolo, rege Cimbrico, gladio confoſſus occubuit.
3868	102	650	C. Manlius Coſ. & Q. Seruilius Cæpio cum exercitu a Cimbris, Tigurinis eorumque Sociis ſuperati & ad interneccionem cæſi, hominum circiter c x x millia in Romanorum exercitu ſunt deſiderata.
3869	101	651	C. Marius Dictator creatus, exercitum contra Cimbros eorumque ſocios duxit, & in Prouincia ad Aquas Sextias Teutones & Ambrones fundi-tus ſuſtulit.
3870	100	652	Marius Dictator Cimbros, qui iam Alpes in Italiam tranſcenderant, ad Veronam fundit, fuſoſq; perſequitur. Tigurini verò qui Norico q. in ſubſidiis inſederant, teſte Floro, reliquias Cimbrorum excipiunt, domumque reuerſi, iiſdem ſedem & habitationem iuxta ſe concedunt. Illi montana & inculta, propius Alpes, cœperunt colere: A quibus Suitenſes, Syluanii infrà ſyluam, & Haſlenſes oriuntur. *Suitiorum, &c. origo.*
3912	58	694	Heluetii expeditionem in Galliam adornabant ſuaſu & hortatu Orgetorigis: propterea quòd ipſe ſe ciuitatis imperium obtenturus eſſet: ſed ex vinculis cauſam affectati imperii dicere coactus, miſerè vitam finiit. *Bellum Gallicum.*
3914	56	696	Poſt Orgetorigis mortem nihilominus Heluetii, id quod conſtituerant facere conantur: oppida ſua omnia cum vicis incendunt & comburunt, totius Galliæ ſe potituros confiſi. Cæſar Heluetios itinere per Geneuam prohibet. Ipſi per Sequanos iter facientes in Heduis difficili & ancipiti prælio victi à Cæſare, fœdus cum eo faciunt & redeuntes proprias ſedes reuiſunt.
3916	54	698	Seruius Galba Dux Cæſareanus, cùm legione duodecima & parte equitatus, bellum Valleſiis intulit. At parte aliqua ſuorum amiſſa, exercitum in Antuates & inde in Allobrogas perduxit.

Digitized by Google

ANNVS Mundi	ante Chr.	cond. urb.	
3922	48	704	Cæſar oppidum Agauaum in Valleſiis reſtaurat. Et iiſdem temporibus per Silium Neruam legatum Alpinas gentes in poteſtatem redegit.
3924	46	706	Iulius Cæſar Imperator Romanorum declaratus, ſolus quinque annis imperat.
3926	44	708	Quidã nobiles Romani poſt Cæſaris & Pompeii ciuile bellum à Cæſare proſcripti in Heluetiis Syluanis ſupra ſyluam, conſederunt: vt Heluetiorum annales referunt. (Margin: **Syluanorum ſupra ſyluam origo.**)
3929	41	11	Auguſtus Romanorum fit Imperator. Imperat 56. annis.
3961	9	743	Fortè 33. anno Auguſti, Rhæti à Tiberio & Druſo victi in poteſtatem rediguntur. Viberi, Seduni & Veragri communi nomine Valleſii dicti, Romano Imperio paruere. Iiſdem temporibus Tiberius grauia bella cum Germanis Tranſrhenanis, auſpiciis Auguſti Cæſaris geſſit, condiditque Forum Tiberii, & Solium Cæſaris oppida ad Rhenum ſita. Rauricam, à Germanis deuaſtatam, Auguſtus per Munatium Plancum reſtaurari curauit, eoque Coloniam ciuium Romanorum deduxit.
3970	0	752	In fine 41. & initio 42. anni, Imperii Auguſti, Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus, æternus Dei filius, natus eſt verus homo ex intemerata Virgine.

ORDO

ORDO ROMANORVM CÆSARVM, QVI HELVETIÆ IMPERARVNT.

Prior numerus annum Chriſti quo quiſque regnare cœperit, poſterior quot annos quiſque regnárit, denotat.

Annus initii Ann. Chriſti	Nomen Imperatoris.	Regnauit Ann.	Menſ.	Res Helueticæ.
16	Claud. Tib. Nero.	23		Rhæti à Romanis propugnati, iiſdem cõtra Germanos auxiliantur.
39	C. Cæſar Caligula.	3	10	
43	Tiberius Claudius.	13	8	
57	Claud. Domitius Nero.	13	8	
71	Galba 1. Otto 2. Vitellius 3.			Heluetii ad Vindoniſſam prælio ſuperati ab Aulo Cecinna Imperio Rom. parere coacti, Prouinciis Sequanæ & Rhæticæ adnumerabantur, Vrſa flum. diuiſi.
71	Veſpaſianus.	9	11	In oppugnatione Hieroſolymitana auxilia ex Heluetiis accerſuntur.
81	Titus	2	10	
83	Flauius Domitianus.	15	5	
98	Nerua Cocceius.	1	4	
99	Vlpius Traianus.	19	6	
119	Ælius Hadrianus.	20	11	
140	Antoninus Pius.	23	3	
163	Antoninus Philoſophus cum Lucio.			Sub his Lucius & Emerita Rhætis Chriſtum prædicabant, ibidemq; Martyrii coronam acceperunt.
	Aurelio Cõmodo Vero.	19		
181	L. Aur. Antonin. Cõmod⁹	13		
194	Ælius Pertinax, Didius Iulianus, & Septimius Seuerus.	18		Anno Chriſti 200 nomẽ Alemannorũ innotuit, qui Romanas prouincias infeſtare cœperunt.
212	Antoninus Baſſ. Caracalla	7		Alemanni contra Romanos coniurauerunt, vocabantur tamen adhuc Germani.
219	Popilius Macrinus.	1	2	
220	Varius Heliogabulus.	4		
224	Alexander Seuerus.	13		

C

Digitized by Google

Annus initii anni Chriſti	Nomen Imperatoris.	Regnauit Ann.	Menſ.
237	Maximinus.	3	
240	Gordianus.	6	
246	M.Iulius Philippus.	5	
251	Decius.	2	
253	Gallus Hoſtilius.	3	
257	Licinius.	2	
259	Gallienus.	11	
270	Flauius Claudius.	2	
272	Val.Aurelianus.	6	
278	Val.Probus.	6	3
285	Carus.	2	
287	Diocletianus.	20	
387	Conſtantinus Chlorus.		
309	Conſtantinus Magnus.	31	
340	Conſtantinus 2.	1	
341	Conſtans.	15	
354	Magnentius.	3	
357	Conſtantius.	8	
360	Iulianus.	2	
367	Iouinianus.	1	
368	Valentinianus.	12	
380	Valens.	2	
382	Gratianus.	6	
388	Theodoſius.	11	
399	Honorius.	29	

Hi grauia cũ Alemannis bella gerebant.

Res Helueticæ.

Sub hoc legio Thebæa in Valeſia martyrizatur Anno 291.

Anno 300. Alemanni irruptione facta vrbes Helueticę diruunt; Victi tamẽ à Conſtantino Cloro ad Vindoniſsã pedẽ referũt. Reſtaurantur vrbes Helueticę: Forũ Tiberii per Certũ, Conſtãtia per Conſtãtiũ, Vitudurũ per Aureliũ Proculum, & Tigurũ per Deciũ vrbis pręfectũ, ſub quo Fœlix & Regula martyrium paſſi ſunt Tiguri. Hirtatus præfectus Salodorenſis Vrſum & Victorem Martyres fecit.

Sub hoc deficere cœpit Occidentis imperium. Nam anno 406. Burgundi Sequanam Prouinciã in Gallia, & ſimul Heluetiam Occiduam, Vrſa flumine ab Orientali diuiſam, occupant. Eodem modo Franci partem reliquæ Galliæ vi capiũt: & Alemanni Rhætiam, & Heluetiam Orientalem huic adiunctam, infeſtant,

feſtant, tandemq́; ſibi vendicant. Franci deniq; Burgundos & Alemannos ſibi parere cogunt. Ideoq́; faciem Chronologiæ mutabo & vno ordine Romanos Imperatores, Burgundicos, & Francicos Reges iuxta proponam, moxque Alemannos, in Romanorum Impp. locum ſubſtituam, vtq; alii aliis ſucceſſerint ſuo loco & ordine ita diſponam, vt cuiuis attendenti facilè ſit videre ſucceſſionem Imperii in Heluetia.

Annus Christi.	Imp. Rom.	Reg. Burg.	Reg. Francorum.	Res Helueticæ.
406	8. Honori⁹	1 Gundicarius.		Hoc anno Burgundi & Nuichthones Germaniæ populi, facta in Galliam incurſione, Heluetiam occiduá ab Vrſa flumine Geneuam vſq; protenſam cum prouincia Sequana occupant. Primus Rex Burgundorum Gundicarius erat.
407	9	2		
408	10	3		
409	11	4		
410	12	5		
411	13	6		
412	14	7		
413	15	8		Quoniam Franci poſtea vniuerſæ Heluetiæ imperarunt, commodum exiſtimaui Francorum Regum ordinem hîc adiungere.
414	16	9		
415	17	10		
416	18	11	1. Varamũdus 1.	
417	19	12	2	
418	20	13	3	
419	21	14	4	Aetius dux Romanus grauia cũ Burgundis bella gerit.
420	22	15	5	
421	23	16	6	Franci in Galliam irrumpunt & Treuerim occupant.
422	24	17	7	
423	25	18	8	
424	26	19	9	
425	27	0	1. Clodomir⁹ 2.	
426	28	21	2	
427	29	22	3	
428	1. Valentinianus vltimus Occidentis Imp. ante Carolum Magnum.	23	4	

Anni Christi	Imp. Rom.	R. Burg.	Reg. Franc.	Res Helueticæ.
429	2	24	5	
430	3	25	6	
431	4	26	7	
432	5	27	8	
433	6	28	9	
434	7	29	10	
435	8	30	11	
436	9	31	12	
437	10	32	13	
438	11	33	14	
439	12	1. Sigiſmūd⁹.	15	
440	13	2	16	Alemanni vicinam Galliam infeſtant.
441	14	3	17	
442	15	4	18	
443	16	5	19	
444	17	6	20	
445	18	7	21	
446	19	8	1. Meroueus.	
447	20	9	2	
448	21	10	3	
449	22	11	4	
450	1. Tigurini	12	5	Atila Hunnus infinito penè copiarū numero Heluetiā inuadit, omnesq; vrbes & oppida, quantumuis munitiſſima, expugnat, diripit & diruit. Sigiſmūdum regem Burgundiç ad Baſileā acie victū obtruncat. Tandē in Gallia ſuperatus & magna cladē affectus, domū redit.
	Orientalem Heluetiam inhabitantes, pertæſi, iugum Romani Imperii excutiunt & Alemannis ſe adiungunt.			
451	2 Alemāni.	2. Gūdibald⁹.	6	
452	3	3	7	
453	4	4	8	
454	5	5	9	
455	6	6	10	
456	7	7	11	
457	8	8	12	

Tigurini Alemannis adiūcti Orientalē Heluetiam, Vrſa Rheno & Alpibus contentam, incolunt. Quæ pars Heluetiæ prius ad Rhætos pertinebat.

458

Anni Christi.	Reg Burg.	Reg Alem.	Reg. Franc.	Res Helueticæ.
458	9	9	13	
459	10	10	14	
460	11	11	15	
461	12	12	16	
462	13	13	1. Hildericus.	
463	14	14	2	
464	15	15	3	
465	16	16	4	
466	17	17	5	
467	18	18	6	
468	19	19	7	
469	20	20	8	
470	21	21	9	
471	22	22	10	
472	23	23	11	
473	24	24	12	
474	25	25	13	
475	26	26	14	
476	27	27	15	
477	28	28	16	
478	29	29	17	
479	30	30	18	
480	1 Gũdibal. F.	31	19	Gundibaldus filius, fratribus peremptis, ſolus regnat.
481	2	32	20	
482	3	33	21	
483	4	34	22	
484	5	35	23	
485	6	36	1. Clodoueus.	
486	7	37	2	
487	8	38	3	
488	9	39	4	

Digitized by Google

Anni Christi	Reg.Burg.	Reg.Aleman.	Reg.Franc.	Res Helueticæ.
489	10	40	5	Clodoueus Clothildam Burguudam vxorem ducit.
490	11	41	6	
491	12	42	7	
492	13	43	8	
493	14	44	9	
494	15	45	10	
495	16	46	11	
496	17	47	12	
497	18	48	13	
498	19	49	14	
499	20	50 Clodoueus Francus Alemannos ad Tolbiacum vincit & in ſeruitutem redegit.		Hoc anno Heluetia Orientalis, quæ ſe Alemãnis adiũxerat, Francorum Imperio ſubiicitur.
500	21	16 Clodoueus M. Rex Franc. & Aleman.		Hoc tempore S. Fridolinus vixit, qui, poſt donatam ſibi Glaronã regionem in Heluetiis, Sacconium monaſterium in Rautacis condidit.
501	22	17		
502	23	18		
503	24	19		
504	25	20		
505	26	21		
506	27	22		
507	28	23		
508	29	24		
509	1. Sigiſmundus.	25		Clodoueus Gundibaldũ Burgundum de regno deiicit, & filium Sigiſmundum, tributarium factum, in patris locum ſubſtituit.
510	2	26		
511	3	27		
512	4	28		
513	5	29		
514	6	30 Clodoueus moritur, relicto regno filiis Hildeberto, Lotario, Clodomiro & Dieterico. Qui regnũ partiti ſunt vt Hildebertus Pariſiis, Lotarius Sueſſionibus, Clodomirus Biturigib. circa Aureliã, & Dietericus Alemannis imperaret.		

Anni Chriſti.	R.Pariſ.	R.Sueſſ.	R.Bitur.	R.Alem.	R.Burg.
515	1. Hildebert.	Lotarius.	Clodomirus.	Dietericus.	7.Sig.
516	2	2	2	2	8
517	3	3	3	3	9
518	4	4	4	4	10
519	5	5	5	5	11
520	6	6	6	6	12
521	7	7	7	7	13

Res Helueticæ.

Sigiſmundus R. Burg. filium ſuum Sigericum in gratiā nouercæ clàm necari imperat.

Clodomirus Rex Biturigū Sigiſmundum Burgundiæ Regem, ob commiſſum in filio Sigerico latrocinium, acie deuictum perimit. Filius Godemarus necem patris vlturus, recollectis viribus, Clodomirum præliantem obtruncat. Hildebertus autē & Lotarius fratris vnidicandi cauſa, Godemarum regno paterno exuunt & per mare in Africam ad Wandalos fugere cogunt, totiusq; Burgundiæ regnum ad ſe transferunt.

Partitio Regni fit talis.

	R. Pariſiorū.	R. Burgundiæ.	R. Alemāniæ.
22	8. Hildebertus.	1. Lotarius.	8. Dietericus.
23	9	2	9
24	10	3	10
25	11	4	11
26	12	5	12
27	13	6	13
28	14	7	14
29	15	8	15
30	16	9	16
31	17	10	17
32	18	11	18
33	19	12	19
34	20	13	1. Theodebertus F.

Digitized by Google

Anni Chriſti.	R.Pariſioru.	R.Burgund.	R.Alemanniæ.	Res Helueticæ.
535	21	14	2	
536	22	15	3	
537	23	16	4	
538	24	17	5	
539	25	18	6	
540	26	19	7	
541	27	20	8	
542	28	21	9	
543	29	22	10	
544	30	23	11	
545	31	24	12	
546	32	25	13	
547	33	26	14	
548	34	27	15	
549	35	28	16	
550	36	29	17	
551	37	30	18	
552	38	31	1. Theobald⁹.F.	
553	39	32	2	
554	40	33	3	
555	41	34	4. Theob. moritur hæres Lot.	Gothi pulſi ex Italia in Heluetiis apud Vranios conſidunt.
556	42 Hildeb. moritur hæres Lotarius.	35		
557		36 Lotarius ſolus.		
558		37		
559		38		
560		39		
561		40		
562		41		
563		42		
564	43 Lotarius moritur. Filii ſunt, Herbertus, Hilfricus, Gontramus, Sigbertus: iſti partiuntur regnum vt ſequitur.			

565

Digitized by Google

Anni Christi	Sueſſionũ Rex.	Burg.R.	Alem.R.Pariſiorũ R.	Res Heluet.
565	1.Hilfricus.	1.Gontramus.	1. Sigbertus.	1.Herbertꝰ.
566	2	2	2	2
567	3	3	3	3
568	4	4	4	4
569	5	5	5	5
570	6	6	6	6
571	7	7	7	7
572	8	8	8	8
573	9	9	9	9 moritur.
574	10	10	10	
575	11	11	11	
576	12	12	12	
577	13	13	13	
578	14	14	14	
579	15	15	1 Hilſuert. F.	
580	16	16	2 vx. Brũhild.	
581	17	17	3	
582	18	18	4	
583	19	19	5	
584	20	20	6	
585	21	21	7	
586	22	22	8	
587	1 Lotariꝰ F.	23	9	
588	2 Mater Fredgund.	24	10	
589	3	25	11	
590	4	26	12	
591	5	27	13	
592	6	28	14	
593	7	29	15	
594	8	30	16	

1
Dietfrid Dux Burgundiæ Minoris ſiue Heluericę.

D

Anni Chriſti.	Franc. Rex.	Burg. R.	Aleman. R.	Res Helueticæ.
595	9 Lotariu	31 Gontramus.	17 Hilfuert.	Paterniacum Monaſterium conditur.
596	10	32		Wandelmarus Dux Burgundiæ Minoris 2.
597	11	33 Moritur.		
598	12	20 Hilfuert ſolus.		
599	13	21		1 Lutfrid. Dux Alemāniç.
600	14	22 Hilf. moritur. Filii		2 Hunc ſequitur Vnzelinus ſiue Cunzelinus.
601	15	1 Dietericus. B.R.	1 Dietbert. A.R.	
602	16	2	2	
603	17	3	3	
604	18	4	4	
605	19	5	5	
606	20	6	6	
607	21	7	7	
608	22	8	8	
609	23	9	9	
610	24	10	10	Prothadius Dux Burgundiæ Minoris 3.
611	25	11	11	
612	26	12	12	
613	27	13	13	
614	28	14	14	
615	29	15	15	Lacus Thunēſis apud Heluetios incaluit adeò, vt piſces prç calore morerētur.
616	30	16	16	Heluetii Orientales in Burgūdiam minorem irruptione facta omnē Occiduā Heluetiam direptiónib. & cædib. vaſtant.
617	31	17 Dietericus Fratrē Dietbertum debellatū interficit & Alemāniç duob. annis imperat. Quem Brunhildis mater hauſtu veneni enecat, & cum nepotibus duobus adhuc annis regnat. Quibus cum auia interemptis Lotarius ſolus regnat.		
618	32			
619	33			
620	34			
621	35 Lot. ſol.			
622	36			
623	37			
624	38			

Anno Chriſti.	Francorum Reges.		Res Heluetic æ.
625	39 Lotarius.		
626	40		
627	41		
628	42		Dagobert. filius Lotarii à patre
629	43		Burgundiæ & Alem. pręficitur.
630	44		S. Gallus fit Eremita. Sigbert
631	45		Dux Alemanniæ 4.
632	1 Dagobert. Filius.		
633	2		Gonzo ſiue Cunzo Dux Alemanniæ 5.
634	3		
635	4		Circa hæc tempora Epiſcopalis ſedes Vindoniſſą Conſtantiam transfertur.
636	5		
637	6		
638	7		
639	8		
640	9		
641	10		
642	11 Moritur. Filii partiũtur regnũ.		
643	1 Clodoueus Burg. R.	1 Sigbert Aleman. R.	
644	2	2	Talto Comes in Turgouia vixit.
645	3	3	Flaucatus Maior domus Burgundiæ ſiue Palatinus Burgundicus vixit.
646	4	4	
647	5	5	Vilboldus Dominus Burgundiæ M.
648	6	6	
649	7	7	
650	8	8	
651	9	9	
652	10	10	
653	11	11	
654	12	12	

Anni Christi	Francorum Reges.		Res Helueticæ.
655	14 Clodoueus Burg R.	13 Sigbert. Alem. Rex.	
656	14	14	
657	15	1 Hilduert Grimualdi. F.	Heluetia Alemannica bello infeſtatur.
658	16	2 Interficitur.	
659	17 Clodoueus ſolus.		
660	18		
661	19		
662	20 Filii		
663	1 Lotarius Burg. Rex.	1 Hildericus Alem. Rex.	
664	2	2	
665	3	3	
666	4	4	
667	1 Dietericus Frater.	5	
666	2	6	
669	3	7	
670	8 Hildericus ſolus.		Dietericus propter tyrannidem monaſterio incluſus, vitam agit monaſticam.
671	9		
672	10		
673	11		
674	12		
675	13		
676	14		
677	15		
678	16		
679	1 Dietericus frater.		Interfecto Hilderico reuocatur Dietericus è monaſterio ad Imperium.
680	2		
681	3		
682	4		
683	5		
684	6		
685	7 Dietericus 2.		

Anni Christi.	Francorum Reges.	Res Helueticæ.
686	8	Leodigarius martyrizatur.
687	9	Pipinus Palatinus vixit. Palatinorum potentia creſcere cœpit.
688	10	Martinus Dux Alemanniæ 6.
689	11	
690	12	Godefridus Dux Alemanniæ 7.
691	13	
692	14	
693	1 Clodoueus 3. ſiue Ludouicus. F. Dieter.	Conditur Monaſterium maius in vrbe Tigurina. A Ruperto Duce militum Regis Ludouici.
694	2	
695	3	
696	4	Wighardus frater Ruperti condit Monaſterium primum Lucernenſe.
697	1 Hildbert frater. Dieterici 2. filius.	
698	2	
699	3	
700	4	
701	5	
702	6	
703	7	
704	8	
705	9	
706	10	
707	11	
708	12	Luitfrid filius Godefridi, Dux Alemanniæ 8.
709	13	
710	14	
711	15	
712	16	
13	17	
714	18	

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Reges Francorum.	Res Heluetic æ.
715	19 Hildbert moritur.	
716	1 Dagobert. 2. Filius.	
717	2	Carolus Martellus Palatinus vel Maior domus Regum Francorum.
718	3	
719	4	Daniel cognomine Hildbert, eiectus à quibuſdā ad imperium regni Francici, à Carolo Martello cum ſociis vincitur.
720	1 Lotarius Dieterici 2. filius & frater Hildeberti.	S. Otmarus primus Abbas S. Galli.
721	2	
722	3	
723	4	
724	5	Vatilo & Odilo Duces Alemanniæ 9.
725	6	
726	1 Dietericus 3. Filius Dagoberti 2.	
727	2	
728	3	
729	4	
730	5	
731	6	
732	7	
733	8	
734	9	
735	10	
736	11	
737	12	
738	13	
739	14	
740	1 Hildrich frater Dagoberti 2. filius.	
741	2	Carolo Martello Palatino mortuo ſuccedit Pipinus filius.
742	3	

743

Digitized by Google

Anni Christi.	Reges Francorum.	Res Heluetica.
743	4	
744	5	
745	6 Hildericus.	
746	7	
747	8	
748	9	
749	10	
750	11	
751	12	
	Pipinus Caroli Martelli Palatini filius, cùm & ipſe fuiſſet maior domus annos decē, cōſenſu Procerū factus eſt Rex Frācorū, authoritate Zachariæ Pontificis: Hilderico Rege in Monaſteriū incluſo, & vt regiū nomen deponeret coacto.	
752	1 Pipinus.	
753	2	In Heluetia Orientali Valram Comes Turgouius & Victor Curienſis Comes apud Rhætos, dominabantur.
754	3	
755	4	
756	5	
757	6	Ruthardus Comes Kyburgenſis & Turgouius vixit.
758	7	
759	8	
760	9	
761	10	
762	11	
763	12	
764	13	

Anni Christi.	Reges Francorum.	Res Helueticæ.
765	14	
766	15	
767	16	
768	17	
769	1 Carolus Pipini Filius. Poſtea cognomento, Magnus dictus.	
770	2	
771	3	
772	4	
773	5	
774	6	
775	7	
776	8	
777	9	Carolus per Heluetiam Romam proficiſcitur.
778	10	
779	11	
780	12	
781	13	
782	14	
783	15	
784	16	
785	17	
786	18	
787	19	
788	20	
789	21	
790	22	
791	23	
792	24	
793	25	
794	26	

Anni Christi.	Reges Francorum.		Res Helueticæ.
795	27		
796	28		
797	9		
798	30		
	31 Carolus M.		
799	32		
800	3		
801	34 Carolꝰ, ob res magnas fortiſſimè geſtas, Magni nomē eſt adeptus. A Pontifice Leone 3. Imperator Occidentis declaratur, & coronatur fauſtis acclamationibus.		
802	5	2	
803	36	3	
804	37	4	
805	38	5	
806	39	6	Hunifridus, Comes Curienſis apud Rhætos & Dominꝰ Hiſtrię, condidit monaſterium Schennis in caſtris Rhæticis.
807	40	7	
808	41	8	
809	42	9	
810	43	10	
811	44	11	Hoc anno Carolus M. Eccleſias in Heluetiis liberaliſſimè donauit. Inprimis verò Monaſterium magnum Thuricenſe ad dignitatem Præpoſituræ Imperialis euexit, Vrbemque Tigurinam eximiis priuilegiis ornauit.
812	45	12	
813	46	13	
814	47	14	
815	1 Ludouicus F.		
816	2		
817	3		
818	4		
819	5		
820	6		
821	7		

Anni Christi.	Reges Francorum.	Res Heluericæ.
822	8	
823	9	
824	10	
825	11 Ludouicus.	
826	12	Vrbs & Epiſcopus Curienſis in fidem & patrocinium Imperii recipiuntur.
827	13	
828	14	
829	15	Heluetii Suitenſes, Subſyluani & Haslenſes in Italiam euocati, Saracenos Italiam infeſtantes & Romam diripientes, nefaria fuga Italiam relinquere cogunt. Quàobrem ab Imperatore libertate donati ſunt.
830	16	
831	17	
832	18	
833	19	
834	20	
835	21	
836	22	
837	23	
838	24	Ludouicus Heluetiã, Alemanniam & Burgundiam filio Carolo Caluo regendas tradit.
839	25	
840	26 Ludouicus moritur.	Rupertus & Adelbertus de Imperio Rhætiæ dimicant: ſed Adelbertus ſuperior euaſit.
841	Carolus Caluus Heluetiæ Dominus.	
842	2	

843 Filii Ludouici, Lotarius, Ludouicus, & Carolus Caluus de Imperio conueniunt, vt Lotarius Italia, Prouincia, & terris ab Alpibus intra Rhenum & Moſam (exceptis quæ ad Alemanniam pertinent) iacentibus cum dignitate Imperiali ſit contentus, Carolus Galliæ Imperium obtineat, Ludouicus verò Bauariam, Saxoniam, Turingiam & Alemanniam habeat. Hac partitione facta Heluetia diuiſa, Alemannica Ludouico Germaniæ Regi, Burgundica Lotario Imperatori, paruit: Nec vnquàm poſtea Galliæ Reges quicquam iuris in illam habuerunt. Itaque ſucceſſionem Gallorum Regum intermittam, & ſeriem ſolummodo Imperatorum Romanorum, Dominorum item Burgundiæ

diæ & Alemanniæ iuxta proponam, vt in promptu ſit videre cui quiſque parti imperauerit.

Anni Chriſti	Impp.Rom.	Reg.& D.Burg.	R.& D.Alem.	Rẽs Helueticæ.
844	1 Lotarius L.F.	1 Lotarius Imp.	1 Ludouicus L.F.	
845	2	2	2	
846	3	3	3	
847	4	4	4	
848	5	5	5	
849	6	6	6	
850	7	7	7	Dauid Lauſannenſis Epiſcopus interficitur.
851	8	8	8	
852	9	9	9	
853	10	10	10	
854	11	11	11	
855	12	12	12	
856	1 Ludouicus F.	1 Lotarius F.	13	
857	2	2	14	
858	3	3 Hugbertus Abbas Dux Bur. M.	15	
859	4	4	16	
860	5	5	17	
861	6	6 Cõrad. Comes, Dux Bur. M.	18	S.Meinradus Eremita latrocinio opprimitur.
862	7	7	19	Monaſterium ſiue Collegium fœminarum Tiguri à Ludouico Aleman. Rege conditur.
863	8	8	20	
864	9	9	21	

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp.Rom.	R.& D.Burg.	R.& D.Alem.	Res Helueticæ.
865	10 Ludouicus F.	10 Conradus.	22 Ludouicus .F.	
866	11	11	23	
867	12	12	24	
868	13	13	25	
869	14	14	26	
870	15	15 Lotar. moritur.	27	
871	16	1 Côr. regnũ obtinet.	28	
872	17	2	29	
873	18	3	30	
874	19	4	31	
875	20	5	32	
876	1 Car. Calu⁹ Rex Gallię.	6	1 Carolus Craſſus F.	
877	2	7	2	
878	2 Lud. Balbus F.	8	3	
879	3	9	4	Monaſterium fœminarum nobilium Tiguri conſecratur.
880	1 Car. Craſ⁹ Rex Alem.	10	5	
881	2	11	6	
882	3	12	7	
883	4	13	8	Carolus Craſſus Santgallum venit.
884	5	14	9	
885	6	15	10	
886	7	16	11	
887	8	17	12	
888	1 Arnolp. ex fratre nepos	1 Rod. F. Rex creatur.	1 Arnolph⁹ nepos.	
889	2	2	2	Arnolphus Rodolphum Burgundiæ Regem bello perſequitur.
890	3	3	3	

891

Anni Christi.	Impp.Rom.	Reg & D.Burg.	R.& D.Alem.	Res Helueticæ.
891	4 Arnolphus.	4 Rodolphus.	4 Arnolp. nepos.	
892	5	5	5	Boſo Lauſannenſis Epiſcopꝰ Salodorii inauguratur.
893	6	6	6 1	Berchtoldus & Erchingerus fratres Duces Alemanniæ vixerunt.
894	7	7	7 2	
895	8	8	8 3	
896	9	9	9 4	
897	10	10	10 5	
898	11	11	11 6	
899	12	12	12 7	
900	13	13	13 8	
901	14	14	14 9	
902	15	15	15 10	
903	16	16	16 11	
904	17	17	12 Bercht. Erching.	
905	18	18	13	
906	19	19	14	
907	1 Ludouicus F.	20	15	
908	2	21	16	
909	3	22	17	
910	4	23	18	
911	5	24	19	
912	6	25	20	
913	1 Conrad. 1. Dux Frācon.	26	21	
914	2	27	22	
915	3	28	1 Burchardus Dux.	
916	4	29	2	

Anni Christi.	Impp. Germ.	R. Burg.	Duces Alem.	Res Helveticæ.
917	5 Conrad. 1. Dux Franc.	30 Rodolphus.	3 Burchardus Dux.	Berch. & Erch. Alem. D. truncati capitib. Diruitur arx in Stamheim.
918	6	31	4	
919	7	32	5	Rodol. Burg. Rex à Burchardo Alem. Duce ad Vitodurum prælio ſuperatur.
920	1 Heinric⁹ 1. Dux Saxoniæ	33	6	Imperium Romanum ad Germanos transfertur.
921	2	34	7	Rodol Burg. R. Regem Italiæ ſe facit.
922	3	35	8	
923	4	36	9	Burchardus Santgallum diripit.
924	5	37	10	
925	6	38	11	Vngari Helvetiæ partem populantur.
926	7	39	1 Hermãn⁹	
927	8	40	2	
928	9	41	3	
929	10	1 Conr. F.	4	
930	11	2	5	
931	12	3	6	
932	13	4	7	
933	14	5	8	
934	15	6	9	
935	16	7	10	
936	17	8	11	
937	1 Otto Filius	9	12	
938	2	10	13	Monaſterium Sangallenſe reſtauratur. Vngari ad Sacconium acie victi.
939	3	11	14	
940	4	12	15	
941	5	13	16	
942	6	14	17	
943	7	15	18	
944	8	16	19	Cõrad. Burg. R. Imperio Germanico ab Imperatore ſubiicitur.
945	9	17	20	
946	10	18	21	

Anni Christi	Impp.Rom.	Reg.Burg.	Duc.Alem.	Res Helueticæ.
947	11 Otto F.	19 Conr.	22 Herm.	
948	12	20	1 Luitolph⁹ Ottonis Imperat. F.	
949	13	21	2	
950	14	22	3	
951	15	23	4	
952	16	24	5	
953	17	25	6	
954	18	26	7	
955	19	27	8	
956	20	28	9	
957	21	29	1 Burch. 2. Burchardi 1 F.	
958	22	30	2	Sangallum mœnibus cingitur.
959	23	31	3	
960	24	32	4	
961	25	33	5	
962	26	34	6	
963	27	35	7	
964	28	36	8	
965	29	37	9	
966	30	38	1 Otto Luitolphi F.	Monaſterium in monte Duelli extructum.
967	31	39	2	
968	32	40	3	
969	33	41	4	
970	34	42	5	
971	35	43	6	
972	36	44	7	
973	37	45	8	
974	1 Otto 2.	46	9	

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. Germ.	R. Burg.	Duces Alem.	Res Helueticæ.
975	2 Otto 2.	47 Conr.	10 Otto.	
976	3	48	11	
977	4	49	12	
978	5	50	13	
979	6	1	14	
980	7	52	15	
981	8	53	16	
982	9	54	17	
983	10	55	1 Conrad	
984	1 Otto 3.	56	2	
985	2	57	3	
986	3	58	4	
987	4	59	5	Conzelinus Comes Habſpurgenſis vixit.
988	5	60	6	
989	6	61	7	
990	7	62	8	
991	8	63	9	
992	9	64	10	Conſpiratio Ruſticorum in Turgouia contra Nobilitatem.
993	10	65	11	
994	11	1 Rodolp. Cõrad F.	12	
995	12	2	13	
996	13	3	14	
997	14	4	1 Herman.	
998	15	5	2	
999	6	6	3	
1000	17	7	4	
1001	18	8	5	
1002	1 Henricus 2.	9	6	
1003	2	10	7	
1004	3	11	1 Herm. F.	

Digitized by Google

Anni Christi	Impp. Rom.	Reg. Burg.	Duces Alem.	Res Helueticæ.
1005	4 Henricꝰ 2.	12 Rod.	1 Herm. F.	Monaſterium Duelli Steinam ad Rhenum tranſfertur.
1006	5	13	3	
1007	6	14	4	
1008	7	15	5	
1009	8	16	6	
1010	9	17	7	Templum Epiſcopale Baſileę nouum extructum.
1011	10	18	8	
1012	11	19	1 Erneſtus.	
1013	12	20	2	
1014	13	21	3	
1015	14	22	1 Erneſt. F.	
1016	15	23	2	
1017	16	24	3	
1018	17	25	4	
1019	18	26	5	Templum Baſileenſe dedicatur.
1020	19	27	6	
1021	20	28	7	
1022	21	29	8	
1023	22	30	9	
1024	1 Conradus Frácon. Dux	31	10	
1025	2	32	11	
1026	3	33	12	
1027	4	34	13	
1028	5	35	14	Baſilea immunitate conceſſa Imperio ſubditur Germanico, ſublato iugo Regni Burgundici.
1029	6	36	15	
1030	7	37	1 Herm. Fr.	
1031	8	38	2	Wernerꝰ Comes Kyburg. cũ multis nobilib. cęditur.
1032	9	1 Heinricꝰ Imperatoris F. Otto cum illo.	3	Rodolphus B.R. moriens Imp. regnum tradit.
1033	10	2	4	Moratum & Nouocaſtrũ ab Imp. obſeſſa.

Anni Christi.	Impp. Germ.	Rect. Burg.	Duces Alem.	Res Helueticæ.
1034	11 Conrad. Franc. Dux.	3 Heinr. Imp. F.	5 Hermannus Fr.	Imperator Tiguri hyemabat.
1035	12	4	6	Burgundia M. deditionem facit.
1036	13	5	7	Moratum & Geneua ab Imp. expugnantur.
1037	14	6	8	
1038	15	7	1 Heinricus Imp. F.	
1039	1 Heinric. F.	8	2	
1040	2	9	3	
1041	3	10	4	
1042	4	11	5	Comitia Imperialia Cõſtantiæ habentur.
1043	5	12	6	
1044	6	13	7	
1045	7	14	1 Otto Ottonis tertii nepos.	
1046	8	15	2	
1047	9	16	3	
1048	10	17	1 Otto.	
1049	11	18	2	
1050	12	19	3	
1051	13	20	4	
1052	14	21	5	Initia Vrbis & Collegii Scaphuſiani in hunc annũ incidunt.
1053	15	22	6	
1054	16	23	7	
1055	17	24	8	
1056	18	25	9	Heinricus Imp. Tiguri nuptias celebrat.
1057	1 Heinricus 4. F.	1 Reinold° comes B.M.	1 Rodolphus.	Heinricus Burgundiã M. Reinoldo Comiti regendam tradit; Vnde poſtea Burgundiæ Rectores dicti ſunt illius ſucceſſores.
1058	2	2	2	

1059

Anni Chr.	Impp. Germ.	Rect. Burg.	Alem. Duces.	Res Heluetiæ.
1059	3 Heinricus 4. F.	3 Reinol. com. B. M	3 Rodolphus.	
1060	4	4	4	Comitia Imperialia Baſileæ habita.
1061	5	5	5	
1062	6	6	6	
1063	7	7	7	
1064	8	8	8	
1065	9	9	9	
1066	10	10	10	
1067	11	11	11	
1068	12	12	12	
1069	13	13	13	
1070	14	14	14	
1071	15	15	15	
1072	16	16	16	
1073	17	17	17	
1074	18	18	18	
1075	19	19	19	
1076	20	20	20	Imperator iter per Heluetiam facit in Italiam.
1077	21	1 Wilhelmus.	21	
1078	22	2	22	
1079	23	3	23	
1080	24	1 Reinoldus.	24	
1081	25	2	1 Fridericus Staufenſis.	Bellum Abbatis Sangalleſis cum Berchtoldo Zeringenſi & ſociis in Turgouia.
1082	26	3	2	
1083	27	4	3	
1084	28	5	4	
1085	29	6	5	
1086	30	7	6	

F 2

uolt

Anni Chriſti.	Impp. Germ.	Rect. Burg.	Duces Alem.	Res Helueticæ.
1087	31 Heinricꝰ 4.	8 Reinol.	7 Fridericus	Bellũ Abbatis Sangallenſis cum Berchtoldo Zeringẽſi & ſociis in Turgouia durat.
1088	32	9	8	
1089	33	10	9	
1090	34	11	10	
1091	35	12	11	Vermiculi volantes in maxima quantitate per Heluetiam circumuolant.
1092	36	13	12	
1093	37	14	13	
1094	38	15	14	
1095	39	16	15	
1096	40	17	16	Profectio in Syriam ad Bellum ſacrum.
1097	41	18	17	
1098	42	19	18	
1099	43	20	19	
1100	44	21	20	Circa hæc tempora Imperator Iuriſdictionem Imperialem Turegum, Berchtoldo Zeringenſi tradit, eumque Aduocatum conſtituit.
1101	45	22	21	
1102	46	23	22	
1103	47	24	23	
1104	48	25	24	
1105	49	26	1 Frider. F.	
1106	50	27	2	
1107	1 Heinr. 5.F.	28	3	
1108	2	29	4	
1109	3	30	5	
1110	4	31	6	Comes Habſpurgius in arce Butenheim obtruncatus.
1111	5	32	7	
1112	6	33 Rein. deponitur.	8	
1113	7	1 Conrad. Zering.	9	Bellum Conradi Zeringenſis cum Reinoldo Burgundo.
1114	8	2	10	
1115	9	3	11	

Anni Christi.	Impp. Rom.	Rect. Burg.	Duc. Alem.	Res Helueticæ.
1116	10 Heinricus 5.	4 Córad. Zer.	12 Fridericus.	
1117	11	5	13	
1118	12	6	14	
1119	13	7	15	
1120	14	8	16	Monaſterium Angelbergicum in Subſyluaniis conditum.
1121	15	9	17	
1122	16	10	18	
1123	17	11	19	
1124	18	12	20	
1125	1 Lotarius 2.	13	21	
1126	2	14	22	
1127	3	15	23	
1128	4	16	24	
1129	5	17	25	
1130	6	18	26	Comitia Baſileæ habita.
1131	7	19	27	
1132	8	20	28	
1133	9	21	29	
1134	10	22	1 Frid. Barbaroſſa filius	
1135	11	23	2	
1136	12	24	3	
1137	13	25	4	
1138	1 Conradus 3.	26	5	Barbaroſſa Tigurum expugnat & Turicum caſtrū diruit.
1139	2	27	6	
1140	3	28	7	
1141	4	29	8	
1142	5	30	9	
1143	6	31	10	

Digitized by Google

Anni Christi	Impp.Germ.	Rect.Burg.	Duces Alem.	Res Heluetica.
1144	7 Conrad. 3.	32 Co.Z.	11 Frid.Bar.	
1145	8	33	12	
1146	9	34	13	
1147	10	35	14	
1148	11	36	15	
1149	12	37	16	
1150	13	38	17	
1151	14	39	18	
1152	1 Fridericus Barbaroſſa.	Berchtoldus Zeringenſis 4.	1 Frid. Imperatoris Conr. Fili⁹.	
1153	2	2	2	
1154	3	3	3	
1155	4	4	4	
1156	5	5	5	
1157	6	6	6	Reinoldus Burgundus &Berchtoldus Zeringenſis interceſſione Imperatoris pace facta conueniunt,vt Reinoldus Tranſiuhrana, Berchtoldus verò Ciſiuhrana, quæ & Burgundia Minor, ſit contentus.
1158	7	7	7	
1159	8	8	8	
1160	9	9	9	
1161	10	10	10	
1162	11	11	11	
1163	12	12	12	
1164	13	13	13	
1165	14	14	14	Ludus equeſtris Tiguri habitus.
1166	15	15	15	
1167	16	16	16	
1168	17	17	17	
1169	18	18	18	
1170	19	19	19	
1171	22	20	20	
1172	21	21	21	
1173	22	22	22	

Anni Christi	Impp. Rom.	Rect. Burg.	Duc. Alem.	Res Helueticæ.
1174	23 Frid. Bar.	23 Berch.	23 Frider.	
1175	24	24	24	
1176	25	25	25.	
1177	26	26	26	
1178	27	27	27	
1179	28	28	28	Dieſſenhofium mœnibus cingitur. Friburgum Nuichtoniæ conditur.
1180	29	29	29	
1181	30	30	30	
1182	31	31	31	
1183	32	32	32	Comitia Conſtantienſia celebrata.
1184	33	33	33	
1185	34	1 Bercholdus 5.	34	Cappellæ prope Tugium conditæ.
1186	35	2	35	
1187	36	3	36	
1188	37	4	37	
1189	38	5	1 Frideric⁹.	
1190	1 Heinricus 6	6	2	
1191	2	7	1 Conrad⁹.	Berna in Heluetiis condita.
1192	3	8	2	
1193	4	9	3	
1194	5	10	4	
1195	6	11	5	
1196	7	12	6	
1197	8	13	7	
1198	1 Philippus.	14	8	
1199	2	15	9	
1200	3	16	10	
1201	4	17	11	
1202	5	18	12	
1203	6	19	13	

Anni Christi.	Impp. Germ.	Rect. Burg.	Duces Alem.	Res Helueticæ.
1204	7 Philippus.	20 Berchtoldus 5.	14 Contradus.	
1205	8	21	15	
1206	9	22	16	
1207	10	23	1 Fridericꝰ.	
1208	1 Otto 4.	24	2	
1209	2	25	3	Bellū circa Sangallum in Turgouia. Berchtoldus à nobilitate proditus vix euaſit per prærupta Valeſiæ ſaxa.
1210	3	26	4	
1211	4	27	5	
1212	1 Fridericꝰ 2.	28	6	Imperator per Heluetiam ex Italia in Alſatiā proficiſcitur.
1213	2	29	7	
1214	3	30	8	
1215	4	31	9	Magna Santgalli pars igne exuritur.
1216	5	32	10	
1217	6	33	11	
1218	7 Otto 4. ſpōte Imperio cedit.	1 Wernerꝰ Comes Kyburg.	12	Burgundia Minor iure hæreditatis ad Comites Kyburgenſes deuenit.
1219	8	2	13	
1220	9	3	14	
1221	10	4	15	
1222	11	5	16	Bernates omni auxilio deſtituti Sabaudiæ Comiti ſeſe dedunt.
1223	12	6	17	
1224	13	7	18	
1225	14	8	19	
1226	15	9	20	Diethelmus Toggenburgius inſidiis fratris necatur. Abbas Sangallēſis fratricidam bello perſequitur.
1227	16	10	21	
1228	17	11	22	
1229	18	12	23	
1230	19	13	1 Conradꝰ.	Ciuium & Cleri Tigurini ingens diſcordia.
1231	20	14	2	

1232

Anni Christi	Impp. Germ.	Rect. B.	Duc. Alem.	Res Helueticæ.
1232	21 Fridericus 2.	15 Wernerus.	3 Conradus.	
1233	22	16	4	
1234	23	17	5	
1235	24	18	6	Bernates ob rem fortiſſimè geſtam à Sabaudo libertate donantur, & Imperio Romano reſtituuntur.
1236	25	19	7	
1237	26	20	8	
1238	27	21	9	
1239	28	22	10	
1240	29	23	11	Ciues Tigurini Clerum ex vrbe eiiciunt.
1241	30	24	12	Godefridus Habſpurgius Bernam obſidet.
1242	31	25	13	Bellum in Turgouia circa Vylam.
1243	32 Frid. Imperio deponitur.	26	14	Godefridus Habſpurg. Brugas oppidum diripit.
1244	33	27	15	
1245	34 Heinricus Landgrauius.	28	16	
1246	35	29	17	
1247	36	30	18	
1248	37	31	19	
1249	38 Conradus F. &	32	20	
1250	1 Wilhelm⁹ Comes Hollandiæ.	33	1 Conradinus.	Fridericus 2. Imp. moritur.
1251	2	34	2	Clerus in Vrbem Tigurinam recipitur.
1252	3	35	[illegible]	Tigurinorum primum cum Vriis & Suitiis fœdus.
1253	4	36	[illegible]	
1254	5	37	5	

Anni Chriſt.	Impp. Germ.	Rectores B.	Duces Alem.	Res Helueticæ.
1255	6	38	6	
1256	Wilhelmus cæditur, &c.	Hartmannus.	7	

Alphonſus Caſtiliæ Rex & Richardus Anglus diſcordia principum electi Imperatores, vterque citò periit. Alphonſus fines Germaniæ non adiit: Richardus difficulter aliquot annos titulotenus Imperio præfuit. Affectauit etiam Conradinus, Dux Alemanniæ, Conradi filius, Friderici 2. nepos, imperium, ſed captus & obtruncatus periit.

Omnes iſti poſt Fridericum à multis non habentur in Imperatorum numero. Ideoque ab anno 1250. à morte Frid. 2. vſque ad annum Electionis Rodolphi Habſpurgii 1273, Interregni 23. Annos numerant. Alii à morte Wilhelmi ad Rodolphum, tantùm 16. annos Interregni computant.

FINIS I. *Partis Chronologiæ Helueticæ.*

CHRO-

CHRONOLOGIÆ SVIZERI

PARS ALTERA.

DE ALEMANNIÆ DVCATV,

Quando Sueuia nomen acceperit, vtque Heluetia Orientalis eidem detracta fuerit.

POST extinctam familiam Carolinam, quæ in ſtirpe maſcula defecit, Imperium a Francis ad alias Germanorum principũ familias translatum eſt. Quo tempore Alemannia terminis anguſtioribus contracta Sueuiæ nomen accepit, eiusque Duces Alemanniæ quidem, frequentius tamen Sueuiæ Duces ſunt appellati: Quamuis propter ordinem Chronologiæ Alemanniæ nomen retinuerim.

At verò pars Orientalis Heluetiæ Francorum Regum temporibus Alemanniæ Ducatui erepta fuit, quippe Epiſcopis Conſtantienſibus & Abbatibus Sangallenſibus, dono Imperatorum immunitate conceſſa, in ſuos dominantibus: Mox etiam Comites Kyburgii & alii Orientalis Heluetiæ toparchi, libertate cõceſſa, in Imperii tutelam recepti ſunt. Sola iuriſdictio in omne Turegum, Ducibus Sueuiæ permittebatur vſque ad tempora Heinrici 4. qui, Berchtoldi Zeringenſis mitigandi cauſa, eam illi tradidit, vt Imperatoris dono vrbis & vtriuſque Collegii Aduocatus diceretur. Mortuo verò Berchtoldo 5. vltimo Zeringenſi duce, Collegiorum & vrbis Tigurinæ aduocato, Fridericus 2. ci-

Digitized by Google

ues Tigurinos in Imperii tutelam recepit, circa annum Chriſti 1218. multiſque aliis priuilegiis ornauit. Sic omni iure ducibus Sueuiæ erepto, Heluetia Orientalis ſoli Imperio paruit.

Qui tempore Interregni in Heluetia imperauerint.

IMperabant tum temporis in Heluetia Orientali Tigurum, Conſtantia & Sangallum liberæ Imperii ciuitates, Vrii, Suitii & Subſyluani, liberæ conditionis homines: Lucernates item & Glaronenſes, monaſticis quidem familiis, Murbacenſi & Sacconienſi obſtricti, ſua tamen libertate & immunitate gaudentes. Imperabāt præterea Epiſcopi Conſtantienſes: Abbates Sangallenſes: Landgrauii Kyburgii & Turgouii: Comites Toggii, Raperſuilenſes, Badenſes & Habſpurgii: Liberi denique Barones Regenſpergii Græningæ Domini, Barones item Æſchenbachii Domini in Schuartzenberg, Snabelberg, & Rüſſegg, cumque his alii.

In Heluetia verò Occidentali ſiue Burgundica, quæ & Burgundia minor appellatur, dominabantur non tantùm Comites Kyburgii & Habſpurgii Burgdorfii habitantes, ſed etiam præter vrbes Imperiales Bernam & Salodorum, Epiſcopi Baſileenſis, Lauſannenſis & Geneuenſis: Comites item Sabaudiæ, Nouocaſtrenſes, Arbergii, Nydouii, Remontenſes, Grueriani, & cæteri Toparchæ.

Typus

Typus Dominorum Heluetiæ tempore Interregni.

Imperabant in Heluetia Orientali ſiue Alemannica

- *Ciuitates*
  - *Liberæ* Imperii ciuitates Tigurum, Conſtantia, & Sangallum.
  - *Liberæ* conditionis homines: *Vrii. Suitii. Subſyluani.*
  - *Monaſticis* obſtricti, ſed tamen liberi: *Lucernates. Glaronenſes.*
- *Principes*
  - *Eccleſiaſtici*: *Epiſcopus* Conſtantienſis. *Abbas* Sangallenſis.
  - *Politici* Comites: *Turgonii. Kyburgii.*
- *Comites* Toggii, Raperſuilenſes, Homburgenſes, Badenſes, &c.
- *Toparchæ* Regenſpergius, Æſchenbachius & alii quos Germanicè Landsherren appellaueris.

Imperabant in Heluetia Occidentali ſiue Burgundica

- *Ciuitates* Berna, Salodorum.
- *Principes*
  - *Eccleſiaſtici* Epiſcopi: *Baſilienſis. Lauſannenſis. Geneuenſis.*
  - *Politici*, Kyburgii, Habſpurgii, Sabaudi.
- *Comites* Nouocaſtrenſes, Nydouii, Arbergii, Remontenſes, Grueriani, & alii non pauci.

Stumpfius teſtatur ſe ex literarum monumentis obſeruaſſe in Heluetia:

Comitum 50 familias genere & nomine diſtinctas.
Liberorum Baronum (quos Toparchas voco) 150 familias.
Nobilium equeſtris dignitatis plus minus 1000 familias. Quæ partim morte ſublatæ, partim adhuc in viuis, quarum multæ ſedes ad alia loca tranſtulerint.

Digitized by Google

QVA OCCASIONE

Heluetia liberata ſuis Dominis in vnam quaſi ciuitatem coaluerit.

FOEDERIS Heluetici, pro libertate antiqua retinenda, cauſa fuerunt Principes eorumque Socij, qui poſt Friderici 2. tempora liberas ciuitates opprimere ſatagebāt, eiſque ſeruitutem & exitium minitabantur. Ideoque ciuitates, fœdere inito, ſeſe iis opponebant, ſuamque libertatem fortiſſimè tutabantur. Hinc Nobilitas clade fracta & tædio belli capta, ſuas poſſeſſiones & dominia pleraq; ciuitatibus pretio vendebat. Sic pace facta ciuitates ſuperiores euaſere. Siue igitur ciuitas Alemannica ſiue Burgundica olim fuerit nihil penſi habebant, modo ex fœdere libertatis defenſio ſperari poſſit. Hoc modo vniuerſa Heluetia in vnam quaſi Ciuitatem coaluit, vt ante & circa annos natiuitatis Chriſti fuerat, priuſquam per Vitellium Imperatorem diuiſa, Prouinciis Sequanæ & Rhæticæ adiiceretur. Quod factum eſt anno 70. Chriſti: cum interea 1200. annis diuiſis imperiis regeretur.

Omiſſa igitur ſerie & ordine Rectorum Burgundiæ & Ducum Alemanniæ (quorum poteſtas partim Imperatorum liberalitate imminuta, partim bellorum clade in Heluetia attrita & abolita eſt) ſolummodo Imperatorum Germanorum quos Heluetii vt Imperii capita agnoſcunt, ſeriem proponam: Et ſi qua memorabilia acciderunt in Heluetia, ſimul attingam.

SEQVITVR CHRONOLOGIÆ ORDO.

Prima ſeries eſt annorum Chriſti.
Secunda eſt annorum Cæſarum Germanorum, cum nominibus.
Tertia deniq; ſummam rerum Helueticarum continet.

A mor-

A morte Frid. 2 numerantur 23. anni Interregni ad Rodolphi electionem.

ANNI INTERREGNI

à morte Wilhelmi Imperatoris ad Rodolphum I.

Imperatores Germani.	Anni Christi	Res Helueticæ.
	1250	
	1251	
	1252	
	1253	
	1254	
	1255	
	1256	
1	1257	
2	1258	
3	1259	
4	1260	In hunc annum incidit initium bellorum, quę Heluetii (hodiè fœderati die Eydtgenoſſen) pro libertate tuenda aduerſus Nobilitatẽ geſſerunt.
5	1261	
6	1262	Tigurum à Conradino Sueuiæ duce proſcriptum Richardus Imperator eximit.
7	1263	Vitodurani turrim Windthurn ſolo æquant.
8	1264	Familia Comitum Kyburgiorum in Hartmanno vltimo extinguitur, hæredes ſunt Habſpurgii. Rodolphus Alemannicos, Eberhardus Burgũdicos dominatus, hęreditatis iure obtinet.
9	1265	Tigurini, auxilio Rodolphi Habſpurgii, Huldricum Regenſpergium bello perſequuntur.
10	1266	
11	1267	Vzenberga, arx Regenſpergii, à Tigurinis destruitur. 9 Aprilis.
12	1268	Oppidum Glanzenburg, & arces Vurtpia, Vtliberga, Balderia, &c. Regenſpergii refugia, à Tigurinis diruuntur.
13	1269	
14	1270	Abbas Sangallenſis à Comitiſſæ Raperſuilanæ viduæ exercitu prælio ſuperatur, in Marcha. Waltherus Baro Elconienſis pugna Adorfienſi fit ſuperior.
15	1271	
16	1272	Epiſcopiſcella in Turgea oppidũ igni exuritur. Reinfelden ſupra Baſileã ad Rhenũ expugnatur. Suburbia Baſilienſia comburuntur.

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. Germani.	Res Heluetica.
1273	1 Rodolphus.	Rodolphus Habſpurgius Comes, auxilio Tigurinorũ & Abbatis Sangallenſis, Baſileam hebdomadas 7. obſidione premit. Interim Electores qui Francofurtum conuenerant Rodolphum Imperatorẽ eligunt. Quâ re nunciata, obſidio ſoluitur, & Baſilienſes Imperatori reconciliantur.
		Rumholdus Ramſtenianus cum Huldrico Abbate Sangallenſi de Abbatia belligerat.
		Imperator Sangallum vrbem in Imperii tutelam recipit, & Huldricum de Ramſuago, Abbati vrbique dat Aduocatum.
		Imperator Schuartzenbach oppidũ in Turgea condit.
		Imperator Tigurinos pro veteribus & recentibus officiis eximiis priuilegiis donauit, eorúmque vexillum, honoris ergò, purpureo diademate coronauit. (*Hæc Ioannes Vitoduranus habet.*)
		Imperator Vrios, Suizios & Subſyluanos Nobilitati Heluetica reconciliat.
		Rodolphus Habſpurgius Imperatoris agnatus Raperſuilenſem ducit, & Raperſuilæ fit Dominus.
1274	2	
1275	3	Berna & Fryburgum antiqua fœdera renouant & confirmant.
1276	4	
1277	5	Imperator ciues & Canonicos Tigurinos reconciliat.
		Rumo Abbas Sangallenſis Abbatiſcellanum Ammanum captum vinculis conſtrinxerat. Igitur Abbatiſcellani Clanxiam arcem obſident.
1278	6 Rodolphus.	In oppido Sempach mulier nobilis leonem peperit.
		Imperator Ottocarum Bohemiæ Regem prælio victũ obtruncat. Qua pugna fideli opera Tigurinorum eſt vſus: quorum 100. equeſtri dignitate ornati in prima acie conſtitere & fortiſſimè dimicantes pleriq; cecidere, quorum inſignia honoris cauſa Tiguri in Franciſcanorum templo depicta ſunt.
		Eodem prælio Vitodurani re fortiter geſta, priuilegiis non contemnendis ornati ſunt.
1279	7	Imperator filio Rodolpho Sueuię Ducatum cum Turgeæ Comitatu tradit. Is Conradũ Comitem Fryburgenſem bello perſequitur.

Im-

Digitized by Google

Anni Christi	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1279	7 Rodolp.	Imperator arces Schoeneck & Rychenstein in Rauracis diruit.
1280	8	Piſtor Tigurinus à Senatu ob maleficia punitus, ſui vindicandi cauſa maiorem vrbis partem, ad dextram Limagi ſitam, incendit. Quo incendio vniuerſa ferè, paucis domibus ereptis, abſumpta eſt. Kriegius in annum 1275. ponit.
1281	9	Sangallum libertate donatur.
1282	10	Mulhuſiani, tumultu excitato, incommodo ſeſe inuicem afficiunt.
		Wilhelmus Abbas Sangallenſis ab Imperatore proſcriptus, cũ Imp. duobus annis continenter bellum gerit.
1283	11	Epiſcopus Baſilienſis Pourentrut & Mylan expugnat.
1284	12	
1285	13	Zofingenſes Imperatori ſeſe dedunt ſaluis priuilegiis ſuis.
1286	14	Bernates Baronem Wyſſenburgenſem Simmiæ vallis Dominum prælio vincunt, Iagbergum expugnant & oppidum Vimiſium diruunt.
		Bernæ magna pars incendio abſumitur.
1287	15	Iudæi ob nefaria facinora patrata Berna eiiciũtur. Ipſi, ſe contra publicam Imperii fidem expulſos, conqueruntur. Quamobrem Imperator Bernam eodem anno bis obſidet, nec expugnare valet.
1288	16	Fridericus Epiſcopus Curienſis à Comite Werdenbergenſi, infra Valdulciam prælio ſuperatus capitur. Ille carcere aliquandiu detentus, tandem è turre præcipitatus moritur.
1289	17	Albertus Auſtrius numeroſo exercitu Bernam cingit. Bernates eruptione facta numero inferiores vexillum amittunt, virtute tamen ſuperiores idem recuperant & Auſtriacos in fugam vertunt.
1290	18	Imperator Wilhelmum Sangal. Abbatẽ graui bello perſequitur, arces Clanziam & Wildbergã diruit, Ybergum obſidet. Abbas fuga trans Rhenũ elabitur. Toggenburgũ vetus deditionẽ facit, & Grieſſenberg deſtruitur.
1291	19	Imperator Suitiis priuilegia ſua confirmat.
		Bernates prælio ad Collem, qui de tonitru nominatur, (Pugna ad Tonnerbuhel)

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1291	19 Rodolp.	Auſtriacis ſuperiores fiunt, iiſdéq; ſigna militaria decem eripiunt, Belpiamq; & Gerenſtein arces ſolo æquant.
		Comitiſſa Raperſuilana cum Tigurinis fœdus init.
1292	1 Adolphus.	Wilhelmus Abbas Sangallum redit, & bellum cum Imperatore redintegrat. Imperator moritur.
		Nobiles Ramſuagii ex improuiſo Sangallum occupare tentabant. Sed ea ſpe deiecti poſtea cum Sangallenſibus in Riederholz aduerſa fortuna pugnārunt.
		Epiſcopus Conſtanſienſis, Abbas Sangallenſis, Tigurini & Conſtantienſes Buchorn oppidum, ad lacum Acronium ſitum, vi captum diripiunt.
		Regio Abbatiſcellanorum à Comite Werdenbergio Sarunetum Domino vaſtatur ferro & igne.
		Tigurini Abbatis Sangal. ſocii Vitodurum obſident, & præſidium Auſtriacum, quod eruptionem fecerat, repellunt. Craſtino verò, cum per dolum Tigurinis nunciatū eſſet, Epiſcopi Conſtantienſis auxiliares copias aduētare, ipſi inermes obuiā procedunt, & per inſidias ab Auſtriacis circumuenti, incōmodum accipiunt. 13. Aprilis.
1293	2	Villa in Turgea oppidum, Auſtriacis ſeſe dedit, oppidani Suartzenbachium migrant, oppidumq. igne iniecto vaſtatur. Albertus Auſtrius Landſperg arcem Turgeæ deſtruit. Abbas Clanxiam ſubito reſtaurat.
1294	3	Tigurini cum præfecto Auſtriaco pacem & fœdus feriunt.
1295	4	Baſileæ ſexcentæ domus & homines 40. incendio abſumuntur.
		Zofinga vrbs Imperialis ab Alberto Auſtrio occupatur & libertate priuatur.
1296	5	Albertus Auſt. Suandam apud Glaronenſes diruit, & Burchardum Suandenſem, populi Aduocatum imperialem, iſthinc expellit.
		Tigurini Imperatoris nomine aduerſus Græningenſes, qui Alberto adhæſerant, expeditionem ſuſcipiunt.
1297	6	Lutholdus Regenſpergius cum Tigurinis fœdere iungitur.
1298		Tigurini Rodolphum Rorbaſſanum Nobilem vt hoſtem aggrediuntur. Lis tamen ſine ſanguine dirimitur.

Impe-

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Heluetica.
1298	1 Albert⁹.	Imperator Adolphus Imperio abdicatur & Albertus eligitur. Albertus pugna inter Spyram & Vormatiam ſuperatum Adolphum interficit. 8. Iulii.
		Albertus Imperator, conuentu Vitoduri habito, Nobilibus & vrbibus Heluericis priuilegia ſua confirmat.
		Albertus Nobilitatis inſtinctu Tigurum ex improuiſo obſidet; ſed fruſtra conſumptis aliquot diebus, ſoluit obſidionem, ciuitatemq; in Imperii fidem recipit. *Tigurum ab Alberto obſeſſum.*
1299	2	Wilhelmus Sang. Abbas Altſtettum in Reguſcis capit. Pace facta Imperatori reconciliatur.
		Villa Turgeæ cum Imperatoris licentia reſtauratur. Oppidani domos ſuas Suartzenbachio Villam transferunt, & Suartzenbachium exhauſtum deſeritur.
1300	3	Imperator numeroſum exercitum in Heluetiis & ſuperiore Germania conſcribit, ad Batauos debellandos.
1301	4 Albert⁹.	
1302	5	
1303	6	Ciuitates nonnullæ Heluericæ & Rhenanæ contra graſſatores, qui omnia itinera latrociniis infeſta reddebant, fœdus inierunt. Coniunctis itaq; viribus in Simmiā vallem aduerſus Baronem Wyſſenburgium proficiſcuntur & oppidum Vimiſium diruunt.
		Imperator Vriis, Suitiis & Subſyluanis negat cōfirmationem priuilegiorum, ſperans ſe filiis ſuis principatum potentia eximium hoc modo comparaturum, ſi ciuitates, libertate erepta, ſeruire cogantur. *Cauſa bellorum cum Auſtriis.*
		Baſilienſes Ramſteniam cum aliis quinque arcibus & caſtellis fortiſſimis deſtruunt.
1304	7	
1305	8	
1306	9	Biennates cum Bernatibus fœdus faciunt.
		Bernates cum Fryburgenſibus Minnidurum Sabaudi Comitis obſident.
1307	10	In hæc tempora & annos Imperii Alberti incidit hiſtoria fœderis Heluetici ex occaſione iniuriarum & tyrannidis, quam præfecti Auſtriaci apud Vranios & Vnderualdios exercebant. Nam cum Albertus Imperator nume-

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germ.	Rect. Burg.	Duces Alem.	Res Helueticæ.
1144	7 Conrad. 3.	32 Co. Z.	11 Frid. Bar.	
1145	8	33	12	
1146	9	34	13	
1147	10	35	14	
1148	11	36	15	
1149	12	37	16	
1150	13	38	17	
1151	14	39	18	
1152	1 Fridericus Barbaroſſa.	1 Berchtoldus Zeringenſis 4.	1 Frid. Imperatoris Conr. Fili⁹.	
1153	2	2	2	
1154	3	3	3	
1155	4	4	4	
1156	[illegible]	5	5	
1157	6	6	6	Reinoldus Burgundus & Berchtoldus Zeringenſis interceſſione Imperatoris pace facta conuenientvt Reinoldus Tranſiurana, Berchtoldus verò Ciſiurana, quæ & Burgundia Minor, ſit contentus.
1158	7	7	7	
1159	8	8	8	
1160	9	9	9	
1161	10	10	10	
1162	11	11	11	
1163	12	12	12	
1164	13	13	13	
1165	14	14	14	Ludus equeſtris Tiguri habitus.
1166	15	15	15	
1167	16	16	16	
1168	17	17	17	
1169	18	18	18	
1170	19	19	19	
1171	22	20	20	
1172	21	21	21	
1173	22	22	22	

1174

Digitized by Google

Anni Christi	Impp. Rom.	Rect. Burg.	Duc. Alem.	Res Helueticæ.
1174	23 Frid. Bar.	23 Berch.	23 Frider.	
1175	24	24	24	
1176	25	25	25	
1177	26	26	26	
1178	27	27	27	
1179	28	28	28	Dieſſenhofium mœnibus cingitur. Friburgum Nuichtoniæ conditur.
1180	29	29	29	
1181	30	30	30	
1182	31	31	31	
1183	32	32	32	Comitia Conſtantienſia celebrata.
1184	33	33	33	Cappellæ prope Tugium conditæ.
1185	34	1 Berchtoldus 5.	34	
1186	35	2	35	
1187	36	3	36	
1188	37	4	37	
1189	38	5	1 Frideric'.	
1190	1 Heinricus 6.	6	2	
1191	2	7	1 Conrad'.	Berna in Heluetiis condita.
1192	3	8	2	
1193	4	9	3	
1194	5	10	4	
1195	6	11	5	
1196	7	12	6	
1197	8	13	7	
1198	1 Philippus.	14	8	
1199	2	15	9	
1200	3	16	10	
1201	4	17	11	
1202	5	18	12	
1203	6	19	13	

Anni Christi.	Impp. Germ.	Rect. Burg.	Duces Alem.	Res Heluetícæ.
1204	7 Philippus.	20 Berchtoldus 5.	14 Conradus.	
1205	8	21	15	
1206	9	22	16	
1207	10	23	1 Fridericꝰ.	
1208	1 Otto 4.	24	2	
1209	2	25	3	Bellũ circa Sangallum in Turgouia. Berchtoldus à nobilitate proditus vix euaſit per prærupta Valeſiæ ſaxa.
1210	3	26	4	
1211	4	27	5	
1212	1 Fridericꝰ 2.	28	6	Imperator per Heluetiam ex Italia in Alſatiã proficiſcitur.
1213	2	29	7	
1214	3	30	8	Magna Santgalli pars igne exuſtitur.
1215	4	31	9	
1216	5	32	10	
1217	6	33	11	
1218	7 Otto 4. ſpõte Imperio cedit.	1 Wernerꝰ Comes Kyburg.	12	Burgundia Minor iure hæreditatis ad Comites Kyburgenſes deuenit.
1219	8	2	13	
1220	9	3	14	
1221	10	4	15	Bernates omni auxilio deſtituti Sabaudiæ Comiti ſeſe dedunt.
1222	11	5	16	
1223	12	6	17	
1224	13	7	18	
1225	14	8	19	
1226	15	9	20	Diethelmus Toggenburgius inſidiis fratris necatur. Abbas Sangallenſis fratricidam bello perſequitur.
1227	16	10	21	
1228	17	11	22	
1229	18	12	23	
1230	19	13	1 Conradꝰ.	Ciuium & Cleri Tigurini ingens diſcordia.
1231	20	14	2	

Anni Christi	Impp. Germ.	Rect. B.	Duc. Alem.	Res Helveticæ.
1232	21 Fridericus 2.	15 Wernerus.	3 Conradus.	
1233	22	16	4	
1234	23	17	5	
1235	24	18	6	Bernates ob rem fortiſſimè geſtam à Sabaudo libertate donantur, & Imperio Romano reſtituuntur.
1236	25	19	7	
1237	26	20	8	
1238	27	21	9	
1239	28	22	10	
1240	29	23	11	Ciues Tigurini Clerum ex vrbe eiiciunt.
1241	30	24	12	Godefridus Habſpurgius Bernam obſidet.
1242	31	25	13	Bellum in Turgouia circa Vylam.
1243	32 Frid. Imperio deponitur.	26	14	Godefridus Habſpurg. Brugas oppidum diripit.
1244	33	27	15	
1245	34 Heinricus Landgrauius.	28	16	
1246	35	29	17	
1247	36	30	18	
1248	37	31	19	
1249	38 Conradus F. &	32	20	
1250	1 Wilhelm Comes Hollandiæ.	33	1 Conradinus.	Fridericus 2. Imp. moritur.
1251	2	34	2	Clerus in Vrbem Tigurinam recipitur.
1252	3	35	3	Tigurinorum primum cum Vriis & Suitiis fœdus.
1253	4	36	4	
1254	5	37	5	

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germ.	Rectores B.	Duces Alem.	Res Helueticæ.
1255	6	38	6	
1256	Wilhelmus cæditur, &c.	Hartmannus.	7	

Alphonſus Caſtiliæ Rex & Richardus Anglus diſcordia principum electi Imperatores, vterque citò periit. Alphonſus fines Germaniæ non adiit: Richardus difficulter aliquot annos titulotenus Imperio præfuit. Affectauit etiam Conradinus, Dux Alemanniæ, Conradi filius, Friderici 2. nepos, imperium, ſed captus & obtruncatus periit.

Omnes iſti poſt Fridericum à multis non habentur in Imperatorum numero. Ideoque ab anno 1250. à morte Frid. 2. vſque ad annum Electionis Rodolphi Habſpurgii 1273. Interregni 23. Annos numerant. Alii à morte Wilhelmi ad Rodolphum, tantùm 16. annos Interregni computant.

FINIS I. *Partis Chronologiæ Helueticæ.*

CHRO-

CHRONOLOGIÆ SVIZERI

PARS ALTERA.

DE ALEMANNIÆ DVCATV,

Quando Sueuia nomen acceperit, vtque Heluetia Orientalis eidem detracta fuerit.

POST extinctam familiam Carolinam, quæ in ſtirpe maſcula defecit, Imperium a Francis ad alias Germanorum principū familias translatum eſt. Quo tempore Alemannia terminis anguſtioribus contracta Sueuiæ nomen accepit, eiusque Duces Alemanniæ quidem, frequentius tamen Sueuiæ Duces ſunt appellati: Quamuis propter ordinem Chronologiæ Alemanniæ nomen retinuerim.

At verò pars Orientalis Heluetiæ Francorum Regum temporibus Alemanniꝯ Ducatui erepta fuit, quippe Epiſcopis Conſtantienſibus & Abbatibus Sangallenſibus, dono Imperatorum immunitate conceſſa, in ſuos dominantibus: Mox etiam Comites Kyburgii & alii Orientalis Heluetiæ toparchi, libertate cōceſſa, in Imperii tutelam recepti ſunt. Sola iuriſdictio in omne Turegum, Ducibus Sueuiæ permittebatur vſque ad tempora Heinrici 4. qui, Berchtoldi Zeringenſis mitigandi cauſa, eam illi tradidit, vt Imperatoris dono vrbis & vtriuſque Collegii Aduocatus diceretur. Mortuo verò Berchtoldo 5. vltimo Zeringenſi duce, Collegiorum & vrbis Tigurinæ aduocato, Fridericus 2. ci-

ues Tigurinos in Imperii tutelam recepit, circa annum Chriſti 1218. multiſque aliis priuilegiis ornauit. Sic omni iure ducibus Sueuiæ erepto, Heluetia Orientalis ſoli Imperio paruit.

Qui tempore Interregni in Heluetia imperauerint.

IMperabant tum temporis in Heluetia Orientali Tigurum, Conſtantia & Sangallum liberæ Imperii ciuitates, Vrii, Suitii & Subſyluani, liberæ conditionis homines: Lucernates item & Glaronenſes, monaſticis quidem familiis, Murbacenſi & Sacconienſi obſtricti, ſua tamen libertate & immunitate gaudentes. Imperabāt præterea Epiſcopi Conſtantienſes: Abbates Sangallenſes: Landgrauii Kyburgii & Turgouii: Comites Toggii, Raperſuilenſes, Badenſes & Habſpurgii: Liberi denique Barones Regenſpergii Græningæ Domini, Barones item Æſchenbachii Domini in Schuartzenberg, Snabelberg, & Rüſſegg, cumque his alii.

In Heluetia verò Occidentali ſiue Burgundica, quæ & Burgundia minor appellatur, dominabantur non tantùm Comites Kyburgii & Habſpurgii Burgdorfii habitantes, ſed etiam præter vrbes Imperiales Bernam & Salodorum, Epiſcopi Baſilienſis, Lauſannenſis & Geneuenſis: Comites item Sabaudiæ, Nouocaſtrenſes, Arbergii, Nydouii, Remontenſes, Grueriani, & cæteri Toparchæ.

Typus

Typus Dominorum Helvetiæ tempore Interregni.

- *Imperabant in Helvetia Orientali ſiue Alemannica*
  - *Ciuitates*
    - *Liberæ* Imperii ciuitates Tigurum, Conſtantia, & Sangallum.
    - *Liberæ* conditionis homines
      - *Vrii.*
      - *Suitii.*
      - *Subſyluani.*
    - *Monaſticis* obſtricti, ſed tamen liberi
      - *Lucernates.*
      - *Glaronenſes.*
  - *Principes*
    - *Eccleſiaſtici*
      - *Epiſcopus* Conſtantienſis.
      - *Abbas* Sangallenſis.
    - *Politici* Comites
      - *Turgouii.*
      - *Kyburgii.*
  - *Comites* Toggii, Raperſuilenſes, Homburgenſes, Badenſes, &c.
  - *Toparchæ* Regenſpergius, Æſchenbachius & alii quos Germanicè Landsherren appellaueris.

- *Imperabant in Helvetia Occidentali ſiue Burgundica*
  - *Ciuitates* Berna, Salodorum.
  - *Principes*
    - *Eccleſiaſtici* Epiſcopi
      - *Baſilienſis.*
      - *Lauſannenſis.*
      - *Geneuenſis.*
    - *Politici*, Kyburgii, Habſpurgii, Sabaudi.
  - *Comites* Nouocaſtrenſes, Nydouii, Arbergii, Remontenſes, Grueriani, & alii non pauci.

Stumpſius teſtatur ſe ex literarum monumentis obſeruaſſe in Helvetia:

Comitum 50 familias genere & nomine diſtinctas.
Liberorum Baronum (quos Toparchas voco) 150. familias.
Nobilium equeſtris dignitatis plus minus 1000. familias. Quæ partim morte ſublatæ, partim adhuc in viuis, quarum multæ ſedes ad alia loca tranſtulerint.

Digitized by Google

QVA OCCASIONE
Heluetia liberata ſuis Dominis in vnam quaſi ciuitatem coaluerit.

FOEDERIS Heluetici, pro libertate antiqua retinenda, cauſa fuerunt Principes eorumque Socii, qui poſt Friderici 2. tempora liberas ciuitates opprimere ſatagebãt, eiſque ſeruitutem & exitium minitabantur. Ideoque ciuitates, fœdere inito, ſeſe iis opponebant, ſuamque libertatem fortiſſimè tutabantur. Hinc Nobilitas clade fracta & tædio belli capta, ſuas poſſeſſiones & dominia pleraq; ciuitatibus pretio vendebat. Sic pace facta ciuitates ſuperiores euaſere. Siue igitur ciuitas Alemannica ſiue Burgundica olim fuerit nihil penſi habebant, modo ex fœdere libertatis defenſio ſperari poſſit. Hoc modo vniuerſa Heluetia in vnam quaſi Ciuitatem coaluit, vt ante & circa annos natiuitatis Chriſti fuerat, priuſquam per Vitellium Imperatorem diuiſa, Prouinciis Sequanæ & Rhæticæ adiiceretur. Quod factum eſt anno 70. Chriſti: cum interea 1200. annis diuiſis imperiis regeretur.

Omiſſa igitur ſerie & ordine Rectorum Burgundiæ & Ducum Alemanniæ (quorum poteſtas partim Imperatorum liberalitate imminuta, partim bellorum clade in Heluetia attrita & abolita eſt) ſolummodo Imperatorum Germanorum quos Heluetii vt Imperii capita agnoſcunt, ſeriem proponam: Et ſi qua memorabilia acciderunt in Heluetia, ſimul attingam.

SEQVITVR CHRONOLOGIÆ ORDO.

Prima ſeries eſt annorum Chriſti.
Secunda eſt annorum Cæſarum Germanorum, cum nominibus.
Tertia deniq; ſummam rerum Helueticarum continet.

A mor-

Digitized by Google

A morte Frid. 2 numerantur 23. anni Interregni ad Rodolphi electionem.

ANNI INTERREGNI

à morte Wilhelmi Imperatoris ad Rodolphum I.

Imperatores Germani	Anni Christi	Res Helveticæ.
	1250	
	1251	
	1252	
	1253	
	1254	
	1255	
	1256	
1	1257	
2	1258	
3	1259	
4	1260	In hunc annum incidit initium bellorum, quę Heluetii (hodiè fœderati die Eydtgenoſſen) pro libertate tuenda aduerſus Nobilitatē geſſerunt.
5	1261	
6	1262	Tigurum à Conradino Sueuiæ duce proſcriptum Richardus Imperator eximit.
7	1263	Vitodurani turrim Windthurn ſolo æquant.
8	1264	Familia Comitum Kyburgiorum in Hartmanno vltimo extinguitur, hæredes ſunt Habſpurgii. Rodolphus Alemannicos, Eberhardus Burgūdicos dominatus, hęreditatis iure obtinet.
9	1265	Tigurini, auxilio Rodolphi Habſpurgii, Huldricum Regenſpergium bello perſequuntur.
10	1266	
11	1267	Vzenberga, arx Regenſpergii, à Tigurinis deſtruitur. 9 Aprilis.
12	1268	Oppidum Glanzenburg, & arces Vurtpia, Vtliberga, Balderia, &c. Regenſpergii refugia, à Tigurinis diruuntur.
13	1269	
14	1270	Abbas Sangallenſis à Comitiſſæ Raperſuilanæ viduæ exercitu prælio ſuperatur, in Marcha. Waltherus Baro Elconienſis pugnæ Adorfienſi fit ſuperior.
15	1271	
16	1272	Epiſcopiſcella in Turgea oppidū igni exuritur. Reinfelden ſupra Baſileā ad Rhenū expugnatur. Suburbia Baſilienſia comburuntur.

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1273	1 Rodolphus.	Rodolphus Habſpurgius Comes, auxilio Tigurinorũ & Abbatis Sangallenſis, Baſileam hebdomadas 7. obſidione premit. Interim Electores qui Francofurtum conuenerant Rodolphum Imperatorẽ eligunt. Quâ re nunciata, obſidio ſoluitur, & Baſilienſes Imperatori reconciliantur.
		Rumholdus Ramſtenianus cum Huldrico Abbate Sangallenſi de Abbatia belligerat.
		Imperator Sangallum vrbem in Imperii tutelam recipit, & Huldricum de Ramſuago, Abbati vrbique dat Aduocatum.
		Imperator Schuattzenbach oppidũ in Turgea condit.
		Imperator Tigurinos pro veteribus & recentibus officiis eximiis priuilegiis donauit, eorũmque vexillum, honoris ergò, purpureo diademate coronauit. (Hæc Ioannes Vitoduranus habet.)
		Imperator Vrios, Suizios & Subſyluanos Nobilitati Helueticæ reconciliat.
		Rodolphus Habſpurgius Imperatoris agnatus Raperſuilenſem ducit, & Raperſuilæ fit Dominus.
1274	2	
1275	3	Berna & Fryburgum antiqua fœdera renouant & confirmant.
1276	4	
1277	5	Imperator ciues & Canonicos Tigurinos reconciliat.
		Rumo Abbas Sangallenſis Abbatiſcellanum Ammanum captum vinculis conſtrinxerat. Igitur Abbatiſcellani Clanxiam arcem obſident.
1278	6 Rodolphus.	In oppido Sempach mulier nobilis leonem peperit.
		Imperator Ottocarum Bohemiæ Regem prælio victũ obtruncat. Qua pugna fideli opera Tigurinorum eſt vſus: quorum 100. equeſtri dignitate ornati in prima acie conſtitere & fortiſſimè dimicantes pleriq; cecidere, quorum inſignia honoris cauſa Tiguri in Franciſcanorum templo depicta ſunt.
		Eodem prælio Vitodurani re fortiter geſta, priuilegiis non contemnendis ornati ſunt.
1279	7	Imperator filio Rodolpho Sueuię Ducatum cum Turgeæ Comitatu tradit. Is Conradũ Comitem Fryburgenſem bello perſequitur. Im-

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germani.	
1279	7 Rodolp.	Imperator arces Schoeneck & Rychenſtein in Rauracis diruit.
1280	8	Piſtor Tigurinus à Senatu ob maleficia punitus, ſui vindicandi cauſa maiorem vrbis partem, ad dextram Limagi ſitam, incendit. Quo incendio vniuerſa ferè, paucis domibus ereptis, abſumpta eſt. Kriegius in annum 1275. ponit.
1281	9	Sangallum libertate donatur.
1282	10	Mulhuſiani, tumultu excitato, incommodo ſeſe inuicem afficiunt.
		Wilhelmus Abbas Sangallenſis ab Imperatore proſcriptus, cũ Imp. duobus annis continenter bellum gerit.
1283	11	Epiſcopus Baſilienſis Pourentrut & Mylan expugnat.
1284	12	
1285	13	Zofingenſes Imperatori ſeſe dedunt ſaluis priuilegiis ſuis.
1286	14	Bernates Baronem Wyſſenburgenſem Simmiæ vallis Dominum prælio vincunt, Iagbergum expugnant & oppidum Vimiſium diruunt.
		Bernæ magna pars incendio abſumitur.
1287	15	Iudæi ob nefaria facinora patrata Berna eiiciũtur. Ipſi, ſe contra publicam Imperii fidem expulſos, conqueruntur. Quamobrem Imperator Bernam eodem anno bis obſidet, nec expugnare valet.
1288	16	Fridericus Epiſcopus Curienſis à Comite Werdenbergenſi, infra Valdulciam prælio ſuperatus capitur. Ille carcere aliquandiu detentus, tandem è turre præcipitatus moritur.
1289	17	Albertus Auſtrius numeroſo exercitu Bernam cingit. Bernates eruptione facta numero inferiores vexillum amittunt, virtute tamen ſuperiores idem recuperant & Auſtriacos in fugam vertunt.
1290	18	Imperator Wilhelmum Sangal. Abbatẽ graui bello perſequitur, arces Clanziam & Wildbergã diruit, Ybergum obſidet: Abbas fuga trans Rhenũ elabitur. Toggenburgũ vetus deditionẽ facit, & Grieſſenberg deſtruitur.
1291	19	Imperator Suitiis priuilegia ſua confirmat.
		Bernates prælio ad Collem, qui de tonitru nominatur, *Pugna ad Tonnerbuhel*

Anni Christi.	Imp. Germani.	Res Helueticæ.	
1298	1 Albert⁹.	Imperator Adolphus Imperio abdicatur & Albertus eligitur. Albertus pugna inter Spyram & Vormatiam ſuperatum Adolphum interficit. 8. Iulii.	
		Albertus Imperator, conuentu Vitoduri habito, Nobilibus & vrbibus Helueticis priuilegia ſua confirmat.	
		Albertus Nobilitatis inſtinctu Tigurum ex improuiſo obſidet; ſed fruſtra conſumptis aliquot diebus, ſoluit obſidionem, ciuitatemq; in Imperii fidem recipit.	Tigurum ab Alberto obſeſſum. 1.
1299	2	Wilhelmus Sang. Abbas Altſtettum in Reguſcis capit. Pace facta Imperatori reconciliatur.	
		Villa Turgeæ cum Imperatoris licentia reſtauratur. Oppidani domos ſuas Suartzenbachio Villam transferunt, & Suartzenbachium exhauſtum deſeritur.	
1300	3	Imperator numeroſum exercitum in Heluetiis & ſuperiore Germania conſcribit, ad Batauos debellandos.	
1301	4 Albert⁹.		
1302	5		
1303	6	Ciuitates nonnullæ Helueticæ & Rhenanæ contra graſſatores, qui omnia itinera latrociniis infeſta reddebant, fœdus inierunt. Coniunctis itaq; viribus in Simmiã vallem aduerſus Baronem Wyſſenburgium proficiſcuntur & oppidum Vimiſium diruunt.	
		Imperator Vriis, Suitiis & Subſyluanis negat cõfirmationem priuilegiorum, ſperans ſe filiis ſuis principatum potentia eximium hoc modo comparaturum, ſi ciuitates, libertate erepta, ſeruire cogantur.	Cauſa bellorum cum Auſtriis.
		Baſilienſes Ramſteniam cum aliis quinque arcibus & caſtellis fortiſſimis deſtruunt.	
1304	7		
1305	8		
1306	9	Biennates cum Bernatibus fœdus faciunt.	
		Bernates cum Fryburgenſibus Minnidurum Sabaudi Comitis obſident.	
1307	10	In hæc tempora & annos Imperii Alberti incidit hiſtoria fœderis Heluetici ex occaſione iniuriarum & tyrannidis, quam præfecti Auſtriaci apud Vranios & Vnderualdios exercebant. Nam cum Albertus Imperator nume-	

Digitized by Google

Anni Christ. | Impp. Germani | Res Helueticæ.

1307 | 10 Albert⁹. | roſa prole ditatus opibus & potentia ſuos augere cogitaſſet, cùm alibi ſuam ditionem amplificare, tum in Heluetiis nouum principatum inſtituere cœpit. Et Imperator factus multa quæ Imperii erãt Auſtriis aſſerere & omnibus vicinis moleſtus & intolerabilis eſſe. Vnde ne à liberę quidem conditionis hominibus, quales erant Vrii, Suitii & Subſyluani, abſtinuit, quin apud illos iura quędam monaſticis familiis extorqueret, eaq; occaſione, præfectos, non Imperiales, ſed Auſtriorum nomine ipſis mitteret, qui varia iniuriarum exempla edebant. His igitur incommodis affecti Vrii, Suitii & Subſyluani inter ſe ſocietate pacti exactis præfectis libertatẽ ſuam armis fortiſſimè defenderunt. Iniuriarum & & tyrannidis præcipua hæc ſunt exempla.

Landenbergius, qui Auſtriorũ nomine Subſyluanis præerat, diuiti cuidam ęius Pagi ciui nulla de cauſa aliquot boum iuga abigere ſeruos iubet: Fortè boues aratrum trahebant, quos ſeruus Landenbergii ſoluens, arroganter ipſoſmet ruſticos aratra trahere iubet. Filius itaq; ciuis, Arnoldus nomine, iniuria commotus, ſtimulo quem manu tenebat, ſeruo verberato digitum frangit & ad Vranios confugit. Landenbergius patrem ad ſe adductum & vtroq; lumine priuatum, maxima bonorum parte mulctat.

Paulò poſt Wolfenſchieſſius nobilis, Landenbergii in iſtis locis vicarius, ciuis cuiuſdam honeſti vxorem, matronam honeſtam, forma egregiam, deperire cœpit quã abſente marito & balneum parare cogit, & nudam in eodem apud ſe ſedere iubet, poſt id illicitum concubitum impetrare ſpetans. Quod mulier proba præſentiens maritum qui haud procul domo aberat domum vocat: ille rei indignitate percitus, Wolfenſchieſſiũ in ipſo balneo, ſecuri capite ictu vehementiore contuſo, necat.

Hæc cùm in Subſyluanis geſta fuiſſent Griſslerus Vraniorum præfectus occultam quandam conſpirationẽ ſentiens, illius inueſtigandæ cauſa Altorfi in foro pileum prælongæ perticæ imponit, & publicè omnibus imperat, vti tranſeuntes huic honorem, ipſi principi debitum, exhibe-

1307 10 Albert°. hibeant ac ſi ipſe præſens foret. Sperans ſe hac arte aliquẽ huius conſpirationis conſcium deprehenſurũ: Cæterum ex omni numero vnus Wilhelmus Tellius deſpecto pileo tranſire ſolebat, ob quam cauſam accuſatus, collocato ad ſcopum filio natu minimo eoq; chariſſimo, & ſupra caput pueri impoſito pomo, cogitur ad pomum ceu metam iaculari. Ipſe Tellius inſigni auſu re feliciter peracta inſuper vinctus à præfecto Cuſſinacũ ad perpetuos carceres abducitur, in quo itinere excuſſis compedibus præfectum immaniſſimum tyrannum trucidauit. Acta ſunt hæc menſe Nouembri Anni 1307.

1308 Interea fœderatorum numerus augetur de die in diem & Calend. Ianuarii Anno 1308. per inſidias capiuntur arces Rozbergum & Sarna in Subſyluanis, Landenbergius præfectus captus cum omni familia ad fines deducitur dato iuramento ne vnquam in has regiones redeat.

Eodem tempore arces tyrannorũ refugia apud Vrios & Suitios diruuntur, miſſisque legatis tres illi pagi fœdus in decennium fecere & iureiurando ſanciuerunt conditionibus mutui auxilii pro libertate tuenda, &c.

Albertus rebus his auditis ſtatuit pagos bello perſequi, ſed ad Vrſam flumen à cõiuratis aulicis interfectus, quod animo deſtinauerat, perſequi nõ potuit, & filii in tempus magis opportunum diſtulerunt de quo poſtea multa.

1308 11 Laupa Imperatori in tutelam Imperii traditur.

Bernates & Fryburgenſes Minnidurũ iterũ obſident.

Imperator Epiſcopi Baſilienſis arcem Furſtenſtenam oppugnat.

Tigurini mandato Imperatoris Prępoſitum Conſtantienſem capiunt.

Imperator Vindoniſſæ trucidatur.

Baſileæ duæ factiones, vna Epiſcopi, Imperatoris altera, tumultum excitant.

1309 1 Heinricus 7. Suitenſes priuilegio donantur: Ne quis præter Imperatorem illis imperet, neue ab alio Aduocatum, ſiue præfectum expectent.

Imperator Romam proficiſcens ex itinere Bernam diuertitur.

Anni Chriſti.	Imp. Germani.	Res Helueticæ.
1309	1 Heinricus 7.	Monaſterium S. Vrbani bello petitum Imperatoris opem implorat. Ideoque Salodorenſes Gutenbergam Imperatoris iuſſu capiunt.
		Alberti Imperatoris filii, patris vindicandi cauſa Liberam prouinciam trans Alpam montem, (quæ Baronis Æſchenbachii fuerat) occupant, diruunt oppidū Maſuandum, arces denique Schnabelburgum in Alpe, Faruangam in Pago Verbigeno, Vartum & Multbergum in Irchelo monte, &c. Et ſi qui erant qui interemptores patris nullo ferè iure cognationis attinebāt, vel aliquo modo ipſorum fortunam miſerebantur & auxilium ferebāt, omnes promiſcuè cædebantur. In vna arce Faruanga 63. eximiæ nobilitatis viri capti, ſecure percutiebantur. Eo bello maximam Nobilitatis Helueticę partem periiſſe, & arces munitiſſimas deſtructas eſſe conſtat. Donabantur ſpoliis, hoc bello partis, Monaſteria Konigsfelden Vindoniſſæ, & Toeſs monialium prope Vitodurum.
1310	2	Imperator Tigurum veniens Suitios priuilegiis ornat. Ipſi Artum & Kuſsnacum ad Tuginum lacum à Comite Habſpurgio emunt.
1311	3	Cùm Suitii & Eremitanus Abbas multos annos omnia facerent & paterentur inuicem quę ab hoſtibus expectari ſolent: Tandem intercedentibus Tigurinis pace facta reconciliantur.
		In Arola fluuio paulo ſupra Bernam 71. homines naufragio perierunt.
		Bernates oppidum Bremogattum vrbi ſuæ vicinum funditus diruunt. Arces Palmeggam & Munſingam ſolo æquant.
1312	4	Tigurini, Scaphuſiani, Sangallenſes & Conſtantienſes fœdere inito conſociantur.
1313	5	Tigurini nonnulli cum Suitiis ob controuerſias quaſdam diſſidebant, qui tamen per Eberhardum Burgelenſem, tū temporis Aduocatum Tigurinū reconciliantur.
		Minor vrbis Tigurinæ pars, in ſiniſtra Limagi ripa, igne ferè tota abſumpta eſt, à via curſoria ad pontem vſque Limagi.
		Vitoduri pars ſuperior periit incendio, quo homines 20. ſunt abſumpti. Con-

Occiſores Nobilitatis, & deſtructores arcium in Heluetia.

Digitized by Google

1313 5 Henricus 7. Conſtantiæ in domo Iudæi exoriebatur incendium: Ipſe, quod Sabbatum eſſet Iudaicum, ignem reſtinguere noluit, vnde maxima pars vrbis conflagrauit.

Lunæ tres vno tempore in cœlo viſæ, iuxta quas, Cometa exarſit.

1214 1 Ludouicus. Maxima diſſidia & animorum exacerbationes in Heluetia oriebantur propter duos ſimul electos Imperatores Fridericum Auſtrium & Ludouicum Bauarum. Nobilitas & vrbes quędam Friderici partes tenuerunt: At Vrii, Suitii & Subſyluani à Ludouici partibus ſtabant. Aduocati Imperiales, quorum plerique partibus Friderici fauebant, tyrannidem in liberos homines exercebant, ideoq; conſociatis armis è ciuitatibus eiiciuntur, & Ludouicus animos ciuitatum promiſſo auxilio, confirmabat.

Suitenſes monaſterium Eremitanum occupant.

Vrbs & monaſterium Sangallum cum templis & campanis omnibus incendio conflagrauit, ſex tantum domibus ſaluis manentibus. 15. Octob.

1315 2 Ludouicus. Epiſcopus Baſilienſis & Comes Kyburgius in Burgdorff iunctis viribus bellum Nouocaſtrenſi Comiti inferunt: Prius tamen quam prælium committeretur vterq; fuga dilabitur. Kyburgius poſtulat ſtipendium pro auxilio lato ac propterea Biennam Epiſcopi obſidet. Aduentante Epiſcopo iterum fuga ſibi conſulit.

Leopoldus Auſtrius in Vrios, Suitios & Subſyluanos proficiſcitur, à quibus ad Morgartum acie victus fugit. 16. Nouemb. Pugna ad Morgartum.

Iidem Comitem Straſsbergium ex Subſyluania trans Brunicum montem fugere cogunt, plurimis de ipſius exercitu deſideratis.

VRII, SVITII & SVBSYLVANI fœdus primum in literas referunt & iuramento confirmant, in die Nicolao Sacro. 4 VRII. 5 SVITII. 6 SVBSYLVANI.

Lucernates bello petuntur ab Vriis, Suitiis & Subſyluanis.

1316 3 Bellum Suitenſiũ & Glaronenſium pace facta finitur.

1317 4 Comites Kyburgii in Burgdorff, cum Auſtriis fœdere icto, ne Subſyluanis commeatus ſubuehatur, prohibent.

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germanici.	Res Helveticæ.
1318	5 Ludouicus.	Salodorum, quod Cæſaris Ludouici partes ſequeretur, ab Auſtriis ſeptimanas decem obſidetur. Bernates 400. militum ſubſidio miſſo, interim Kyburgio, Auſtriorum ſocio, omnem regionem igne ferroque vaſtant & Kerrenriedt arcem vi capiunt.
		Comites Kyburgii cum aliis Nuichthoniæ toparchis Valeſiam cum exercitu intrant, ſed victi triſtes domum redeunt.
		Leopoldus Auſtrius & Wernerus Comes Hombergius Marchiæ Dominus, cum Vriis, Suitiis & Subſyluanis pacem ad aliquot annos faciunt.
1319	6	Huldricus Heuenſis Baro & Tigurini reconciliantur.
1320	7	Eberhardus Kyburgius, à ſeruis Hartmanni fratris, in Tunia arce trucidatur. Qua re Tunenſes offenſi, cauſa fuerunt Hartmanno vt Bernatibus arcem & oppidū Tunenſe venderet, illorumq; beneficio vt Feudū reciperet.
1321	8	Epiſcopus & vrbs Baſilienſis fœdus cū Tigurinis, eiuſq; illorum Aduocato imperiali, faciunt ad annos aliquot.
1322	9	
1323	10	Iohannes Habſpurgius Raperſuilæ Dominus cum Auſtriis aduerſus Vrios, Suitios, & Subſyluanos fœdus iniit.
		Vriis, Suitiis & Subſyluanis ab Imperatore mittitur Aduocatus Ioannes Arbergius Comes, qui defenſionem libertatis illorum pollicetur.
		Huldricus Ruſſeccanus Baro, à Tigurinis captus, iiſdem reconciliatur. 9. Octob.
1324	11	Rudolphus & Hartmannus Werdenbergenſes Comites Auſtrios ſequuntur. Heinricus verò frater illorum germanus partibus Imperatoris fauet.
		Auſtriaci Conſtantiam de improuiſo occupare conati, ciuium concurrentium impetu repulſi, plures quatcentum eo conflictu cecidere.
		Bernates & Fryburgenſes Wildenſteinam arcem deſtruunt.
		Laupam Granſonii Domino oppigneratam, Bernates de voluntate Cæſaris redimunt.
		Bernates & Fryburgenſes Illingam & Erzenbachium expugnant.

Berna-

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Heluetic æ.
1324	11 Ludouicus.	Bernates, ſocio Kyburgio, oppidum Landrenſe bis obſident, in gratiam Epiſcopi Baſilienſis, annis 1324. & 1325.
1325	12	Tigurũ, Conſtantia & Lindouia fœderatæ fiunt vrbes.
1326	13	Leopoldus Auſtrius moritur.
1327	14	Inter Eberhardum Kyburgium & vrbes Tigurum, Bernam, Fryburgum, Baſileam, Argentoratum, Sangallum, Lindouiam & Vberlingam fit fœdus.
		Albertus Claudus Auſtrius Mulhuſium obſeſſum expugnat.
		Ciuitates Heluetic æ cum Rhenanis fœdus confirmãt & renouant.
1328	15	
1329	16	Sangallenſes multis toparchis & ciuitatibus conſociantur.
1330	17	Clingenbergius Eques, cum Roteuilanis infœliciter pugnans, cecidit.
		Iohannes Habſpurgius Raperſuilæ Dominus, fit hæres Marchiæ, triumque arcium, nominis Wartenbergici, haud procul Baſilea diſſitarum. Hunc, agnati Albertus & Otto Auſtrii, vrgent, vt traditis Dominiis ſuis, beneficii loco ab illis recipiat.
		Fridericus Auſtrius moritur, Otto perſeuerans in bello, Colmariam obſidet, tandem fit pax.
		Imperator Tigurum Auſtriis oppignerabat, ſed Tigurini priuilegiis prolatis oſtendebant ſe ab Imperio alienari non poſſe.
1331	18	Tigurum excommunicationis Papalis fulmine ictum, ob fidem Cęſari ſeruatam, octodecim annis communione Eccleſiaſtica & vſitatis Romanæ Eccleſiæ ceremoniis caruit. Sacerdotes & Clerici partim eiecti & expulſi, partim ſponte vrbem deſeruêre: ſoli Franciſcani per vnam portam egreſſi, per alteram rediêre in vrbem.
		Bernates Mullinenſem arcem obſidione liberant.
		Epiſcopus & vrbs Baſilienſis, ſociis Bernatibus, Salodorenſibus, Biennatibus, &c. arcem Guminam expugnant & incenſam comburunt.
1332	19	Tigurini in Colmarienſes proficiſcuntur, ſed lite dirempta reconciliantur.

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Heluetica.
1332	19 Ludou.	Salodorenſes proditi, commiſſo prælio, vincuntur à Comite Kyburgio.
		Willenburgius Baro, Haſcliæ vallis incolis, pugnâ fit ſuperior.
		(LVCERNA.) Occulta conſpiratio aduerſus LVCERNATES cauſa fuit ſanciendi fœderis cum Vriis, Suitiis & Subſyluanis.
1333	20.	Lucernates in Ergouiam bellum mouentes à præſidio Rotenburgico intercipiuntur.
		Tigurini, Bernates & Baſilienſes auxilio Argentinenſium Schuanouiam arcem prædatorum receptaculum, ſubruunt.
		Vrii Rhętos in Vrſellis vincunt.
1334	21	Haſclianæ regionis incolæ pretio ſe redimunt à Dominis ſuis & Bernatum tutelæ ſeſe committunt.
		Tigurini excōmunicati hoſtiū ſuorum arces deiiciūt Schonerwerd, Fryenſtein, Hohentuffen & Schlatt.
1335	22	(Mutatio Reipub. Tigurinæ.) Cum quidam proceres Reipub. Tigurinæ rem malè adminiſtraſſent ſontes exilio multabantur, & facie Reipub mutata, Tribus 13. conſtitutæ, ex quibus Conſul & Senatores eligerentur.
		Eques vnicus vrbi Roteuilæ bellum indicit.
1336	23	Suitii hoſpitali (ſic pauperum hoſpitia publica vocamus) Raperſuilano bellum inferunt: mox pace lis dirimitur.
1337	24	Exules Tigurini Iohanni Habſpurgio Raperſuilæ Domino ſe coniungunt. Qua de cauſa Tigurini Raperſuilam obſident, & nauibus traiecto lacu Grinouium petunt. Sed Comes inſtructo exercitu montem proximum inſederat, & Tigurinos è nauibus in terram deſcēdentes, ex improuiſo adoritur, inque naues fugere compellit. Qua clade indignantes & ira concitati Tigurini denuo terræ appellunt, & de integro prælio decernunt, à quibus cæſus eſt Habſpurgius & cum eo plures eximiæ nobilitatis viri, captaque hoſtium ſigna ſex. 21. Septemb.
		Reconciliantur exules Tigurinis, Auguſtæ Vindelicorum, Imperatoris opera. Exules grandi pecuniarum ſumma mulctati, quinque præterea annis vrbe prohibebantur.

Berna

Anni Christi.	Imp. German.	Res Helueticæ.
1338	15 Ludou.	Berna Imperium Cæſaris excommunicati recuſabat: Ideoquo omnis Nobilitas vicina in eius perniciem conſpirauit. Bernates arcem Korberg igne comburunt.
1339	26	Imperator Fryburgenſibus concedit vt Laupam à Bernatibus redimant. Bernates vndique hoſtibus cincti offerebant ſe Iuri, ſed fruſtra. Occupant igitur Simmiam Vallem, Arbergum obſident, & ad Laupam commiſſo prælio inſignem victoriam reportant. Incendunt præterea Burgiſtein arcem, Tunum obſident, & prælio ad Schonenberg Fryburgenſes vincunt.
1340	27	Exules Tigurini non ſeruantes pacem, interceſſione Agnetis Reginæ Vngariæ ciuitati reconciliantur.
		Bernates Hutuilam oppidum incenſum comburunt. Per eoſdem Signouia, Langnouia, Burgdorffum, Longa vallis, Pyteneſtica, Arbergum, Erlacum, Nydouium, Tunum, aliaque oppida & celebriores vici vel vaſtati vel deditione capti ſunt. Tandem Vngarica Regina Agnes pace conciliata bello finem impoſuit.
		Tigurum, Conſtantia & Sangallum ſocietatem ineunt ad annos quatuor. Mox Tigurini Altolandenberg & Schonenberg deiiciunt & diruunt.
1341	28	
1342	29	Tigurini diſſidentes cum Scaphuſianis reconciliantur, Brugis in Ergouia.
		Tumultus Conſtantiæ excitatus citò ſedatur.
1343	30	Paterniacum fœdus cum Bernatibus facit.
		Bernates ob quoſdam ſuorum à Fryburgenſibus trucidatos Schuarzenbach, Valerã & Gugiſperg comburunt.
		Bernates Sabaudiæ Comiti auxilia mittunt.
		Rheni, Limagi & Vrſæ inundationes agro Tigurino & aliis quam plurimis locis damno fuere.
		Bernates hoſtibus ſuis Tunenſibus & aliis frumentum quod in agris erat ſuccidunt.
1344	31	Hoc anno frugum inopia annonæ caritatem efficiebat, & Conſtantienſis Epiſcopus quotidie 4000. homines aluit.
		Fœdus inter Tigurinos, Scaphuſianos, Sangallenſes & Conſtantienſes hoc anno eſt factum.

Anni Chriſti.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1344	31 Ludou.	Campo S. Petri (vulgo Feldtkirch) ignea materia cœlo delapſa aliquandiu flagrabat, poſtea ſine damno eodẽ vnde venerat aſcendit.
		Roſenberg arx in Abbatiſcellanis per inſidias à Gielanis occupabatur: Verum iidem paulo poſt per inſidias interfecti ſunt.
1345	32	Naufragio prope Raperſuilam homines quadraginta perierunt.
		Tigurini cum Baſilienſibus & Scaphuſianis fœdus ineunt.
		Paulo ſupra Reinfelden homines 130. naufragio Rheno ſubmerſi interiêre.
1346	33	Bernates prælio ad Lubeckſtaldam vincuntur.
		Iidem coacti ſunt annonam armata manu è Spiez petere, proptereaque hoſtibus ſuis meſſem iterum ſucciſis frumentis intercipiunt.
		Berna mœnibus ampliatur.
1347	1. Carol. 4.	Ludouicus Imp. moritur.
1348	2	Tigurum & Baſilea fœderatæ fiunt vrbes.
		Baſilea & Salodorum ab excommunicationis anathemate liberantur.
1349	3	Tigurinus Clerus, anathemate pontificio abolito, poſt annum decimum octauum demum in vrbem rediit.
		Graſſabatur peſtis tribus integris annis, multi hinc inde Iudæi capite damnati, morte multabantur, quod veneficii accuſati eſſent.
		Ioannes Habſpurgius Raperſuilæ Dominus cum exulibus Tigurinis ſociali fœdere coibat aduerſus ciues Tigurinos.
		Bernates & Fryburgenſes fœderati Comiti Grueriano arcem Triemam incendunt & comburunt.
1350	4	Multi Comites, Barones atque Nobiles nocte, quæ diem Matthiæ ſacrum præceſſit, exulum opera, Tigurum proditione occupare conati ſunt. Verum re fruſtra tentata, multiſque nocturno tumultu cæſis, Comes Toggius, nauigio effugere tentans, Limago ſuffocatur: magnus Nobilium numerus captus: nonnulli truncati capite, cæteri

Latrocinium tentatum in vrbe Tigurina.

Digitized by Google

1350 4 Carolus. teri ad rotam damnati. Solus Habſpurgius & Bonſtettanus Baro capti in vincula coniiciuntur.

Præfecti Auſtriaci fœdus cum Tigurinis faciunt.

Tigurini Raperſuilam vetus diruunt & Caſtellum, nouam Raperſuilam occupant: Et quoniam Habſpurgici nullas pacis conditiones acciperent, Tigurini oppidum & arcem Raperſuilam funditus deſtruunt.

Nobilis quidam Waldnerus Sultzanus Tigurinis, ob captum Habſpurgium, bellum infert, quo bello Argentinenſes & Baſilienſes implicati cum Tigurinis pacem faciunt.

Comes Gruerianus Fryburgenſibus bellum facere audet, qua de cauſa Bernates Grueriani arces Mannenberg & Laubegck capiunt.

1351 5 Baſilienſes Blamontem obſident.

Berna & Salodorum fœdus ineunt.

Bernates Arbergium Comitatum emunt.

Moratum & Berna fœdere iunguntur.

Vrii, Suitii & Subſyluani Habſpurgum ad Lucernenſem lacum comburunt.

TIGVRINI cum Lucernatibus, Vriis, Suitiis & Subſyluanis perpetuo fœdere iunguntur, & communi conſenſu principem locum naciſcuntur. Septembri deinde menſe Albertus Auſtrius ſatis firmo exercitu, 22000. militum, Tigurum aliquandiu fruſtra obſedit. Pace tandem facta obſidio ſoluitur. Verùm Auſtrius pactis non ſtetit, & Badæ præſidia diſponit: Propterea Tigurini excurſionibus Comitatum Badenſem ad Limagi & Arolę confluentem vſq; vaſtant, omniaque ędificia ad thermas incendunt. Inde prælium ad Tetuilam committitur, quo Tigurini exiguis copiis validum Auſtrii exercitum fundunt, hoſtibusq; vexilla 6. eripiunt. 1. TIGVRVM. Tigurum obſidetur 2. Pugna Tetuilana.

1352 6 Fœderati Heluetii monaſterium Beronenſe in Ergouia cum ſeptem aliis vicis comburunt.

Auſtriaci Kuſſinacum ad Tuginum lacum incendũt.

Bernates cum Biennatibus fœdus faciunt.

Glaronenſes, quos anno ſuperiore Heluetii ſuperauerant, hoc anno cum Tuginis ab Heluetiis in fœdus recipiuntur & Pagis annumerantur. 7 TVGIVM & 8 GLARONA.

Digitized by Google

Anni Christi	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1352	6. Carolus.	Præſidium Auſtriacum Bremogardi collocatum excurſionibus agrum Tigurinum infeſtat, & ſub ipſis mœnibus Tigurinis prædam agit. Itaque Tigurini eruptione facta 35. hoſtium obtruncant, & præda recuperata reliquos in fugam diſiiciunt.
		Eodem anno iterum obſidetur Tigurum 15. Iulii, & pacis conditionibus Habſpurgius carcere liberatur.
		Glaronenſes Tigurinis milites 200. auxilio miſere, qua re comperta Auſtriaci agrum Glaronenſem cum exercitu ingrediuntur, & deſideratis 50. non ſine damno repulſi ſunt.
1353	7	Ioannes Habſpurgius Alberto Auſtrio Tigurinorum hoſti Raperſuilam tradit.
		Montis Brunici & lacus Brientii accolæ Dominorum ſuorum imperia detrectauerunt, quorum à partibus Subſyluani ſtabant: Contrà, Berna Dominorum partibus fauente fit conflictus, quo Bernates victoria potiti incolas imperio ſuorum Dominorum parere cogunt. Inde res ad graue aliquod bellum ſpectare cœpit, intercesſione tamen reliquarum ciuitatum Helueticarum lis dirimitur.
		BERNA in numerum Pagorum Helueticorum recipitur; cui honoris ergo ſecundus poſt Tigurum locus aſſignatur. Eodemq; anno ciuitates Helueticæ 8. quas veteres nominamus, perpetuum fœdus ſanciunt.
		Controuerſia Bernatum cum Argentinenſibus, Tigurinis, Lucernatibus, Baſilienſibus & Fryburgenſibus Bryſgoicis arbitris componitur.
		Imperator Carolus inter Auſtrium & Tigurinos inducias pangit.
1354	8	Baſilea minor Calendis Maii incendio conflagrauit 30. hominibus deſideratis.
		Imperator Tigurum venit & ciuitatibus fœdera renunciare ſuaſit: Ciuitates autem mortem potiorem æſtimant.
		Auſtriacum præſidium Raperſuilæ impoſitum Tigurinorum fines inuadit; Vallum, quo Meilani ſe munierant pugnando capit, 50. qui in prę́ſidiis erant interfectis. 14. Auguſti.

Obſidetur Tigurum 3.

8. BERNA.

Impe-

Digitized by Google

Anni Christi	Impp. Germanici	Res Helueticæ.
1354	8 Carolus.	Imperator auxiliis quæ vndique ab Imperio mittebantur Tigurum obſedit. Ciuitates fœderatæ Tigurinis præſidia mittunt, quibus viſis Imperator obſidionem ſoluit. *Quarta vrbis Tigurinæ obſeſſio.*
1355	9	Auſtrius præſidium 500. equitum Vngaricorum Regenſpurgo & Badæ imponit, qui in Tigurinos graſſabantur: ſed intercepti à Tigurinis 60 vno conflictu cecidere, reliqui diſperſi concitatiſſimis equis effugêre.
		Imperator pacem inter Tigurinos & Auſtrium conſtituit.
		Baſilienſes Illfurtum obſident.
		Dominus Brandiſius cum ſuis ſubditis ciuitate Bernenſi donatur.
1356	10	Auſtrii cum Tigurinis fœdus in quinquennium ſanciunt.
		Baſilea ingenti terræmotu concutitur 18. Octobris, quo plurimæ domus conquaſſatæ corruerunt & plures quam 100. homines perierunt, reliqui fuga elapſi aliquãdiu rure habitabant.
		Conciderunt eodem terræmotu in tractu Baſilienſi 60. arces & Caſtella, præter templa & alia eiuſmodi ædificia.
1357	11	Baſilea iterum terræmotu conquaſſatur.
1358	12	Godefridus Habſpurgius Nouam & Veterem Raperſuilam Auſtriis vendit.
1359	13	Tigurini fœdus, quod cum Auſtrio pacti erant, vlterius ad ſeptennium prorogant.
1360	14	
1361	15	
1362	16	Vrii omnia iura Monaſterii Wettingenſis in Vraniis redimunt, & oneribus Eccleſiaſticis liberantur.
		Carolus ſingulari quodam fœdere cum Tigurinis iungitur, quibus omnia priuilegia, vetera iura, & fœdus recenter cum Helueticis ciuitatibus pactum confirmat. Conſentit etiã vt Tigurini in fœdus vrbium Imperialium ad lacum Acronium ſitarum recipiantur, quod ad mortem Caroli durare debuit.
		Ornabatur præterea Tigurum eo priuilegio, vt curia

Digitized by Google

Anni Christi	Impp. Germanic.	Res Helveticæ.
1362	16 Carolus.	curiæ Imperialis iudicium (Germanicè Hoffgericht) ibi exerceri poſſit: eo prorſus modo quo Roteuilæ. Primus iudex Rodolphus Comes Arbergius conſtituebatur.
1363	17	Lacus Tigurinus præ nimio hyemis frigore glacie cõcreuit, vt anates & aliæ aues aquatiles Tiguri per vias publicas incederent, & in aquæ fontanæ receptaculis cibum quærerent.
1364	18	
1365	19	Fœdus Tigurinorum cum Auſtriis renouatum eſt.
1366	20	Angli in Alſatiam excurrunt; cæterum audito Caroli Imperatoris aduentu, pedem retulerunt. Tigurum, Berna, Lucerna & Salodorum copias auxiliares Baſileam contra Anglos mittunt. Rudigerus Maneſſus Tigurinus Eques Sãgallenſi vrbi Aduocatus Imperialis conſtituitur. Baſilienſes aduerſus Egonem Comitem Fryburgenſem à Fryburgenſibus euocantur Endingam. Præpoſitus Angiæ inſulæ, in Lacu Acronio ſitæ, bellum Conſtantienſibus infert.
1367	21	Biennates cum Bernatibus fœdus ineunt, propterea Epiſcopus Baſilienſis Biennam ex improuiſo occupat, ciuium aliquos in arcem captiuos deducit, incenſamque vrbem comburit. Cæterum Bernates vrbem & arcem expugnatam recuperant captiuosq; liberant. Epiſcopus Oltam Oppidum Comiti Nouocaſtrenſi, qui auxilium promiſerat, oppignerat, neq; tamen bellũ audet patrare.
1368	22	Bernates & Salodorenſes in Grandem vallem aduerſus Epiſcopum Baſilienſem excurrunt omnia vaſtantes. Inde bellum pace commutatur.
1369	23	Inter Leopoldum Auſtrium & Suitios Tiguri pax cõſtituitur, qui propter Tuginos hoſtili animo exardebant.
1370	24	Wernerus Rinacus Præpoſitus Tigurinus quoſdam Lucernates, in agro Tigurino captos, vinculis conſtrinxerat. Itaq; Tigurini Rinacum cum ſuis exilio multabãt.
1371	25	Vrii Godefridum Habſpurgium interceptum capiunt, quem Rodolphus frater, pacis conditionibus, carcere liberat. Dieſſenhofen oppidum igne penitus conflagrauit, vnica tantùm domo ſalua manente.

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germani.	
1371	25 Carolus.	Baſilienſes ſociis Nydouio & Nouocaſtrenſi Comitibus Falcenſteniam arcem, quo ſe graſſatores quidam receperant, expugnant.
		Granzeus Dominus, Bernatum auxilio, arces quaſdam capit.
		Baſilienſes Blauenſteniam arcem obſident.
1372	26	Scaphuſianæ vrbis magna pars & vnâ 70. homines conſumuntur igne.
1373	27	Sabaudus perpetuo fœdere Bernatibus iungitur.
		Valeſiani Paterniacum obſident.
1374	28	Baſilienſes Pfeffingam & Haſeburgum arces exutũt.
		Leopoldus Auſtrius Anglorum 80000. in Heluetiam euocauit. Sed victi prælijs ad Butiſyluam, Ynſeium & Frauenbrunnam, reliqui vaſtatis Heluetiis, Alſatis & Sequanis domum ſe recepêre.
1375	29	Baſilienſis Epiſcopus Nydouium occupat. Comitis Nydouii hæredes bellum patrant, & Epiſcopus Nydouium deſerere coactus fuit.
		Antonius Turrianus nobilis Valeſianus Seonam arcem de improuiſo occupat & Epiſcopum, Guiſquardum Gradecium nomine, comprehendit, deque rupe arcis præcipitem dat. Qua de re Seduni ad arma concurrunt & Turriani arces atq. oppida vi expugnant & diruunt.
1376	30	Leopoldus Auſtrius Baſileæ Bacchanalia celebrat, tumultuq. excitato Nobiles quidam Auſtriaci periêre. Authores capite damnati.
		Pax inter Auſtrios & Heluetios vlterius confirmatur.
		Turicus Brandiſius exercitu è Simmia valle, cui dominabatur, collecto in Valeſiam irrumpit vt Turriano opem ferat. Ipſe cum exercitu periit.
1377	31	Valeſii Epiſcopum Eduardum Valeſia pellunt, & Amedæus Sabaudus frater Eduardi Valeſianos bello petit eorumque regionem vaſtat.
1378	32	Bombardarum vſus in Germania repertus.
1379	1 Venceslaus	
1380	2	

Digitized by Google

1381 3 Vēc.

1382 4 Bremogardum ad Vrſam igne conflagrauit.

Rodolphus Kyburgius nocturno tempore Salodorum proditione tentabat occupare: Fruſtratus multos ſuorum amiſit. Conabantur eadem nocte, quæ diem Martini ſacrum præcedebat, Auſtriaci Tunum & Arbergum oppida ſimili proditione, capere, ni pugnando oppidani prohibuiſſent. Quo facto pax inter Auſtrios & Heluetios violata eſt. Tentabant igitur Tigurini, eadem arte, Raperſuilam inſidiis intercipere, ni irrito ſucceſſu fruſtrati eſſent. Bernates Bucheccum diruunt.

1383 5 Heluetii communi opera Burgdorffum ad integras 4. ſeptimanas obſidēt. Interim Bernates & Salodorenſes in agrum Kyburgicum excurrunt, Stretlingam diruunt, Trachſelualdam & Grünnenſteniam capiunt. Oltam obſident fruſtra. Glaronenſes Windeccum comburunt.

Ad Vallum Rotenburgenſe Auſtriaci vincuntur.

1384 6 Auſtrius Donato Comiti Toggio Kyburgum, Vitodurum & Bulacum oppignerat.

Kyburgius Bernatibus Burgdorffum vendit & pacem facit.

Baſilienſes Bratelam incendio vaſtant.

Bernates Sabaudo auxilia in Valeſiam mittunt, Sedunum incenſum comburunt & Epiſcopus Eduardus reſtituitur.

385 7 Vrbes Sueuicæ, Rhenanæ & Heluericæ contra Leopoldum Auſtrium fœdus ineunt.

Lucernates oppidum Wolhuſen & arcem Kapfenbergam capiunt, Torbergiumque tyrannum ſedibus ſuis eiiciunt.

Lucernates, Vrii, Suitii & Subſyluani, circa natalem Chriſti Rotenburgum caſtellum deſtruunt præſidiaque diſponunt Sempachi & Richſeæ.

386 8 Auſtrius dux à Sueuicis vrbibus pacem auro redimit, Rhenanas pugnando vincit; Inde omnes belli vires in Heluetios conuertit.

Heluetii Meienbergum expugnant & paulo poſt cōburunt.

Rychen-

1386 8 Venceſl. Rychenſeam Auſtriaci capiunt, trucidatis 200. Heluetiis: Reliquos vtriuſque ſexus omniſque ætatis homines cum oppido comburunt.

A Calend. Ianuariis vſque ad diem Ioanni Baptiſtæ ſacrum, Helueticis ciuitatibus 4. principes, 7. Comites, 30. Barones & 169. Nobiles feciales ſuos miſerunt, per quos, in Auſtrii gratiam, bellum indicebant.

Huldricus Landenbergius arcem ſuam, Regenſpergam Tigurinis committebat, vt commeatu & reliquis ad bellum neceſſariis inſtruerent. Id cum Tigurini feciſſent nec vllas inde inſidias vererentur, Landenbergius arcem Auſtriacis tradit. Tigurini igitur Pfefficonam Landenbergii arcem, haud procul Kyburgo diſſitam, capiunt & comburunt, triginta duobus, qui in preſidiis erant, interfectis.

Leopoldus Auſtrius, quam maximo poteſt apparatu, loca Tiguro vicina occupat. Itaque Lucernates, Vrii, Suitii & Subſyluani 1600. milites vrbi præſidia mittunt. Cuius Leopoldus non ignarus, profectionem Sempachum verſus inſtituit. Propterea præſidium Tiguro ſoluit & nocturno itinere tantum promoti, eadem qua Auſtrius venerat horâ 9. Iulii Sempachum venit. Pugnatum eſt vtrinqne infeſtis animis victoria penes Heluetios fuit. Ceciderunt eo prælio cum Leopoldo Auſtrio, Principes, Comites, Barones & Nobiles equites ad duo millia. Pugna Sempachiana.

Lucernates deſtruxerunt altum Rinacum, Bernates Torbergũ & Koppingam, comburunt Viliſoniam, Haſenburgum.

Auſtriacum præſidium è Fryburgo Vileram & Dingam arces Bernatum capiunt.

Glaronenſes Windeccum inferius diruunt.

Tigurini cum Lucernatibus Mullinam in Marchia deſtruunt.

Septem Heluetici Pagi Veſenium capiunt.

Leopoldus Auſtrius, Leopoldi filius, Heluetiis bellum denunciat.

Digitized by Google

Anni Christi	Impp. German.	Res Helueticæ.
1386	8 Vencesl.	Bernates arces Tachsburgum, Caſtella, Maggeburgum & Schœnefelſium capiunt, & hoſtibus frumentum demetunt.
		Baſilea Maior ampliatur & ſuburbia mœnibus cinguntur.
		Pyreneſtica igne conflagrâuit.
		Tigurini Meerſbergum prope Vitodurum capiunt & Sultziam arcem comburunt.
1387	9	Tigurini in Vanauallem excurrentes à trecentis equitibus Auſtriacis, & parte peditatus non contemnenda, circumuenti, fortiſſimè dimicantes victoria ſunt potiti, prædamque domum reportant. Expugnarunt eodem anno Bulacum oppidum & arces Regenſpergã & Rumlingam: Moſsburgum igne vaſtarunt.
		Simmia vallis ſuperior à Bernatibus occupatur.
		Bernæ 140 domus igne ſunt abſumptæ.
		Bernates auxilia ſui Sabaudo in Valeſiam miſêre, fitque pax pro voto Sabaudi.
		Induciarum inter Heluetios & Auſtrium pactarum iura, Auſtriacorum perfidia non ſeruantur.
1388	10 Vẽcesl.	Auſtriaci Veſenium, oppidanorum proditione, capiunt, & Helueticum præſidium trucidant.
		Lacus Tigurinus ad Raperſuilam ponte ſternitur.
		Pyreneſtica, à Bernatibus capta igne vaſtatur.
		Pugna ad Naualia apud Glaronenſes. Auſtriaci Glaronenſium fines inuadunt, prælioque ad Naualia decernitur, cum Glaronenſes Auſtriacos virtute ſuperârent Nobilitas inſignem cladem accepit.
		Veſeniani, dubitantes Glaronenſium vim experiri, ſuum oppidum incendunt, comburunt, aliaſque ſedes quærunt.
		Heluetii Raperſuilam obſident & aliquandiu fruſtra oppugnant.
		Auſtriaci ad montem, qui à Scarabeis nomen habet, prædam abigunt; Tigurini ex vrbe ſine ordine & ſignis inſequentes ſuorum quoſdam amittunt.
		Tigurini cum Lucernatibus, Suitiis & Subſyluanis Badam deſcendunt & ad thermas domus triginta, nec

Digitized by Google

1380 10 Vēceſla. ta, nec non ſuburbia ad Mellingam & Bremogardum comburunt.

Bernates & Salodorenſes Nydouiam arcem cum oppido capiunt. 6. Idus Iulii.

Surſea oppidum & arces Bura, Schenken, Tannenfels & Ariſtouia in Ergouia ab Heluetiis diruuntur.

Raperſuilani traiecto lacu agrum Tigurinum vaſtabant: Sed intercepti à Vadiſuilanis Tigurinis, 16. amiſſis in fugam conuertuntur.

Bernates hoc anno bis Auſtriacos, qui Fryburgi in ſubſidiis erant, ad montem Schœnenberg vincunt & in fugam diſiiciunt.

Tigurini cum Tuginis ſociis in Bremogardenſes mouent & prædam agunt: Bremogardenſes inſequentes ad Lunghofium cæduntur.

Bernates Zofingam prædatum proficiſcuntur, iam q; Auſtriacis egredientibus in porta pugnam faciunt & Auſtriacos pedem referre cogunt.

Sabaudus in Valeſiam exercitum ducit, acie victus milites 4000. multoſque eximiæ Nobilitatis viros amittit. 20. Decemb.

Auſtriaci, Vitoduro in agrum Tigurinum excurſione facta, ad montem Tigurinum victi redeunt.

Tugini inſidiis Auſtriacorum intercepti ad Faruam cæduntur.

1389 11 Bernates & Salodorenſes arces Gouenſtein & Biberſtein nec non Cœmiterium Fricanum, opere & natura munitum, expugnant. 8. Idus Ian.

Lucernates Ianuario Ergouiam vaſtant igne atque ferro.

Tigurini 12. piſcatores Auſtriacos in lacu capiunt.

Auſtriaci ſatis firmo exercitu Burgdorffum tendunt, quos præſidium Helueticum ad Bikingam fundit, atque fugat, captis 10. Hac clade indignati Auſtriaci ſarctoris operam conducunt, qui anno ſequenti Burgdorffum igne concremauit.

Tigurini vicum & monaſterium Embracinum incendio vaſtarunt.

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1389	11 Vēceslaꝰ	Vrbes quædam Imperiales inter Auſtrium & Heluetios pacem ad annos 7 faciunt.
1390	12	Tigurini nundinas Pentecoſtales ab Impecatore impetrant.
1391	13	
1392	14	Fridericus Baſilienſis Epiſcopus ciuitati vrbis partem minorem, trans Rhenum ſitam, vendit.
		Ludus equeſtris Scaphuſiæ habetur. 4. Non. Nouemb.
1393	15	Abbas Sangallenſis cum quibuſdam imperii ciuitatibus aduerſus Abbatiſcellanos fœdus facit.
		Octo Pagi Heluetici, veteres nuncupati, cum Salodorenſibus leges militares primum ferunt & ſcribunt.
		Tigurini de priuato quodam fœdere ab Alberto Auſtrio appellati recuſarunt, & nonnulli, qui Auſtrio promiſſis ſpem fecerant, exilio multantur.
1394	16	Terræmotus plurimis in locis Heluetiæ ſentiebatur.
		Septem annorum pax, inter Heluetios & Auſtrium facta, ad annos viginti producitur.
		Æſtas huius anni ob feruorem & ſiccitatem terræ notabilis erat.
1395	17	Seconienſe monaſterium iura ſua in Glaronenſes iiſdem vendit: ita Glaronenſes ab omnibus ſeruitutis oneribus ſeſe redemerunt.
1396	18	Prouinciale iudicium Turgeorum Vitoduri veteris exercebatur, præſidente Ottone Comite Tierſteinio, alii Eberſtenio dicunt.
		Zofinga cum tabulis priuilegiorum teſtibus & theſauro oppidanorum penitus igne conflagrauit vnica tantum domo excepta.
1397	19	Arx Torbergia Carthuſianis dedicabatur.
1398	20	Berna, Lucerna & Baſilea diſſidentes reconciliantur.
1399	21	Conſtantiæ incendium graſſabatur.
1400	22	Aduocatia Imperialis in omne Thuregum Tigurinæ vrbi ab Imperatore dono dabatur.
		Barones Monſacceni fœdere Glaronenſibus iunguntur.

Impera-

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germ.		
1401	1 Rupert⁹.	Imperator Venceslaus Sangallenſibus Aduocatiam vrbis tradit.	
		Venceslaus Imperio deponitur.	
		Sangallenſes cum Abbatiſcellanis fœdus aduerſus Abbatem faciunt. Hæc fax belli Abbatiſcellani fuit.	Bellum Abbatiſcellanum.
1402	2	Fridericus Toggius Comes ciuis Tigurinus factus Tigurinis Gryffenſee præfecturam vendit.	
1403	3	Abbatiſcellani Nobilitatem è regione ſua expulerunt; & hoſti Abbati Clanxiam arcem diruunt, inque ciuitatem Lucernatium, Vriorum, Suitenſium & Subſyluanorum recipiuntur.	
		Abbas cum ſociis exercitum quinq; millium conſcripſit, & in loco (cui à granario nomen eſt) ab Abbatiſcellanis victus plurimos egregios milites amiſit. Sangallenſes reconciliati Abbatiſcellanis à partibus illorum ſtabant, & Abbas cum Friderico Auſtrio fœdere iungitur.	Pugna ad granarium.
1404	4	Diſſidium, quod inter Tuginos oppidanos & exteriores conuentus fuit, componitur.	
1405	5	Tigurini Roſſbacum, ad lacum infra Meilam tunc ſitum, diruunt.	
		Bernæ Aprili menſe 52. domus, & Maio deinceps domus 500. conflagrarunt: quibus incendiis homines 100. perierunt.	
		Abbas Sangallenſis in Abbatiſcellanos arma mouet, Socii Sangallum obſident; & Abbate ad Stoſſum victo, ſocii obſidionem ſoluunt.	Pugna am Stoſs.
		Abbas cum ſociis iterum ad Cliuum lupi, quadringentis amiſſis, ab Abbatiſcellanis victus eſt.	Prælium ad Cliuum lupi.
		Abbatiſcellani Rheguſcis potiuntur.	
		Iidem in vallem Atheſinam proficiſcentes inſtructiſſimum & paratiſſimum Auſtrii exercitum ibi in fugam diſiiciunt vexilloque ſpoliant.	
		Expugnatur ab iiſdem Villa oppidum, capitur Abbas, Epiſcopicella deditur, Burgella igne ferroque vaſtatur. Eo bello 60. oppida & arces ab iis capta & exuſta ſunt. Marchiam item regionem Auſtrii, ad ſuperiorem lacus Tigurini partem ſiniſtram ſitam, armis domitam Suitiis dono dant.	

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. German.	Res Heluetícæ.
1406	6 Rupert.	Seditio Nouocaſtri aduerſus Comitem orta ſedatur à Bernatibus, Fryburgenſibus & Salodorenſibus. Præfectus & Canonici duo Seditionis authores morte multantur.
1407	7	Vitodurum, Bulacum & Regenſpurgum ius ciuitatis Tigurinæ ambiunt, metu Abbatiſcellanorum.
		Bernates nonnulli Sanenſibus auxilium aduerſus Comitem Gruerianum tulerunt, potitique ſunt Iona & Rotburgo.
		Abbatiſcellani Epiſcopicellam iterum capiunt, auxilioque Suitenſium, Glaronenſium & Villanorum Frouenfeldum obſident. Re tamen fruſtra tentata, indignátes Elgouiam ferro & igne vaſtant.
		Abbatiſcellani Abbati reconciliantur.
		Sangallenſes cum Abbatiſcellanis Brigantum obſident. 8. Nouemb.
1408	8	Auſtriaci profligatis Abbatiſcellanis Brigantum obſidione liberant.
		Auſtriaci Ryneccum & Altſtettum oppida in Rheguſcis obſident: Abbatiſcellani cum vtrumque deſeruiſſent Ryneccum in diſceſſu igne comburunt.
		Suitii cum Abbatiſcellanis Kyburgum fruſtrà oppugnant.
		Bellum Abbatiſcellanum finitur.
		Tigurini cum Glaronenſibus priuato fœdere iunguntur.
1409	9	Vxor Leopoldi Auſtrii genere Burgunda Baſilienſibus bellum infert. Victis Auſtriacis ad Magtam 20. Nouemb. tandem 11. Decemb. pace bellum commutatur.
1410	1 Sigiſmūd⁹	Epiſcopus Conſtantienſis Tigurinis, facta pace reconciliatur. 9. Maii.
		Heluetii communibus armis (Bernenſibus exceptis) trans Alpes in vallem de Oſcella proficiſcuntur, ibique expugnant oppidum Domon de Oſcella: Partiſque opimis ſpoliis domum redeunt.
		Cum inter Auſtrium & Baſilienſes conditiones pacis non ſeruarentur, Baſilienſes circa Seconium & vicum Mumpſum regionem omnem depopulantur.

Abbatiſ-

Digitized by Google

1411 2 Sigiſm. Abbatixcellani, hoſtes Abbatis Sangal. qui ipſis nouam litem intenderat, cum Tigurinis, Lucernatibus, Suitiis, Subſyluanis, Tuginis & Glaronenſibus ſocietatem iungunt.

Heluetii ſecundò expeditionem in Ducatum Mediolanenſem ſuſcipiunt, expugnatiſque arcibus quibuſdam & regione depopulata domum reuertuntur.

Epiſcopus Conſtantienſis Tigurinis arcem Reinsfelden, ad Rhenum ſupra Egliſouiam, comburit: Ideo Tigurini Epiſcopo Tanneccum regionem igne & ferro vaſtant.

Inter Leopoldum Auſtrium & Baſilienſes Heluetiis arbitris pax Badæ confirmatur. Moritur Auſtrius & vidua fœdere Baſilienſibus ſociatur, qui in bello cõtra Zerinium & Nouoſtenium illi fidelem operam præſtiterũt.

1412 3 Pax inter Heluetios & Auſtrios ad annos 50. producitur.

Steina oppidum ad Rhenum, ſitum inter Conſtantiam & Scaphuſium, ære ſeſe redimit ab imperio Clingenbergii. Poſt 72. demum annos, ſponte ac libens clientelæ vrbis Tigurinæ ſeſe committit.

[illegible] Wilhelmus Comes Brigantinus Kyburgici Comitatus Dominus Hermannum Hinuilanum ciuem Tigurinum captum vinculis conſtrinxerat: Ideoq; Tigurini Comitem, aprorum venationi intentum & interceptum, captum cum ſuis Tigurum deducunt.

1413 4

1414 5 Tigurini cum Marchione Badenſi diſſidentes eidem reconciliantur.

Initium Concilii Conſtantienſis in hunc annum incidit.

Valeſiani Epiſcopo ſuo Wilhelmo & Raronio viro principi Mazam deferunt & cuncta illorum bona diripiunt.
1415 6 Deſtruunt etiam arces nonnullas quæ ad ipſos pertinebant. Itaque Epiſcopus cum Sabaudo fœdus facit eique arces quæ integræ manſerunt tradit.

Sigiſmundus Heluetios, & ante alios, Suitios, eximiis priuilegiis ornat.

Digitized by Google

Anni Christi. Imp. German. Res Helueticæ.

Concilii Conſtantienſis decretum de perſequendo Friderico Auſtrio.

1415 6 Sigiſm. Papa Ioannes 23. opera Friderici Auſtrii de Synodo Conſtantienſi ſubducitur. Itaque Imperator Friderico bellum infert, & Scaphuſium occupat, dato priuilegio, ne vnquam poſtea ab Imperio alienetur, præterea Vitodurum, Dieſſenhofium & Frauenfeldã cum omni Comitatu Turgeæ in fidem Imperii recipit. Simili modo prouinciam liberam vltra Alpem montem capit, & Tigurinis eam in perpetuum Feudum concedit. Præterea hortantur Heluetios generalis Concilii patres, ad Auſtrium bello perſequendum, nulla pacis, ad annos 50. factæ, ratione habita. Moti itaq; Tigurini authoritate patrum Concilii Dieticonam & Mellingam occupant, iunctisq; copiis Lucernatum, Suitenſium & Tuginorum Bremogardum & Surſeam capiunt, poſtea Badam obſident. Interea Suitenſes Aduocatiam Eremitanam D. Virginis inuadunt, & Bernates auxilio Salodorenſium & Bipennatum Ergouiam deditione capiunt, & arcem Halluilanam comburunt, ob acceptum ab Wildecco, eo bello, damnum.

Arx & oppidum Badenſe deditionem faciunt. Arx deſtruitur.

Raperſuilani cum Suitiis pacem faciunt.

Ioannes Huſs Bohemus [redacted] igne comburitur.

Imperator oppignerat vrbi Conſtantienſi iudicium prouinciale & prouinciam Turgeam; Tigurinis Comitatum Badenſem, Bremogardum, Mellingam & Surſeam cum adiacenti agro: Bernatibus quas ipſi occupauerant terras. Sed Tigurini reliquos fœderatos in participationem oppignerationis admittunt.

Campus S. Petri (vulgo Feldkirch) à Toggio & Rhætis obſidetur.

1416 7 Pace conſtituta inter Sabaudum & Valeſianos, arces Maioria, Turpilia & Montorſum Valeſianis reſtituuntur, qui eas igne concremarunt.

Hieronymus Pragenſis vt Hæreticus igne punitur.

Terræmotus Baſileam concutit.

1417 8 Epiſcopus Sedunenſis & Raronius Bernarum ſocia arma aduerſus Valeſianos expoſcunt. Contra Valeſiani

1417 | 8 Sigiſm. | ſiani Lucernatibus, Vriis & Subſyluanis ſe fœdere iungunt.

Scona arx in Sedunis à Valeſianis igne vaſtatur.

Bernates Lucernatibus, Vriis & Subſyluanis bellum indicebant, in gratiam Epiſcopi Sedunenſis & Raronii. Verum interceſſione reliquorum Heluetiorum lis componitur.

Baſileæ, die Huldrico Sacro, 300. domus igne ſunt abſumptæ.

Oppidum & arx Campi S. Petri à Friderico Toggio, Tigurinis & Conſtantienſibus obſidetur, expugnatur & diripitur.

1418 | 9 | Bernates excurſione facta Valeſiam igne & ferro vaſtant.

Fridericus Auſtrius Imperatori reconciliatur & in integrum reſtituitur. Excipiuntur terræ quas Sigiſmundus Heluetiis in perpetuum oppigneraüit, literisque confirmauit.

Grœninga cum agro adiacenti Tigurinis oppigneratur.

Sangallum vrbs & Monaſterium igne conflagrarunt, 17. tantum domibus ſaluis exiſtentibus. Perierunt eodem incendio 26. homines.

Finis Concilii Conſtantienſis in hunc annum incidit.

1419 | 10 | Epiſcopus & Ciuitas Curienſis in ius ciuitatis Tigurinæ recipiuntur.

Bernates, Salodorii & Fryburgenſes hoc anno binas in Valeſiam irruptiones faciunt, & accepto damno reuertuntur. Tandemque pace bellum commutatur.

1420 | 11 | Abbas Sangallenſis cum Abbatiſcellanis pacem facit, ſaluis & integris fœderibus Helueticis.

1421 | 12 | Heriſouiani in Abbatiſcellanis Roſenbergium grandi pecunia rediment, ſeque in libertatem vendicant.

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1421	12 Sigiſm.	Heluetii Imperatoris iuſſu cum exercitu in Boemiam proficiſcuntur,& infecta re domum redeunt.
1422	13	Vrii, Suitij & Subſyluani Bilitionum emunt.
		Dux Inſubrum Bilitionum capit, quod Heluetii rurſum obſident, & 900. Inſubrorum cæſis vexillum Mediolanenſium capiunt. Ceciderunt in eo prælio Heluetiorum 375.
1423	14	Tigurini Bernatibus perpetuo fœdere iunguntur.
1424	15	Imperator Tigurinis Comitatum Kyburgenſem vendit, Budæ in Hungaria.
		Epiſcopus Baſilienſis Baſilienſium ope arces nonnullas recuperat & Epiſcopatui ſubiicit.
		Baſilienſes auxilia ſua Palatino Comiti miſêre, ad obſidendas arces Grabam & Mulbergum, Equites 250, pedites 800.
		Rhenus immodicè exundans muros Baſileæ minoris exuperabat.
1425	16	Heluetii Bilitionum proficiſcentes hoſtes nullos reperiunt.
		Epiſcopus & vrbs Baſilienſis Elicurtum capiunt.
		Conſtantienſis Epiſcopus Abbatiſcellanos à ſacris excommunicat. Illi excommunicationem ratam habere nolunt (wöllen nicht im Ding ſeyn) atque interea graſſabantur in eos qui illos excommunicatos appellabant.
1426	17	Heluetii communibus armis vallem de Oſcella vaſtant, & Dux Mediolanus auro pacem ab Heluetiis redimit.
1427	18	Abbatiſcellani grauiſſime apud Imperatorem accuſantur. Mandatur Heluetiis vt eos armis ad officium reuocent; Illi vicinis & ciuibus bellum inferre nolunt.
1428	19	Fridericus Toggius Abbatiſcellanos Goſſouiæ & ad Hœmeccum prælio ſuperat.
1429	20	Ducenti Tigurini aduerſus Boemos Vlmiam mittuntur.
		11 ABBATISCELLA. Abbatiſcellani Heluetiis interceſſoribus, omnibus ſuis hoſtibus reconciliantur & in Ciuitatem Helueticam recipiuntur.

Diſſi-

Digitized by Google

1430 21 Sigiſm. Diſſidium inter ciues & Senatum Conſtantienſem componitur.

1431 22 Fridericus Toggius per inſidias Conſtantiam occupare volens, fruſtratur.

Initium Concilii Baſilienſis, quod annos 18. durauit. Concilium Baſilienſe.

1432 23 Immane hyemis frigus vites, arbores, &c. perdit.

1433 24 Sequitur ſumma annonæ caritas vt interdictum de non edendis carnibus, Veneris & aliis diebus in Turgea prorſus tolleretur.

1434 25 Peſtis exiguo temporis ſpatio Tiguri 3000. homines abſumpſit.

1435 26 Magna pars oppidi Tugii in lacum, iuxta quem conditum eſt, ſubſidit cum interitu 60. hominum & bonorum inſigni copia.

Tigurini ob ciues ſuos ab Argentinenſibus iniuria affectos, irati, magno negotio mitigantur.

Badæ in Limago 110. homines naufragio interiêre.

Fridericus Toggius cum omnibus ſuis terris & Dominiis in ius ciuitatis Tigurinæ admiſſus eſt, ea conditione vt fœdus, 5. annos poſt eius obitum, duret. Verùm offenſus quod, Senatu Tigurino iudice, cecidiſſet cauſa, aliud fœdus cum Suitenſibus pepigit. Orbus cum deceſſiſſet vxorem hæredem conſtituit. Quæ res incendium & fax funeſtiſſimi belli, quod Tigurinum vocant, fuêre.

1436 27 Fridericus Toggius in Monaſterio Ruti fato fungitur: Vidua ius ciuitatis cum Tigurinis renouat, iiſdemque Dominium Vznacenſe dono dat: Toggiani, partim in Tigurinæ ciuitatis iure, partim in Suitenſis permanere appetebant. Auſtrii Windeccum & caſtra Rhetica redimebant, cuius incolæ iure ciuitatis Suitenſis & Glaronenſis obſtringebantur. Heinricus, Werdenbergius Comes, Sarunetes precio redimere volebat; cuius imperium ipſi recuſarunt, niſi ciuis Tigurinus fiat. Cum verò ciuis Suitenſis eſſet factus, ipſi cum Rhętis fœdus inibant. Seditio Toggiana ſciſſa in diuerſas partes, Sarunetes cum Rhætis Tigurinorum partibus fauebant: Werdenbergenſes autem cum Auſtriis

Digitized by Google

Anni Christi. | Impp. Germani.

1436 27 Sigiſm. Suitiorum partes ſequebantur. Aſſumebant etiam Suitii Glaronenſes in ſocietatem contra Tigurinos.

1437 28 Pactiones inter Tigurinos & Suitenſes factæ breui poſt perturbantur, cùm vidua terras Toggianas legitimis hæredibus traderet qui in ius ciuitatis Suitenſis & Glaronenſis contra Tigurinos concedebant.

Heinricus Comes Sarunetes ſollicitat & minis territat vt Tigurinorum amicitiæ renuncient. Illi in fide permanentes in verba Comitis iurare recuſant. Conqueritur de hoc Comes apud Auſtrium, qui præſidiis Freudebergum & Nydbergum diſpoſitis Sarunetes neceſſitate coacti, vtramque arcem auxilio Tigurinorum & Rhætorum demoliuntur.

Toggii hæredes Suitenſibus Windeccum & Schenniſium Monaſterium, prætereaque Vznacum cum agro oppignerant. Parimodo Heinricus Werdenbergius Sarunetenſem Comitatum iiſdem oppignerat. Contra Bernhardus Tierſteinanus Comes cũ arce & agro Wartouia Tigurinorum amicitiam colit.

Auſtrius Dux Tigurinis mercatoribus itinera Venetiana infeſta reddebat.

1438 29 Præſidium Auſtriacum è Campo S. Petri in Sarunetes excurrit: Sarunetes in Werdenbergicis cæſis ſeſe vlciſcuntur.

Epiſcopus Conſtantienſis bellum inter Tigurinos & Suitios componere ſtudet.

Cum inſignis eſſet annonæ caritas, Tigurini conſtitutiones quaſdam, de frumenti mercatura in vrbe ſua, faciunt: de quibus Suitenſes & Glaronenſes conquerebantur.

1439 1 Albertus 2. Lucernæ conditiones pacis inter Tigurinos & Suitios feruntur ab Heluetiis, quas Tigurini recuſabant.

Tigurini inſtructis copiis contra Suitios & Glaronenſes proficiſcuntur, qui in Ezelio monte conſederant, cumque leuia quædam prælia feciſſent, inducias paciſcuntur.

Sui-

Anni Christi.	Impp. Germani	Res Helueticæ.
1440	1 Frider. 3.	Suitii & Glaronenſes victis Sarunetibus eos fœderi Tigurino renunciare cogunt.
		Suitii & Glaronenſes exercitum in Tigurinos ducunt. Tigurini quibuſdam, amicitiam ſimulantibus nimium fidunt.
		Heluetii ditionis Tigurinæ terras, Liberam prouinciam, Grœningam, & Kyburgium Comitatum occupant. Arcem Liebenbergã igne vaſtant, Elgouiam expugnant, & turrim Lommiſſanum deprædantur.
1441	2	Pax inter Tigurinos & Suitios infirma, Lauffam arcem ad Catarractam maiorem Rheni ſitam Auſtrii occupauerant. Nec multo poſt eadem à Fulacenſibus recuperatur.
1442	3	Tigurini Auſtriis & Imperatori reconciliantur, cum quibus fœdere iunguntur, ſaluo tamen fœdere Heluetico. Tigurini Imperatori Kyburgium Comitatum dono reddunt, & Râperſuila Imperatoris voluntate Tigurinis conſociatur.
1443	4	Suitenſes Tigurinos, vt à pacto cum Imperatore fœdere diſcedant, hortantur: Id cum facere recuſarent Tigurini, Suitenſes eorumque ſocii tam Auſtriis quam Tigurinis bellum indicunt.
		Suitenſes pontem Raperſuilanum comburunt, Raperſuilani Hurden vicum Suitenſium incendunt.
		Imperator Tigurum 850. equitum præſidio firmat.
		Bremogardum & Bada fœdus cum Tigurinis faciunt. Heluetii Bremogardum obſident, oppidani deditionem faciunt.
		Prælio ad Fryenbacum Suitenſes ſuperiores ſunt.
		Tigurini Blykenſtorfum comburunt.
		Heluetii ſociis armis Hirtzelianum vallum magno labore & cæde ſuorum ęgrè expugnant.
		Regenſpurgum & Grœningam oppida Heluetii occupant, arceſque Regenſpurgum & Regenſpergam igne vaſtant.
		Heluetii inſtructiſſimum exercitum aduerſus Tigurinos ducunt, & in porta vrbis ad Silam fluuium pugnam faciunt. Vbi Rodolphus Stuſſius *(marg.: Horatius Cocles.)*

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. German.	Res Helueticæ.
1443	4 Fridericus 3.	Eques & Conſul Tigurinus infatigabili pugna totum hoſtium agmen ſolus in ponte ſuſtinuit, donec fortiſſime pugnans cecidiſſet.
		Raperſuila ab Heluetiis obſidetur.
		Tigurini cum Heluetiis pacem faciunt: ſed eadem paulo poſt tollitur.
		Heluetii Lauffenbergam obſident, breuique poſt obſidionem ſoluunt.
		Freyenſtenia ad Irchelum montem igne comburitur.
1444	5	Induciis durantibus Gryffenberg arx munitiſſima ab Heluetiis occupatur.
		Expugnantur ab iiſdem arces Spiegelbergia & Grieſſenbergia in Turgea ſitæ.
		Gryffenſea oppidum agri Tigurini ab Heluetiis obſidetur aliquot ſeptimanis, & fortiſſime defenſum tandem deditionem facit. Vbi contra morem Heluericum 61. milites fortiſſimi truncantur capite.
		Heluetiis contra Tigurinos etiam Abbatiſcellani auxilia miſerant, quorum 10. in vico Hegnouio trucidati ſunt.
		Heluetii Gryffenſeam, Werdeccum, Liebenbergam & Sonnenbergam arces comburunt.
		Imperator Fridericus Reges Galliæ & Angliæ reconciliat, idque effectum dat, vt vtriuſque exercitus Ludouico, primogenito Gallorum regis filio, tradatur, qui Tigurum ad decimam ſeptimanam obſeſſum, ab Heluetiis liberaret.
Prælium ad Baſileam cõmiſſum inter Delphinum & Heluetios.		Tiguro ab Heluetiis obſeſſo Thomas Falcenſteinius oppidum Brugas inſidiis captum diripit & incendit. Heluetii eius rei vindicandæ cauſa Farnſpurgum Falcenſteinii obſident. Ludouicus Gallus exercitum præter Baſileam verſus caſtra Heluetica Farnſpurgum ducit, & cum Heluetiis ad Birſam flumen prælium committit, quos magna ſuorum clade tandem vicit. Interea Heluetii vrbem Tigurinam fruſtra oppugnarũt plurimis ſuorum interfectis. Renunciataque clade Farnſpurgana obſidionem feſtinanter ſoluunt; quibus Tigurini, eruptione facta, non exiguo damno fuere.
		Præſidium Heluetitum Bada erumpit, & Bulacum

1444 | 5 Frider. 3. | cum oppidum cum vico Embraceno penitus igne vaſtat.

Tigurini Raperſuilanos ferro via facta frumento adiuuant, & annonam important oppido.

Auſtriaci agrum Grœningenſem depopulantur.

Iidem comitatum Saruneticum capiunt & Henricum comitem Weidenbergenſem ius ciuitatis Suitenſis & Glaronenſis renunciare & in Auſtrii verba iurare cogunt.

1445 | 6 | Abbatiſcellani Ryneccum diripiunt & comburunt.

Tigurini ad vexandos hoſtes in Vanauallem & Comitatum Badenſem proficiſcuntur, multi vici ædificiaque incendebantur, & præda ex omnibus locis agebatur.

Heluetii trans Rhenum ad Campum S. Petri proficiſcuntur & agrum Auſtriacum incendiis vaſtant Sarunetum oppidum diripiunt: arcem, cuius oppugnatione 60. fortiſſimos milites amiſerant, expugnare nequeunt, itaque prædam ex agro abigunt.

Tigurini cum Suitiis ratibus iunctis in lacu bellum gerunt.

Equites Auſtriaci, in præſidiis Lauffenbergii poſiti, quoſdam Heluetios, qui prędatum longius proceſſerant, excipiunt: 7. interficiunt: 14. capiunt.

Bernates, Baſilienſes & Salodorenſes vicos & ædificia omnia quæ in Frictalia & Siſgouia ad arcem Reinfeldenſem pertinebant, incendunt & ferro circumquaque omnia vaſtant.

Tigurini Bremogardi molas ad Ruſam occuparunt, parumque abfuit quin oppidum cepiſſent.

Sarunetes in Duriæ vallem excurſione facta viros 20. obtruncant & prædam armentorum ad 1100. capita ex montibus abigunt.

Baſilienſes Tirmenacum & Waltikhofium diruunt. Auſtrii Baſilienſibus, regione vaſtata, vicos quoſdam incendunt. Baſilienſes Phirtum oppidum comburunt & prædas ex circumiacente agro agunt.

Auſtriaci ad oppidum Reinfelden, quod ea tempeſta-

Digitized by Google

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Heluetica.
1445	6 Frider.3.	te Baſilienſium erat, perueniunt, oppidani erumpunt, ſed numero inferiores 14. amiſſis ſeſe intra muros recipiunt.

Heluetii Reinfelden præſidio firmarunt, & Auſtriacis meſſem intercipiunt.

Heluetii auxilio Baſilienſium Seconium tres hebdomadas fruſtra obſederunt.

Suitenſes rate aduecti Raperſuilanos à lacu vexant. Illi hama arte parata ratem attrahebant, & Suitenſes, rupto fune, periculum vix euaſere.

Præſidiarii Heluetii Badâ erumpentes Seglingam Comitis Tengenſis vicum incenderant, quorum 8. interfecti, 16. capti Egliſouiæ capite pœnas luunt.

Heluetii Frouenfeldenſem agrum depopularunt, & Frouenfeldenſes eruptione facta ad Vigoltingam vſque eos perſequuntur, vbi clade accepta multos ſuorum amiſere.

Tigurini Brugas in Ergouiam excurrunt & ad Bruneccum prædam abigunt domumque deducunt.

Baſilienſes Auſtriis 15. vicos & arcem Lielam in Briſgouia igne exurunt, & Auſtriaci pecora ac armenta Baſilienſium abigunt.

Præſidiarii Auſtriaci Tiguro in Turgeam erumpunt & Villam fruſtra oppugnant: poſtea in Toggiam procedunt & ad Kilchbergam victi Tigurum redeunt.

Suitenſes, Subſyluani, Tugini & Glaronenſes Erlibachii, ad lacum Tigurinum, vindemiate tentabant: A Tigurinis autem prælio ſuperati multis ſuorum amiſſis reliqui nauibus effugêre.

Baſilienſes ad Stetten ab Auſtriacis victi 40. ſuorum amiſerunt.

Tigurini nauali prælio ſuperiores, Suitenſes in fugam diſiiciunt.

Baſilienſes in regionem Lanſeram excurrentes quoſdam vicos incendunt.

Tigurini noctu egreſſi aduerſus Suitios, in loco, cui à tegulis ligneis nomen eſt Schindellege, lucente luna dece-

1445 6 Friders. 3. decepti in ſe ipſos arma conuertunt & ſe inuicem obtruncant.

Arx Ryneccum conflagrauit & Abbatiſcellani oppidum penitus diruunt.

Badam Tigurini diu fruſtra obſederant, cumque ariete portam perrumpere tentarent, ſpe fruſtrati domum reuertuntur.

1446 7 Milites quidam Tigurini primo diluculo Badam venientes, portam vnam occupauerant, oppidumque cepiſſent ni, qui in ſubſidiis erant, tardius ſubſequuti fuiſſent.

Tigurini Villam Turgouię proficiſcuntur, & oppidanos prælio laceſſunt: quos erumpentes in fugam diſiiciunt & in oppidum, pluribus amiſſis, compellunt.

Auſtriaci ad Regatium Rhætiæ ab Heluetiis pugna commiſſa ſuperantur.

Baſilienſes ex ſylua Hartziana prædam agunt, quibus Auſtriaci molas ad Bingam exurunt: Illi contra vicos 8. in Comitatu Pfirt incendiis vaſtant.

Arx Rynfeldana à Baſilienſibus opera & conſilio oppidanorum demolitur.

Valeſiani & Epiſcopus Sedunenſis cum Bernatibus fœdus faciunt.

Bellum quod populus Tigurinus cum Suitenſibus & Heluetiis per annos 7. continuos geſſit, componitur. Bellum fuit magnum & atrox variaque victoria.

1447 8 Heluetii communi conſilio numero 1500. Tigurum Bacchanaliorum cauſa proficiſcuntur, ibidemque pax denique confirmatur.

1448 9 Sabaudus Fryburgenſibus bellum indicit: Fryburgenſes Sabaudo Vilarſe arcem comburunt, & Montenacum oppidum expilant.

Bernates euocati in auxilium à Sabaudo, Fryburgenſibus patibulum concidunt & deſtruunt.

Concilii ſedes Baſilea Lauſannam transfertur.

Auſtriaci Rynfelden recuperant.

1449 10 Pace facta Baſilienſes Auſtriis reconciliantur.

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1449	10 Frider. 3.	Fœlix Pontifex Papatu ſe abdicat Lauſannæ, & ibidem Concilium finitur.
		Fryburgenſes aduerſus Bernates prædatum proficiſcuntur, ſed prælio ad Galteram victi domum redeunt.
		Bernates Fryburgum prædam agentes & omnia igne ferroque vaſtantes proficiſcuntur. Victi pluribus ſuorũ amiſſis præda vacui reuertuntur. Paulo poſt eodem redeunt, Fryburgenſes autẽ ſuis mœnib. ſeſe continuêre.
		Bellum Fryburgenſe pace commutatur.
1450	11	Octingenti Heluetii Norinbergenſibus auxilio miſſi Marchionem Brandenburgicum prælio vincunt.
1451	12	Caſparus Sangellenſis Abbas perpetuo ciuitatis iure ciuitatibus Tigurinę, Lucernenſi, Suitenſi & Glaronenſi obſtringitur.
1452	13	Abbatiſcellani fœdus perpetuum cum Tigurinis, Lucernatibus, Vriis, Suitiis, Subſyluanis, Tuginis & Glaronenſibus faciunt.
		Orta lite inter Sigiſmundum Auſtrium & Tigurinos ob æs grande conflatum à ſubſidiariis equitibus, quos proximo bello Auſtrius Tigurum miſerat, partes diſſidentes reconciliantur, vt Tigurini Comitatum Kyburgenſem recipiant & actionem intermittant.
1453	14	Ad Rynfelden 30 homines naufragio periêre.
1454	15	Scaphuſiani ſe ad certum tempus fœdere Tigurinis, Bernatibus, Lucernatibus, Suitiis & Glaronenſibus iungunt.
		Sangallenſes in fœdus Tigurinorum, Bernatum, Lucernatum, Suitiorum, Tuginorum & Glaronenſium certis conditionibus recipiuntur.
		Arbor Fœlix & Sangallum ſingulari fœdere inuicem obſtringuntur.
1455	16	Milites quidam Heluetici arcem & oppidum Tengen incendunt, quod Comes proximo bello Tigurino quosdam Heluetios graſſantes comprehendiſſet & capite multaſſet.
		Argentinenſes nonnulli comprehenſi à Nobilitate captiui Egliſouiam ducuntur, quos Tigurini arce & oppido capto, liberant.

Tigu-

Digitized by Google

1455 16 Friders.3. Tigurini & Comes reconciliantur inuicem, & Tigurini à Comite Egliſouiam pecunia redimunt.

1456 17 Heluetios inter & Comitem Tengenſem pax conſtituitur.

Abbas & vrbs Sangallenſis certis conditionibus Bernæ conueniunt, vt Sangallenſes Abbati pecuniarum ſumma numerata libertatem redimant.

Iuuenes nonnulli Tigurini vno die Argentoratum naue per Rhenum vehuntur; quo tempore Argentinenſes ludum iaculatorium inſtituerant.

1457 18 Raperſuilani, qui Heluetiorum amicitiam colebant, Oenipontem captiui ducuntur, & 100. Vitoduri Raperſuilam præſidio mittuntur.

1458 19 Frouenfeldum Daniæ Reginæ, quæ Auſtrio nupſerat, tradebatur cum adiacenti agro.

Wynfelden in Turgea ab Heluetiis diripitur.

Vrii, Suitii, Subſyluani & Glaronenſes Raperſuilam capiunt.

Burgelem in Turgea oppidum penitus conflagrauit.

1459 20 Pius Papa Sigiſmundum Auſtrium anathemate feriit, & Heluetios ad eum debellandum hortatur: qui ad arma prouocati Vitodurum obſident.

Albertus Baro de Alto Saxo Frouenfeldum de improuiſo occupare conatur, irrito ſucceſſu.

Scaphuſiani fœdus cum Heluetiis ad annos 25. producunt.

1460 21 Ciuis quidam Cambidonenſis Heluetios 350. euocat in auxilium contra Abbatem, qui in monte à fagis, der Buchberg/ nomen habente, Abbatis exercitum 1300. militum fundunt atque fugant. Abbas parte dimidia ſuorum amiſſa 900. aureis Germanicis pacem ab Heluetiis redimit.

Academia Baſilienſis fundatur.

Gradleri fratres è Gracio Styriæ oppido ius ciuitatis Tigurinæ redimunt, quibus Tigurini Egliſouiam arcem cum oppido vendunt.

Gradleri opem Tigurinorum contra Sigiſmundum Auſtrium implorant, qui expeditione ſuſcepta Fuſſacum

	Anni Christi.	Impr. Germani.	Res Helueticæ.
	1460	21 Frider.3.	expugnant & incendio delent: Brigantum & Torbura, ne vaſtentur, pacem à Tigurinis magno ære redimunt.
			Heluetiorum 6. Pagi Tigurinis ſocia arma iungunt, & Turgeam, quæ Auſtriorum fuerat, occupant.
			Sonnenberga deditionem facit. Vitodurum duobus menſibus fruſtra obſidetur, & Dieſſenhofium dedit ſeſe Heluetiis.
			Huldricus Rufus Sangallenſis Abbas Heluetiis 200. milites auxilio mittit, & Auſtrio bellum indicit.
			Bernates Schenckenbergam Marquardi Waldecii, qui Auſtrium adiuuerat, capiunt.
			Pace facta inter Auſtrium & Heluetios bellum finitur.
	1461	22	Pax per omnes Imperii fines conſtituitur.
	1462	23	Fridericus Palatinus tres Principes Imperii vno prælio vicit, ope Helueticorum militum, maximè Tigurinorum, duce Ioanne Waldmanno Tigurino.
			Baſilienſes expugnant & diruunt Altum Kœnigſpergum.
	1463	24	Roteuilani cum octo primariis fœderis Heluetici Pagis fœdus ad annos 15. faciunt.
	1464	25	
	1465	26	In Valeſia peſtis vnius anni fuit, qua millia funerum in rationem Libitinæ venerunt, & in ſolo vico Briga 300. homines ſunt abſumpti.
	1466	27	Fridericus Imperator Abbatiſcellanos eximiis priuilegiis ornat; In primis vt criminale iudicium nemine prohibente, exercere poſſint.
			Dux Inſubrum Vraniis Vallem Leuinam tradit.
	1467	28	Nobilis Regeshemius Mullhuſianis bellum propter 6. ſolidos, doliario non perſolutos, indicit.
			Tigurini Vitodurum ære à Sigiſmundo Auſtrio redimunt.
			Vadiſuilani bello petuntur à Tigurinis, quod tributum pendere renuerent.
Mullhuſianū bellum.	1468	29	Mullhuſiani fœdere ſeſe Heluetiis iungunt.
			Heluetii communibus armis in campum, qui à bobus

Ochſen-

Anni Christi	Impp. Germani	
1468	19 Fridericus 3.	Ochſenfeldt nomen habet, proficiſcuntur, ibiq; Nobilitatem in prælium vocant: Territa Nobilitas Heluetiorum ferocitate diffugit. Heluetii Pfaſtenzam & Sueickhuſam arces, vicum Habſen cum aliis nonnullis & Tannę ſuburbia incendunt.
		Bilgerius Hendorfenſis Scaphuſianis bellum infert. Scaphuſiani cum præſidio Heluetico in Harziniam ſyluam excurrunt, & Abbas S. Blaſii ſe ab incendio magno ære redimit. *Peregrinus.*
		Waldshutum 5. ſeptimanas Heluetiorum fert obſidionem: pace facta obſidio ſoluitur.
		Berenburgum in Rhætis ab Heluetiis deſtruitur.
1469	30	Huldricus Sangallenſis Abbas Toggium Comitatum magno pretio redimit.
		Sigiſmundus Auſtrius Elſatiam, Bryſgouiam, & Suntgouiam Carolo Burgundiæ Duci oppignerat, vnde Burgundici belli cauſa naſcitur. *Bellum Burgundicum.*
1470	31	Curia in Rhętis cum Epiſcopo Tigurinis fœdere iungitur.
		Petrus Hagenbachius Caroli Burgundi in Elſatia præfectus Heluetiorum hoſtes ipſis inuitis protegit.
1471	32	Quinque Conuentus Valeſianorum cum Lucernatibus, Vraniis & Subſyluanis fœdus faciunt.
1472	33	
1473	34	Septem Valeſianorum Conuentus cum iiſdem fœdus ineunt.
		Mercatores quidam Heluetii à Nobilibus graſſantibus capti & Schuteram ducti, ab Argentinenſibus carcere vi liberantur.
1474	35	Carolus Burgundus in Elſatiam venit magno comitatus equitatu. Quem cum Legati Heluetiorum conuenire vellent, non ſine contumelia repulſi ſunt.
		Carolus Equitatum Pfirtam ſubſidio mittit: Hagenbachius 4. oppida Rhenana præſidio firmare voluit, quod oppidani admittere noluerunt.
		Ioannes Hotererus Sangallenſibus bellum infert.

Anni Christi	Impe. German.	Res Heluetieæ.
1474	35 Frider. 3.	Ludouicus Francorum Rex Heluetiis aduerſus Burgundum fœdere iungitur.
		Elſati, Suntgouienſes & Bryſgouiani ab Auſtrio ſupplices repignerari petunt, vt ære ſoluto pignus recipiat, quod Burgundus ſe redditurum negauit. Itaque Auſtrius pretium redemptionis Baſileam depoſuit.
		Heluetii cum Auſtrio Sigiſmundo fœdus hæreditarium faciunt, quod tandem intercedente Ludouico Gallo, confirmatur.
		Duces Auſtrius & Lotharingius; Rhenanæ vrbes in Elſatia & Heluetii contra Burgundum fœdere ſeſe obſtringunt.
		Hagenbachius præfectus Burgundicus Bryſaci capitur. Auſtrius Heluetiorum ope terras oppigneratas vi recipit, & Hagenbachius, ob maleficia patrata, capite plectitur.
		Burgundi in Suntgouiam eruptionem faciunt. Ex aduerſa parte milites trecenti, ex Comitatu Pfirt in Burgundiam excurrunt, quorum pauci admodum viui euaſerunt.
		Prælium ad Elicaurt. Imperator Heluetios contra Burgundum ad arma vocat. Illi Burgundo bellum indicunt & Elicurtum obſidione cingunt. Comes Remontius obſeſſis auxilium laturus, ab Heluetiis victus ex 30000. militibus 1800. amiſſis fugit.
1475	36	Sangallenſes auxilium Cæſari Noueſium mittunt, quos Cæſar collaudatos, & vrſo monili aureo honorifice donato, dimittit.
		Heluetii in Antuates Burgundi ſocios mouent, Vrbem, S. Crucem, Granſonium, Iuniamque oppida cum arcibus capiunt.
		Burgundus de Heluetiorum ſucceſſu certior factus pacem cum Cæſare ad Noueſium facit, cuius in conditionibus Heluetiorum ſociorumque nulla fit mentio. Id Cæſar Heluetiis eorumque ſociis, pro fideli nauata opera, præmii loco rependit.
		Heluetii cum ſociis in Burgundiam proficiſcuntur, oppida Ponterlin, Blamont, Grammont, & Valangin cum caſtris expugnant.

Digitized by Google

1475 | 36 Frider. 3. | Carolus Lotharingiam deuincit & Reinhardum Ducatu fortuniſque omnibus expulit. Præterea in oppido Bry 150. Heluetios contra datam fidem ſuſpendio necat.

Valeſiani perpetuo fœdere Bernatibus conſociantur.

Heluetii communem profectionem in Antuates inſtituunt, capiuntque Steſiſium (in quo ad 100. militum trucidarunt) Ebrodunum, Ezeleiam, Moratum, Modonam, Vibiſcum, Turrim & Remontium. Loſanna expilationem ære redemit; Geneua deditionem facit magnaque pecunia mulctatur. At Heluetiis domum redeuntibus, ad Burgundum omnes deficiunt.

Sabaudus inſtructiſſimo exercitu 10000. militum Sedunum Valeſiæ obſidet. Valeſiani primo quidem viribus impares, poſtea aucti Bernatum & Salodorenſium ſubſidiis 3000. militum, Sabaudum acie deuincunt. Prælium in Valeſia. Nobilium ad 300. cæſi præter Vulgus ignobile. Deinceps Viberi & Seduni Veragros debellant Agaunum vſque, deiectis & dirutis omnibus caſtris, arcibus, munimentiſque Nobilium, & ſimul Raronium Valeſia expellunt.

1476 | 37 | Ebrodunenſes Comitem Remontium clam in oppidum recipiunt, Heluetii præſidiarii in arcem confugiunt; A quibus Comes cum oppidanis non ſatis tutus, oppidũ habitatoribus vacuum linquere coacti ſunt.

Præſidiarii Granzoniam arcem Burgundo, fide data, dedunt. Sed fracta fide 500. Heluetii Bernates & Fryburgenſes, partim ſuſpendio, partim lacu ſubmerſi vitam finiunt.

Heluetii Carolum Burgundum acie ad Granzonium vincunt caſtriſque exuunt. Pugna ad Granzee.

Baſilienſes cum Montiſpeliardenſibus Lynum occupant & prælio ad Granche ſuperiores fiunt.

Carolus Dux recollectis viribus exercitu 100. millium Moratum obſidet. Ad Moratum prælium cõmiſſum. Heluetii præſidium 1000. militum, duce Ioanne Waldmanno Tigurino, Fryburgum miſerant; Bernates eodem modo Moratum mille militum præſidio firmauerant. Carolus magna vi ter Mo-

1476 37 Friderr.3. ratum oppugnat 1500. ſuorum amiſſis, & tandem ab exercitu Heluetico ingenti pugna ſuperatus fœda fuga vitam ſeruauit. Burgundorum 30000. cæſi ſunt.

Trecenti Inſubri Burgundo auxilio miſſi, cum per Valeſiam iter facerent, ab incolis trucidantur, qui ideo prælio ad Moratum non interfuerant. Ducenti etiam Burgundi Dattenriedtam excurſione facta à fœderatis prælio vincuntur & 30. interficiuntur.

Comes Gruerianus ſocius Heluetiorum poſt pugnam ad Moratum hoſtem fugientes inſequitur & Lauſannam diripit. Equites nonnulli Inſubri fuga Geneuam delati non recipiuntur in vrbem, quorum nonnulli Rodano ſummerſi perierunt. Heluetii deinde communibus armis Geneuam vſque proficiſcuntur & regionem vniuerſam deditione capiunt, grandi mulcta irrogata.

Bania oppidum in Burgundia à fœderatis expugnatur, Burgundorum 300. interfecti & Nobiles 80. capti ſunt. Oppidum incendio vaſtatum eſt.

Reinhardus Dux Lotharingiam ope fœderatorum recipit.

Carolus denuo cum exercitu Lotharingiam ingreditur & Nanceium metropolim grauiſſima obſidione premit. Reinhardus Heluetiorum & fœderatorum opem implorat. Mittuntur ab Heluetiis 8000. & à fœde-
1477 38 ratis 3000. qui Carolum exercitu 40000. militum inſtructum & vallo foſſaque munitum aggrediuntur, cumque ſepties mille Burgundis cædunt, captis non paucis ex Nobilitate magnis viris.

Duo millia Heluetiorum, præter ſui magiſtratus voluntatem, irrogatam Antuatibus mulctam repetere conabantur & Fryburgum iam proceſſerant. Rogati quid agerent: ſe ſtultitiæ ſtudere aſſerebant. Bernates pecunia data motum ſedabant.

1478 39 Pugnatum eſt ab Heluetiis contra Ducem Mediolani ad pagum Iornico, vbi ſexcenti Heluetii hyemare conſtitu-

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.	
1478	39 Frider. 3.	ſtituerant. Hos 15000. Inſubri adoriebantur: victi, 1400. ſuorum amiſerunt, reliqui in fugam acti. Heluetiis victoria & magna præda ceſſit.	
1479	40	Multi Principes Tiguri, vbi Heluetiorum legati conuenerant, Heluetiorum amicitiam ambiuerunt.	
		Scaphuſiani fœdus quod cum Heluetiis fecerant vlterius ad aliquos annos producunt.	
		Fœdus, quod cum Tigurinis, Lucernatibus, Suitiis & Glaronenſibus Abbas Sangallenſis pro ſui defenſione fecit hoc anno incœpit.	
1480	41	Heluetii Liebelfelſam arcem in gratiam Epiſcopi Conſtantienſis deprædantur & diruunt.	
		Heluetii Ludouico Gallorum Regi milites 7000. ex fœdere nuper inito, Cabillonum vſque mittunt auxilio.	
1481	42	Fryburgenſes & Salodorenſes in numerum Pagorum fœderis Heluetici recipiuntur.	10 FRYBVRGVM.
1482	43	Comites Wirtenbergenſes cum Tigurinis fœdus ineunt.	11 SALODORVM.
1483	44	Salodorenſes arcem Münchenſtein fruſtra obſident.	
		Georgius Comes Werdenbergenſis ſeptem Pagis fœderis Heluetici Comitatum Saruneticum oppignerat.	
1484	45	Steina oppidum ad Rhenum Tigurinorum tutelæ ſe committit.	
1485	46	Sol toto corpore media luce deficit.	
		Ludus iaculatorius Sangalli habetur.	
		Glatburgum Turgeæ per tumultum igne vaſtatur.	
1486	47	Maximilianus Rex Romanorum eligitur & pax totius Imperii Romani conſtituitur.	
1487	48	Epiſcopus Sedunenſis aduerſus Ludouicum Sfortiam Inſubrum ducem, exercitum ex Valeſiis & Lucernatibus in vallem de Oſcella adduxit. Hos palantes & diſperſos Dux triplici acie aggreſſus inopinatos oppreſſit, interfectis octingentis. Pugnatum eſt 28. Aprilis.	

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Heluetica.
1487	48 Frider. 3.	Maximilianus Tigurinis, Bernatibus, Tuginis & Salodorenſibus fœdere vnitur.
1488	49	Tigurini Sigiſmundo Auſtrio 200. milites Roboretum auxilio mittunt, & Veneti vincuntur.
		Sulzenſis Comes Ieſtetum obſidet. Lucernates opem ferre parabant. Tigurini litem dirimunt.
		Aluicus Sulzenſis Comes & Huldricus Baro ab Alto Saxo in ius ciuitatis Tigurinæ admittuntur.
		Initium Sueuici fœderis in hunc annum incidit.
1489	50	Monaſterium Roſchacenſe conditum à Sangallenſi Abbate per Abbatiſcellanos & Sangallenſes deſtruitur.
		Carolus Francorum Rex ope 8000. Heluetiorum inſigni victoria aduerſus Britonum Ducem potitur.
		Tumultu plebis Tigurinæ excitato Ioannes Waldmannus eques & Conſul vrbis, cum ſenatoribus quibuſdam capite plectitur.
		Baſilienſes exercitu 3000. Heiterſchen arcem occupant.
1490	51	Abbatiſcellani & Sangallenſes, ob dirutum monaſterium Roſchacenſe, à Tigurinis & Lucernatibus bello petuntur. Abbatiſcellani pace facta Vallem Rheguſcam tradunt Heluetiis: Sangallum obſeſſum pacem petit, magnaque pecuniæ ſumma multatur & bello finis imponitur.
1491	52	Conſtantienſis Epiſcopus Clerum Heluericum nimio tributo grauare conabatur. Id ægre ferentes Clerici, imperium Epiſcopi detrectabant. Tandem per Heluetios reconciliantur.
		Sangallenſes nonnulli ciues aduerſus ſenatum tumultuabantur: Authores comprehenſi capite pœnas luunt.
1492	53	Enſishemii Elſatiæ lapis, metallo ferreo haud abſimilis, pondere 280. librarum, media luce cum tonitru de cœlo delabitur in agrum oppido proximum. Qui memoriæ cauſa ibidem in templo ſuſpenſus reſeruatur.
		Maximilianus Romanorum & Carolus Francorum Re-

Anni Christi. | Impp. Germani. | Res Helueticæ.

1492 53 Friderici 3. Reges totis animis diſſidentes per Heluetios reconciliantur.

1493 1 Maximil. Vznacum oppidum in Heluetiis igne conflagrauit.

1494 2 Carolus Francorum Rex, cui tum temporis 8000. Heluetii militauerant, Italiam petit, cumque exercitu Romam ingreditur.

Arbor fœlix ad lacum Acronium igne ſuppoſito conflagrauit.

1495 3 Carolus Gallus Heluetico milite Neapolitanum regnum occupat, & præſidium 1500. Heluetiorum, vnâ cum nonnullis Germanis tam equitibus quam peditibus poſt ſe relinquit. In reditu vero ad Tarrum flumen pugna commiſſa fideli Heluetiorum opera vſus eſt.

Heluetii Caroli Regis præſidiarii, magnis rebus Neapoli geſtis, diuitias non contemnendas corraſerant, morbo vero Gallico pleriſque abſumptis, reliqui victi Regnum amiſerunt, & pauci admodum numero 148. domum redierunt. Per quos tum primùm contagioſus puſtularum morbus ad nos delatus eſt. Qui per Hiſpanos ex India Occidentali in Hiſpaniam, ac inde in Italiam, à noſtris demum, qui Gallo Neapoli militauerant, in Heluetiam & Germaniam eſt deportatus. Ideoque Hiſpanis Indicus, Gallis Neapolitanus, Italis & nobis Gallicus morbus, ad eam diem nobis incognitus, dicitur.

1496 4 Tigurini Egliſouiæ dominatum à Gradleris rediment.

Iodocus Sillinius Epiſcopus Sedunenſis, quod factioni Gallicæ addictus eſſet, Valeſia pellitur.

1497 5 Sangallenſes ab Imperatore proſcripti per Heluetios à proſcriptione liberantur.

1498 6 Heluetii nolunt cum Imperatore Sueuico fœdere coniungi, neque fœdus hæreditarium cum domo Auſtriaca renouare, vnde Sueuici belli cauſa extitit. Cauſa Sueuici belli.

Rhæti & Auſtrii de quorundam locorum poſſeſſione litigabant, cumque Auſtrii nihil remittere vellent, neque

Anni Chriſt.	Impp. German.	Res Helueticæ.
1498	6 Maximil.	obſcura belli ſigna darent, Rhæti perpetuo fœdere Heluetiis coniungebantur.
1499	7	Sueuici fœderis Principes Conſtantiam (quæ ſe eis iunxerat) conueniunt, & de bello contra Heluetios ſuſcipiendo deliberant.
		Auſtrii Sueuici belli initium faciunt & in Monaſterienſem vallem excurrentes à Rhætis excepti, amiſſisque 18. re infecta domum redeunt.
		Heluetii ſuos fines à Malſæ campis ad Rhenum, dehinc ſecundum Rhenum ad Arolam flumen, ac inde in Burgundiam vſque præſidiis firmant.
		Heluetii Conſtantienſi Epiſcopo Caſtellas, quod Sueuis Gottlieben tradidiſſet, comburunt; & Rhæti Epiſcopo ſuo, qui Auſtriis Furſtenbergam conceſſerat, Staſſbergum igne vaſtant.
		Brandiſii Auſtriorum ſocii Maiam villam proditione capiunt, & præſidium Rhæticum trucidant.
		I. Pugna ad Lucii cliuum. Rhæti munitionem ad Lucii cliuum expugnant interfectis Auſtriorum 400.
		Rex Francorum inito cum Heluetiis fœdere auxilia ſua promittit.
		II. Ad Treiſam pugna. Tigurini, Lucernates, Suitii, Subſyluani, Tugini, Glaronenſes & Abbatiſcellani tranſeuntes Rhenum, ad Treiſam cæſis 350. Sueuis ſigna militaria duo & tormentum vnum bellicum capiunt, ac Treiſam vicum incendunt.
		Heluetii Vallem dulcem deprædantur, comburunt & Brandiſium capiunt.
		Maia villa Rhætis deditionem facit, 400. Auſtrii ibidem capti, Curiam ducuntur, & quidam proditionis accuſati capite plectuntur.
		Heluetii Benderam & Rancuilam vicos incendunt, & Eſtiones Walgeuwer dicti in ipſorum verba iurant.
		Heluetii in Hegouiam profectione ſuſcepta, multis arcibus direptis & dirutis, vicisque incenſis depopulantur.

Pugna

1499 7 Maximil. Pugna Hardæ committitur. Heluetii cæſis 1500. Sueuis victores euaſere, omniaque tormenta ac ſigna bellica in ſuam poteſtatem redigunt. III. Pugna Hardiana.

Auſtriaci qui oppidis Rhenanis in præſidiis erant, Bernatibus & Salodorenſibns vicos quoſdam incendunt.

Philippus Palatinus ad Rhenum bellum inter Heluetios & Sueuos compoſuiſſet ni Sueui à pace alieni fuiſſent.

Auſtriaci Vallem Monaſterienſem igne ferroque vaſtant.

Maximilianus in Bryſgouiam veniens omnes Imperii ordines ad bellum aduerſus Heluetios excitat.

Heluetii 300. ex Rauracis magnam prædam pecoris & armenti abigunt.

Milites Heluetici mille, in Sequanam regionem excurſione facta, redeuntes 8000. Sueuorum & Auſtriacorum obuios habent ad Syluam quæ fratrum nomine nuncupatur; ibique prælio commiſſo, Heluetii victores, hoſtium 600. ceciderunt. Inter quos Comes Tierſtenianus & Nobiles quam plures ceciderunt. IV. Pugna ad Brudetholtz.

Eſtiones à fide Heluetiorum deſciſcentes Suitiis vicum Gamſonium & quoſdam alios incendunt.

Sueui Conſtantiam egreſſi Helueticum præſidium, quod proxime ad vrbem fuerat collocatum, in fugam diſiiciunt. Heluetii recollectis viribus Sueuos præda onuſtos adoriũtur & 2500. cædunt, reliquos fugere cogunt. Capta ſunt eo prælio ſigna militaria duo & bellica tormenta maiora quatuordecim. V. Pugna in Schvvaderloch.

Heluetii in Eſtionum regionem proficiſcuntur & exercitum Auſtriacum Fraſtentzii vincunt, cæſis hoſtium 3000. partaque præda non contemnenda. Et tormenta maiora 4. minora 500. capta ſunt. VI. Pugna Fraſtentziana.

Heluetii in Clacouiam (quos nonnulli Latobrigos exiſtimant) irruptionem faciunt, & Thungam occu-

Anni Christi. | Impp. Germani. | Res Heluetica.

1499 | 7 Maximilian°. | pant. Vbi Vexillum vnum, ſigna militaria 3, & tormenta bellica nonnulla parta. Capti Nobiles 16. Oppidum cum arce direptum & incenſum eſt. Kuſſenbergum, Tulingia & Blumenberga deditionem fecerunt.

Heluetii 300. Sueuorum 20. in Leimia Valle vnà cum Ortenſtenio Comite cædunt.

Tſchudius Nobilis Glareanus ad ſingulare certamen prouocatus, ab Auſtrio Conſtantiano præſidiario, victoriam reportauit.

Auſtrii in Vennones ad caput Oeni excurrunt, eiſque multam irrogant, obſideſque 13. Meronam mittunt; Poſtea cum vexillo Tyrolenſi Malſam proficiſcuntur.

VII. Pugna in Malſæ campis.

Rhæti in Malſæ campis 4000. Auſtriacos cædunt: Potiti ſunt vexillo Tyrolenſi, ſignis militaribus ſex & tormentis bellicis maioribus 8. Reliqui Auſtriacorum fuga Meronam elabuntur & obſides 33, à Rhætis datos in fruſta concidunt.

Maximilianus Imperator in ſuperiorem Germaniam veniens Vennonum regionem ad Oeni caput igne ferroque vaſtat. Contra Rhæti cum Heluetiis ſociis in Atheſiam Meronam proficiſcuntur, omnia longè lateque ferro, igne & direptionibus depopulantes.

Heluetii Valeſiorum 800. ope Stocacum oppugnant.

Iidem Lauffenbergenſes prouocant & victos in oppidum refugere cogunt. Poſtea Bernouiam incendunt.

Equites Belgii 300. Monaſterium Grandeuallenſe incendio vaſtant.

Præſidium Helueticum, prope Conſtantiam, Augiam maiorem Rheni fruſtra occupare tentabat.

Heluetii qui Foro Tiberii & vicinis locis in præſidiis erant, Toggeram incendunt & hoſtium 60. interficiunt. Hoſtiumque, qui Waldshutum defendebant 3000, opem ſuis laturi pedem referre ſunt coacti. Heluetii in caſtra redeunt omnia circa Waldshutum incendiis & cædibus vaſtantes. Eodem tempore 100. Auſtri-

1499 Maximil. Auſtriaci, qui Waldshuti conſederant, tentabant Luggeram occupare. Vbi vero Toggeram incendio flagrare vidiſſent, Waldshutum redeunt.

Heluetii Nukirchum & Hallouiam in Clacouia occupant.

Cæſar vniuerſi Imperii vires in auxilium contra Heluetios vocat. Ludouicus Francorum Rex fœdus cum Heluetiis facit, quibus tormenta multa maiora bellica, cum omni apparatu, propriis ſumptibus auxilio mittit. Imperator Ducem Mediolani contra Rhætos euocat. Igitur Gallus exercitum trans Alpes Aſtam in Inſubriam mittit.

Heluetii in Hegouiam excurrentes prædam Enga reportant, quam vbi Sueui recuperare nequiuiſſent, Teingam incendunt.

Gielani Nobiles Heluetii, ſub ſigno militari Rhenum tranſeuntes, omnes cæduntur.

Sueui Lindouia nauibus Rhyneccum tranſuecti Helueticos præſidiarios Rhyneccum cedere cogunt, 70. ex illis interfectis.

Sueui Dorneccum, Salodorenſium arcem, exercitu 15000 militum obſident Salodorenſes, Tigurini & Bernates primo obſidionis die cum Sueuis congrediuntur & pugna commiſſa victoriam obtinent. In eo prælio ſupra tria millia hoſtium cæſa, ſigna militaria 9. tormenta bellica maiora 8. & præda non contemnenda capta. VIII. Pugna Dorneccana.

Maximilianus Cæſar cum Aquila Romana & magnis Germanorum copiis Conſtantia egreditur aciemq; inſtruit. Vbi hac oſtentatione Heluetios minime terreri conſpexiſſet, in vrbem reuertitur. Quem Heluetii ſubſequuti frumentum, quod circa Conſtantiam maturuerat, demetunt.

Pace facta Sueuico bello finis imponitur.

Præfectura rerum criminalium in Turgea, quæ hactenus penes Conſtantienſes fuerat, Heluetiis traditur.

Sultzenſes Comites veriti ne Clacouia regio pacis

O

Digitized by Google

Anni Christi. | Impp. Germani. | Res Helueticæ.

1499 7 Maximil. conditionibus ipſis adimatur & Heluetiis addatur, ipſi eam incendiis vaſtant.

12000. milites Heluetici auſpiciis Galli militantes Volturenam occupant. Horum poſtea 2000. Duca Valentinus conſcribit, eorum opera Ducatum Foroliuienſem deuincit.

1500 8 Ludouicus Inſubrum Dux 5000. Heluetiorum contra magiſtratuum edicta conſcribit.

Vrii Bilitionum occupant.

Huldricus Wirtenbergenſis Dux cum Heluetiis fœdus in annos 12. facit.

Maximilianus Cæſar fœdus hæreditarium cum Tigurinis, Bernatibus, Vriis & Subſyluanis redintegrat.

1501 9 Tigurinis cum 7. Pagis lis eſt ob vectigal Clotenſe.

IX. BASILEA. XII. SCAPHVSIA.

BASILEA & SCAPHVSIA nobiles ad Rhenum vrbes in numerum Pagorum Heluetiæ cooptantur.

Heluetii Locarnum capiunt ob ſtipendium ipſis promiſſum & non ſolutum.

Tigurini, Bernates, Vrij, Suitii & Subſyluani in hoc conueniunt, ne poſthac ab vllo Principe donum aut ſtipendium recipiant.

1502 10 Nicolaus Eremita in Subſyluanis moritur.

Baſileæ 3000. homines peſte abſumpti ſunt.

Marchio Brandenburgenſis bellum cum Norinbergenſibus geſſit, cui 200. Heluetii ſtipendia faciebant, quorum ope pugna commiſſa victor euaſit.

Bernates Comitis Grueriani clientes, quod maleficium eſſet patratum, bello petebant. Comes pace bello ſine ſanguine finem impoſuit.

Heluetii Francorum Regem rogabant: Siquidem Vrii, Suitii & Subſyluani Bilitionum ære à veteribus poſſeſſoribus redemiſſent, ne ipſos ab eius oppidi poſſeſſio-
1503 11 ne & vſu arceret. Cumque id Gallus ſe facturum negaret, Heluetii communi auxilio Locarnum obſederunt. Igitur

Digitized by Google

1503 11 Maximil. tur Gallus Bilitiono tradito Locarnum obſidione liberat.

Quatuor millia Heluetiorum Regi Gallorum, contra magiſtratuum ſuorum edicta, militarunt in regno Neapolitano: qui fere omnes morbis atque ferro abſumpti inobedientiæ præmium reportarunt.

Epiſcopus Conſtantienſis ſuis per ſegetes iam prope maturas obequitans, fulmine cœlitus equo deturbatur.

1504 12 Tiguri arcubus & Bombardis ab Heluetiis certabatur.

1505 13 Mellinga oppidum igne ſuppoſito in vniuerſum fere conflagrauit.

1506 14 Mullhuſiani fœdere in ius ciuitatis Baſilienſis admittuntur.

Bulacum oppidum Tigurinorum, præter vnam domum in vniuerſum abſumptum eſt igne.

1507 15 Gallus *6000*. Heluetiorum ope Genuam cepit.

1508 16 Imperator, Papa, & Gallus Venetos Italiæ principatu exuunt.

1509 17 Gallus ſociis Heluetiis Venetos pugna deuicit.

Hoc anno fœdus Heluetiorum cum Gallo finiebatur.

[redacted]

1510 18 Iulius Pontifex fœdere Heluetiis vnitur.

Wittenbergenſis Dux cum Roteuilanis bellum gerens cum iiſdem per Heluetios reconciliatur.

1511 19 Francorum Rex amicitiam Heluetiorum ambiebat: qui offenſi eius amicitiam reſpuebant.

Quidam Heluetii Epiſcopo Sedunenſi, ob non ſolutum ſtipendium, bellum indicebant. Sed res tranſactione eſt compoſita.

Galli qui Lugani in præſidiis erant tabellarium Suitenſem interceperunt, & aquis ſubmerſerunt:

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. German.	Res Helueticæ.
1511	19 Maximil.	Poſtea inſigne Suitenſium per ludibrium auctione publica vendiderunt. Cuius rei vindicandæ cauſa Heluetii media hyeme tranſcenſis Alpibus multos vicos regionis Luganenſis incendio vaſtarunt.
1512	20	Rex Gallorum inſigni victoria ad Rauennam potitur: nec tamen ſine ſanguine, Heluetiis vtramque partem adiuuantibus.
		Supra Bilitionum in valle Palenſa duo montes decidentes coniungebantur, vt torrentium ac riuorum oſtia obſtruerentur & aqua collecta lacum efficeret. Vnde vallis incolæ in montibus altiores & ab aquis tutiores ſedes quærere compulſi ſunt.
		Heluetii Papæ auſpiciis militantes Mediolano & vniuerſo Ducatu recuperato Ducem in integrum reſtituunt. Ideo Dux Vriis, Suitiis & Subſyluanis Bilitionum reddit & communem ciuitatem Heluetiã, quatuor prouinciis Italicis, ad eundem Ducatum pertinentibus, remunerat.
1513	21	Gallus fruſtra Heluetiorum ambit amicitiam.
		Ludouicus Francorum Rex Mediolani Ducatum recuperare conatur. Itaque Heluetii ſubſidium 4000. militum Duci mittunt, qui Nouariam profecti Gallos ibidem operiebantur. Galli inſtructiſſmo exercitu Nouariam aliquandiu fruſtra obſident. Qua re ciuitati Heluetiæ nunciata, nouorum delectu habito exercitum 8000. [illegible] Heluetiis intercludantur, [illegible] præſidiarii ſuorum aduentum non expectare, Gallos ſubſequi, & magno animo initium pugnæ facere, Gallos in fugam diſiicere, eorumque caſtris potiri. Parta eſt victoria non ſine ſanguine. Heluetiorum 1400. Hoſtium 6000. deſiderati ſunt.
		Subditi Bernatum & Lucernatum ſeditionem mouerant, ob ſuos in Nouarienſi pugna cæſos. Sed is tumultus per Magiſtratum prudenter eſt ſedatus.
		Abbatiſcellani in numerum Pagorum ciuitatis Helueticæ cooptantur.
		Maximilianus Cęſar cum Heluetiis fœdus feriit, quibus aut hoc

1513 | 21 Maximil. | authoꝛ fuit vt exercitum 30000. aduerſus Francorum Regem in Burgundiam ducerent, cui non contemnendum equitatum duce Wirtenbergio adiunxit. Obſeſſa Diuione Burgundiæ metropoli, Tremulius præſidii Dux cum Heluetiis paciſcitur, datis obſidibus qui Tigurum in cuſtodiam tradebantur.

1514 | 22 | Obſides duo deluſis cuſtodibus elabuntur, reliqui, quòd Rex pacificationem Diuionenſem ratam non haberet, pecunia ſeſe redimunt.

Imperator fœdere Heluetiis iungitur, quod annum vnum poſt obitum eius durare debuit.

1515 | 23 | Aqua, quæ in Valle Palenſa ex obſtructione oſtiorum torrentium & riuorum ſeſe per triennium collegerat ſubitò erupit, nec ſine damno inferiorum vallium eſt dilapſa.

Franciſcus Francorum Rex valido cum exercitu in Inſubriam proficiſcitur, idem faciunt Heluetii. Rex pacis tractationem inſtituit, in quam plerique Heluetiorum conſenſerant, ideoque exercitus Heluetici pars maxima dilabitur. Reliqui artibus Epiſcopi Sedunenſis perſuaſi cum exercitu Gallico ſub veſperam 13. Septembris pugnam faciunt, & fama victoriæ Heluetiorũ per totam Italiam diſperſa fuit. Sed ea nocte Rex Veneti exercitus acceſſione auctus, tormenta diſponere, aciem reſtaurare, omniaque prælio neceſſaria parare: ſummo mane cum Heluetiis congreditur, eoſque pugna cruenta ſuperauit. Heluetii victoria deſperata, conſeruatis ordinibus, depoſitis in medio ſauciis militibus & tormẽtis quæ ſecum adduxerant, ſignis item militaribus octo quæ hoſti eripuerant, lento gradu Mediolanum rediêre: ita vt ex toto hoſtium exercitu nemo equitum peditumue eos perſequi ſit auſus, & illorum receptus nihil ſimile fugæ haberet. Ceciderunt vtroque prælio Heluetiorum 5000. hoſtium 12000. inter quos Principes 8. & plures ſummæ Nobilitatis viri. Tam cruenta Rex parta victoria, Heluetios poſtea ægerrime magna auri vi placauit: Tantæ molis erat Montanam vincere gentem. Victis Heluetiis Rex Mediolano potitur.

Ludouicus Gallus qui anno 1509. Heluetico fœderi renunciauit & ſtipendiũ negauit, Heluetios per contemptum ruſticos & homines montanos vocitabat.

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1515	13 Maximil.	Tigurina plebs ob cladem Mediolanenſem tumultum excitat.
1516	24	Maximilianus è Germanis & Heluetiis exercitu collecto denuo Mediolanum oppugnat, ſed infecta re domum reuertitur.
		Vbi Rex diu multumque Heluetios ad pacem ſolicitaſſet, auri magna vi numerata, & Prouinciis quatuor, quæ prius ad Mediolani Ducatum pertinebant, traditis, Regi pax dabatur.
		Factioni Gallicæ addicti Valeſiani Epiſcopum Sedunenſem Valeſia pellunt, quod Papæ partibus faueret.
1517	25	Glaronenſes Werdenbergam pretio emunt.
1518	26	Epiſcopus Sedunenſis Valeſia eiectus ſacris interdixit Valeſiis. Illi arcem Octodorenſem incendio diruunt, & Epiſcopum redeuntem denuo expellunt.
1519	27	Huldricus Zuinglius Domo Sylueſtri, vico Toggii Comitatus, oriundus. Prius Glaronenſis, poſtea Eremitanæ Eccleſiæ paſtor ad Tigurinæ Eccleſiæ parochiam adminiſtrandam vocatus, primam concionem Cal. Ianuarii habuit. Multa aduerſus Papam Romanum dixit & ſcripſit impiè et imperitè.
		Roteuila fœdus cum Heluetiis fecit.
		Huldricus Wirtenbergenſis Dux Rutlingam imperialem vrbem ex improuiſo occupat, cui deinceps vrbes Sueuicæ bellum indixerant. Dux præter Magiſtratuum voluntatem 14000. milites Helueticos conſcripſit, qui reuocati à Magiſtratibus ſuis domum redeunt, & Dux principatu ſuo deiicitur.
		XVIII. Iulii Carolus V. Hiſpaniæ Rex in Imperatorem Romanum Francofurti eligitur.
1520	1 Carol' 5.	Scaphuſiani Hallouiam Clacouiæ capiunt, & Baſilienſes arcem Pfeffingen expugnant.
1521	2	Omnes Heluetii, præter Tigurinos, fœdus cum Rege Gallorum faciunt.
		Ioannes Oecolampadius Baſileæ [redacted] prædicationem cœpit hæreticam.
		Heluetii Papę in Italia militare incipiunt.
		Carolus Heluetiorum priuilegia Vormatiæ cõfirmat.

Hel-

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. Germani.	Res Heluetica.
1521	2 Carol. 5.	Heluetii Gallo 6000. milites in Picardiam auxilio mittunt.
		Heluetii iterum in Italiam Papæ militatum abeunt.
		Papa Mediolanum Gallo eripit auxilio militum Heluerticorum.
		Ciues Tigurini ſeſe inuicem ſacramento obligarunt, ne quis in poſterum à quoquam Rege ſiue Principe ſtipendium aut munus vllum accipiat.
1522	3	Papa, Imperator & Dux Mediolanus Heluetios ad fœdus fruſtra ſolicitabant.
		Heluetii communibus armis (Tigurinis exceptis) Gallo ſeruiebant, & ad Bicocam inſigni clade accepta domum rediere.
		Communis Heluetiæ ciuitas regata Franciſci Gallorum Regis filium Carolum 9. ex Sacro Baptiſmate ſuſtulit.
1523	4	Prima diſputatio Religionis cauſa Tiguri eſt inſtituta.
		Milites Heluetici, Regi in Ducatu Mediolanenſi militantes, pauperes, famelici & multis incommodis affecti domum redierunt.
		Diſputatio altera contra miſſam & imagines Tiguri habetur, quæ in diem tertium durauit.
1524	5	Baſileæ de Sacerdotum matrimonio publice diſputabatur.
		Soles tres & totidem Irides cum dimidia, 2. Maii cœlo viſæ ſunt.
		Vininga vicus ad Limagum Tigurum infra conflagrauit igne.
		Tigurini Religionis reformationem ſuſcipiunt, & imagines, quæ ad cultum proſtabant, è templis remouent 15 Iunii.
		Scaphuſiæ arbores, feneſtræ, tecta & reliqua ſimilia ædificia grandine horribili colliſæ ſunt.
		Carthuſia Itinga in Turgea tumultu excitato diripitur & comburitur.
		Gallus Heluetiorum ope Ticinum obſidet. Iacobus vero Medices Muſſii Caſtellanus Clauennam arcem &

Anni Chriſt. | Impp. Germani. | Res Helueticæ.

1524 | 5 Carol. 5. | oppidum capit, quo aſtu Rhæti & Heluetii ex caſtris domum reuocati, & Franciſcus Rex à Cæſareanis circumuentus, captus in Hiſpaniam eſt abductus.

1525 | 6 | Huldricus Wirtenbergicus Ducatum ſuum recuperaturus Helueticum militem conſcripſit, qui cum ſtipendii ſoluendi commoditas deeſſet, deſertus à militibus ab incepto deſtitit.

Ruſticum bellum in Germania oritur & breui finitur.

Miſſa cum omnibus ceremoniis Pontificiis abrogatur Tiguri, [redacted]

Anabaptiſticæ hæreſeos ſemina iacta, Tigurinæ Eccleſiæ multiſque aliis, negotium faceſſunt.

Rhæti Clauennam recipiunt, arcem & oppidi mœnia demoliuntur, Meſanci denique arcem deſtruunt ne hoſtibus receptui eſſent.

1526 | 7 | Badæ in Heluetiis de Religione diſputatio habetur.

1527 | 8 | Clerus Pontificius Conſtantia diſcedit.

Milites quidam Heluetici Gallo in Mediolani Ducatu ſtipendia merebant.

Tigurini Eccleſiaſtica bona, lege lata, in p[redacted] vſus conferebant.

Muſſii Caſtellanus Helueticum exercitum in Italiam adduxit, qui victus mox domum rediit.

1528 | 9 | Conſtantienſes cum Tigurinis fœdus feriunt.

Per integrum Ianuarium menſem Bernæ de Religionis articulis diſputatum eſt. Inde Reformatio Bernenſis Eccleſiæ ſecuta eſt. Cum vero Haſchæ vallis incolæ & Grindelualdenſes Reformationi ſeſe opponerent, armis ad obediendum compulſi ſunt.

Conſtantienſes Eccleſiæ Reformationem ſuſcipiunt & vrbem contra vim hoſtilem operibus munitionibuſque ſepiunt.

Soles 3. totidemque halones cœlo ſunt viſi.

Geneuenſium Eccleſia Reformatur: idem fit in Turgea.

Tigu-

Digitized by Google

1529 | 10 Carol. 5. Tigurini, Bernates & Conſtantienſes de ciuili quodam fœdere cum Baſilienſibus, Sangallenſibus, Mullhuſianis & Biennatibus conueniunt. Poſt hæc Baſilienſes in Religione reformationem inſtituunt.

Fryburgenſes priuato fœdere Pagis quinque iunguntur.

Regnauit in Heluetia & tota Germania morbus ſudoris peſtiferi, quo correpti homines intra vigeſimam quartam horam aut exhalabant animam, aut ſi virus exudaſſent, valetudinem paulatim recuperabant. Ea lues contagioſa prius incognita anno 1486. Angliam inuaſit, vnde vulgò morbus Anglicus dicta eſt.

Turgeani Liebenfelſiam ob homicidium à Nobili Liebenfelſio commiſſum obſidebant. Captis deinceps Nobilibus quibuſdam bello finis imponitur.

Tigurini contumeliis plurimis à Quinque paganis, ob religionem reformatam, affecti, armis iniuriam perſequi ſtatuerunt. Cumque iam vtrinque in acie conſtitiſſent, ſine ſanguine res pace componitur.

Scaphuſiani ad exemplum reliquarum reformatarum Heluetiæ ciuitatum, Eccleſiam reformant, fœdere cum iiſdem inito.

Plurima oppida, monaſteria & vici per Heluetiam reformationem Eccleſiæ admittunt.

S. Lucii in Rhætis Abbas proditionis cum Muſſii Caſtellano reus Curiæ plectitur capite.

Marpurgi Catorum, inter Theologos Heluetiæ & Germaniæ, diſceptatio fuit grauis de quibuſdam Religionis articulis: In primis de Cœna Dominica.

Roteuilæ ſupra 400. homines ob Religionem reformatam vrbe pelluntur.

1530 | 11 Philippus Haſſiæ Lantgrauius & Argentinenſes cum Tigurinis & aliis quibuſdam reformatis ciuitatibus fœdus ineunt.

Vici nonnulli apud Glareanos reformationem Religionis inſtituunt.

Sabaudi Nobiles, qui ſedes vrbi Geneuenſi vicinas habuêre, in eius exitium coniurauerunt: Signum illis

P

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. Germanl.	Res Helueticæ.
1530	11 Carol. 5.	cochlear fuit, vnde Cochlearici fœderis nomen eſt ortum. Bernates, Fryburgenſes & Salodorenſes ſociis eiuſ fœderis bellum inferunt. Tandem Paterniaci pacis conditionibus bellum finitur.
1531	12	Bellum Muſſii Caſtellani cum Rhætis oritur. Heluetii (Quinquepaganis exceptis) Rhætis auxilia ſua mittunt. Dux Mediolanus belli molem in ſe recipit, & Heluetiorum ope eidem finem imponit.
		Quoddam diſſidium inter Baſilienſes & Salodorenſes componitur interceſſione Heluetiorum.
		Salodorenſes deformatione ſuſcepta, paulo poſt Miſſam cum ceremoniis Pontificiis denuo admittunt.
		Quinquepagani arreptis armis in Tigurinos mouent, eoſque imparatos, Primo Capellis., poſtea ad Tuginum montem vincunt. Poſt hæc pace facta plurimæ Eccleſiæ deformatæ ad [redacted] fide cath. redeunt.
1532	13	Ciuis quidam Baſilienſis propriam vxorem grauidam cum filiola necat, ſeque deinceps de feneſtra præcipitat.
1533	14	Salodori tumultu ob religionem excitato Miſſa reſtauratur.
		Quinquepagani, Salodorenſes, Fryburgenſes & Valeſiani priuato iunguntur fœdere.
		Terræmotus in Turgea ſentiebatur Nouembri menſe: Decembri ſequente tres ſe inuicem ſubſequentes terræmotus Baſilienſi vrbi magno damno fuere.
1534	15	
1535	16	Iulii viceſimo quinto igne cœlo delapſo Bulacum oppidum, Lotſteta vicus & nonnulla ædificia alia conflagrarunt.
		Nobilitas Sabaudica Geneuenſibus denuo bellum infert. 415. Heluetii Geneuenſibus præſidio miſſi, in manus 1500. Sabaudicorum militum inciderunt, qui de ſuperiore loco cum ipſis pugnarunt. Ab iiſdem tamen victi Sabaudorum 440. ſunt deſiderati. Heluetiorum ceciderunt ſeptem, lixæ duo & mulier vna, quę fortiſſime pugnans.

Digitized by Google

Anni Christi.	Imp. German.	
1535	16 Carol. 5.	gnans 4. Sabaudos, priuſquam caderet, interfecit. Hoc modo Heluetii victoriam obtinuerunt.
1536	17	Bernates conditiones pacis offerebant Sabaudo, & à Duce ludibrio habiti armis ius perſequi ſtatuerunt. In Sabaudiam itaque profecti vniuerſam, ad montium vſque anguſtias & clauſtra viarum, qua Lugdunum itur, occupant. Reliquam, quæ vltra dictas anguſtias eſt, Franciſcus Gallorum Rex armis obtinuit, vt fere omni ſuo imperio dux exueretur. Quin etiam Valeſiani terras agro ſuo vicinas Sabaudo eripuerunt. Et Bernates Remontii comitatu deuicto, eo Fryburgenſes donant.
		Heluetii Gallo auxilia ſua Auenionem miſerunt aduerſus Imperatorem, qui Maſſiliam obſederat.
1537	18	Hutuila in Ergouia oppidum penitus igne conflagrauit.
1538	19	Ianuario menſe dirus Cometa apparuit.
		Baſileam terræmotus concuſſit.
1539	20	Maio menſe Cometes cœlo arſit.
1540	21	Hic annus ob grauiſſimum æſtum atque ſiccitates fuit memorabilis.
		Regenſpurgum ignis abſumpſit, arce cum ſuburbio ſuperſtite.
1541	22	Landenbergius Roteuilanis bellum intulit, & Heluetiis defenſionem vrbis ſuſcipientibus pax dabatur.
1542	23	Heluetii in caſtris Galli ſtipendia merentes per Prouinciam ſuperato Pyreneo Pampelonam proficiſcuntur.
		Ad Forum Tiberii 150. homines naufragio perierunt.
1543	24	Gallus militis Heluetici opera, Landreſium, à Cæſarianis obſeſſum, annonam intulit, & partem Luceburgici ducatus deuincit.
		Gallus copiis Heluetiorum adiutus, Cæſarianos in Pedemontio ad Carignanum acie vicit.
		Heluetii Gallo ſuas copias in Picardiam, aduerſus

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1544	25 Carol. 5.	Anglos, auxilio mittunt. Pauci tamen Heluetiorum, qui frigoris hyberni patientiores mortem effugerant, prorſus miſeri & calamitoſi domum redierunt.
1545	26	Cæſaris per Inſubriam Vicarius Heluetiis interdixerat ne frumentum Mediolani emant emptumue ducatu exportent. Qua de re multum in conuentibus actum eſt.
1546	27	Concilium Tridentinum hoc anno incepit, & bellum Smalcaldicum eſt ortum.
1547	28	Andreas Schmidius Tigurinus communi Heluetiorum nomine pro filia Regis Francorum in Sacro Baptiſmo fideiubet.
1548	29	Conſtantienſes, qui INTERIM admittere noluerunt, ab Hiſpanis ex improuiſo oppugnantur, nec tamen vrbs expugnatur, poſtea cùm à Cæſare vt rebelles proſcriberentur, tutelæ Auſtriorum ſeſe committunt.
1549	30	Heluetii, Tigurinis exceptis, fœdus cum Gallo renouant.
1550	31	
1551	32	Grœninga Tigurinorum ſola arce & vnica domo excepta, funditus conflagrauit incendio.
1552	33	
1553	34	
1554	35	Locarnenſes, ob religionem deformatam Locarno & regionibus vicinis pulſi, à Tigurinis in vrbem recipiuntur, & Serici texturam, quæ ante annos 300. ibidem in vſu fuerat, exercere denuo incipiunt.
1555	36	Galli Heluetiorum ope Vlpianum in Pedemontio expugnant. Geneuæ tumultus aduerſus Gallos, qui Gallia ob religionem pulſi fuerant, excitatur, & citò ſedatur.
1556	37	Cometa ardens 12. noctibus eſt viſus.
1557	38	Heluetii in Italia ad Pullianum à Cæſarianis vincuntur. Iidem Burgopreſſam defendunt. Quinquepagani Glaronenſibus litem mouerant, quæ difficulter ſine cæde & ſanguine componebatur.

Carolus

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1558	1 Ferdinã.	Carolus Imperio ſeſe abdicauit, quod deinceps Ferdinando fratri tradebatur.
1559	2	Maxima inſolitarũ auium multitudo Salodori viſa eſt.
1560	3	Ad Colloquium Religionis ergò Poſſiaci inſtitutum Petrus Martyr S. literarum Profeſſor Tigurinus mittebatur.
1561	4	Sabaudus commeatu Geneuenſes intercludit, non ſine maximo vrbis periculo.
1562	5	Theologi Tigurini ad Concilium Tridentinum fide publica venire iuſſi, expoſitis rationibus negabant.
		Heluetii Pontificii 17. ſignis Gallorum Regi aduerſus Euangelicos auxilio veniunt.
		Gallus Heluetiorum opera Rotomagum expugnat.
		Francorum Rex Principes Euangelicos acie vicit, magna ſuæ Nobilitatis & 16. Capitaneorum Helueticorum clade.
1563	6	Ferdinandus Cæſar in ſuperiorem Germaniam ſecundum Rhenum proficiſcens Baſileæ & Conſtantiæ maximo apparatu recipitur.
1564	7	Heluetii fœdus cum Gallo redintegrant.
		Summa per Heluetiam fuit annonæ caritas vt frumenti modius 6. aureis Germanicis veniret.
1565	1 Maximilianꝰ 2	Gallus Tigurinorum fœdus fruſtra ambiebat.
1566	2	
1567	3	Bellum ciuile propter religionem in Gallia redintegratur, ad quod Heluetiorum quidam Pagi Regi auxilia ſua mittunt.
		Sabaudus & Bernates reconciliantur, & Bernates Duci Prouincias, ſiue Comitatus tres reſtituunt, reliquos ſibi reſeruant.
		Altſtetum in Rheguſcis trium horarum ſpatio penitus conflagrauit, 18. Iulii.
1568	4	Heluetiorum 10000. in Galliam militatum abire parant. Condæus Princeps per Legatos petierat, vt, aut de pace agant aut domi maneant. Id cum obtinere non poſſet, Tigurini pœna capitis interdixerunt, ne quis ſuorum Regi militet.

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1569	5 Ferdin.	Hoc anno bellum in Gallia infeſtis animis gerebatur præcipuè quorundam Heluetiorum opera.
1570	6	In Lacu Riuario (vulgo Waſenſee) naufragio 46. homines ſummerſi pereunt. Rhæti incuria Suitiorum & Glaronenſium factum accuſabant. Tandem lis amice componitur.
		Roteburgenſes ſeditione mota Lucernam obſederant, cumque de multis magiſtratus ſuæ grauaminibus quererentur, interceſſione Heluetiorum magiſtratus cum ſubditis reconciliatus, vtrinque arma depoſuerunt.
1571	7	Aëris intemperies & inſolitæ tempeſtates ſegetibus & vinetis tantum nocuerunt vt ſumma annonæ caritas ſubſequeretur, & pretium modii frumenti 6. aureos Germanicos excederet.
		Seditio à ſubditis Lucernatum concitata denuo ſedatur.
1572	8	
1573	9	Gallus ad Rupellam expugnandam 6000. Heluetios conſcribit.
		Maximi per Rhætiam motus & tumultus excitati, Helueticorum Legatorum prudentia ſedantur.
1574	10	Curia in Rhætis magna parte incendio conflagrauit.
		Heluetii Hiſpano in Belgio militant.
1575	11	Vrbium Helueticarum reformatarum legati in Galliam ad Regem de pace tractanda mittuntur & re infecta domum redeunt.
		Bernates cum Valeſianis fœdus renouant 14. Iulii menſis: quo veſpere 42. domus incendio abſumptæ ſunt.
		Sana, vicus ditionis Bernenſis, igne conflagrauit paucis domibus cum Templo, ſaluis relictis.
		Caſimirus Palatinus exercitu valido Germanorum & Heluetiorum collecto Galliam petit.
		Heluetii Pontificii Gallo militantes in Delphinatu à Montbrunio ad internecionem cæduntur.

Cum

Digitized by Google

1576 | 1 Rodol. 2. | Cum vtriuſque religionis Heluetii partim Regi partim Principibus Gallis militarent, pace bellum eſt finitum.

Ad certamen Sagittariorum Argentinæ inſtitutum, cohors ciuium Tigurinorum vno die per Limagum & Rhenum naue vecta, cibum Tiguri coctum, calidum & adhuc exhalantem, ſecum Argentinam attulit. Id quod ante 120. annos etiam factum annales referunt.

Horrenda nec audita prius tempeſtas fragore tonitruum, vi ventorum & grandinum à Lemanno ad Acroniũ vſque lacum per Heluetiam, maximo cum ſegetum, vinetorum & ædificiorum detrimento, graſſabatur.

Curiæ Rhætorum pars magna igne ſuppoſito conflagrauit.

1577 | 2 | Vicus Eremitanus apud Suitios incenſus penitus igne eſt abſumptus, incendiariis Othmaro Stoerio Epiſcopicellano & ſociis iiſdem qui prius Curiam incenderant.
Tentauerant ſemel atque iterum Tigurinam vrbem in-
1578 | 3 | cendio delere, ni prohibiti fuiſſent. Othmarus incendiariorum princeps Curiæ pœnas dedit: Socii Tiguri, Suitiæ & alibi mercedem pro factis receperunt.

Heluetii Ioanni de Auſtria nomine Regis Hiſpanici in Belgio militauerunt.

Geneuenſes obſidionem ab Italis & Hiſpanis metuentes præſidium à Bernatibus accipiunt, & paulo poſt dimittunt. Qua re cognita Iunio deinceps Itali & Hiſpani ex improuiſo Geneuam expugnare conati, proditione detecta, re infecta diſceſſerunt.

Gallici Regis frater Alanconius cum exercitu Burgundiæ imminet, & per Epiſtolam ab Heluetiis admonitus ab incepto deſtitit, & Burgundiæ pax reddita eſt.

1579 | 4 | Septem Pagi Pontificii fœdus cum Baſilienſi Epiſcopo faciunt. Quo confirmatus Epiſcopus multa inſolenter egit: præcipue vero Baſilienſibus litem mouit, quæ difficilime magno cum Baſilienſium ſumptu compoſita eſt.

1580 | 5 |

Digitized by Google

1581 6 Rodol. 2. Cum poſt diuturnum bellum Galliæ pax redderetur, Alanconius multis Heluetiorum millibus Belgium petit.

1582 7 Heluetii omnes, ſolis Tigurinis exceptis, Gallicum fœdus redintegrant.

Sabaudus Geneuam proditione capere tentabat, detecta coniuratione cognitiſque proditoribus dignam factis mercedem accipiunt, & Geneuenſes vrbem opere præſidioque muniunt. Vt igitur à Sabaudo imminens periculum euitarent Heluetiorum fœdus ambiunt. De quo multum diuque fruſtra agitabatur. Tigurini tamen auxilium promiſerant, & Sabaudus deterritus ne bellum patraret.

Gregorianum Calendarium initium habuit, quod Heluetiis multum negotii faceſſit.

1583 8 Archiepiſcopus Colonienſis Eccleſias ſuæ diœceſeos deformare conabatur: Refragante autem clero alius qui Pontificiam defenderet religionem eligitur, hinc bellum inter vtrumque oritur. Caſimirus Palatinus deformatoris partes defendebat, cui Helueticæ vrbes deformatæ prætoriam cohortem ſubſidio miſere.

1584 9 Calend. Ianuarii dira fuit tempeſtas tonitribus, fulgetris & imbribus, ac ſi in media eſſet æſtate. Die deinceps qui Aſcenſionis Chriſti ſacrum proximè præcedit, horrida grando agrum Tigurinum & Turgeam verberauit, quæ arboribus, vineis & ſegetibus tantum nocuit, vt ſumma annonæ caritas eam ſequeretur, quæ ad noſtra vſque tempora durauit, & quibuſdam annis modius frumenti 7. aut 8. aureis Germanicis vænirct.

Februario menſe terræmotus ab Acronio lacu (vt aiebant multi) Lutetiam vſque Pariſiorum ſentiebatur. Quo, ad Lemannum lacum mons concuſſus ſubſedit, & Lauſannæ camini aliquot & domus quædam vetuſtæ corruerunt.

Maio ſequenti 350. ciues Tigurini amicitiæ cauſa Bernam equitabant, quibus omnia amicitiæ officia præſtabantur.

Senatus Tigurinus conſenſu ciuium & ſubditorum fœdus

1584 9 Rodolp. fœdus perpetuum cum Rep. Geneuenſi fecit, quod pridie Cal. Nouembris eſt confirmatum & obſignatum.

1585 10 Rhæti aduerſus exules Italicos, qui Volturenæ imminebant, bellum ſuſcipiebant. Qua re cognita exules dilabuntur & Rhæti domum redeunt.

Francorum Rex & Guiſius dux hoſtilem inuicem animum ſimulabant. Glaronenſes & Rhæti Regi merebant, Quinquepagani ad Guiſium in Burgundiā proficiſcuntur: qui re infecta miſeri, morboſique domum redeuntes, plerique animam exhalabant.

1586 11 Arx & oppidum Clingnouia penitus conflagrauit.

1587 12 Mullhuſiani diſſidentes infirmiores à potentioribus oppido pelluntur: Cumque multum diuque de componendo inter illos diſſidio fruſtra ageretur, quatuor Helueticæ vrbes exulum cauſam defendendam ſuſcipiebant, Mullhuſium obſident capiuntque, & poſt multam cædem & ſanguinem eos reconciliant, non ſine maximo illorum diſpendio.

Durantibus & feruescentibus bellis Gallicis inter Reges Gallum & Nauarrenum Quinquepagami, Salodorii & Frybur genſes Gallo auxilia ſua mittere: & viciſſim Vrbium Helueticarum, Glaronenſium & Rhætorum milites ſub ſignis militaribus 51. Nauarreno (præter Magiſtratus ſui conſenſum) ſtipendia merere. Hi copiis Germanorum equitum & peditum iuncti per Lotharingiam in Franciam irrumpere, omnia ferro & igne ad Ligerim vſque vaſtare. Cumq; Nauarrenus nuſquam illis ſeſe coniungeret, prætereaque ſtipendio & belli neruis deſtituerentur, pace cum Gallo facta, qui ſtipendia promiſerant, domum per Burgundiam reuertuntur, plurimis ſuorum amiſſis, qui vel morbo vel ferro extincti occubuerunt. Id bellum magno conatu ſuſceptum, infelici ſucceſſu breui finitum poſtea Dampniſanum eſt appellatum.

1588 13 Tigurum, Berna & Argentina vetuſtum fœdus renouant & in annos decem confirmant.

Q

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1589	14 Rodolp.	Anno hoc ineunte Sabaudus aperto bello Geneuenſes perit. Illi 3. Aprilis caſtella Mouton & Sanioire oppidumque Bonnam capiunt.

Geneuois regio capta. Octo millia Heluetiorum Regi Gallorum Heinrico 4. militantes Geneuois, Sabaudicam regionem vrbi Geneuenſium proximam, capiunt. Maio deinde per Burgundiam ad Regem in Galliam proficiſcuntur.

Amedæus, frater nothus Sabaudiæ Ducis, exercitu in Geneuois excurrit. Geneuenſes qui Ternerio in præſidio fuerant collocati, deditionem faciunt, quorum circiter 50. contra datam fidem ſuſpendio necantur.

Prælia ad pontem Arnæ. Sabaudi inſtructiſſimo exercitu & machinis bellicis quàm plurimis prope Caſtellum quod ad pontem Arnæ Geneuenſes conſtruxerant, caſtra ponunt, quibus cum Geneuenſes paucos intra dies quinquies prælio decertârunt. Iis prælijs magna pars præſtantiſſimorum militum Sabaudicorum cæſa: Nec non viri Principes quidam Hiſpani & Itali partim cæſi, partim capti, Geneuenſium pauci deſiderati ſunt.

Extructio Catharinæ arcis. Sabaudi arcem S. Catharinam in vico Soncy extruũt, quam poſtea belli arcem contra Geneuenſes conſtituunt.

Bernates cum vexillo primario & 14000. militibus regionum Sabaudicarum ab Heluetiis, Regis nomine, deuictarum, defenſionem ſuſcipiunt. Qui ope & auxilio Geneuenſium adiuti cum Sabaudis pugnam faciunt in Faucigny regione, & Sabaudorum 300 cædunt. Capti vero tædio belli, pace facta domum redeunt.

Sabaudus oppidum Bonna in Faucigny, quod 400. Geneuenſes tenebant, obſidet. Geneuenſes cognito Bernatũ diſceſſu deditionem faciunt: qui omnes, contra fidem à Sabaudis datam, in fruſta conciſi ſunt. Inde Sabaudus omnem ſuum agrum recuperat, omniaque oppida & caſtella circa Geneuam, opere præſidioque firmat. Verum vbi peſtis in eius caſtris graſſaretur, regione vaſtata dimiſſoque exercitu domum reuertitur. Oppidum tamen & arcem Verſois operibus munitionibuſque ſepſit, tormentis, annonâ præſidioque firmauit, duce Barone

1589 14 Rodolp. rone de la Serra, vt Geneuam inde continuis excurſionibus defatigare prorſuſque deuincere poſſit. Id oppidum, quod inexpugnabile videbatur, Geneuenſes 6. Idus Nouemb. noctu de quarta vigilia adoriuntur magno conatu, tandemque virtute & labore expugnant, cæſis 300. militibus captaque præda non contemnenda vnà cum tormentis omni apparatu inſtructiſſimis. Poſthæc oppidum & arcem, dirutis munitionibus, ſolo æquant.

1590 15 Ianuario menſe Geneuenſes oppidum & arcem Gezam capiunt, captamque deſtruunt plurimis Sabaudorum interfectis.

Heinricus IV Galliæ & Nauarræ Rex Heluetiorum ope hoſtibus ſuis in Druidarum campis fit ſuperior: quo in prælio inter alios deſideratus fuit ex hoſtium parte Comes Egmondanus, Comitis Egmondani, qui Bruxellis capite plexus fuit, filius.

Aprili menſe Geneuenſes Gallici ducis opera clauſtra viarum ad Rhodanum, quà Lugdunum itur, expugnant, & præſidiariis conciſis, arcem demoliuntur.

Sabaudus arcem in montium anguſtiis reſtaurat & Amedæum fratrem nothum cum exercitu 6000. in Geneuenſem agrum emittit. Is omnia circumquaque incendiis & cædibus vaſtans nulli, nec ſexui nec ætati pepercit, & pro libidine multa nefanda facinora patrabat. Idem præſidiarii hinc inde diſpoſiti faciebant. Hoc modo ſeſquiannuo ſpacio, ager fertiliſſimus & omni frugum genere abundans, à proprio domino prorſus vaſtatur.

1591 16 Geneuenſes & ſocii cum Sabaudis equitibus ad Aruam prælio decertant & victoriam reportant.

Sancius, exercitus Gallici Dux, Geneuenſium & Heluetiorum auxilio victoriam ad Bonnam obtinet aduerſus Amedæum Sabaudum. Allobrogum eo prælio 800. ceciderunt.

Heluetii duce Sancio in Galliam ad Regem, cui Ligæ Principes bellum inferebant, militatum abeunt.

Anni Christi.	Impp. Germani.	Res Helueticæ.
1592	17 Rodolp.	Duo diuerſæ Religionis Epiſcopi Argentinenſes electi, Brandeburgicus & Lotharingicus, bellum in Alſatia grauiſſimum mouebant. Argentinenſes Brandeburgici partes fouebant, collectoque firmo exercitu Germanorum, nec non Tigurinorum & Bernatum, Lotharingo, qui Alſatiam iam occupauerat, bellum inferunt; Idque ſolum effecerunt vt ager vndique vaſtaretur. Quod videntes Tigurini poſt ſpatium ſemeſtre domum reuertuntur.
1593	18	Heluetii qui aliquot annos Gallo militauerant, quorum fideli opera Rex multis magniſque periculis vſus fuerat, hoc anno dimiſſi domum redeunt.
1594	19	Anni huius initio lupi (rarum in agro Tigurino animal) Rhenum nando ſuperârunt & Tigurum circa v[illegible]. Horum vnus quam proxime ad vrbem puer[illegible]nem rapuit & dilaniatum necauit, eodemque die captus in vrbem perfertur. Reliqui, quo diffugerint incertum eſt.
		Heluetici milites ſub quibuſdam ſignis à Gallo conducuntur, ne qua res actum inaugurationis l[illegible] in[illegible]ret.
		Iis temporibus Geneuenſes bello Sabaudico [illegible] perſeuerabant.
1595 1596 1597 1598 1599	20 21 22 23 24	Hiſce temporibus Rex Hiſpaniæ & Veneti Rhetorũ fœdus ambiebant. Rhęti, prætermiſſo Hiſpano, cum Venetis fœdus faciunt. Qua de cauſa Mediolani Vica[illegible] regis, ex aduerſo Vallis Volturenæ, contra fœderis cum Heluetiis pacti conditiones, arcem expugnatu d[illegible] extruxit, Rhætis belli pericula intentans. Ve[illegible] quod inde malum oriatur interceſſione Heluetic[illegible] diu multumque agitatum eſt.
1600	25	Heinricus 4. Galliæ Rex, hoſtibus ſuis ſuperior in Sabaudiam ducit exercitum terraſque Geneuenſibus vicinas ſubigit, atque ipſis S. Catharinæ arcem, expugnatam prius, demoliendam tradit.
1601	26	Pax inter Gallorum Hiſpanorumque reges, nec non Ducem Sabaudiæ conſtituitur, cuius conditionibus Geneuenſes comprehenſi, tranquillitate publica gaudebant.

Die

1601 | 26 Rodolp. Die Septemb. 8. horam circiter tertiam, ante Solis exortum, motus quidam validus terram concuſſit, binis vicibus, quem omnes totius Europæ regiones ſenſerunt. Nonnullis in locis ædificia quædam infirma corruerunt.

1602 | 27 Iunii menſis decima circa meridiem Chaſma quoddam inſolitum viſum eſt per integram horam in meridionali plaga cœli, quod ſubinde coloribus varium ſeſe exhibuit: Interdum Iridis ſpeciem referebat, mox flaueſcere vel etiam albeſcere cœpit, nonnunquam inſtar fornacis ardentiſſimæ rubeſcebat, tandemque euanuit. Eodem tempore arcus cæleſtis Iridi haud abſimilis circa ſolem eſt viſus. Eiuſdem deinceps menſis 23. die in agro Tigurino tonitrua atque fulmina crebra atque terribilia multis horrorem incuſſerunt. Sexto poſtero qui 29. Iunii fuit, in vrbe, per integram fere noctem, continua ſunt tonitrua audita, fulgura viſa, ipſaque fulmina ſepties ſumma feriebant ædificia, vt multi perterriti ſupremum adeſſe diem opinarentur.

Ipſa brumali nocte Sabaudi, qui aliquamdiu omnibus modis amicitiam & pacem ſimulauerant, poſtpoſitis conditionibus induciarum & fœderis, vrbem Geneuenſem nefario auſu occupare tentauerant, iamq; hoſtis, deceptis cuſtodib. per ſcalas ad id paratas, magno numero, murum conſcenderat, cum ciues altiſſimo ſomno conſopiti nil tale ſuſpicarētur, demum ab vno cuſtodū expergefacti, proditos hoſtes, ſigno dato adoriuntur, magna vi atque virtute propellunt, inque fugam diſiiciunt. Tredecim inſignes nobilitate viri capti, eodem die, qui proxime periculoſam hanc noctem ſecutus eſt, ſuſpendio ſunt necati: Ex reliquo numero 67. cæſi, biduo poſt truncatis capitibus in profluentem Rodanum cum ſuſpenſorum cadaueribus proiecti ſunt. Capita omnium, numero 80. in muro, quâ aſcenderant, fixa erigebantur.

1603 | 28 Septimo Idus Septembris decima horâ veſpertinâ, ignea materia Draconis volantis & ſcintillantis, à Meridie Septentrionem verſus volare viſa eſt. Videbatur Tiguri turris Carolinæ, ad maioris monaſterii templum conditæ, ſummitatem auro ſplendenti obductam, calore

Anni Chriſti.	Impp. Germani.	Res Helveticæ.
1603	28 Rodol. 2.	ſuo nonnihil obſcuraſſe. Huius meteori principium & finis, vnde vel cœperit vel quouſq; volarit ignoratur, paſſim viſum eſſe conſtat. Secuta ſunt abſque fulgetris tonitrua ex rariſſimis & vbique pellucidis nubibus, non aliter ſonantia, ac ſi minorum ſclopetorum ſonitibus, tormentorum maiorum mixta tonitrua audirentur.
1604	29	
1605	30	
1606	31	Omnes Heluetiorum pagi atque ſocii à rege Gallorum euocati ſub ſignis militarunt: Poſt ſetquimenſem amplo ſtipendio donati redeunt. Proditio iam tertia Geneuæ detecta eſt.
1607	32	Rhæti propter intentatum ab Hiſpanis ex agro Mediolanenſi periculum, ſuis in Volturena ſubſidium 1800. militum, ſub ſignis ſex, mittunt. Quarta proditio vrbi Genenenſium intentata a Sabaudis detegitur.

FINIS *Chronologiæ.*

SERIES

SERIES

OMNIVM PONTIFICVM, IMperatorum, Regum & Principum potentiſſimorum orbis Chriſtiani, nec non Turcicorum Imperatorum ſucceſſio.

SERIES
EPISCOPORVM Eccleſiæ Romanæ.

Quandoquidem multi, [redacted] *impietate inſignes* hæretici [redacted] nullis *rationibus de Petro Apoſtolo, an vnquam Epiſcopum egerit Romæ, dubitant, quicquid vtique Euſebius* aliique Patres *de illo ſcripſerit, ego, præterito Petro, Linum primum Romanum Epiſcopum cenſeo,* qa hæreticus ſum.

Petrus primus est Romæ et Pontifex ſummus.

Annus Chriſti.	Ordo.	Nomina & patria Epiſcoporum.	Sedit Anni	Menses	Dies
71	2	Linus Tuſcus [redacted] Epiſcopus Romanus.	10		
81	3	Cletus Græcus	12	6	7
93	3	Clemens Romanus	9	6	
103	4	Anacletus Græcus. Euariſtus alii.	9		
112	5	Alexander Romanus	10		
121	6	Sixtus, ſiue Xiſtus	10		
130	7	Teleſphorus Græcus	10		
141	8	Higinus ſiue Iginus Græcus	4	3	
144	9	Pius Aquileienſis	9	4	
154	10	Anicetus Syrus	9	4	
173	11	Soter Campanus Fundanus	9	3	
182	12	Eletherius Nicopolitanus Græcus	15		
197	13	Victor Africanus	10		
207	14	Zepherinus Romanus	7		
214	15	Calixtus ſiue Caliſtus Romanus	6		
220	16	Vrbanus Romanus	4		
224	17	Pontianus Romanus	9		
234	18	Antherus Græcus	5		
239	19	Fabianus Romanus	13		
251	20	Cornelius Romanus	3		
254	21	Lucius	3		
257	22	Stephanus Romanus	7		
265	23	Sixtus 2. Athenienſis Græcus	2		
267	24	Dionyſius Romanus	6		
273	25	Fœlix 1. Romanus	4		
277	26	Euthychianus Tuſcus	16	6	

Anni Christi		Nomina & Patria Epiſcoporum.	Sedit Anni	Menſes	Dies
283	27	Caius Dalmata	10		
295	28	Marcellinus Romanus	14		
309	29	Euſebius Græcus	1		
310	30	Melchiades ſiue Miltiades Africanus	4		
315	31	Sylueſter 1. Romanus	23		
		Iſti omnes prænominati pauperes Euangelii præcones, in mundo deſpecti, plerique martyrii co[illegible]runt. [redacted]			
338	32	Marcus Romanus	2		
341	33	Iulius 1. Romanus	15		
357	34	Liberius Romanus	6		
364	35	Fœlix 2. [redacted]	1		
370	36	Damaſus Hiſpanus	18		
388	37	Siricius Romanus.	14		
402	38	Anaſtaſius Romanus	3		
405	39	Innocentius 1. Albanus	15		
420	40	Sozimus	2		
423	41	Bonifacius . Romanus	3		
426	42	Celeſtinus Campanus	8		
434	43	Sixtus 3	9		
443	44	Leo 1. Tuſcus	21		
464	45	Hilarius Sardus	6		
470	46	Simplicius Tiburtinus	15		
485	47	Fœlix 3.	9		
494	48	Gelaſius Africanus	4		
498	49	Anaſtaſius 2.	2		
501	50	Symmachus Sardus [redacted] in cuius electione tumultus eſt excitatus.	15		
517	51	Hormiſda	9		
526	52	Ioannes 1. Tuſcus	2		
530	53	Fœlix 4. Apulus	4		
533	54	Bonifacius 2. Romanus	1		
534	55	Ioannes 2.	1		
535	56	Agapetus	2		
537	57	Siluerius Campanus	1		
538	58	Vigilius Romanus	17		
557	59	Pelagius 1. Romanus	11		

Annus Christi.	Ordo.	Nomina & Patria Pontificum.	Sedit Años.	Menſ.	
568	60	Ioannes 3. Romanus	12		
58[illegible]	6[illegible]	Benedictus 1. Romanus	4		
583	62	Pelagius 2 Romanus	8		
591	6[illegible]	Gregorius [illegible]. Huius Gregorii tempore Epiſcopi de primatu cōtendere cœperūt: In primis Ioannes Conſtantinopolitanus, Imperialis aulæ dignitate elatus, primatū affectabat. Cui Gregorius ſeſe oppoſuit, cū p[illegible] manifeſta: [redacted]			
604	64	Sabinianus Tuſcus	1		
6[illegible]	65	Bonifacius 3. Romanus. [redacted]			
607	6[illegible]	Bonifacius 4. Marſus de Valeria	6	8	
614	6[illegible]	Deodatus Romanus	3		
61[illegible]	[illegible]8	Bonifacius 5. Campanus	5		
62[illegible]	69	Honorius Campanus	12		
		Interregnum.	1		
63[illegible]		Seuerinus Romanus		1[illegible]	
638	7[illegible]	Ioannes 4. Dalmata	1	9	
640	72	Theodorus 1. Græcus	6		
64[illegible]	7[illegible]	Martinus 1 Tudertinus	6		
654	74	Eugenius 1. Romanus	2		
6[illegible]7	7[illegible]	Vitellianus Signenſis	[illegible]		
6[illegible]	76	Deodatus Romanus	4		
[illegible]	7[illegible]	Donus Roman[illegible]	[illegible]		
[illegible]	7[illegible]	Agathon Siculus	2		
		Interregnum.	1		
68[illegible]	79	Leo Siculus 2.		[illegible]	
[illegible]	[illegible]	Benedictus 2 Romanus	[illegible]	10	
68[illegible]	81	Ioannes [illegible] Syrus Antiochenus	[illegible]		
[illegible]8[illegible]	82	Conon Thrax		[illegible]	
689	83	Sergius Syrus Antiochenus	[illegible]2	8	
70[illegible]	84	Ioannes 6. Græcus		2	
[illegible]	[illegible]	Ioannes 7. Græcus	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	86	Siſinnius [illegible] Syrus			20

Anno Christi	Sedis	Nomina & Patria Epiſcoporum.	Anni	Menses	Dies
707	87	Conſtantinus Syrus	7		
714	88	Gregorius 2. Romanus	15		20
730	89	Gregorius 3. Syrus	10	8	
741	90	Zacharias Græcus	10		
751	91	Stephanus Siculus	5		
757	92	Paulus 1. Romanus	10	1	
766	93	Conſtantinus 2.	1		
767	94	Stephanus 3. Siculus	3	5	5
771	95	Adrianus Romanus	23	11	
795	96	Leo 3. Rom.	20		
815	97	Stephanus 4. Rom.		8	
816	98	Paſcalis Rom.	7		
823	99	Eugenius 2. Rom.	3	10	
826	100	Valentinus Rom.		1	10
827	101	Gregorius 4. Rom.	16		
843	102	Sergius 2. Rom.	3		
846	103	Leo 4. Siculus	8		
[redacted]			2	6	
856	105	Benedictus 3. Rom.	3		
859	106	Nicolaus 1. Rom.	10		
869	107	Adrianus 2. Rom.	5		
874	108	Ioannes 8. Rom.	10		
884	109	Martinus 2. Gallus	1		
886	110	Adrianus 3. Rom.	1		
88[illegible]	111	Stephanus 5. Rom.	1		
89[illegible]	112	Formoſus Portuenſis	5		
898	113	Bonifacius 6. Tuſcus		1	5
89[illegible]	114	Stephanus 6. Rom.	1	8	
900	115	Romanus Rom.		[illegible]	
900	116	Theodorus 2. Rom.			20
901	117	Ioannes 9. Rom.	2		
903	118	Benedictus 4. Rom.	3	4	
905	119	Leo 5.		1	10
905	120	Chriſtophorus		7	
906	121	Sergius 3. Rom.	7		
914	122	Anaſtaſius 3. Rom.	2	2	

Annus Chr.	Ordo.	Nomina & Patria Pontificum.	Sedit Ann.	Menſ.	Dies
916	123	Lando Rom.	0	6	
917	124	Ioannes 10. Rom.	12	2	
930	125	Leo 6. Romanus	0	7	
931	126	Stephanus 7 Rom.	2		
933	127	Ioannes 11. Rom.	1	10	
938	128	Leo 7. Rom.	2	6	
941	129	Stephanus 8. Germanus	3		
944	130	Martinus 3. Rom.	3		
947	131	Agapetus 2. Rom.	[illegible]	4	
954	132	Ioannes 12. Ro.	8		
962	133	Benedictus 5. Rom.	0	6	
963	134	Leo 8. Rom.	1	4	
965	135	Ioannes 13. Rom.	7		
973	136	Benedictus 6. Rom.	1	4	
975	137	Donus 2. Rom.	1		
976	138	Bonifacius 7.	0	7	
976	139	Benedictus 7. Rom.	8	6	
983	140	Ioannes [illegible] Rom.	[illegible]	[illegible]	
984	141	Io[illegible] Rom.	[illegible]	[illegible]	
985	142	Ioannes 6. Rom.	10	[illegible]	
995	143	Gregorius 5. Germanus	2	[illegible]	
997	144	Ioannes 17. Placentinus	0	[illegible]	
998	145	Sylueſter 2. Gallus	4	[illegible]	
1001	[illegible]46	Ioannes 18.	0	4	
10[illegible]2	14[illegible]	Ioannes 19 Rom.	4		
[illegible]	148	Sergius 3. Rom.	[illegible]	[illegible]	
[illegible]0	1[illegible]9	Benedictus 8. Tuſculanus	1	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	Ioannes [illegible].	1		
1033	[illegible]51	Benedi[illegible] 9.	[illegible]		
[illegible]45	[illegible]5[illegible]	Sylueſter [illegible] Rom.	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1045	15[illegible]	G[illegible]orius 6.	[illegible]	[illegible]	
1[illegible]46	15[illegible]	C[illegible]mens 2.	[illegible]	[illegible]	
1047	[illegible]5	D[illegible] B[illegible]us	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]47	156	Leo [illegible] Germanus	[illegible]		
1054	157	V[illegible]or [illegible].Germanus	[illegible]	8	
1057	15[illegible]	St[illegible]s 9. Loth[illegible]ngus	0	7	
1057	[illegible]	[illegible]enedictus [illegible] C[illegible]nus	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1058	160	Nicolaus [illegible]. Sab[illegible]udus	2	6	

1062

Anno [illegible]	[illegible]	Nomina & Patria Pontificum.	Sedit Años.	Meſes.	Dies.
1062	161	Alexander Mediolanus	11		
1074	162	Gregorius 7. Tuſcus	12		
108[illegible]	16[illegible]	Victor 3. Beneuentanus	1		
1088	164	Vrbanus 2. Gallus	12	4	
11[illegible]	165	Paſcalis 2. Tuſcus	18		
1118	1[illegible]	Gelaſius 2. Caietanus	1		
1119	16[illegible]	Calixtus 2. Burgundus	5	10	
1125	1[illegible]	Honorius 2. Imolanus	5	1	
1130	16[illegible]	Innocentius 2. Ro.	13	8	
1143	1[illegible]	Celeſtinus 2. Tuſcus	0	5	
1144	171	Lucius 2. Bononienſis	0	11	
1145	172	Eugenius 3. Piſanus	8	7	
1153	173	Anaſtaſius 4 Rom.	1	4	
1155	174	Adrianus 4. Anglus	5	10	
1159	175	Alexander 3. Senenſis	21		
1182	176	Lucius 3. Lucenſis	4		
1186	177	Vrbanus 3. Mediolanenſis	1	10	
118[illegible]	178	Gregorius 8. Beneuentanus	0	2	
1188	179	Clemens 3. Ro.	3		
1191	180	Celeſtinus 3. Ro.	6	6	
119[illegible]	181	Innocentius 3. Anagnienſis	17	7	
1216	182	Honorius 3 Rom.	10	4	
122[illegible]	18[illegible]	Gregorius 9. Anagnienſis	14		
124[illegible]	1[illegible]	Celeſtinus 4. Mediolanenſis	[illegible]	[illegible]	18
		Interregnum.	[illegible]	9	
1243	185	Innocentius 4 Genuenſis	11	6	
1[illegible]54	186	Alexander 4 Campanus	[illegible]	6	
126[illegible]	187	Vrbanus 4. Gallus	3	2	
1265	188	Clemens 4. Gallo prouincialis	3	9	
		Interregnum.		2	
1[illegible]71	189	Gregorius 10. Placentinus	4	2	
1[illegible]76	1[illegible]	Innocentius 5. Burgundus	[illegible]	6	
1[illegible]77	19[illegible]	Adrianus 5 Genuenſis	[illegible]	1	
12[illegible]	[illegible]2	Ioannes 21. Hiſpanus	0	8	
12[illegible]	[illegible]9[illegible]	Nicolaus 3. Romanus	3	8	
128[illegible]	194	Martinus 4 Gallus	4		
1286	195	Honorius 4. Romanus	1		
1288	196	Nicolaus 4. ex Inſubria	4		

Annus	Pont.	Nomina & Patria Pontificum.	A.		
		Interregnum.	2	5	
1294	197	Celeſtinus 5. Eſernianus		5	
1295	198	Bonifacius 8. Anagnienſis	8	9	
1304	199	Benedictus 11. Teruiſanus		8	
1305	200	Clemens 5. Gallus	8	[illegible]	
1317	201	Ioannes 22. Gallus	1[illegible]	4	
1335	202	Benedictus 12. Toloſanus	1[illegible]	3	
1342	203	Clemens 6. Limoſinus	10	[illegible]	
1353	204	Innocentius 6. Limoſinus	9	8	
1363	205	Vrbanus 5. Limoſinus	8	4	
1371	206	Gregorius 11. Limoſinus	7	5	
1379	207	Vrbanus 6. Neapolitanus	11	[illegible]	
1391	208	Bonifacius 9. Neapolitanus	14	9	
	209	Clemens 6. { [redacted]	5		
			24		
	210	Benedictus 13.			
1405	211	Innocentius 7. Sulmonenſis	2		
1407	212	Gregorius 12. Venetianus	2	7	
1410	213	Alexander 5. Cretenſis		11	
1411	214	Ioannes 23. Neapolitanus	4	1	
		Interregnum.	2	6	
1418	215	Martinus 5. de Columna	3	3	
1431	216	Eugenius 4. Venetianus	16		
1439	217	Fœlix 5. Sabaudus	9		
1447	218	Nicolaus 5. Serezanus	8		
1455	219	Calixtus 3. Hiſpanus	3	3	1[illegible]
1459	220	Pius 2. Senenſis	6	11	
1465	221	Paulus 2. Venetianus	5	1[illegible]	
1471	222	Sixtus 4. Sauonenſis	13		
1484	223	Innocentius 8. Genuenſis	7	11	
1492	224	Alexander 6. Hiſpanus	1[illegible]		
1502	225	Pius 3. Senenſis			2[illegible]
1503	226	Iulius 2. Genuenſis	1[illegible]		
1513	227	Leo 10. Florentinus de Medicis	8	8	2[illegible]
1521	228	Adrianus 6. Belga Germanus	1	[illegible]	[illegible]
1523	229	Clemens 7. Florentinus de Medicis	1[illegible]	10	
1534	230	Paulus 3. Farneſius	15		
1550	231	Iulius 3. Florentinus	5	[illegible]	15

Fœlix contra Eugenium electus.

1555

Anno [illegible]	[illegible]	Nomina & Patria Pontificum.	Sedit Años	Méſes	Dies.	
1555	232	Marcellus 2. Politianus			21	
1555	233	Paulus 4. Caraffa	4	2	29	
		Interregnum.		4	17	
1560	234	Pius 4. Florentinus Medices	7			
1567	235	Pius 5. Alexandrinus	5	3	25	
1572	236	Gregorius 13. Bononienſis	13			Electus.
1585	237	Sixtus 5. Picentinus	5			23. Aprilis.
1590	238	Vrbanus 7.			11	
[illegible]	239	Gregorius 14. Cremonenſis		10	15	3. Decemb.
1591	240	Innocentius 9. Bononienſis		8	3	29. Octob.
1592	241	Clemens 8. Florentinus				2. Feb.

ROMANORVM REGVM ET IMperatorum ſeries.

Anno à creatione mundi 3218. annis 752. ante Chriſtum natum Roma a Romulo & Remo conditur. In ea 244. annis Reges imperitarunt, poſtea, libertate adepta, per conſules annos 462. regebatur vſque ad 46. annum ante Chriſti natiuitatem. A mundi primordio 3924. anno 706. ab vrbe condita Iulius Cæſar Imperium Romanum ad ſe tranſtulit, à quo Imperatorum ſeries deſcendit.

[illegible]	[illegible]	De primis Regibus Romanis.	[illegible]		Dies.
1	1	Romulus regnauit annos	37		
[illegible]	2	Numa Pompilius	43		
81	3	Tullus Hoſtilius	3[illegible]		
113	4	Ancus Martius	24		
137	5	Tarquinius Priſcus	38		
175		Seruius Tullius	44		
219		Tarquinius Superbus	2[illegible]		
		Interregnum.	1		
		Poſt eiectos Reges Conſules bini electi annuo tempore adminiſtrarunt. Ea Reip. facies annos 462. durauit.			

An. ante Chriſti.	Ordo.	Imperatorum nomina	[illegible]		
		SERIES IMPERATORVM *Romanorum.*			
46	1	Caius Iulius Cæſar regnauit annos	5		
41	2	Octauianus Auguſtus	56		
Anni Chriſti		CHRISTVS NATVS.			
16	3	Claudius Tiberius Nero.	23		
39	4	Caius Caligula	3	[illegible]	
43	5	Tiberius Claudius	13	8	
57	6	Claudius Domitius Nero	13	[illegible]	
71	7	Galba		7	
71	8	Otto		3	
71	9	Vitellius		8	
71	10	Veſpaſianus	9	11	[illegible]
81	11	Titus	2	10	[illegible]
83	12	Domitianus	[illegible]	5	
98	13	Nerua Cocceius	1	4	
99	14	Vlpius Traianus	19	6	15
119	15	Ælius Hadrianus	[illegible]	11	
140	16	Antoninus Pius	23	3	
163	17	M. Antoninus cum L. Aurelio Commodo	19		
181	18	L. Aurelius Commodus ſolus	13		
194	19	Ælius Pertinax		6	
194	20	Didius Iulianus		7	
195	21	Seuerus	18		
212	22	Antoninus Baſſianus Caracalla	7		
219	23	Popilius Macrinus	1	2	
220	24	Varius Antoninus Heliogabulus	4		
224	25	Alexander Seuerus	[illegible]		
237	26	Maximinus	3		
240	27	Gordianus	6		
246	28	M. Iulius Philippus	5		
[illegible]	29	Decius	2		
253	30	Gallus Hoſtilius	[illegible]		
257	31	Valerianus cum Lycinio & Gallieno	14		
[illegible]	32	Flauius Claudius	2		
[illegible]	33	Valerius Aurelianus	[illegible]		
[illegible]	34	Tacitus		6	
[illegible]	35	Florianus		3	

Annus Christi	Ordo	Imperatorum nomina.	Regnauit Anos	Mēſes	Dies
278	36	Probus	6	3	
285	37	Carus	2		
287	38	Diocletianus	20		
307	39	Galerius & Conſtantinus Chlorus	2		
309	40	Conſtantinus Magnus. Is Imperii ſedem Byzantium tranſtulit, quod ab illo Conſtantinopolis nomen ſortitum eſt.	31		
340	41	Conſtantinus 2, Conſtans, Conſtantius & Magnentius	24		
365	42	Iulianus	2		
367	43	Iouinianus		8	
368	44	Valentinianus	10		
380	45	Valens	4		
384	46	Gratianus	6		
390	47	Theodoſius & Valentinianus 2.	10		
399	48	Honorius & Arcadius	29		
428	49	Theodoſius 2.	26		
453	50	Martianus	4		
460	51	Leo 1.	16		
476	52	Zeno	17		
493	53	Anaſtaſius	26		
519	54	Iuſtinus	9		
528	55	Iuſtinianus	28		
566	56	Iuſtinus 2.	11		
577	57	Tiberius 2.	2		
579	58	Mauricius	20		
599	59	Phocas	8		
610	60	Heraclius	27	4	
638	61	Conſtantius 3.			
639	62	Heracleonas	2		
642	63	Conſtans 2.	27		
669	64	Conſtinus 4.	17		
687	65	Iuſtinianus 2.	10		
697	66	Leontius ſiue Leo	3		
700	67	Tiberius 3.	7		
713	68	Philippicus	1		
715	69	Anaſtaſius 2.	3		
718	70	Theodoſius 3.	1		

Anno Christi.	Ordo.	Imperatores Romani.	Regnauit Años	[illegible]	[illegible]
719	71	Leo 3.	24		
743	72	Conſtantinus 5. Vxor Irene	3[illegible]		
778	73	Leo 4.	5		
783	74	Irene cum filio Conſtantio 6.	7		
790	75	Irene cum altero marito Nicephoro	9		
818	76	Irene ſola	3		

De nvmero annorvm Irenes *variant Scriptores.*

Irenes Imperatricis tempore Imperium Romanum deficere cœpit. Nam præter Francos, Alemannos & Gothos, qui florentiſſimas Occidentis prouincias occupauerant, Longobardi Italiam infeſtare, Imperium Romanum affectare, ipſique vrbi imminere: Imperatores Conſtantinopoli, quo Conſtantinus ſedem Imperii tranſtulerat, habitare, ideoque Italiæ ſerius auxilio eſſe. Quamobrem Leo 3. Pontifex Carolum Francorum, Alemannorum & Longobardorum Regem, Imperatorem Occidentis renunciat fauſtis populi Romani acclamationibus. Actum Romæ octauo Cal. Ianuarii, id eſt, ipſo Domini noſtri Ieſu Chriſti natali die Anni 800. Hoc modo Imperium Romanum diuiſum in Orientale, cuius ſedes Byzantium fuit, & Occidentale, cui Franci & Germani præfuere, Germaniæ, Galliæ & Italiæ imperarunt. Tunc [redacted] Aquila Romana biceps Romanum & Conſtantinopolitanum Imperium deſignabat.

Sed ad inſtitutum reuertamur & Imperatorum Orientis ſeriem proſequamur ad Conſtantinum vſque Palæologum à Turca oppreſſum, poſtea ad Germanorum Imperatorum ordinem deſcendemus, &c.

Anni Christi.	Ordo.	Imperatores Orientis.	Regnauit Años	[illegible]	[illegible]
802	77	Michael Curopalates	4		
806	78	Leo Armenius	7	5	
817	79	Michael Balbus Amorrhæus	8	9	
822	80	Theophilus Balbus	13	3	
834	81	Michael Theophili filius	24		
858	82	Baſilius Macedo	20		
878	83	Leo Philoſophus	24	3	
902	84	Alexander	1	1	

903

Imperatores Orientis.

Annus Christi.	Ordo.	Imperatores Orientis.	Regnavit. Annos.	Menſes	Dies.
913	85	Conſtantinus Leonis filius	45		
948	86	Romanus	13		
961	87	Nicephorus Phocas	6		
967	88	Ioannes Ciniſces	6	6	
974	89	Baſilius Porphyrogenitus	52		
1026	90	Conſtantinus	2	11	
1029	91	Romanus Agoyrus	5	6	
1034	92	Michael Paphlago	7		
1041	93	Michael Calaphates		4	5
1041	94	Conſtantinus Monachus	12	8	
1054	95	Theodora	1	9	
1056	96	Michael Stratioticus	1		
1057	97	Iſacius Comnenus	2	3	
1059	98	Conſtantinus Ducas	7	6	
1066	99	Eudoxia		6	15
1067	100	Diogenes Romanus	3	8	
1071	101	Michael Parapinacus	6	6	
1077	102	Nicephorus Botoniates	3		
1080	103	Alexius Comnenus	37	4	
1117	104	Caloiohannes	25	8	
1143	105	Emanuel Comnenus	38		
1181	106	Alexius Comnenus			
1181	107	Andronicus Comnenus	2		
1183	108	Iſacius Angelus	9	8	
1193	109	Alexius Angelus	8	3	10
1201	110	Alexius		6	8
		Hic ope Venetorum Imperium obtinuit, & breui poſt à Græcis oppreſſus Francis Imperium reliquit qui annos 60. imperitarunt.			
1202	111	Balduinus			
	112	Heinricus			
	113	Petrus — Hi omnes origine Franci regnarunt	60		
	114	Robertus			
	115	Balduinus			
		Græci Francos Imperio deturbarunt & Palæologi ſceptrum obtinuerunt.			

Imperatores Orientis.

Annus Christi.	Ordo.	Imperatores Orientis.			Regnante Años [illegible]
1262	116	Michael	Palæologus	Iſti aduerſus ſe inuicē Turcarum opera vtebantur, qui euocati in auxilium, Græciæ fertilitate & amœnitate capti, Græcos oppreſſerunt & in ſeruitutē redegerunt.	
	117	Andronicus			
	118	Andronicus			
	119	Ioannes			191
	120	Emanuel			
	121	Ioannes			
	122	Conſtantinus			

Palæologi bella atrocia inuicem gerere & quadam viciſſitudine regnare. Qui expulſi regno, interdum in idem reſtituebantur, quibus paulo poſt alii ſucceſſerunt. Ea viciſſitudine Imperii factum eſt vt nulli certum quoddam Imperii tempus aſſignari poſſit.

1453 122 Sub Conſtantino Palæologo, vltimo Orientis Imperatore Chriſtiano, Turca Conſtantinopolim, Orientalis Imperii ſedem, expugnat & Imperium ad ſe transfert: In Occidente Friderico 3. imperante, Anno 1453.

Imperatorum Occidentis ſeries.

Anni Chriſti.	Ordo.	Imperatorum Occidentis ſeries.	Regnauit Annos.
801	1	Carolus Magnus	13
814	2	Ludouicus Sanctus	26
841	3	Lotharius	14
855	4	Ludouicus 2.	26
875	5	Carolus Caluus	2
877	6	Ludouicus 3. Balbus	3
880	7	Carolus Craſſus Alemanniæ Rex	8
888	8	Arnolphus Germaniæ Rex	19
907	9	Ludouicus 4.	6
913	10	Conradus Franconiæ Dux	7
920	11	Heinricus Saxoniæ Dux	17
937	12	Otto 1. Heinrici F.	37
974	13	Otto 2. F.	10
984	14	Otto 3. F.	18
1002	15	Heinricus 2.	22
			1024

Anni Christi.	Ordo.	Imperatores Occidentis.	Regnauit Annos.
1024	16	Conradus 2.	15
1039	17	Heinricus 3.	18
1057	18	Heinricus 4.	50
1107	19	Heinricus 5.	18
1125	20	Lotharius 2. Saxo.	13
1138	21	Conradus 3. Sueuiæ Dux	14
1152	22	Fridericus 1. Barbaroſſa.	38
1190	23	Heinricus 6.	8
1198	24	Philippus	10
1208	25	Otto 4.	4
1212	26	Fridericus 2.	38
1250	27	Wilhelmus Hollandus.	7
		Interregnum.	16
1273	28	Rudolphus Comes de Habſpurg	19
1292	29	Adolphus Comes Naſſouienſis	7
1299	30	Albertus Rudolphi F.	10
1309	31	Heinricus 7. Luzemburgenſis Dux	5
1314	32	Ludouicus Bauarus	33
1347	33	Carolus 4. Bohemiæ Rex	32
1379	34	Wenceslaus	22
1401	35	Rupertus Palatinus	9
1410	36	Sigiſmundus Vngariæ Rex	29
1439	37	Albertus 2. Auſtrius	1
1440	38	Fridericus 2.	53
1493	39	Maximilianus 1.	27
1520	40	Carolus 5.	38
1550	41	Ferdinandus	7
1565	42	Maximilianus 2.	11
1576	43	Rudolphus 2.	

Quidam Vuilhelmum in Impp. numero non ponunt, ideoq; Interregni 23. annos computant.

De Gallia.

Francia prius Gallia dicta à Gallis incolis, qui Romanis formidabiles, eoſdem ſæpius inſignibus affecerunt cladibus, donec tãdem à Iulio deuicti Romanis dominis paruerunt. Poſtea Franci ex Germania irruptione facta Galliam occuparunt, à quibus Franciæ nomen manauit. Franci primùm Ducibus ſuis paruerunt vſque ad

annum Chriſti 416. quo Varamundum Marcomiri, Ducis ſui filium, Regem ſalutauerunt.

Anni Christi	Ordo.	Regum Francorum ſeries.	Regnauerunt Annos.
416	1	Varamundus	9
425	2	Clodomirus	21
446	3	Merouens	16
462	4	Hildericus	23
485	5	Clodoueus	30
	6	Hildebertus Pariſiorum Rex	42
	7	Lotharius Sueſſionum Rex	50
515	8	Lutmarus Burgundorum Rex	7
	9	Dietericus Alemannorum Rex	9
		Lotharii filii.	
	10	Herbertus Pariſiorum Rex	9
565	11	Hilfricus Sueſſionum Rex	22
	12	Gontramus Burgundorum Rex	32
	13	Sigbertus Alemannorum Rex	14
587	14	Clotarius ſiue Lotharius 2.	45
632	15	Dagobertns 1.	11
643	16	Clodoueus ſiue Ludouicus 2.	20
663	17	Clotarius ſiue Lotharius 3.	4
667	18	Dietericus 2. Monaſterio incluſus deponitur.	3
670	19	Hildricus	10
679		Dietericus 2. redit ad Imperium Gallorum	14
693	20	Clodoueus ſiue Ludouicus 3.	4
697	21	Hildebertus	19
716	22	Dagobertus 2.	4
720	23	Lotharius 4.	6
726	24	Dietericus 3.	14
740	25	Hildericus	12
		Hi ſunt qui regnum Franciæ tenuerunt à Varamundi proſapia oriundi.	
		SEQVITVR CAROLINORVM *proſapia.*	
752	26	Pipinus maior Franciæ Rex eligitur	17

769

Anni Christi.	Ordo.	Regum Francorum nomina.	Regnauit Annos.
769	27	Carolus Magnus	47
814	28	Ludouicus Sanctus	26
881	29	Carolus Caluus	35
877	30	Ludouicus Balbus	3
880	31	Ludouicus & Carolomannus	5
886	32	Ludouicus Inutilis	
886	33	Carolus Craſſus	5
891	34	Otto Tutorio nomine regnum adminiſtrauit	9
900	35	Carolus Simplex	27
927	36	Rudolphus Burgundiæ Dux	
929	37	Ludouicus Tranſmarinus	
956	38	Lotharius 6.	
		SEQVITVR CAPETORVM, A HVGONE *Capeto nominatorum, proſapia.*	
988	39	Hugo Capetus	9
997	40	Robertus	34
1031	41	Heinricus 1.	30
1061	42	Philippus 1.	49
1110	43	Ludouicus Groſſus 6.	28
1138	44	Ludouicus Iunior 7.	43
1181	45	Philippus Adeodatus 2.	43
1224	46	Ludouicus 8.	3
1227	47	Ludouicus 9. Pius	44
1271	48	Philippus 3.	15
1286	49	Philippus 4. Pulcher	28
314	50	Ludouicus 10. Hutinus	2
1316	51	Philippus Longus 5.	5
1321	52	Carolus Pulcher 4.	7
1328	53	Philippus Valeſius 6.	22
1350	54	Ioannes 1.	14
1364	55	Carolus Sapiens 5	17
1381	56	Carolus 6.	42
1423	57	Carolus 7.	38
1461	58	Ludouicus 11	23
1484	59	Carolus 8.	23

Anni Christi	Ordo	Regum Francorum nomina.	Regnauit Annos
1498	60	Ludouicus 12.	17
1515	61	Franciſcus 1. Valeſius	32
1547	62	Heinricus 2.	12
1559	63	Franciſcus 2.	2
1560	64	Carolus 9.	14
1574	65	Heinricus 3.	16
1590	66	Heinricus 4. Nauarræ Rex.	

De Hispania.

ANte Gothorum in Hiſpaniam aduentum multa grauia & atrocia bella à diuerſis populis, qui Hiſpaniæ regnum affectarunt, accepimus geſta. Primus Hercules eam deuicit: Anno deinceps 64. Lydii eandem tentauerunt. Hos Getæ ex Thracia ſecuti ſunt, & poſt eos Rhodii, Phryges, Cyprii, Aegyptii, Mileſii, Carii & Lesbii Hiſpaniam occupare ſunt conati. Tandem Carthaginenſes Hiſpaniæ Imperium obtinuerunt: quibus deuictis, Romani in Hiſpania ſumma rerum potiti ſunt, qui ei ſunt dominati ad Honorii Imperatoris ætatem, ſub quo imperium in Occidente deficere cœpit. Nam Vandali, Alani & Sueui ex Germania in Galliam progreſſi, peruaſtatiſque Galliis in Hiſpaniam proruperunt, vbi diſiuncti inter ſe & partiti Prouinciã alii alias partes inuaſerunt. Sueui Galliciæ, Vandali Andaluſiæ, Catti & Alani Catalauniæ regna conſtituerũt. Interea Gothi, expugnata Roma, Italiam vexarunt: Quibus Honorius, pace facta, Galliæ Prouinciæ partem conceſſit. Vbi non diu morati in Hiſpaniam mouerunt, bellumque Vandalis intulerunt, quos vltra fretum Herculeum in Africam reiecerunt, & reliquis oppreſſis, poſſeſſionem ac dominium Hiſpaniæ ad ſe traxerunt. Horum Gothorum progenies Hiſpaniam in hodiernum vſque diem regit.

SERIES REGVM HISPANIÆ EX *Gothica progenie.*

Anni Christi	Ordo		Anni regni
412	1	Adolphus regnauit in Hiſpania annos	6
440	2	Sigericus	7
447	3	Vallia	3
450	4	Theodoricus ſiue Rodoricus	23
473	5	Thoriſmundus	3
476	6	Theodoricus	7
483	7	Hejnricus	19
502	8	Alaricus	13
515	9	Almaricus F.	10
525	10	Tendius Almarici F.	10
535	11	Thendeſilaus	2
537	12	Agila	6
543	13	Atanagildus	15
558	14	Limba ſiue Lieba cum fratre Liebgoldo	17
576	15	Richardus	18
591	16	Lieba 2.& Victerius	2
593	17	Gundmarus	2
595	18	Siſebutus	27
622	19	Recharedus	4
6 6	20	Suintilla	13
639	21	Siſenandus	1
640	22	Suintilla 2.	4
644	23	Tulga	2
646	24	Sindaſundus	20
666	25	Riſiſundus	8
674	26	Bamba	52
686	27	Heringus	7
693	28	Egita	5
698	29	Vitiſſa	9
707	30	Coſta	3
710	31	Rodericus	7

Mauri Saraceni ſub Roderico in Hiſpaniam irrumpunt,& occiſo Rege,reliquias Gothorū in Aſturum(intra Pyrenæos montes) anguſtias compulerunt:nec contenti vlterius progrediuntur, ſeque Gallia & Italia potituros ſperauerant. Verum maximis cladibus à Francis,

Digitized by Google

Anni Christi.	Ordo.	Reges Hiſpaniæ.	Anni regni.
		duce Carolo Martello, repreſſi, & reliquiæ Chriſtianę, Gentis Gothicæ, ex horridioribus locis pyrenæi montis, progreſſæ paulatim, domitis Saracenis, Hiſpaniam recuperauerunt.	
717	32	Pelagius Roderici auunculus paternus reliquiarum Gothicarum Rex in Aſturia & Cantabria regnauit annos	20
737	33	Fauilla	2
739	34	Alphonſus 1.	19
758	35	Froila	13
771	36	Aurelius	6
777	37	Sillo	6
783	38	Maurigatus	3
786	39	Varamundus	2
788	40	Alphonſus 2 Caſtus	41
829	41	Raymirus	7
836	42	Ordonius	10
846	43	Alphonſus 3.	40
886	44	Garcias	3
889	45	Ordonius 2.	9
898	46	Froila 2.	1
899	47	Alphonſus 4. & Raymirus 2.	17
916	48	Ordonius 3.	25
941	49	Ordonius 4.	20
961	50	Sanctius Craſſus	13
974	51	Raymirus 3.	25
999	52	Varamundus 2.	7
1006	53	Alphonſus 5.	9
1015	54	Varamundus 3.	10
1025	55	Ferdinandus 1.	47
1072	56	Sanctius 2.	7
1079	57	Alphonſus 6.	27
1106	58	Alphonſus 7.	20
1126	59	Alphonſus 8.	50
1176	60	Sanctius Deſideratus	1
1177	61	Alphonſus 9. Bonus	38
1215	62	Heinricus 2	2
1217	63	Ferdinandus 3.	45

1262

Digitized by Google

Annus Christi.	Ordo.	Reges Hiſpaniæ.	Anni regni.
1262	64	Alphonſus 10.	25
1287	65	Sanctius 3.	8
1295	66	Ferdinandus 4.	13
1308	67	Alphonſus 11.	42
1350	68	Petrus	19
1369	69	Heinricus 3.	8
1377	70	Ioannes 1.	11
1388	71	Heinricus 4.	16
1404	72	Ioannes 2.	50
1454	73	Heinricus 5.	23
1477	74	Ferdinandus 5.	39
1516	75	Carolus 1. Imperator v. Obiit 1558. anno.	39
1555	76	Philippus.	

DE ANGLIA.

ANglia veteribus Albion dicta Scotiam ſimul comprehendit. Cæſaris temporibus Inſula Britannia vocabatur. Poſteà cum Angli Saxones Britannis aduerſus Scotos & Pictos (qui ex Hybernia in Britanniam traiecerant, Inſulamque occupare nitebantur) ferrent auxilium, Angli partem eius Inſulæ meridionalem occupârunt. Scoti vero verſus Septemtrionē retroceſſerunt, ibique fixas ſedes habent. Hoc modo Inſula duobus populis habitatur, Anglis meridionalibus & Scotis Septemtrionalibus. Reliquiæ Britannorū tertiam Inſulæ partem Valliam ægrè obtinuerunt, & Solem occidentem ſpectant: Qui haud multo poſt Anglis paruerunt.

Inſula prius multorum Principum imperio regebatur, quorum nulla certa ſeries poteſt proponi. Circa annum demum 800 *Chriſti Eccbertus Saxo omnes fere totius Angliæ Principatus ad ſe tranſtulit, vti reliqui principes ipſius imperio ſubiicerentur.*

Ab eo igitur Angliæ Regum ſeriem exordiemur.

Digitized by Google

Anni Christi.	Ordo.	Reges Angliæ.	Anni regni.
801	1	Eccbertus	37
838	2	Edelnus	20
858	3	Ethelbadus Menſes	5
8,8	4	Edelbertus	5
863	5	Edelredus	9
872	6	Alnredus	28
900	7	Eduardus Senior	24
924	8	Adelſtanus	16
940	9	Edmundus 1.	6
946	10	Eldredus	9
955	11	Eduinus	4
959	12	Edegarus	16
975	13	Eduardus Martyr	3
978	14	Edelredus	38
1016	15	Edmundus 2. Ferreum latus dictus	1
1017	16	Canutus Danus	20
1037	17	Haraldus Danus	4
1041	18	Canutus 2. Danus	2
1043	19	Eduardus 2. Sanctus	23
1066	20	Haraldus	1
1067	21	Guilhelmus Conquæſtor	21
1088	22	Guilhelmus Rufus	13
1101	23	Heinricus 1.	35
1136	24	Stephanus	19
1155	25	Heinricus 2.	34
1190	26	Richardus 1.	10
1200	27	Ioannes	17
1217	28	Heinricus 3.	56
1273	29	Eduardus 3.	35
1308	30	Eduardus 4.	19
1327	31	Eduardus 5.	51
1378	32	Richardus 2.	22
1400	33	Heinricus 4.	14
1414	34	Heinricus 5.	6
1420	35	Heinricus 6.	40
1461	36	Eduardus 6.	23
1483	37	Eduardus 7. Menſes	2
1484	38	Richardus 3.	2

1486

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Ordo.	Reges Angliæ.	Anni regni.
1486	39	Heinricus 7.	34
1510	40	Heinricus 8.	38
1587	41	Eduardus 8.	6
1553	42	Maria	3
1558	43	Elizabetha	46
1604	44	Iacobus	

De Scotis.

Scoti ex Hibernia oriundi, Septemtrionem ſpectant, à Meridie Anglis finitimi, vt ſupra de Anglia dictum eſt. Mox vt Inſulæ partem obtinuerunt Reges ſuos habuerunt proprios: quorum ſeriem hîc proponam.

An. ante Chriſtū	Ordo.	Scotiæ Regum Series.	Anni regni.
299	1	Ferguſius	25
274	2	Feritharis	15
259	3	Mainus	29
230	4	Dornadilla	29
202	5	Nothatus	30
182	6	Ruther	26
165	7	Rutha	14
142	8	Thereus	12
130	9	Ioſnia	24
106	10	Fimanus	30
76	11	Durſtus	8
67	12	Euenus 1.	19
48	13	Gillus Nothus	2
8		Candallus Interrex	
46	14	Euenus 2.	17
29.	15	Ederus	48
Anni Chriſti.		Huius Regis tempore Chriſtus ſeruator noſter homo factus.	
19	16	Euenus 3.	7
26	17	Metellanus	39
65	18	Caratatus	20
85	19	Gorbredus 1.	18
103	20	Dardanus	4

An. ante Chriſt.	Ordo.	Reges Scotiæ.	Anni regni
107	21	Gorbredus 2.	35
142	22	Lugthatus	3
145	23	Mogallus	36
181	24	Conarus	14
195	25	Ethodius 1.	33
228	26	Satrahel	4
232	27	Donaldus 1. Chriſtianiſmo imbutus	21
253	28	Ethodius 2.	16
269	29	Achiro	12
281	30	Nathalocus	11
292	31	Findocus	10
302	32	Donaldus 2.	1
303	33	Donaldus 3.	12
315	34	Crathlintus	24
339	35	Fincormachus	47
386	36	Romachus	3
389	37	Anguſanus	2
391	38	Fetelmachus	3
394	39	Eugenius 1.	3
		Interregnum.	44
441	40	Ferguſius	9
450	41	Eugenius 2	3
453	42	Dongardus	5
458	43	Conſtantius	17
475	44	Congallus	26
495	45	Conrannus	35
530	46	Eugenius 3	34
564	47	Conuallus	10
574	48	Kinatillus	2
576	49	Aidanus	17
603	50	Kennethus Keir menſes.	4
603	51	Eugenius 4	15
618	52	Frquhardus	13
631	53	Doneualdus	13
644	54	Frquhardus	18
662	55	Malduinus	20
682	56	Eugenius 5	4
686	57	Eugenius 6	10
			696

T

Digitized by Google

Anni Chriſti	Ordo	Reges Scotiæ.	Anni regni.
696	58	Ambirkeletus	2
698	59	Eugenius 7.	17
715	60	Mordacus	16
731	61	Ethfinus	30
761	62	Eugenius 8.	3
764	63	Ferguſius 3.	3
767	64	Soluathius	20
787	65	Achaius icto fœdere, Caroli Magni amicus fuit	32
819	66	Conuallus	5
824	67	Dongallus	6
830	68	Alpinus	4
834.	69	Kennethus	20
854	70	Donaldus 5.	6
860	71	Conſtantinus 2.	13
873	72	Ethus	2
875	73	Gregorius	12
887	74	Donaldus 6.	11
898	75	Conſtantinus 3.	40
938	76	Malcolmus 1.	15
953	77	Indulphus	9
962	78	Duffus	5
967	79	Culenus	12
979	80	Kennethus 3.	25
997	81	Conſtantinus 4.	3
1002	82	Grimus	9
1011	83	Malcolmus 2.	31
1042	84	Duncanus	6
1048	85	Machabæus	16
1063	86	Malcolmus 3.	36
1099	87	Donaldus 7. cum Duncano	4
1103	88	Edgarus	9
1112	89	Alexander 1.	17
1129	90	Dauid 1.	29
1158	91	Malcolmus 4.	12
1170	92	Guilhelmus 4.	49
1219	93	Alexander 2.	35
1254	94	Alexander 3.	37

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Ordo.	Reges Scotiæ.	Anni regni.	
1291		Interregnum	6	9
1297	95	Ioannes Baliolus	3	9
1300		His temporibus Angliæ Rex Eduardus, Scotiam 10. continuis annis bello infeſtauit.	10	
1310	96	Robertus 1. Bruyſſius	20	
1334		Interregnum.	2	
1336	97	Dauid 2.	39	
1375	98	Robertus 2.	19	
1394	99	Robertus 3.	16	
1510		Interregnum.	13	
1423	100	Iacobus 1.	13	
1436	101	Iacobus 2.	24	
1460	102	Iacobus 3.	28	
1488	103	Iacobus 4.	25	
		Ioannes Stuartus Interrex.		
1513	104	Iacobus 5.	29	
		Iacobus Hammiltonius Interrex.		
1541	105	Maria vxor Franciſci Regis Galliæ		
	106	Iacobus 6.		

De Dania.

Dania Germaniæ peninſula, in mari Germanico Septentrionem verſus protenſa, parua quidem ſed multarum Inſularum imperio aucta ad immenſam potentiam aſcendit: quippe cuius Reges non ſolum circumiacentibus, ſed etiam vniuerſis terris Septentrionalibus & toti Sarmatiæ Europeæ interdum imperauerint, vt Saxo Grammaticus rerum Danicarum ſcriptor teſtatur. Ac tametſi ſeriem Regum Daniæ (quorum nonnulli etiam Sueciæ & Noruegiæ regna ſubegerunt) ad ſua vſque tempora Saxo diligentiſſime proſequatur, nulli tamen certum regni tempus aſsignat: Proinde horum ordinem hic proponere ſuperuacaneum exiſtimaui. Nolui tamen prætermittere eos ex Saxone quibus anni quidam certi ex computatione tribui poſſunt: Deinde ſeriem eorum qui poſt Saxonis ætatem vixerunt, quorum tempus in hiſtoriis annotatur, proponam.

Illud

Digitized by Google

Illud obiter notandum Daniam & Suetiam viciſſitudine quadam ſibi inuicem imperitaſſe, prout potentior Rex infirmiorem opprimere regnoque exuere potuit: Et quam rariſſime omnia inter ipſos tranquilla ac pacifica fuiſſe.

Isti circa hæc tẽpora Regnũ administrarunt. (1–1220)

Anni Chriſti.	Ordo.	Reges Daniæ.	Anni regni.
1		Frotho huius temporibus Chriſtus eſt natus.	
380		Iatmericus circa hæc tempora Suetiam ſubegit.	
770		Gotricus ſiue Godefridus regnauit Caroli Magni ætate.	
810		Regnerus Ludouici Pii Imperatoris tempeſtate vixit.	
1000		Gormo 2. Edelredi Regis Angliæ filiam vxorem habuit.	
1017		Canutus } Ii Angliæ quoque Reges fuerunt.	
1037		Haraldus } Ii Angliæ quoque Reges fuerunt.	
1041		Canutus } Ii Angliæ quoque Reges fuerunt.	
1162		Sueno	
1171	1	Valdemarus	
1190	2	Canutus	
1220	3	Valdemarus	
1242	4	Ericus regnauit annos	12
1250	5	Abel	3
1253	6	Chriſtophorus	5
1258	7	Ericus	28
1286	8	Ericus	35
1321	9	Chriſtophorus	12
1333	10	Valdemarus	42
1375	11	Margarita Valdemari filia cum filio Olao, ex Aquino Suetiæ Rege marito, regnauit.	12
1387		Margarita Daniæ Suetiam & Noruegiam cõiunxit, regnauit ſola.	24
1411	12	Ericus.	27
1438	13	Chriſtophorus	10
1448	14	Chriſtianus ſiue Chriſtiernus 1.	33
1481	15	Ioannes	
	16	Chriſtiernus 2.	
	17	Fridericus	

Digitized by Google

Reges Daniæ.

Anni Christi.	Ordo.		Anni regni.
1534	18	Chriſtiernus 3.	25
1559	19	Fridericus obiit anno 1588.	29
1593	20	Chriſtiernus 4. ſiue Fridericus Chriſtianus.	

De Svetia.

SVetia fere ſub ipſis Septemtrionibus ſita ab Occidente Noruagia terminatur, altiſſimis vbiq; montium iugis, inſtar Alpium, ab ea diuiſa. A Meridie Gothiam conterminam habet, ab Oriente Sinum Finnicum, à Septemtrione Frimarchia & Lappia finitur. Rerũ omnium abundantia vniuerſis Septemtrionis Prouinciis facile præſtat. Suetia & Gothia (quæ Suetiæ mater à Scriptoribus vocatur) vno Imperio reguntur, & ab initio proprios ſuos habuerunt Reges: Interdum tamen Danicis paruerunt, ſicuti Dania Suedis nonnunquã ſubiecta fuit. Horum Regum in Hiſtoriis multi commemorantur, numero annorum incerto. Ideoque ab iis exordiar quorum certum quoddam tempus proponitur.

Regum Suetiæ ſeries.

Annus Christi.	Ordo.		Anni regni.
		Alricus regnauit in Suetia Chriſti ſeruatoris ætate.	
380		Iarmericus Danus Suetiam ſubegit.	
820		Ericus	
1000		Olaus Chriſtianus baptizatus Iacobi nomen accepit.	
1170		Carolus	
1149	1	Ericus	
1250	2	Birgericus	
	3	Valdemarus	
	4	Magnus	
	5	Birgericus & Ericus	
1320	6	Magnus	
1350	7	Aquinus	
1370	8	Albertus	
1380	9	Margarita Aquini vxor	30
1411	10	Ericus	27
1438	11	Chriſtophorus	10

	Anni Christi.	Ordo.	Reges Suetiæ.	Anni regni.
	1448	12	Carolus	7
	1462	13	Chriſtiernus ſiue Chriſtianus	
	1469		Interregnum, Steno Interrex	
Circiter	1485	14	Ioannes	
	1500	15	Chriſtiernus	
			Steno Interrex	
		16	Goſtauus	
	1560	17	Ericus	8
	1568	18	Ioannes	16
	1594	19	Sigiſmundus Polonus	

DE POLONIÆ REGIBVS.

Polonia, Sarmatiæ Europeæ pars, Germaniæ contermina, ab antiquis temporibus proprios Reges & Duces habuit, quibus tamen nullum tempus certum aſsignari poteſt: Nec etiam de ſerie certi ſumus, vſque ad tempora Pyaſti Ducis, qui annum circiter 900 *regnauit.*

	Anni Christi.	Ordo.	Poloniæ Ducum ſeries.	Anni regni.
Hi fuerũt Duces tantùm	900	1	Pyaſtus	
		2	Semouitus	
		3	Leſco	
		4	Semoniſlaus	
	963	5	Miesko primus Chriſtianus S. Baptiſmate tingitur anno 965.	
	984	1	Boleſlaus. Hunc Otto 3. Imperator regiâ dignitate ornauit. Anno 1001. regnauit annos	40
	1024	2	Miesko, quandiu regnauerit incertum.	
			Interregnum.	
	1041	3	Cazimirus ſiue Caſimirus Mieskonis filius	13
	1054	4	Boleſlaus in exilium pellitur.	
	1082	5	Vladiſlaus & qui ſequuntur ad Primiſlaum vſq; Ducũ titulo regnũ adminiſtrarunt. Nã ea tẽpeſtate Polonia in plurimos Ducatus fuit diuiſa. Vladiſlaus regnauit annos	20
	1102	6	Boleſlaus ſtrenuus miles	37

Digitized by Google

Annus Chriſti.	Ordo.	Reges Poloniæ.	Anni Regni.
1139	7	Vladiſlaus	7
1146	8	Boleſlaus	27
1173	9	Mietzlaus	
	10	Caſimirus	[illegible]
1194	11	Leſko Candidus	33
1227	12	Conradus	16
1243	13	Boleſlaus.	37
1279	14	Heinricus Barbatus	
	15	Leſko Niger	
1289	16	Heinricus	1
1290	17	Conradus Glocouienſis.	
	18	Boleſlaus.	
1295	19	PRIMISLAVS communi procerum ſuffragio Rex eligitur, regnauit Menſes 7. dies 15.	
1296	20	Vladiſlaus Loktek Dux, eligitur Rex Anno 1320. regnauit in vniuerſum annos.	37
1333	21	Caſimirus.	37
1370	22	Ludouicus	12
1383	23	Heduiga cum marito Iagelone Lituaniæ Duce, qui Chriſtianiſmum recepit & Vladiſlai nomine Baptizatus optime regnauit annos.	51
1434	24	Ladiſlaus	10
1444	25	Caſimirus	48
1492	26	Ioannes Albertus	9
1501	27	Alexander	4
1506	28	Sigiſmundus.	42
1549	29	Sigiſmundus Auguſtus	23
1573	30	Heinricus Gallus Caroli 9. Regis Galliæ frater	3
1576	31	Stephanus Batory Tranſyluanus	11
1588	32	Sigiſmundus.	

DE HVNGARIA.

HVngaria veteribus Pannonia à Peonibus populis, ex Thracia aduenientibus eamque occupantibus, vocitata. Hos expulerunt Gothi, quos deinceps Hunni ſunt ſecuti. Hunni expulſi à Longobardis eam illis conceſſerunt: Sed Longobardis in Italiam irrumpentibus denuo Hunni eam occuparunt; quæ in hodiernum diem ab illis ***habita-***

habitatur, à quibus Hungariæ nomen accepit. Nulla Regum Hungariæ certa ſeries ante Stephanum, qui Chriſti fidem eſt amplexus, reperitur; Ideoque primum illum pono.

Hungariæ Regum ſeries.

Anni Chriſt.	Ordo.		Anni regni.
	1	Stephanus Sanctus	
1034	2	Petrus & Aba. Aba 3. Petrus 5. annis, 6. menſibus regnauit.	
1042	3	Andreas	
	4	Salomon.	
	5	Bela.	
	6	Ladislaus Sanctus.	
1095	7	Gayſa	
	8	Colomannus	
1114	9	Stephanus.	
	10	Bela.	
1141	11	Geyſa regnauit annos	20
1161	12	Stephanus	12
1173	13	Bela	26
1199	14	Emericus	1[illegible]
1200	15	Ladislaus	10
1210	16	Andreas parens Elizabethæ Sanctæ	25
1235	17	Bela	40
1276	18	Stephanus	4
1279	19	Ladislaus	10
1299	20	Andreas	
	21	Carolus Robertus	
	22	Ludouicus	
1382	23	Maria cum marito Sigiſmundo Bohemiæ Rege	19
1401	24	Sigiſmundus ſolus Imperator	36
1438	25	Albertus Auſtriæ Dux	2
1439	26	Ladislaus	19
1458	27	Matthias Hunniades	32
1490	28	Ladislaus	26
1516	29	Ludouicus	10
1527	30	Ferdinandus	32
1559	31	Maximilianus	13
1572	32	Rudolphus	

Digitized by Google

DE BOHEMIA EIVSQVE REGIBVS.

BOhemia à Boiis, qui ante natum Chriſtum eam occuparunt, nomen accepiſſe putatur, quaſi Boiorum patria. Poſt illos Sclauorum gens Boiis pulſis eam tenuit, & nomen Bohemiæ retinuit. Inde Bohemorum eſt appellatio.

Regebantur Bohemi primum Ducibus, qui poſtmodum, ad Regiã dignitatem euecti, Reges ſalutabantur. Neque vero neceſſarium duxi Ducum nomina, quorum multa ſunt, annotare, de quorum temporibus ſcriptores non conſentiunt, ſed tantùm ab Ottocaro exordiar, cuius, & ſequentium Regum res geſtæ notiores ſunt.

Anni Chriſti.	Ordo.	Regum Bohemiæ ſeries.	Anni regni.	
1254	29	Ottocar. Munſterus hunc ordine 29. facit	25	
1279	30	Wenceslaus 1.	6	An.
1285	31	Wenceslaus 2.	18	22
1306	32	Rudolphus	1	
1307	33	Heinricus	1	
1310	34	Ioannes	47	
1357	35	Carolus 4. Imperator	9	
1363	36	Wenceslaus 3.	23	
1387	37	Sigiſmundus	48	
1438	38	Albertus	2	
1439	39	Ladislaus		
1454		Georgius Podebra Interrex		
1490	40	Ladislaus Polonus	26	
1516	41	Ludouicus	10	
1527	42	Ferdinandus	32	
1559	43	Maximilianus	15	
1574	44	Rudolphus		

DE AVSTRIÆ PRINCIPIBVS.

AVſtriæ, quæ Germaniæ eſt Prouincia, ſitum ad Danubium nemo ignorat. Eius Principes primum Marchiones ſunt appellati, poſtea Ducum titulum ſunt adepti: Marchionum incertus eſt annorũ numerus vſque ad Albertum qui anno 1056. obiit, à quo hi ſequuntur.

Alber-

Anni Christi.	Ordo.	Principes Auſtriæ.
	1	Albertus
1056	2	Erneſtus
1114	3	Leopoldus
	4	Leopoldus
	5	Heinricus creatur Dux Anno 1170.
1117	6	Leopoldus & Heinricus
1194	7	Leopoldus & Fridericus qui obiit Anno 1198.
1231	8	Fridericus
1252	9	Ottocarus Bohemiæ Rex

Cæſo Ottocaro Bohemo Albertus, Rodolphi 1. Imp. filius Comes Habſpurgius; Auſtriæ Dux conſtituitur, cuius poſteri noſtra ætate, Auſtriorum nomine clari & illuſtres, non ſolum in Germania, ſed etiam Italia, Hiſpania, India tam Orientali quam Occidentali, maris item Mediterranei & Oceani inſulis, late imperant.

Duces huius familiæ fuerunt multi, qui vno eodemque tempore prouinciam adminiſtrarunt, quorum maximus natu plerunque ſummæ rerum præficiebatur; ita tamen, vti fratres haberet conſiliorum participes. Qui mos, inter Auſtriæ Principes, ſolemnis iam tum fuit.

AVSTRIÆ DVCES EX COMITVM *Habſpurgiorum familia.*

1282	1	Albertus 1. moritur Anno 1308.	
1298	2	Rodolphus 2. Alberti filius Bohemiæ Rex obiit Anno 1307.	
	3	Alberti filii poſt eius mortē.	Leopoldus 1. qui dono Imp. Heinrici 7. Ioannis patruelis parricidæ, hæreditatem adiit, Sueuiæ videlicet Kyburgi & Ergouiæ principatum obtinuit. Obiit anno 1326.
1308	4		Heinricus obiit Anno 1327.
	5		Fridericus obiit Anno 1330. Imperator electus.
	6		Otto obiit Anno 1338.
	7		Albertus 2. obiit Anno 1358.

Anni Chriſti	Ordo.		Principes Auſtriæ.	
	8		Rodolphus 3. natu maximus ſummæ rerum præficitur, obiit Anno 1365.	
1358	9	Alberti 2. filii	Albertus 3. cũ trica obiit 1389.	Poſt obitum Rodolphi diſſenſione orta Auſtriæ prouincias partiuntur. Alberto ceſſit Auſtria, Stiria, Carinthia, eæque regiones quæ Auſtria inferior vocantur. Leopoldo Sueuia, Alſatia Kyburgum, Ergouia. Tirolis vtrique communis eſt. Anno 1370. Stiriam & Neapolim cum Comitatu Buten, Leopoldo, quod plures haberet liberos, adiecit Albertus. Anno 1380. Albertus ſolam Auſtriam retinuit, reliqua Leopoldo & filiis conceſſit.
	10		Leopoldus 2. ad Sempach cæſus 1386.	
	11		Wilhelmus natu maximus à morte patris ſuo & fratrum nomine hæreditarias prouincias adminiſtrat, & Alberto 3. mortuo, ipſam Auſtriam cum Alberto 4. communibus auſpiciis gubernandam ſuſcipit. Obiit 1406.	
1386	12	Leopoldi ad Sempachium cæſi filii	Leopoldus ſuo & fratrũ nomine in Sueuia & Tirolenſi reb. preerat. Obiit 1410.	Wilhelmo mortuo fratres prouincias inter ſe partiti ſunt. Sueuia, Alſatia, Kyb. & Ergouia Leopoldo cedunt: Friderico Tirolenſis Comitatus: Erneſto Stiria, Carinthia cũ Carnis.
	13		Fridericus 2. obiit 1439.	Tutelam Alberti 5. Leopoldus procerum conſenſu ſuſcepit, eandem Erneſtus affectauit.
	14		Erneſtus	Poſt Leopoldi mortem Fridericus Sueuiã, &c. recepit.
1389	15		Albertus 4. Alberti 3. cum trica filius Auſtriæ Ducatum à patre accepit.	

Albertus

Anni Christi.	Ordo.	Principes Auſtriæ.
1404	16	Albertus 5. Alb. 4. filius ſub Wilhelmo primũ, deinde ſub Friderico & Erneſto tutoribus adoleuit. Anno 1411. tutelæ exemptus Auſtriam rexit, cui Imperium Romanum & regna Hungariæ & Bohemiæ adiiciuntur. Obiit 1439.
1437	17	Fridericus 3. Erneſti filius cum fratre Alberto 6. paternam hæreditatem adiit, cum eodem tutorem Ladiſlai, Alberti 5. poſthumi filii, ſeſe gerit: Solus Sigiſmundi, Friderici 2. filii, tutelam aliquandiu ſuſcipit. Mortuo tandem Ladiſlao & Alberto 6. fratre, ſolus imperat. Obiit 1493. Imperator.
1437	18	Albertus 6. Friderici 3. frater. Obiit 1463.
1439	19	Sigiſmundus Friderici 2. cognomento ſenioris, filius ſub tutela Friderici 3. patruelis adoleuit, poſtea 1446. Anno paternam hæreditatem Tirolim & Sueuiam, &c. gubernandas ſuſcepit. Obiit anno 1496.
1453	20	Ladiſlaus Alberti 5. Imp. filius poſthumus ſub tutela Friderici 3. educatus hæreditatem Auſtriæ, Hungariæ & Bohemiæ adiit. Obiit anno 1458.
1489	21	Maximilianus 1. Friderici 3. filius à Sigiſmundo adoptatur tradito Sueuiæ, Tirolis, Alſatiæ, &c. imperio. Anno 1493. à patris obitu plenam Auſtriæ reliquæ gubernationem ſuſcepit. Primus Archiducis titulum vſurpat. Obiit anno 1519.
1519	22	Ferdinandus 1. Maximiliani ex filio Philippo, Hiſpaniæ Rege, nepos. Regna Hungariæ & Bohemiæ Auſtriæ adiecit. Obiit 1564.
1564	23	Maximilianus 2. Imperio Romano, Hung. Bohemiæ & Auſtriæ præfuit. Obiit 1575.
1564	24	Ferdinandus 2. Ferdinandi 1. filius Maximiliani frater Archidux Auſtriæ, Com. Tirolis, Habſpurgi &c. Obiit anno 1595. Huius filii Carolus Marchio Burganiæ & Andreas Cardinalis Epiſcopus Conſtantienſis nõ habẽtur pro Archiducibus Auſtriæ, quod mater ipſorũ non fuit Principiſſa.
1564	25	Carolus Ferdinãdi 1. filius Maximiliani 2. frater, Archidux Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, Croatiæ, &c. Dux. Obiit 1590.
	26	Maximiliani 2. filii: Rudolphus 2. Imp. — Archiduces Auſtriæ.
1576	27	Erneſtus
	28	Matthias
	29	Maximilianus 3.
[illegible]	30	Albertus

X

1590.	31	Caroli filii	Ferdinandus 3.	Archiduces Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, Croatiæ, &c. Duces.
	32		Maximilianus 4.	
	33		Leopoldus	

De Venetorvm Dvcibvs.

Venetia Hunnorum metu in Mari condita Anno 456. longo tempore per Conſules, Tribunos, Duces Heraclianos & ſimiles Magiſtratus regebantur. Anno demum 700. Ducem eligere viſum eſt, quem morem etiam nunc obſeruant.

Cum vero Scriptores in temporis & nominum annotatione varient, eā quæ mihi ante omnes probabilis videbitur ſequar, interim ſuum cuique liberum arbitrium permittens.

Anni Chriſti	Ordo.	Nomina Ducum Venetorum.	Adn.	[illegible]	[illegible]
709	1	Paulus Anazatus Rempub. adminiſtrauit	5	1	5
714	2	Marcellus Tachalia	7	3	6
721	3	Vrſus	9		
730	4	Theodatus	11	2	
742	5	Dabanus	1	6	
743	6	Dominicus Monacurſus	5		
748	7	Mauritius Carob.	16		
764	8	Ioannes Calbus	19		
784	9	Obelerius	2		
786	10	Bradus Cantianus	3		4
789	11	Angelus Badoërius	18		
808	12	Iuſtinianus Badoërius	2	6	
810	13	Ioannes Badoërius	23		19
833	14	Petrus Gradenicus	29		6
863	15	Vrſus ſecundus	27	7	
889	16	Ioannes.	6		
895	17	Petrus Candianus 1.	1		
896	18	Petrus Tribanus	31		7
919	19	Vrſus 3.	10		
940	20	Petrus Candianus 2.	1		
941	21	Petrus Vrſus	6		

Digitized by Google

Annus Chriſti.	Ordo.	Duces Veneti.	Ann.	Menſ.	Diet.
949	22	Petrus Candianns 3.	17		
964	23	Petrus Candianus 4.	9		
973	24	Petrus Vrſeolus			
975	25	Vitalis Candianus Remp. adminiſtrauit	1		
976	26	Tribonus Memus	14		
990	27	Petrus Vrſelinus	18		
1008	28	Otto Vrſelinus	9		
1017	29	Petrus Gradenicus	14		
1031	30	Vrſus 4.	1		
1031	31	Dominicus Vrſeolus	0	0	4
1032	32	Dominicus Gradenicus	10	4	
1042	33	Dominicus Contarenus	25	9	
1068	34	Dominicus Syluius	13	5	
1082	35	Vitalis Falerius	13	4	
1095	36	Vitalis Michael	3	5	
1098	37	Ordelafus Falerius	19		
1117	38	Dominicus Michael	11		
1128	39	Petrus Pollanus	18		
1149	40	Dominicus Maurocenus	7		
1153	41	Vitalis Michael 2.	20		
1173	42	Sebaſtianus Zianus	5		
1178	43	Laurus Maliperta	14		
1192	44	Heinricus Dandulus	12		
1204	45	Petrus Zianus	22		
1226	46	Iacobus Theupulus	29	8	
1247	47	Marinus Maurocenus	3	7	
1250	48	Reinerius Zenus	16		
1265	49	Laurentius Theupulus	7	1	
1273	50	Iacobus Contarenus.	8	5	5
1281	51	Ioannes Danolonus	9	7	
1290	52	Petrus Gradenicus	22	4	
1312	53	Marinus Georgius		10	
1313	54	Ioannes Sotancius	16	5	
1329	55	Franciſcus Dandulus	11	1	20
1340	56	Bartolomæus Gradenicus	3	2	20
1343	57	Andreas Dandulus Remp. adminiſtrauit	11	8	
1354	58	Martinus Soletanus		7	9
1355	59	Ioannes Gradenicus	2	3	

Anni Christi.	Ordo.	Duces Veneti.	Ann.	Mēſes.	Dies
1356	60	Ioannes Delphinus	5	3	
1361	61	Laurentius Celſus	4		
1365	62	Marcus Cornarius	3		
1368	63	Andreas Contarenus	15		
1383	64	Michael Maurocenus	0	4	
1383	65	Antonius Venerius	18		
1401	66	Michael Strenus	13	3	
1413	67	Thomas Mocenigo	10	3	
1424	68	Franciſcus Foſcarus	34	6	
1457	69	Paſcalis Maliperta	4	6	6
1462	70	Chriſtophorus Morus	9	6	7
1471	71	Nicolaus Tronus	1	8	
1474	72	Nicolaus Marcellus	1	3	6
1474	73	Petrus Mocenigo	2	2	
1475	74	Andreas Vendrami	2	4	
1478	75	Ioannes Mocenigo	7		
1485	76	Marcus Barbadicus	4	9	15
1489	77	Auguſtinus Barbadicus	11	9	12
1501	78	Leonardus Lauredanus	19	8	20
1521	79	Antonius Grimanus	2	10	1
1523	80	Andreas Gritti	15	7	7
1538	81	Petrus Landus	6	9	12
1545	82	Franciſcus Donatus	7	5	26
1553	83	Marcus Antonius Triuiſanus			
1553	84	Laurentius Priolen	5		
1558	85	Petrus Prulius			
		Ludouicus Mocenigo			

De Tvrcis.

Svnt qui Turcarum ſedes vetuſtas ſupra Perſiam Orientem verſus collocent, quorum fines ad Indum fluuium extendantur, & Turqueſtam vocant. Alii ſcribunt gentem eſſe Scythicam ad latus Septemtrionale Caucaſi montis & Caramaniam inuaſiſſe, ac obtinuiſſe tum, cum Parthi excuſſo Macedonum dominatu Perſiam ſibi ſubiecerunt: cumq́ poſtea Perſæ imperium ad ſe retraxiſſent, Saraceni Perſis bellum intulerunt. At vero Orimaſda Perſa Turcas in auxilium

Digitized by Google

xilium euocabat, quibus cunctantibus, Saraceni victores, Perſas ſubegerunt. Cumque Orimaſda cæſo, regnum iam in poteſtatem Saracenorum deueniſſe Turcæ comperiſſent, capti amœnitate & fertilitate ſoli, ad mare Hircanum in terra Choraſenorum, quæ antiquitus Sogdiana fuit, & Hircania conſederunt, tandemque cum Calypha Babylonio, initis conditionibus pacis, ita tranſegerunt, vt terram, in qua conſederāt, poßiderent & colerent, viciſsimq́ accepta religione Mahometica, Calyphæ parerent. Acta hæc ſunt annum circiter 640. Chriſti.

Saracenorum primus Rex fuit Mahomet Pſeudopropheta & mundi ſeductor.

Anni Chriſti.	Ordo.			
632	1	Mahomet regnauit annos 10.		
	2	Othomar ſummus Saracenorum Imperator Calyph dictus eſt, reliqui vero prouinciarũ præfecti Suldani dicebãtur.		
640	3	Haly. Sub hoc ſumma fuit Saracenorum diſſenſio, & vnuſquiſque Suldanorum per ſe imperauit.		
	4	Selym	Ægypti Suldanus	Hiſce temporibus Turcæ Suldanis Aſiaticis paruerunt, qui ſe Calyphas de Baldaco. i. Babyloniæ Imperatores vocabant.
640	5	Mehua		
660	6	Abdala		
690	7	Abimelech		

De Tvrcarvm Imperatoribvs.

Iiſdem temporibus Suldani Saracenici ſibi inuicem bellum intulerunt, ſuaſq́ inuicem vires attriuerunt. Id obſeruans Turcicus Suldanus, paulatim aliquas prouincias ad ſe retraxit. Ac tametſi Calypham de Baldaco non oppreſſerit: coegit tamen, vt Turcicum Suldanum, quem Turcæ vellent, Aſiæ Calypham conſtitueret. Erat tum in Aſia Turcarum potentia maxima.

Turcarum Imperatores Primi.

Anni Chriſti.	Ordo.		
1051	1	Zadoc	Iſti in Aſia 190. annis regnarunt.
	2	Dogriſſa	
	3	Aſpalem	
	4	Meleclas	
1243	5	Belchiarocus	

Poſt Bekhiarochi obitum Suldani Turcici ſummis animis de Imperatoris Electione diſſidebant, & quiuis ſuam prouinciam, nemine imperante, adminiſtrabat, quos diſſentientes Armeni, Alani & Iberi ſociis Francis & Germanis, qui eo tempore Hieroſolymam occupauerant, & auxiliantibus Tartaris, totius Aſiæ regno exuerunt. Plerique ad Syriacum & Ægyptiacum Suldanos, qui tum grauia cum Chriſtianis, Hieroſolymam tenentibus, bella geſſerant, refugerunt.

Cæterum anno circiter 1300. Ottomannus quidã Turca, cui ab adoleſcentia cædes & bella grata fuere, imperium Turcicum rapuit, reliquoſque Suldanos parere coëgit. Huius Ottomanni progenies etiam hac noſtra tempeſtate ſumma rerum Turcicarum potitur.

Imperatorvm Tvrcicorvm generis Ottomannici ſeries.

Anni Chriſti.	Ordo.		
1300	1	Ottomannus imperauit annos	28
1328	2	Orchanes	22
1350	3	Amurates 1.	23
1374	4	Baiazetes 1.	27
1400	5	Calepinus	3
1403	6	Mahomet	17
1420	7	Amurates 2.	32
1451	8	Mahomet 2.	32
1482	9	Baiazetes 2.	30
1512	10	Zelimus 1.	8
1520	11	Soliman	47
1567	12	Zelimus 2.	8
1575	13	Amurates 3.	20
1595	14	Mahomet 3.	

FINIS.

Nota.

Pag. 76. verſ. 1. pro, Caſtella, leg. Caſtellu.

Digitized by Google

INDEX RERVM MEMORABILIVM

QVÆ CONTINENTVR IN HAC CHRONOlogia Heluetica breuis & ſuccinctus.

A

Abbatiſcella in numerum pagorum Heluetiæ cooptata. 108
Ablatio enſis in Heluetia eſt extrema infamia. 8
Abundat Heluetia mendicis peregrinis. 11
Aduocatia Imperialis urbi Tigurina ab Imperatore donata. 78
Aeris intemperies nocuit 118
Alanconius cum exercitu Burgundia imminet 119. *Belgium petit.* 120
Albertus Auſtrius Bernam obſidet 57
Albertus Imperator libera conditionis homines Imperio auſert 60
Albertus Imperator nobilibus & urbibus Helueticis priuilegia ſua confirmat 59
Albertus Imperator pagos tres bello perſecuturus interficitur. 61
Albertus nobilitatis inſtinctu fruſtra Tigurum obſidet. 59
Alberti Imperatoris filii nobilitatem Helueticam trucidant. 62
Alemanni coniurant contra Germanos. 17
Alemãni urbes Heluetiæ diruũt. 18
Alemannorum nomen quando innotuerit. 17
Alpes. 6
Alpes lepõtia cur vocẽtur Rhatica. 13
Altſtetum trium horarum ſpatio penitus conflagrauit. 117
Amedæus frater nothus Sabaudiæ ducis. 122
Anabaptiſtica hæreſeos ſemina iacta. 112
Andreas Schmidius Tigurinus pro Regis Francorum filia in Baptiſmo fideiubet. 116
Anglicus morbus. 112
Anglorum copiæ fuſæ. 73
Anglorum in Alſatiã excurſus. 72
Anglorum ingentes copiæ contra Heluetios ab Auſtriis euocãtæ. 73
Antuates. 1
Archiepiſcopus Colonienſis Eccleſias ſuæ diœceſeos reformare conabatur. 120
Argentinæ ſagittariorum certamẽ inſtitutum. 119
Argentinenſes cum Tigurinis fœdus ineunt. 113
Armatura Heluetiorum. 9
Arola. 7
Arx Regenſpergii deſtructa. 55
Arx S. Catharinæ in vico Soncy extructa. 122
Auium inſolitarum multitudo Salodori viſa. 117
M. Aurelii Scauri exercitus à Tigurinis fuſus. 15
Auſtriacorum perfidia. 76

B

Baronum familias 150. habuit Helvetia. 53
Baſilea in numerum pagorum Helvetiæ cooptatur. 106
Baſilea miſerrimo incendio devaſtata. 58
Baſilea ſecundo terræ motu concuſſa. 71
Baſilea terræ motu concuſſa. ibid.
Baſilea de Sacerdotum matrimonio diſputatum. 111
Baſileam terræmotus concuſſit. 155
Baſilienſia ſuburbia comburuntur. 55
Baſileenſis vrbs & Epiſcopus cum Tigurinis fœdus ineunt. 64
Baſileenſes reformantur. 112
Berna & Fryburgum fœdera innouant. 56
Berna in numerum pagorum Helueticorum recepta. 70
Berna mœnibus ampliata. 68
Berna propter eiectionem Iudæorum obſeſſa. 57
Bernæ de Religionis articulis per integrum annum diſputatum. 112
Bernates Auſtrios ſuperant. 57.58
Bernates cum Valeſianis fœdus renouant. 118
Bernates Hutuilam comburunt. 67
Bernates Imperio Romano reſtituuntur. 49
Bernates libertate donantur. ibid.
Bernates multas vrbes vaſtant. 67
Bernates prælio victi. 68
Bellum Abbatiſcellanum. 79
Bellum grauiſſimum in Alſatia motum. 124
Bellum quod populus Tigurinus cũ Heluetiis 7. annos geſſit,componitur. 91
Belli Heluetici initium cum nobilitate. 55
Bombardarum vſus apud Heluetios maximus. 8
Bombardarum vſus in Germania repertus. 73
Bonæ leges habentur apud Heluetios tempore pacis. 10
Bouſtetanus Baro in vincula coniectus. 69
Boſo Lauſannenſis Epiſcopus. 37
Brennus Auenticum Heluetiorum expugnat. 13
Burgundici belli cauſſa. 95
Burgundorum primus Rex qui fuerit. 19

C

Cæſar vniuerſi Imperii vires in auxilium contra Heluetios vocat. 105
Calendarium Gregorianum quando initium habuerit. 120
Carolina familia defecit in ſtirpe maſcula. 51
Carolus Caluus Heluetiæ Dominus. 34
Carolus V. Heluetiorum priuilegia confirmat. 110
Carolus imperio ſeſe abdicauit. 117
Carolus Imperator occidentis declaratur. 33
Carolus Imperator fœdere cum Tigurinis iungitur. 71
Carolus Magnus Pipini filius. 32
Carolus Magni nomen adipiſcitur. 33
Carolus per Heluetiam Romam pro-

proficiſcitur. 32
Carolus V. eligitur in Imperatorem. 110
Caſimirus Palatinus Galliam petit 118
L. Caſſius Roman. Conſul occiſus, exercitus a Tigurinis ſub iugum miſſus. 14
C[illegible] diripitur & comburitur. 111
Cauſſa belli om[illegible] cum Auſtriis. 59
Cauerna Albatiſcellana. 6
Chaſma inſolitum viſum. 125
Coriſtius le[illegible] quando natus 16
Cibus Tiguri coctus calidus & exhalans Argentinam delatus. 119
Cimbri cum Tigurinis ſocietatem iungunt, & prouinciam Narbonenſem vaſtant. 14
Cimbri Romanas prouincias infeſtant. ib.
Ciuis Baſilienſis propriam vxorem gr[illegible] damna[illegible]. 114
Ciuit[illegible] Heluetiæ octo veteres fœ[illegible] [illegible]. 70
Clerus Tigurinus poſt annum 18. in vrbem redit. 68
Clingnouia penitus conflagrauit. 121
Cochlearici fœderis nomen vnde ortum. 114
Cometa dirus apparuit. 115
Comitatus Kyburgenſis a Tigurinis emitur. 92
Com[illegible] Limago ſuffocatur. 68
Com[illegible] ſine heredib. maſculis extinctis. 55
Communis ciuitas Heluetiæ filium Regis Galliæ ex ſacro Baptiſmate ſuſtulit. 111
Condæus Princeps. 117
Conſtantia reſtauratur per Conſtantium. 18
Conſtantienſes cum Tigurinis fœdus ſanciunt. 112
Conſtantienſes Eccleſiæ reformationem ſuſcipiunt. ibid.
Conſtantienſes tutelæ Auſtriorum ſe[illegible] committunt. 116
Cur Heluetii plerumque omnes ſint firmi & robuſti. 7
Curia in Rhætis incendio magna parte conflagrauit. 118
Curienſis Epiſcopus & vrbs ipſa in fidem imperii recipiuntur. 54

D

Dauid epiſcopus interficitur. 55
Dampniſanum bellum. 121
Delectus militum apud Heluetios. 10
Diſputatio prima religionis cauſſa. 111
Diſſidium inter Baſilienſes & Salodorenſes componitur. 114
Diſſidia maxima in Heluetia exorta. 63
Diuiſio regni Burgundici. 23
Diuiſio totius Heluetiæ. 1
Dornecana pugna. 105
Draconis volantis ignea materia viſa. 125
Duo montes conciderunt. 108
Dura. 7

E

EGmondanus Comes. 123
Elico ex Italia domum rediens Italiæ dulces fructus ſecum in Heluetiam attulit. 13
Elico Heluetius primus tranſcenſis Alpibus ex Heluetia in Italiam deuenit. ibid.
Epiſcopicella combuſta. 55
Epiſcopalis Sedes Vindoniſſa Conſtantiam transfertur. 27
Epiſcopus Conſtantienſis fulmine cælitus ictus. 107
Eremitanus vicus igne abſumptus. 11
Exules Tigurinis opera Imperatoris reconciliantur. 66
Exercitia varia Heluetiorum. 9

F

FErdinandus Cæſar Baſileæ & Conſtantiæ maximo apparatu recipitur. 117
Fines Heluetiorum. 1
Fœderis Heluetici occaſio. 59
Fa[illegible]orum fines veteris Heluetiæ [illegible] longe exſuperant. 3
F[illegible] vel [illegible] Hela. 6
F[illegible] in Heluetia. 1[illegible].
Forum Tiberii reſtauratur [illegible] 18
Forum Tiberii quando conditum [illegible]
Franci in Italiam [illegible]unt. 19
Franciſcus Rex captiuus in Hiſpaniam eſt abductus. 11[illegible]
Fridericus Palatinus [illegible]
rum tres principes Imperii vno prælio vicit. 94
S. Fridolinus vixit. 22.
Fryburgenſes fœdere Pagis quinque iunguntur. 113

G

GAlliæ Reges quando [illegible]ris in Heluetiam habere cœperint. 14
Gallus copiis Heluetiorum adiutus Cæſarianos acie vicit. 115
Gallus Heluetiorum opera Genuam cepit. 10[illegible]
Gallus Tigurinorum fœdus [illegible] ambiebat. 157
Galli Heluetiorum ope Italiam inuadunt. 13
Galli ope Heluetiorum Vlpianum expugnant. 10[illegible]
Geneua tumultus aduerſus [illegible] excitatur. 1[illegible]
Geneuenſes fœdus Heluetiorum ambiunt. 1[illegible]
Geneuenſes præſidium a Bernatibus acceperunt. 119
Geneuenſium Eccleſia deformatur. 112
Germ[illegible] ab Heluetiis [illegible] E[illegible] Heluetii [illegible] 13
in Germania [illegible] 11[illegible]
Germanica lingua eſt vera [illegible] Heluetiis. [illegible]
G[illegible] Geneuæ [illegible] 1[illegible]
[illegible] 10[illegible]

Gadi-

Godfridus Dux Alemanniæ. 29

Gothi ex Gallia pulſi in Heluetiis conſidunt. 24

Gregorianum Calend. quando habuit initium. 110

G[illegible] ſuperbia. 6[illegible]

G[illegible] graſſit 11[illegible]

H

Habſpurgius Bernam obſidet. 49

Habſpurgius in vincula conicitur. 68

Habſpurgius carcere liberatur. 70

Habſpurgii ſuccedunt Kyburgicis. 15

Heluetia abundat reb. omnib. 5

Heluetia eſt metallifera. ib.

Heluetia rem metallicam nõ curat, & cur. ib.

Heluetia abundat lacubus. 7

Heluetia ab Alemannis a bello infeſtatur. 28

Heluetia a Iapeti poſteris primum habitari cœpit. 12

Heluetia alit pecoris infinita armenta & greges. 7

Heluetia fertiliſſima. ib.

Heluetia habuit Comitum familias quinquaginta. 53

Heluetia orientalis ſoli imperio paruit. 52

Heluetia orientalis Francorum imperio ſubiicitur. 22

Heluetia quotannis ſub diuerſis Imperiis recta. 54

Heluetia occidentalis rectores tempore interregni. 52

Heluetia orientalis rectores tempore interregni. ib.

Heluetica ciuitates cum Rhenanis fœdus confirmant. 65

Helueticis ciuitatibus magna pompa bellum indictum. 75

Heluetii Alemannorum & Burgundorum nomine comprehenſi. 3

Heluetii fœderis cauſſa 54

Heluetii abundant piſcibus. 7

Heluetii ab Aulo Cæcinna deiecti. 2

Heluetii a veteribus vocantur fortiſſimi. 7

Heluetii ad arma aſſueſcuntur. 8

Heluetii ad Vindoniſſam prælio ſuperati Rhætiæ adnumerantur. 17

Heluetii Cluſium oppidum oppugnant 13

Heluetii communi conſilio Tigurum hilaritatis cauſſa veniunt. 91

Heluetii cottidie incedunt armati. 8

Heluetii humani. 2
- *Liberales,* ib.
- *Liber populus.* ib.
- *Fortiſſimi & bellicoſiſſimi.* ib.

Heluetii Imperatores Imperii capita eſſe agnoſcunt. 54

Heluetii occupabant primo magnã Germaniæ partem ad Mœnum vſque. 13

Heluetii Deum infernalem patrem habuerunt. 2
Heluetii gens antiquiſſima. ibid.
Heluetii Galliæ populus 1
Heluetii Gallo ſuas copias in Picardiam auxilio mittunt. 11 [illegible] 5
Heluetii totius Galliæ ſe potituros cōfiſi, urbes & vicos ſuos comburūt. 15
Heluetii Orientales vaſtant Heluetiam occiduam. 26
Heluetii proprias ſedes reuiſunt. 15
Heluetii in Galliam abituri vincūtur a Caio Iulio Ceſare. 15
Heluetii homines liberales & hoſpitales. 11
Heluetii in Galliam migrarunt. 3
Heluetii fluuios nauigabiles habent ſex. 7
Heluetii fœdus cum Gallo renouant 116
Heluetii Hiſpano in Belgio militant. 118
Heluetii naſcuntur milites. 7
Heluetii Rhætis auxilia mittunt. 114
Heluetii vocantur fœderati, & cur. 3
Heluetii Volturenam occuparunt. 105
Heluetiorum auxilia in oppugnatione Hieroſolymitana accepta [illegible] 17
Heluetiorum promptitudo ad capeſſenda arma. [illegible]
Heluetiorum nomen unde. 1
Heluetiorum [illegible] 54
Heluetiorum pagi omnes [illegible] 125
Heluetiorum auxilio Roma capta. 13
Heluetiorum pugna cum Francisco Galliæ Rege. [illegible]
Henricus IV. Galliæ & Nauarræ Rex. 17[illegible]
Hildericus Rex detruſus eſt in monaſterium. 3[illegible]
Hiſpania Rex Rhætorum fœdus ambiebat. [illegible]
Hodierna Heluetiæ diuiſio. [illegible]
Horrenda nec adhuc audita tempeſtas graſſabatur 1[illegible]9
Huldrichus Zuinglius unde oriundus. [illegible]
Huldrichus Zuinglius quando primam concionem habuerit. [illegible]
Hu[illegible] *Vuittenbergenſi* [illegible] *miſerit* [illegible]. 1[illegible]
Hungarorum aduentus. [illegible]
Hungari Heluetiam inuadunt. [illegible]
Hutula in Ergouia igne [illegible] *ta.* 11[illegible]

I

Iacobus Medices [illegible] *ſtellanum* [illegible] 111 112
Ignes mira [illegible] *D*[illegible] 1[illegible]
Igneam [illegible] 1[illegible]
Imperator [illegible] 19
Imperator [illegible] *fœdera* [illegible] [illegible]

Imper-

Imperator Fridericus erga Heluetios [illegible]. 96
Imperator Tigurum Auſtriis oppignorat. 65
Imperator Vindoniſſæ trucidatur. 61
Intra [illegible] Heluetiæ limites vltra ſeptuaginta vrbes & oppida numerabantur. 7
Ioannes Hus Bohemus comburitur. 82
Ioannes Oecolampadius viuit 130
Iohannes Habſpurgius a Tigurinis caſus. 66
Ob Italiæ fertilitatem Heluetii relicta [illegible] inhabitabant 13
Iudæi [illegible], trucidantur. 68
Iudæi Bernæ eiecti. 57

K

KYburgicis ſuccedunt Habſpurgii. 55

L

LAcus [illegible]. 5
Lacus Thunenſis in Heluetia incaluit adeo, vt in illo morirentur piſces. 26
Landenbergii [illegible] ſcelus. 62
Landenbergius [illegible] bellum [illegible]. 115
Landenbergius Heluetia pulſus 61
Latrocinium in vrbe Tigurina [illegible] [illegible]
Legio Thebæa in Valeſia martyrio coronatur. 18
Legum obſeruatio in Caſtris apud Heluetios. 10
Leodigarius martyrizatur. 29
Leopoldus Auſtriacus ad Morgartum acie ab Heluetiis victus 63
Leopoldus Auſtrius filius Heluetiis bellum indicit. 75
Leopoldus Auſtrius interficitur. ibid.
Limagus. 7
Locarnenſes a Tigurinis in vrbem recipiuntur 116
[illegible] vicus conflagrata. 114
Lucernenſes cur fœdus inierint cū tribus pagis. 66
Lucius & Emeritus Rhætis Chriſtum prædicant. 17
Ludi militares Heluetici. 8
Ludouicus Francorum Rex fœdus cum Heluetiis facit. 105
Lunæ tres cum cometa viſæ. 63
Lupi in agro Tigurino [illegible]. 124
Luſtratio armorum in Heluetia. 8

M

C. Manlius & T. Seruilius a Tigurinis cruenta clade ſuperati. 15
Marchio Brandenburgenſis Heluetiorum ope victor euaſit. 1[illegible]6
Marpurgi Cattorum diſceptatio fuit inter Theologos Heluetiæ & Germaniæ 113
Maximilianus Imperator fœdus cum Heluetiis ferit. 1[illegible]9
Maximilianus Imperator fœdus hæreditarium cum Tigurinis fa-

cit. 106
Mediolanum Gallo crepitur. 111
Meinradus eremita interficitur. 35
Mirabilia Heluetiæ. 5
Monachi Bernæ combuſti. 107
Monaſterium Abbatiſſarum Tiguri conditur. 35
Monaſterium fœminarum nobilium Tiguri conſecratur. 36
Monaſterium magnum Tiguri præpoſitura Imperiali augetur. 33
Monaſterium Ouellenſe extruitum. 39
Monaſterium Lucernenſe conditur. 29
Monaſterium maius Tiguri exſtruitur. ib.
Mulhuſi [illegible] oppido pelluntur. 121
Mu[illegible]ianum bellum. 94
Mundus diluuio interiit. 12
Muſſi Caſtellanum Heleticum exercitum in Italia addaxit. 112

N

Natandi exercitio omnes gentes Heluetii ſuperant. 9
Nobiles Romani poſt bellum ciuile a Cæſare proſcripti in Heluetia conſedêre. 10
Nobilium familias 1000 habuit Heluetia. 13
Nomen Heluetiorum [illegible] nationibus formidabile. 2
Nui[illegible]. 1
[illegible] 2

O

ORdo Romanorum [illegible] qui Heluetia in pro[illegible] 1 & ſeqq.
Ordo ſtoe gradu [illegible] ne [illegible]. [illegible]
Othmarus primus Abbas S. Galli. 30
Othmarus Ceris [illegible]
Ottocarus Bohemiæ Rex ab Imperatore deuictus. 1[illegible]

P

PAgi Heluetiæ [illegible] 4
Palatinorum potentia [illegible] cœpit. [illegible]
Paternicum monaſterium conditur. 26
Pax inter Gallorum H[illegible] Reges. [illegible]
Pax inter Tigurinos & Auſtriacos [illegible] ſtituta. [illegible]
Pax inter Auſtrios & Heluetios violata. 7[illegible]
Pax per omnes Imperii [illegible] [illegible]tuitur. [illegible]
Philippus Haſſiæ Landgrauius [illegible] Tigurinis [illegible] [illegible]
Pipinus [illegible] [illegible]
Pipinus [illegible] Francorum. [illegible]
Præfectura Heluetiorum. [illegible]
Præfectura Turg[illegible] [illegible] ditur. [illegible]
Pugna ad [illegible]. 7[illegible]
Pugna ad [illegible]. 1[illegible]
Pugna ad N[illegible] apud [illegible]nenſes. 7[illegible]
Pugna am Stoß. 7[illegible]

Pugna

[illegible] Tettilans a Tigurinis cum [illegible]. 69

Q

QVarta proditio Geneuæ detecta. 125
Qu[illegible] Glaronenſibus literas [illegible]. 116
Quinque[illegible] in Tigurinos bellum [illegible]. 114

R

RApersch[illegible] a Tigurinis diruta. 68
R[illegible] D[illegible] cum exulibus Tigurinis urbi inſidias ſtruit. 68
Rauricam a Germanis vaſtatam Auguſtus reſtaurari curat. 16
Rauricam Colonia Romanorum ciuium deducitur. ib.
Refugia [illegible] in Heluetia diruuntur. 61
Regenſpergii refugia a Tigurinis deruta. 55
Regensbergum igne abſumitur. [illegible]
Reges Francorum Heluetia imperant. 19
Reſtaurantur urbes Heluetiorum. [illegible]3
Rex Galliæ potitur Mediolano. 1[illegible]
Rhæti a Romanis propugnati. 17
Rhæti habent linguam [illegible]. 5
Rh[illegible] ſi. 16
Rhenus. 7
Rhodanus. ibid.
Rodolphus Comes Arbergius primus iudex Tiguri. 72
Rodolphus Habſpurgius auxilio Tigurinorum Baſileam obſidet. 56
Rodolphus Habſpurgius, in Imperatorem eligitur. 56
Roma quando condita. 13
Romani cum Gallis Inſubribus bella gerunt. 14
Romanum Imperium ad Germanos tranſlatum. 38
Roteburgenſes Lucernam obſederant. 118
Rotenſla 400 homines ob Religionem vi bepellunter. 113
Ruſtici conſpirant contra nobilitatem. 40
Ruſticum bellum in Germania oritur. 112

S

SAbaudia nobilitas Geneuenſibus bellum infert. 114
Sabaudi pacem ſimulauerunt. 125
Sabaudus Bonna oppidum in Faucigni obſidet. 122
Sabaudus & Bernates reconciliantur. 1[illegible]
Sabaudus Geneuam proditione capere tentabat. 1[illegible]0
Saladorum ab Auſtriis obſidetur. [illegible]
Saladorum quando conditum. 12
S[illegible]. 118
S[illegible] Gallici Duc obtin[illegible]. 123

Sangallum urbs & monaſterium incendio abſumtum. 63
Sangallum in Imperii tutelam recipitur. 56
Sangallenſe monaſterium reſtauratur. 38
Sangallum mœnibus cingitur. 39
Sangallenſes in fœdus Helueticum recipiuntur. 92
Sangallenſis Abbas prælio ſuperatus. 55
Schaphuſia in numerum pagorum Heluetiis cooptatur 106
Schaphuſiani reformati. 113
Schaphuſium combuſtum. 73
Schennis monaſterium conditum. 33
Senatus Tigurinus fœdus perpetuũ cum Rep. Geneuenſi fecit. 120. 121
Sempachi mulier nobilis leonem peperit. 56
Sempachiana pugna. 75
Signa militaria Heluetiorum. 9
Scuta Heluetiorum. 4
Soles tres viſi. 111
Stamheim arx diruta. 38
Smalcaldicum bellum ortum. 116
Sueui ab Heluetiis victi. 105
Sueuico bello finis imponitur. 105
Sueuus Germanorum Rex Heluetiorum [illegible] ortus eſt. 12
Sueuus maiorem urbis Tigurinæ partem condidit. 12
Sub Honorio deficere cœpit occidentis imperium. 18
Suitenſes [illegible] uantur, [illegible] Imperatori [illegible]. [illegible]
Suitenſes, & Subſyluani libertate donati. [illegible]
Suitii & Abbas Eremitanus [illegible] litigant. [illegible]
Suitii, Vrii, Subſyluani in de[illegible] um fœdus ineunt. [illegible]
Suitiorum origo. [illegible]
Suitiorum priuilegia confirmantur. [illegible]

T

Tempeſtas inaudita graſſatur. [illegible]
Terræ motus Baſileam con[illegible]. [illegible]
Tertia proditio Geneuæ de[illegible]. [illegible]
Theologi Tigurini ad concilium Tridentinum venire iuſſi. [illegible]
Tigurina plebs tumultum excitat. 110
Tigurinæ Reipub. forma immutata. 66
Tiguri urbs minor incendio abſumpta. [illegible]
Tiguri arcubus & Bombardis ab Heluetiis certabatur 107
Tiguri diſputatio Religionis cauſa inſtituta. [illegible]
Tiguri monaſteriũ conditur a [illegible] perto Duce. 29
Tigurini præpoſitum Conſtantienſem capiunt. [illegible]
Tigurini in Imperii tutelam recepti. [illegible]
Tigurini clerum iterum recipiunt. 40
Tigurini auxilio Rodolphi [illegible] gii Regenſpergium bello [illegible] nuntur. [illegible]
Tigurini obſidem Cæſaris [illegible] excam-

excommunicantur 65
Tigurini excommunicati hoſtium arces dirnunt. 66
Tigurini in deuincendo Ottocaro fidelem Imperatori operam nauârunt. 56
Tigurini Auſtriis oppignerati ab Imperatore demonſtrant ſe ab Imperio abalienari non poſſe. 65
Tigurini Eccleſiaſtica bona in pauperum vſus conferebant. 112
Tigurini imagines è templis remouent. 111
Tigurini clerum ex vrbe eiiciunt. 49
Tigurini iugum Romani Imperii excutiunt, ſeque Alemannis adiungunt. 20
Tigurini Cimbros à Mario fuſos recipiunt, iiſdemque habitationem iuxta ſe concedunt. 15
Tigurini Romanorum iugum excutiunt. 2
Tigurini amicitiæ cauſſa Bernam equitabant. 120
Tigurini cum Marchione Badenſi reconciliantur. 81
Tigurini cibũ coctum Argentinam attulere. 119
Tigurini conſtitutiones quaſdam de frumenti mercatura in ſua vrbe faciunt. 86
Tigurini Bernatibus perpetuo fœdere iunguntur. 84
Tigurini Blychenſtorphum comburunt. 87
Tigurini cum Heluetiis pacem faciunt. 88
Tigurini duodecim piſcatores capiunt. 77
Tigurini Egliſouia dominatum à Gradleris redimunt. 101
Tigurini inſtructis copiis contra Suitios & Glaronenſes proficiſcuntur. 86
Tigurini pœna capitis interdixerũt, ne quis ſuorum Regi militet. 117
Tigurini Imperatori Kyburgium Comitatum dono reddunt. 87
Tigurini Rinacum exilio mulctabant. 72
Tigurum conditum. 12
Tigurum & Baſilea fœderatæ fiunt vrbes. 60
Tigurum Imperator præſidio firmat. 87
Tridentinum concilium ortum. 116
Turgeani Liebenfelſam obſidebant. 113
Turicus Brandiſius periit cum exercitu. 73

V

VAleſiani Epiſcopum Sedunenſem Valeſia pellunt. 110
Valeſiani Paternicum obſident. 73
Valeſii Epiſcopum Eduardum Valeſia pellunt. ibid.
Viberi Valeſii dicti. 16
Vicarius Cæſaris Heluetiis interdixerat ne Mediolani frumentum emant. 116
Vicus Eremptanus apud Suitios incenſus. 119
Vininga vicus ad Limagum Tigurũ

conflagrauit igne. 111
Vitodurani turrim Windthurn ſolo aquant. 55
Vrbs & monaſterium Sangallum incendio conflagrauit. 63
Vrbis Romæ expugnatio. 13
Vrii Godefredum Habſpurgum capiunt. 72
Vrii iura Monaſterii Wettingenſis in Vraniis redimunt. 71
Vrii Suitii & Subſyluani Bilitionũ emunt. 84
Vxor Leopoldi Baſilienſibus bellũ infert. 80
Vzenberga à Tigurinis deſtruitur. 55
VZnacum oppidum igne conflagrauit. 101

W

Waldshutum pace facta obſidio ſoluitur. 95
Walenſee. 118
Waltherus Baro Elconienſis pugna Adorfienſi fit ſuperior. 55
Werdeccum Heluetii comburunt. 88.
Wernerus Comes in Kyburg caditur. 41
Wernerus Rinacus Præpoſitus Tigurinus quoſdam vinculis conſtrinxerat. 72
Wighardus frater Ruperti condidit Monaſterium Lucernenſe. 29
Wilhelmus Abbas S. Gallenſis ab Imp. proſcriptus. 17
Wilhelmus Comes Brigantinus à Tigurinis captus in vrbem deducitur. 81
Wilhelmus Tellius ad perpetuos carceres abducitur. 61
Wittenbergenſis Dux cum Rotenilanis bellum gerebat. 107
Wolfenſchieſſius in balneo necatus. 60

Z

Zoſinga cum tabulis priuilegiorum penitus igne conflagrauit. 78. libertate priuatur. 85
Zoſingam Bernates prædatum proficiſcuntur. 77

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

LE GVERRE DI FIANDRA

Dal principio de' primi motiui in quelle parti, ſino al preſente breue, e diligentemente narrate

DA DON FRANCESCO LANARIO,

Del Conſiglio di Stato di S.M. Cattolica ne' Paeſi Baſſi.

Aggiuntoui la Tauola delle coſe più memorabili.

Al Molt'Illuſtre, e Generoſiſſimo Signore,

IL SIG. GIOVANNI DA STETTEN.

S P B C N

IN VENETIA. M DC XVI.

Appreſſo Tomaſo Baglioni.

Con Licenza de' Superiori, e Priuilegio.

MOLT' ILLVSTRE,

E GENEROSISSIMO

SIGNORE,

e Patron mio Collendiſſimo.

IL primo libro, che viene alla luce di queſto Cielo col mezzo delle mie ſtampe, è il douere che ſia appoggiato, anzi conſacrato ad vno de' principali Signori, ch'io onoro, e riueriſco, che appunto è la Perſona di V.S molt' Illuſtre; sì per riconoſcer in parte l'obligo delle gentilezze, c'ho da lei riceuuto in alcuni lunghi viaggi, che m'occorſe fare ſot

to l'ombra della ſua protettione; sì anco per conſeruarmi perpetuamente nella ſua gratia con queſto, benche picciol ſegno della mia oſſeruanza, alla quale mi obliga la chiarezza della ſua ſtirpe, che per lunga ſerie d'anni hà fiorito nella nobiliſſima Città d'Auguſta di molti Perſonaggi, ed in particolare il Molt'Illuſtre Signor Dauid ſuo Padre, di fama ſingolare per l'integrità, c'ha dimoſtrato, e dimoſtra nell' ordine Senatorio, al qual grado con gran paſſi cammina ancora il Signor Paolo fratello di Lei, dietro l'orme del quale pur ſi và inuiando il Signor Dauid ſuo minor fratello con la ſcorta delle virtù, e de' coſtumi riguardeuoli in vn gentiluomo; mà ſopra modo mi conſtringe alla riuerenza della ſua famoſa Famiglia la Perſona di V. S. Molt'Illuſtre, la quale ſi rende degna d'onore, e di ammiratione, appreſſo chiunque la conoſce, per la grauità ſua meſcolata con vna marauiglioſa dolcezza; per la corteſia ſourana, con la quale s'incatena i cuori altrui con nodi indiſſolubili di riue-

ren-

rente amore, e per la generoſità dell'animo ſuo, e per molti pregi, che l'adornano di maniera, che gareggia co' ſuoi maggiori d'ogni ſplendore. Onde non è marauiglia, che la ſeconda volta ſia ſtata creata Conſole della ſua nobiliſſima Natione in queſta Città, il qual carico amminiſtra con ſomma prudenza, & equità; E pure queſte ſono perauentura le minori qualità, che la fanno chiara, e degna d'ogni onore. Reſtami hora a pregarla à riceuer benignamente queſta dimoſtratione della mia volontà, che ſarà ſempre acceſa a riuerirla con humil'affetto, che io intanto le pregherò da Dio ogni maggior proſperità di onori, poiche li sà vſare con ſomma ſua gloria. E col fine inchineuolmente me le raccommando in gratia. Dalla Caſa in Venetia, adi 24. Decembre. 1615.

Di V. S. Molt'Illuſtre

Seruitore humiliſſimo

Tomaſo Baglioni.

Digitized by Google

TAVOLA

DELLE COSE PIV MEMORABILI contenute in queſta Hiſtoria.

A

ABbate di S. Bernardo d'Anuerſa à Colonia. 24

Agoſtino d'Itenera in Spagna. 161.

Alberto Cardinale Arciduca d'Auſtria paſſa in Fiandra. è incontrato dal Fuentes. entra ſolennemente in Bruſſelles. 126. *inuita i ribelli alla pace, ma in uano. Manda a ſoccorrer Fera. Va ad aſſediar Cales, e perche* 127. *la prende. s'impadroniſce d'Han, di Guiſnes e d'Ardres.* 128. *manda all'aſſedio d'Hulſt.* 129. *l'ottiene.* 130. *ha intétione da Spagna di douerſi maritare.* 134. *và al ſoccorſo d'Amiens, ma nō fa effetto.* 135. *Acquiſta Monthulino. s'inferma in Arras. và alla ricuperation d'Oſtende.* 136. *manda a rinonciar il capello Cardinalitio. Riceue il giuramento da' Stati. Va in Germania, e doppo in Ferrara, et a che effetto.* 141. *poſcia ſi transferiſce in Spagna, e ſuo viaggio.* 142. 149. *riceue il collare del Toſone.* 150. *s'imbarca per Fiandra. fa l'entrata in Bruſſelles inſieme con l'Infanta.* 150. *Riceuono il giuramento da' loro popoli.* 152. 153. *va a Bruges con l'eſſercito, e ſuoi acquiſti.* 157 *è ferito d'Alabarda.* 158. *ſi ritira in Bruges.* 159. *mette l'aſſedio ad Oſtende.* 163. 164. 165. *manda a debellar Hoſtrat.* 170. *gli vien reſa Oſtende.* 174. *pianta diuerſi forti intorno alla Eſclusa.* 176. *ſi mette per prendere alcune Terre, ma nō fa effetto.* 180. *fa gettar a terra le mura d'Hoſtrat.* 183 *fa tentare l'Eſcluſa.* 184. *ſi muoue a' dāni di Velua.* 184. *concede la Contea di Cracau a Mauritio. Tratta di pace. Ceſſa le armi per otto meſi,* 190. *Adirato contra gli Spagnuoli ammutinati, publica vn' Editto ſeuero.* 191. *Manda molti Signori in Haia a trattar la pace.* 192

Aleſſandro Farneſe Principe di

Par-

Parma in Fiandra. 59. fa gran progreſſi nel paeſe di Limburgo. 65. Creato Gouernator generale di Fiandra per il Re di Spagna. 69. conſtringe il Palatino a partirſi di Fiandra. 70. prende Maſtricht. Per opera ſua i Malcontenti ſi dichiarono per il Re. Acquiſta S. Omero. riduce all'obedienza del Re molte Città, e Prouincie. 71. 72. Dichiara l'Orãges ribelle, e reo di Leſa Maeſtà, con taglia di 25. milla ſcudi. racquiſta Groninghen. 74. fa molti progreſſi. 75. Prende Tornai. 77. Acquiſta Lira vicino ad Anuerſa. 79. procura la concordia de' Stati col Re. 81. entra nella Fiandra, e ricupera molti luoghi. 82. aſſedia Anuerſa. acquiſta, molte città, e molti forti. 84. ſcaccia gli Anuerſani dal Contradicco. 87. piglia il Toſon d'oro. Entra in Anuerſa, che s'era reſa. Muta i magiſtrati. 88. aſſedia Venlò, e Graue, e le prẽde. aſſedia Nuis. è preſentato del Stocco, e capello benedetto dal Papa. dà il Toſone al Marcheſe del Vaſto. 89 acquiſta Nuis, & altri luoghi. 90. fa celebrar l'eſſequie al Duca Ottauio ſuo Padre, e riceue il giuramento da' ſuoi Anibaſciatori. prende Vuona, & altri luoghi aſſedia l'Eſcluſa, e l'ottiene. 92. s'impadroniſce di Vachtendonch. 94. prende Sangertrudenbergh. 95. và a' Bagni di Spà. 96. aſſedia Bredà. 98. và ad aiutar la Lega di Francia. coſtringe il Rè Henrico a partirſi dall'aſſedio di Parigi. prende Lagnì & altri luoghi. ritorna in Fiandra. 98. manda il Prencipe d'Aſcoli in ſoccorſo della Lega. 100. ritorna a' bagni di Spà. 101. ritorna in Francia. Rõpe il Rè Henrico. 103. ſoccorre Roano. 103. è ferito di moſchettata. 104. torna la terza volta a Spa. 104. ritorna a Bruſſelles. 106. chiede licenza di transferirſi in Italia. 106. s'inuia verſo Frãcia, & in Arras morì d'età di 45. anni. 106

Alfonſo Vlloa Maſtro di Campo del Duca d'Alba. 23

Alonſo Pimentelo. 183

Ambrogio Landriano muore. 161

Ambrogio Spinola arriua in Fiandra. 166. paſſa in Iſpagna. 175. ritorna in Fiandra. 175. s'accampa appreſſo i Stati. 177. prende Oldenſeel. 178. doppo Linghen. 179. manda il Buſquoi ſotto Vachtendonch, e la prende. 180. acquiſta Cracau. 181. ritorna di Spagna. 183. ſupera Lochem. 184

Ammutinamenti de' Spagnuoli, molte, e molte volte; vedi in tutta l'opera.

Ammu-

Ammutinati d'Hoſtrat fanno molti danni. 172
Ammutinati rotti dal Caualier Melzo. 190
Andrea d'Auſtria Cardinale è laſciato al gouerno de' Paeſi Baſſi. 141. fa progreſſi in Fiandra. 142 va in Anuerſa, e paga gli Ammutinati. ritornato a Bruſſelles publica vn editto. 144. Va all'acquiſto di Bommele, e ciò che ſeguì in quella impreſa. 145. 146. ſi licentia dal Campo. 148. ſi licentia dall'Arciduca, e dall'Infanta, e ua in Germania. 150. 151.
Anna ſorella del Conte Mauritio ſi marita, & a chi. 138
Antonio Lanario Capitano morto ſotto Remberg. 186
Antonio Perrenoto di Granuela Cardinale Preſidente del Conſiglio di Stato per il Re di Spagna. 2. Odiato da i Fiaminghi. 6. D'ordine del Re ſi parte di Fiãdra. 7
Anuerſa. d'intorno di eſſa ſi profeſſa l'hereſia. 11. in eſſa ſi fa il ſimile. 12. da eſſa ſi partono molti heretici. 19. ſaccheggiata da i Spagnuoli. 49
Anuerſani procurano d'aprir la ſtrada al ſoccorſo. 87. ſi rendono al Farneſe. 88
Armentiero ſegretario di Margherita Ducheſſa di Parma in Spagna. 7

B

IL Balagni, e La morale dãneggiano Enau, & Artois. 117
Barone di Grobendonch. 164. rompe alcuni caualli de' Stati. 169
Barone di Montigny in Spagna per gli Stati. 0. crede che il Re ſia per ritornar in Fiandra. 17. è imprigionato. 24. s'uniſce co' Malcontenti. 69
Bernardo Girone, e ſuo valore. 173
Bruges torna all'obedienza del Re 83

C

CAmbray, ſuo ſito, e da chi poſſeduta. 122. è preſa dal Fuentes, e come. 123.
Careſtia di danaro nell'eſſercito Cattolico. e ſuoi effetti. 126
Carlo Principe di Spagna, & ſuoi penſieri. 17
Carlo Conte di Barlamonte. 2. a nome di Madama s'abbocca col Duca d'Alba. 22. prigione de' Stati. 47. Morì ſotto Namur. 62
I Cattolici prendono Bredeuor, ma doppo otto giorni ſi partono. 182
Chiappino Vitelli col Duca d'Alba. 21. acquieta gli ammutinati d'Harlem. 39. Fa gran progreſſi in Olanda, ſi ritira in Anuerſa. 43. Muore in Zelanda. 46

Chieſe

Digitized by Google

Chieſe profanate in Nimega. 102
Chriſtierna, Ducheſſa di Lorena. 4
Chriſtoforo Mandragone, arditiſſimo guerriero. 38. Fa coſe notabili. 45. racquiſta molti luoghi. 105. ſuoi progreſſi nel Brabante 106. muore in Anuerſa. 126
Claudio Sabaurlotta, e ſuo valore. 129. ſua morte. 106
Coligni Ammiraglio di Francia fauoriſce l'Orangis. 33
Commotione della Germania da che cagionata. 143
Conſiglio di Stato, gouerna la Fiandra per il Re. 46. Poco fortunato. 47. 48. e 49
Conte d'Arembergbe rotto, e morto. 27
Conte di Bergh. 10. non è riceuuto in Anuerſa. 12. Ambaſciator in Spagna. 17. ſi dà all'obedienza del Re. 75
Conte di Culemborgo. 10
Conte d'Egamonte il vecchio vedi, Lamorale Conte d'Egmonte.
Conte d'Egmonte il giouine, cerca ridur Bruſſelles, all'obedienza del Re. 71
Il Conte di Fuentes viene in Fiandra. 106. è dichiarato capo del Conſiglio di Stato. 116. manda il Marcheſe di Varambone in Picardia. 116. manda il Verdugo ad opporſi a Filippo di Naſſau. 117. dichiara ribelli gli ammutinati di Suben. 117. và ad aſſediar Ciaſtelletto. 118. ſe gli rende, e perche. 119. prende Clerl. 119. va ſotto Dorlans. 120. rompe i Franceſi. 120. mette l'aſſedio a Cambray. 122. le vien reſa e come. 123. ordina le coſe della Città, e torna à Bruſſelles. 124. paſſa in Italia per Spagna. 127
Conte d'Holac luogotenente di Mauritio. 84. procura di prender Bolduc. 86
Conte d'Horno imprigionato dal Duca d'Alba in Gante. 23. Decapitato. 27
Conte d'Hoſtrat con l'Oranges riprime la plebe. 16. Per la venuta del Duca d'Alba ſi ritira in Germania. 23. è ferito, e poſcia muore 29
Conte di Lalaing Generale della fanteria per gli Stati. 62
Conte di Linceſtre riceuuto Gouernator Generale de' Stati in nome della Regina d'Inghilterra. 89. entra nel paeſe di Cleueſcon eſſercito. 90. ritorna in Inghilterra per diſguſti hauti co' Stati.
Conte di Ladrone in Anuerſa. 22. s'ammutinano le ſue genti. 32
Conte Ottauio di Mansfelt muore ſotto il forte di Himega. 101
Conte Carlo di Mansfelt è chiamato dall'Imperatore in Ungheria. 116
Conte di Megben. 9

D

D'Orlans preſa da' Spagnuoli, e ſaccheggiata. 121
Duca d'Alba ſi parte di Spagna per Fiandra. Giunge in Italia. Si inferma in Nizza. Va à Genoua, poſcia in Aleſſandria, & à Feliciano, e quiui fa moſtra di tutte le ſue genti. 21. In Aſti ricadette infermo. Incontrato dal Duca di Sauoia. ſi parte d'Italia, e giũge in Namur; oue dà principio ad vſar la ſua auttorità. Viſitato à nome di Madama. Manda a rendere i complimẽti. 22. Và à Bruſſelles, & è incontrato dal Conte d'Egmonte. Viſita Madama, e le moſtra la ſua grande auttorità; e poſcia in ſtampa la publica: Fa imprigionare i Conti di Egmonte e d'Horno, et altri 23. Ereſſe un nuouo Conſiglio. Fa vn Caſtello in Anuerſa. s'offeri con 15. milla huomini al Re di Francia. 24. Cita l'Oranges, & altri Signori; e li publica ribelli. 25. Fa morire più di 1700 Fiaminghi. Manda il figlio dell'Oranges in Spagna. ſcuopre vna cõgiura contra di ſe da principio alla guerra. 26. Fa decapitare i Conti d'Egmõte, e d'Horno, & 21. altri perſonaggi. s'oppone al fratello dell'Oranges. 27. Vittorioſo. ſue forze quali. 28. Prudentiſſimo nel militare. 29. fa imprigionar tutti gl'Ingleſi ch'erano in Fiandra. Impone grauezze a' Fiaminghi. 30. Honorato da Pio V. Publica vn Reale general perdono. 31. Chiede licenza al Re di ritornar in Spagna, e non l'ottiene. aggraua di nuouo i Fiaminghi. 32. Fa far diuerſe Cittadelle. odiato e Rigoroſo. ſi prepara ſulla diſeſa contra l'Oranges. 33. Trauagliato da' Stati. 36. Mette in fuga l'Oranges. Aſſedia Mons. 38.
Duca d'Alanſone ſi parte di Frãcia per Fiãdra. Publica vna ſcrittura. 65. A Mons viſitato da gli Stati: & ciò ch'eſſi li concedettero. 66. ſi licentia da' Stati, e ritorna in Francia. 70. ritorna in Fiandra prende Cambresì. Và in Inghilterra. 76. ritornã di nuouo in Fiandra. Entra in Anuerſa, & è creato Duca di Brabante. 77. corre pericolo in Anuerſa. 78. In Burges creato Conte di Fiandra fa diuerſe operationi per ſuo ſtabilimento. 79. acquiſta Eindouẽ. Tratta di farſi aſſoluto ſignore. 80. ſi parte di Fiandra. 82. và Cambrai, e doppo torna in Francia doue muore. 83
Duca d'Areſcot contra gli heretici. 13
Duca di Medinaceli in Fiandra. 36.

36.ſotto Mons. 37. ritorna in Spagna.40
Duca di Mõpenſiero in Fiandra.80
Duca di Niuers procura di metter ſoccorſo in Dorlans.121
Duca d'Oſſuna arriua in Fiandra. 168. parte di Fiandra per Spagna.192.
Duca di Paſtrana viene in Fiandra 118.muore in Bruſſeles.120
Duca di Rotele.123

E

Elettor Palatino confiſca 150. milla ſcudi al Duca d'Alba.26
Enrico di Guſmano porta danari all'Arciduca.160
Erneſto Arciduca prende il gouerno de' Paeſi Baſſi. 110. manda il Conte Carlo di Mansfelt in Francia con alcune genti.110. aſſalta improuiſamente la Ciappella, e la guadagna.111.inuita i Stati alla pace.111.diſegna l'impreſa di Cãbrai, e ne da il carico al Conte di Fuentes.114.manda il Sig. della Motta alla ricuperatione di Huy. Morì in Bruſſeles d'anni.41.115
Eſſercito cattolico perche s'ammutinaſſe.152

F

Federico di Bergh s'oppone a Guglielmo di Naſſau, e ſuoi progreſſi.108.nõ fa effetto nel debellar Hoſtrat. 170.va a ſoccorrer Bolduc.171.racquiſta Mittelborgo.fa diuerſi forti.181
Federico Spinola, e ſue galere.156. 159.160.vã in Spagna, e ſuo ritorno.168.combatte con i vaſcelli de' Stati, e reſta morto.170.
Ferrante Bentiuoglio.183
Ferdinando figlio del Duca d'Alba Generale della Caualleria.22
Fiaminghi accarezzati dalla Regina d'Inghilterra. Aggrauati dal Duca d'Alba.30.ſi dãno ad eſſere corſali.32.Non vogliono ſentir grauezze.ſi ſolleuano. 33.34 fanno progreſſi nell'Olanda, e Zelanda. Dannificati da Sãcio Auila.35.Aumẽtano le loro forze. 36. 37. Vincono l'Auila. 39. Vincono il Boſsù Armiraglio. 40. Patroni della Zelanda. 41. vincitori dell'armata Spagnuola.43.prohibiſcono a' Spagnuoli il trafico nelle loro contrade.182 mandano vn'armata a' danni di Spagna, e di Portogallo.182
Fiandra; cagioni delle di lei Guerre. 1.Fuggirono per la venuta del Duca d'Alba piu di 30. milla huomini.24
Filippo II. Re di Spagna ciò ch'egli operò prima, che ſi partiſſe di Fiandra.2.narra a gli Stati le cagioni della ſua partenza.3.chia-

b 2 ma

Digitized by Google

ma in Spagna il Conte d'Egmonte.7. Manda il Duca d'Alba con eſſercito in Fiandra. 17. ordina a Don Giouanni, che faccia la guerra a gli Stati. 66. prepara vn armata contro Inghilterra. 9 muore. 141

Filippo III. prohibiſce il trafico d'Fiaminghi ne' porti di Spagna, 182

Filippo Guglielmo di Naſſau col ſuo ritorno di Spagna, che operi. 127

Filippo di Naſſau è fatto prigione, e muore. 125

Forte di S. Andrea. 147

Franceſco Giuſtiniano ferrito di due archibugiate in Horchlens nella Geldria. 190

Franceſi vcciſi in Anuerſa. 81. fanno progreſſi nel Brabante. 81. danneggiano Luemborgo. 132. procurano di ſorprender Cambray. 144

Il ſecretario Frias è mandato in Fiandra, e perche. 140

G

Gabrio Sarbelloni col Duca d'Alba. 22

Genſei, & origine loro. 11. lor maluagio proponimẽto. 11. trauagliano gli Anuerſani. Profanano le coſe ſacre in diuerſe Città. 13. chiudeno le Chieſe in Anuerſa. 14. Molti di loro vcciſi, & ſcacciati. 20. & 21. fanno progreſſi nella Friſia. 37. liberano Leyden. 43 Prendono Leuerden, et Harlinghen. 75. danneggiati dal Marcheſe di Rubais. 85

Giorgio Boſtuiſiandra, mandato dal Farneſe con gente a fauore di Colonia. 80. ſoccorre ſera. 127

Don Giouanni d'Auſtria, Gouernatore in Fiandra. 50. publica un general perdono ma in vano. tratta di pace. 51. Manda gli Spagnuoli fuori di Fiandra. Entra ſolennemente in Bruſſelles. Odiato da' Fiaminghi. 53. 54. Trauagliato da' Fiaminghi. 55. ſi ritira in ſicuro nel Caſtello di Namur. In diſunione con gli Stati. 56. ſua diligẽza alla pace. 57. Publicato ribelle da' Stati. 59. publica di nuouo vn'altro perdono generale. cõ l'eſſercito uicino a Namur. 62. Vittorioſo Acquiſta molte città del Brabante. 63. In Enau fa buoni progreſſi. 64. Muta il Conſiglio di Stato. 67. tratta di pace. 68. Muore. 69

Giouanni Caſimiro Palatino fa gente in aiuto de' Stati. 62

Gio. Giacomo Conte di Belgiocoſo in Fiandra. 192

D. Giouan. Medici và in Fiãdra. 168

F. Giouanni Neyen Franceſcano offerũ mediatore della pace tra il Re, e gli Stati. 190

Gre-

Gregorio XIII. concede Indulgēza Plen. a D. Giouanni, e ſuoi confederati. 61

Gulielmo di Lumay Ingleſe fauoriſce l'Oranges. 33. *Prende Briel in Olanda.* 34. *Vſa crudeltà contra i Cattolici, e Religioſi. Muore arrabiato in Liege,* 37

Guglielmo di Naſſau Prencipe d'Oranges, Gouernatore per il Re di Spagna dell'Olanda, e Zelāda, et altri Prouincie. 2. *Diſguſtato del Re, & ciò perche.* 4. *perſuade i popoli alla ſolleuatione.* 5. *le muore Maria d'Egmonte ſua prima moglie; e prende* Anna *di Saſſonia. Diuiene heretico. ſcriue al Re, che leui il Granuela di Fiandra.* 6. *s'oppone a gli ordini del Re.* 9. *ſua aſtutia.* 11. *Riceuuto in Anuerſa.* 12. *moſtra a' congiurati il temere il Rè.* 15. *riprime la plebe in varij luoghi.* 16. *Citato dal Duca d'Alba; publica un maniſeſto; è dichiarato ribelle.* 25. *s'apparecchia alla guerra,* 26. *ſuo eſſercito quale.* 28. *sfortunato contra l'Alba.* 29. *ſi ritira in Frācia, e poi in Germania. Sodisfa la ſoldateſca, & come.* 30. *Prepara nuoue forze.* 32. *Aiutato dal Colıgni Ammiraglio di Frācia, e dalla Regina d'Inghilterra.* 33. *Publica un maniſeſto.* 34. *entra nella Geldria e fa grā progreſſi.* 37. *fugge dall' Alba.* 38. *Zelāda tutta in ſuo potere.* 41. *opera di ſcacciare di Fiādra i Spagnuoli.* 47. *congiura cōtra D. Giouanni.* 52. *Stabile ne' ſuoi diſſegni contra Spagnuoli.* 54. *Ricercato da' Stati.* 57. *Entra in Anuerſa, & in* Bruſſelles *con grāde applauſo Inuidiato da molti ſignori principali.* 57. *ſue aſtutie contra l'Areſcot.* 58. *Principale in ogni attione.* 59. *Riceuuto in* Anuerſa *col baldachino, & acclamationi.* 60. *Luogotenente generale.* 61. *Introduce Predicatori heretici.* 62. *ſolecita la venuta del Duca d'Alanſone di Francia, e del Palatino di Germania. Publica un Edito cōtra D. Giouāni, & la libertà della coſcienza.* 65. *opera che Mōſig. della Nua ſerua gli Stati.* 67. *non puo vnire gli eſſerciti.* 68. *quieta i Grantoſi* 70. *diſturba la pace ſuoi conſigli a gli Stati.* 72. 76. *gli è ſparato vna piſtola, ma non muore.* 78

H

Henrico di Brederode. 10. *Capo de' nobili. Ha Madamo di Parma contro. ſi ritira in Olanda.* 18. *Ricuſa d'ubidire a Madama.* 19

Henrico Re di Nauarra Re di Francia ferito d'archibugiata. 103. *riduſſe a patimento di uettouaglie l'eſſercito del Duca di Parma.* 104. *publica di voler* muo-

muouer guerra a Spagna, 114. fa danneggiar la Prouincia di Lucemborgo. 114. Manda il Mareſcial di Birone a' danni di Borgogna. 115. paſſa in perſona in Borgogna. 116. ricupera la Terra di Digiuno. s'inferma. 117. ſi mette ſotto la Fera. 125. finalmente l'ottiene. 129. aſſedia Amiens. 133. le vien reſa, e come. 136

Hermanno Apoſtata heretico. 12

Hernando Teglio prende Amiens, e come. 132. muore d'Archibugiata. 134

I

L'Imperator procura d'indur i Stati alla pace, ma ſenza frutto. 152. ritorna a mandar ambaſciatori per lo ſteſſo. 175

Fra Inico di Brizuela Maeſtro di Teologia Domenicano và in Spagna a nome dell'Arciduca, & ottiene dal Re la Pace. 193

Ipri ſi vede al Signor d'Vuerp. 83

Iſabella Regina d'Ingbilterra arreſta alcuni Vaſcelli con denari del Re, fauoriſce i Fiaminghi. 30. fa Lega co' Stati. 60. Tratta di pace. 68

Iſabella Infanta di Spagna ſi marita con l'Arciduca Alberto. 150 Riceue il giuramento da' Paeſi Baſſi. 152. 153. Va in perſona tra gli ſquadroni. 157

Iſidoro Paceco Spagnuolo, valoroſo guerriero. 38

Italiani ammutinati, e perche. 109. ſono acquetati con le paghe.

L

LAmorale Conte d'Egmont, Gouernatore della Fiandra, & Artois per il Re di Spagna. 2. và in Spagna chiamato dal Re. ciò che trattò. Suo ritorno in Fiandra. 7. contra i Ribelli. 13. Non aſſente alla ribellione. 15. A Bruſſelles incontra il Duca d'Alba: Et da lui è fatto prigione in Gante. 23. Decapitato. 27.

Lega contro Spagna. 131

Lodouico di Naſſau, fratello dell' Oranges. 10. vittorioſo contra Spagnuoli. 27. Rotto dal Duca d'Alba. 28. con nuoua gente nel Brabante. Va in Geltria. combatte co' Spagnuoli, e riman rotto, & morto con Enrico ſuo fratello. 42

Lodouico di Naſſau figlio dell'Oranges ſi muoue con gente. è dãneggiato da' Spagnuoli. 149

Luigi di Requeſenes Commendator maggiore di Caſtiglia, Gouernator in Fiandra. 41. publica vn

general perdono. 43. ſa gran progreſſi nell'Olanda. 45. muore. 46

Don Luigi di Veleſco và in Spagna 161. è creato General della Caualleria. 167

M

Malcontenti quali, e loro origine. 68. loro progreſſi. 69 ſi dichiarano per il Re. 71

Malines città ritorna all'obedienza del Re. 87

Marcheſe della Bella ſuo ualore, e morte. 171

Marcheſe di Berges. 9. uà in Spagna per gli ſtati. 10. muore. 24

Marcheſe del Vaſto General della Caualleria. 88

Mareſcial di Birone in Fiandra. 80 daneggia Artois. disfà il Marcheſe di Varombone. 130. procura di leuar il ſoccorſo a quei d'Amiens. 132

Margherita Ducheſſa di Parma Gouernatrice generale nella Fiãdra per il Rè di Spagna. 2

Fa publicar l'oſſeruanza del Conc. di Trento. 8. perſuade la quiete a' capi de' ſtati. 10. Modera gli ordini dati. 11. Non è ubbidita da' Fiamenghi. 12. dubita della ſua perſona in Bruſelles. publica nuoui ordini. 14. s'arma per opporſi a i perturbatori della pace 15. ſpera buoni ſucceſsi. 16. gaſtiga molti Geuſei. 18. ſcaccia i Geuſei. Reſtituiſce nella Fiandri la Religion Cattolica. 21. nõ le piacque la prigionia de' Conti di Egmonte, e d'Horno. 23. ſi libertia dal Re. 24. ſi parte per Italia. 25. ritorna in Fiandra. và in Italia. 74

Martino Scheinch aſſaliſce Nimega, e vi reſta morto. 96

Maſſimiliano Conte di Boſsù, Maſtro di Campo generale per gli ſtati. 67. Muore in Anuer. 70

Matrimonio tra l'Arciduca Alberto, e l'Infanta di Spagna è publicato in Bruſcelles. 137. confermato in Valenza. 150

Matthias Arciduca d'Auſtria in Fiandra, chiamato da alcuni Signori de' Stati, & come Gouernatore delli ſtati. entra ſolennemente in Anuerſa. 58. In Bruſelles, e quiui giura l'oſſeruanza de' Capitoli. 61. ſi duole con li ſtati per la chiamata dell'Alanſone. 74. Mal ſodisfatto ritorna in Germania. 77

Mauritio figliuolo dell'Oranges entrà nel carico del padre. 84. libera Bredà dall'aſſedio. 98. ricupera alcuni luoghi. 99. s'impadroniſce di diuerſi luoghi. 100 ottiene Nimega 102. ſuoi trattati

ii

ti, e progreſſi in aſſenza del Duca di Parma. 105. aſſedia Steenuich, e la prende 105. acquiſta Oſtmarſen. 105. mette l'aſſedio ſotto Sangertrudenbergh. 107. e gli vien reſa. 108. aſſedia Graeninghen, e l'ottiene. 111. entra trionfante in quella città. aſſalta il Conte di Varas. ſuccheggia il Tornaut, e prende la Rocca. 131. prende Aremberg. 138. paſſa in Gheldria, e perche. 145. ſoccorre Romele. 146. Manda a prendere Vachtendonch, e l'ottiene. 153. s'impadroniſce di Creuecor, e poſcia del Forte di S. Andrea. 154. và in Fiandra con l'eſſercito, & a che fine. ſuoi progreſſi. 156. ſi ritira da Neoporto. 157 ſua prudenza militare. rompe i Spagnuoli. 158. s'imbarca per Olanda. 158. acquiſta Rembergh. 162. s'impadroniſce di Mours. 162. và nel Brabante, e perche. 166. prende Graue. 167. aiuta gli Ammutinati d'Hoſtrat. 170. và ſotto Bolduc. 171. ſe ne parte e perche 171. paſſa con gran felicità in Fiandra. 173. prende l'Eſcluſa e on aſſedio. 173. ſi parte per aſſediar Anuerſa. 176. Eſpugna Vouda. 177. manda a fortificar Rembergh. 178. aſſalta la caualleria Cattolica. nella Velua fabrica molti Forti. 185. Rinforza il preſidio di Rẽberg. Tenta ſoccorrerlo. 186. fa tentar Venlò, ma in vano. Perde Remberg. Acquiſta Lochem. 187. Tenta prendere Grol. 186. Dall'Arciduca gli è reſo il Caſtello, e Contea de Cracau. 190.

Militi de' paeſi Baſſi tumultuano per mancamento di paghe. 102. 103.

Monſignor Caraffa Nuncio Apoſtolico in Fiandra. 190. ſi parte per Italia. 191.

Monſignor Caſtagna per ordine del Papa in Fiandra a trattar di pace, ma in vano. 72.

Monſignor Guido Bentiuoglio Nuntio Apoſtolico in Fiandra. 191.

Monſig. Mirto Arciueſcouo di Taranto Nuntio Apoſtolico ſi parte di Fiandra. 190.

Monſignor della Nua Franceſe al ſeruigio de Stati. 67. combattuto, & preſo. 73.

N

Nicolò Baſti è fatto Luogotenente generale della caualleria. 161.

Nimega come preſa da' Stati. 99

Nor-

Digitized by Google

Norcherme Barone di Selles ſue operationi contra i Geuſei. 16. a nome di Madamo incontra il Duca d'Alba, e riconoſce la ſua auttorità.22.di Spagna in Fiandra con letere del Re a gli ſtati.63

Nozze del Re di Spagna, e dell'Arciduca Alberto. 149

Il Nuenaro Conte di Murs muore d'incendio.96

O

Olandeſi nauigano per le Indie 125. ritornano doppo due anni. 138

Oranges procura nuouo accordo tra i Stati,e l'Alanſone. 82.ſpoſa la quarta moglie.

Oranges è vcciſo con vn colpo di piſtola. 84. vedi a Guglielmo di Naſſau.

Oſtende, e ſuo ſito fortiſsimo. 163. è trauagliata dalla peſte. 168

P

Pace maneggiata tra Spagna, e Francia. cauſa alcuni ammutinamenti. 137. è concluſa. 138.

Pace anzi Tregua in Fiandra per 12.anni.193.

Paciotto Capitano, & grande Ingegnero.22

Palatino di Germania con gran gente in Fiandra; e prende molti luoghi, 66. entra in Bruſſelles, e poi in Gante con molt'honore.le ſue genti commettono gran mali contra la religione, e religioſi.68. 69. ſi ritorna in Germania.70.

Paolo IV. accreſce i Veſcoui in Fiandra.3

Pier Erneſto Conte di Mansfelt in Annerſa.22.ſi ritira in Francia.24.con gente in aiuto del Re di Francia.31.Prigione de Stati. 47.ſuccede al Duca Aleſſandro Farneſe.106. 107. manda in Francia il Conte Carlo ſuo figlio. 107.ſi muoue per difender San gertrudenbergh.108.procura in vano d'hauer Creuecor.108

Pompeo Giuſtiniano Maſtro di Campo.173.pianta alcuni forti. 178.tenta entrare nella Veluа. 185

Prencipi di Germania fanno genti, e perche.148.loro progreſſi poco felici.151

Priuilegi de' Paeſi Baſſi.8

Digitized by Google

R

Regina d'Inghilterra moſtra d'armar la pace. 93
Religione reſtituita in Veſel poco vi durò. 144
Remberg. aſſediata ſi rende. 96. 97

S

Sancio di Leua viene in Fiandra con gente. 139
Sigiſmondo d'Eſte. 183
Il Signor *d'Altapenna prende Ghellere. va ad aiutar Angelem, e vien vcciſo.* 92
Il Signor di Eranger per i Stati prende Lira; ma ne vien ſubito ſpoſſeſſato con notabil danno. 124
Signor di Goigni Maſtro di Campo generale per li Stati. 62. *rotto, & fatto prigione.* 63
Signor della Motta Generale dell' Artiglieria per gli Stati. 62. *s'uniſce co' Malcontenti. Da Grauelinga al Re.* 69
Signor di Rona muore ſotto Hult. 130
Signor di Sciattiglione tenta Venlò. 187
Signor di Vich. 123
Siſto V. manda in Fiandra il Cardinal Alano. 93
Spagnuoli ammutinati in Artois. 109
Spinola tenta, ma in vano, d'entrar nella Veluua. 185. *Prende Grol. Acquiſta Remberg. ſuo ualore per ſoccorrere Grol. finalmente lo ſoccorre, e poſcia ritorna in Bruſſelles.* 186. *Vedi Ambrogio Spinola.*
Stati, di tre ordini di perſone ſi formano, & quali. 4. *principij de i loro diſguſti.* 4. *tumultua il popolo. s'oppongono a gli ordini del Re.* 8. *appreſentano vn memoriale a Madama Margherita.* 10. *Trattano pace col Re, ma in vano.* 44. *Acquiſtano Crempen in Olanda.* 46. *entrano in Anuerſa.* 48. *rotti da'* Spagnuoli. *Prendono Gante.* 49. *Fanno notabili progreſſi.* 50. *s'uniſcono tutte le Prouincie a difeſa commune. mandano ambaſciatori a Don Giouanni.* 51. *s'accordano con eſſo. l'Oranges diſſuade il detto accordo.* 52. *odiano D. Giouanni.* 54. 55. 56. Demolirono *il Caſtel lo d'Anuerſa, Gante, e Cambray. ſcriuono al Re. Prēdono Boldus. chiamano l'Oranges. Inuidiano*

la ſua grandezza.57. Publicano Don Giouanni, e ſuoi adherenti ribelli. Giurano voler Matthias per Gouernatore.59. fanno lega con la Regina d'Inghilterra.60. Prendono Amſterdem.63. ſi querelano del Rè, e di Don Giouanni all'Imperatore. Preſidiano Malines, e Maſtrich.64. Prendono Areſcot.68. ſe gli arrende Deuenter città principale.70. conſeruano Bruſſelles contra l'Egmonte. 71. acquiſtano le città di Menin. di Groninghen, di Conordè, Niuel, Malines, Dieſt, Sichem, & Areſcot.72.73. chiamano il Duca d'Alanſone. Perdono Groninghen.74. ſoſpettano dell'Orãges.81. fanno Legá cõ la Regina d'Inghilterra. 89. chiedono rimedio alla Regina d'Inghilterra; e l'ottengono.91. guadagnano Creuecor.92

Sono in diſparere con Inghilterra. s'acquietano col mezo del Barone di Villambei.93. acquiſtano forti, e fanno ſcorrerie.97. s'impadroniſcono di Bredà, e come. 97. prendono Ardenborgo. 99. Veſterlò, e Tornaut.100. mandano il Conte Filippo di Naſſau a danneggiar i luoghi del Rè.107. ſi muouono a' danni della Fiandra.109. s'impadroniſcono di Huy.115. ſi radunano in Olanda.116. fanno ſcorrerie ſotto Anuerſa, & altri luoghi.147. acquiſtano l'Ammiraglia dell'Artiduca. 162. danneggiano Lucemborgo. 168. con la loro armata diſfanno ſei vaſcelli Spagnuoli. 177. fanno ſcorrerie. gettano a terra le mura di Vuona. 183. Prendono Herclens. Infeſtano i Mari di Spagna.190. Vittorioſi nel porto di Gibraltar.190. Amano la pace. 192

T

IL Taſſis s'adopera in ſeruigio del Rè.89

Toloſa capo de gli heretici rotto, & vcciſo.18. i ſuoi partegiani rinforzati in Anuerſa. s'accordano co' Cattolici.19

Torres Maſtro di Campo de' Valloni morto ſotto Remberg.186

Tregua tra la Ducea, e la Contea di Borgogna.117

Turba terra, e ſuo vſo.97

V

VAlentiana città dichiarata ribelle.16. ſoſtenne fortemente l'aſſedio.19

Ven-

Venlò ſcaccia il preſidio,e perche. 99
Vento horribile ne' Paſſi Baſſi. 183
*Viglio Aita Zuichemo Preſidente.2.Prigione de' Stati.*47
*Viſconte di Gante Generale della Caualleria per gli Stati.*62.*prende* Areſcot.68

Il Fine della Tauola.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google